

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

ANECDOTA
OXONIENSIA

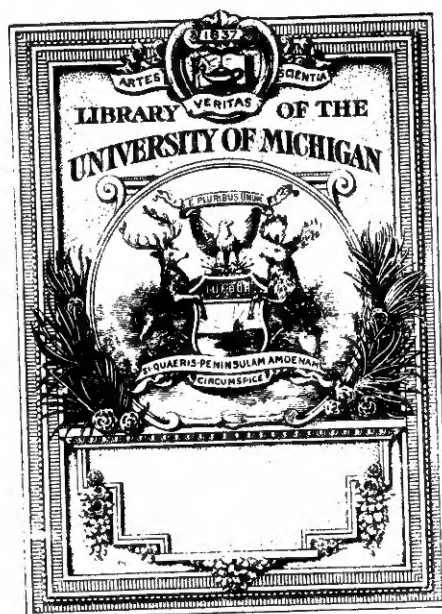
CLASSICAL SERIES
PARTS 6-8

CAESARS ETC.
COMPILED FROM
CICERO

DIALOGUES OF
ATHANASIUS AND
ZACCHAEUS,
TIMOTHY AND AQUILA

805

A58

805
Q58c

0.6-4
4 1/2 1/2 1/2

3
 0
 Երկրորդ հերթի խմելու ջրի
 և քիմիայի երկրորդ հերթի
 խմելու ջրի և քիմիայի երկրորդ
 խմելու ջրի և քիմիայի երկրորդ
 խմելու ջրի և քիմիայի երկրորդ

Anecdota Oxoniensia

A COLLATION WITH THE ANCIENT
ARMENIAN VERSIONS OF THE GREEK TEXT

OF

ARISTOTLE'S CATEGORIES

DE INTERPRETATIONE, DE MUNDO, DE VIRTUTIBUS ET VITIIS

AND OF

PORPHYRY'S INTRODUCTION

BY

FREDERICK CORNWALLIS CONYBEARE, M.A.

Late Fellow and Praelector of University College, Oxford

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

1892

London

HENRY FROWDE

OXFORD UNIVERSITY PRESS WARHOUSE
AMEN CORNER, E.C.

New York

112 FOURTH AVENUE

TO MY KIND ARMENIAN FRIENDS
ABGAR JOANNISSIANY
OF TIFLIS
AND
THE REV. FATHER KARÉKIN
OF VENICE
THIS STUDY OF THEIR ANCIENT LITERATURE
IS DEDICATED.

150890

CONTENTS

	PAGE
INTRODUCTION	i
TEXT :—	
The Categories	I
De Interpretatione	28
De Mundo	51
De Virtutibus	72
Porphyry's Introduction	76
APPENDIX I.	
On the Codex Ticinus	89
APPENDIX II.	
The Armenian Text	107

HEADS OF PROLEGOMENA.

- § 1. On scope of work and on necessity of starting from a pure Armenian text.
- § 2. Conditions on which value of a collation depends.
- § 3. Age and authorship of Armenian Version of Categories and 'On Interpretation.'
- § 4. Problems suggested by Armenian commentaries which accompany these treatises.
- §§ 5, 6. Evidence of style proves that the versions of treatises and commentaries were made together.
- § 7. Internal evidence as to date of these versions.
- § 8. Evidence of subscriptions in the Armenian MSS.
- § 9. List of the versions and commentaries attributed to David Invictus.
- § 10. Evidence of early Armenian writers, of Stephanus of Siunik and of Gregory Magistros.
- § 11. Who was David Invictus? Views of Valentine Rose.
- § 12. The evidence of the old Armenian 'Book of Beings.'
- § 13. Authorship of Armenian commentaries on the Categories and De Interpretatione an enigma. They are not to be ascribed to David Invictus. Character of these commentaries.
- §§ 14, 15, 16. Probabilities regarding these commentaries.
- §§ 17, 18. These commentaries along with the version they accompany at least as old as the fifth century.
- § 19. They are perhaps the work of a non-Christian school of early Armenian translators.
- § 20. Recapitulation of evidence. The affinity of the old Armenian text of the De Interpretatione to that used by Boethius.
- § 21. On the fidelity of the old Armenian Versions.

b

- § 22. On the Text of the Armenian Version of Categories and De Interpretatione.
 - (a) On Venice Printed Text, and its Manuscript Sources.
- § 23. (β) On other Manuscript Sources. Paris Codices.
- § 24. Codices of Jerusalem.
- § 25. The Codex Ticinus of the University Library of Pavia.
- § 26. Contents of this Codex and characteristics.
- § 27. History of this Codex. Theseus Ambrogius.
- § 28. On version of De Mundo and De Uirtutibus. Imperfections of the Armenian Text and of the Manuscript Sources.
- § 29. Version of the De Uirtutibus.
- § 30. Version of the Isagoge of Porphyrius. Venetian and other Texts of it.
 - Its age.
- § 31. On the version of David's Commentary on the Isagoge.
- § 32. Aim pursued in making these collations.
- § 33. Acknowledgment of help received in preparing the work.

PROLEGOMENA.

§ 1. THE following work is a collation with the ancient Armenian Versions of:—

- (1) The treatises of Aristotle upon the ten Categories and upon Interpretation. The Greek text used is that of Waitz, and all references to Greek Codices are based on his apparatus criticus.
- (2) The pseudo-Aristotelian treatises De Mundo and De Uirtutibus. The Greek text used is Bekker's, as printed in the Berlin edition of Aristotle.
- (3) The Isagoge of Porphyrius. The text used is that of Adolph Busse, published at Berlin, and references to Greek Codices are based on his apparatus criticus.

It will be noticed that the collation of the Categories and 'Upon Interpretation' is given in two halves, in a main text and in an appendix thereto, in such a way that both must be consulted by a reader anxious to know what reading of any particular passage is implied by the version. The reason of this inconvenient arrangement is that, after the main text was already printed, I chanced upon a manuscript of the version greatly superior to those which I had been able to use in preparing that main text. There was no other course open to me but to add in an appendix the critical gains resulting from an examination of this better Armenian text. Although the results printed in my main text are thus premature, I may at least hope to escape the charge of negligence of sources and of over-haste; for in preparing that main text, which occupies pp. 1-50, I had not acquiesced in the Venetian text of the version,—itself based upon three MSS. in the Library of

San Lazaro at Venice,—but had carefully collated the best MSS. preserved in the Bibliothèque Nationale in Paris, and in the Library of the Armenian Patriarch at Jerusalem, and had even satisfied myself that the MSS. of the Conventual Library of Edschmiadzin added nothing to the sources I had already consulted. I could not foresee that in Pavia I should after all find a manuscript text of my author, unique in point of age, authority, and literary interest.

§ 2. The value of such a collation as the following depends on the fulfilment of three conditions :—

- (1) The version must be ancient.
- (2) It must be so literal as really to reflect the Greek text from which it was made.
- (3) We must possess a *pure* text of the version, a text, that is, free from the corruptions of copyists and unimpaired as a witness by recensions of itself made in a later age.

Now the versions here collated of these several Greek texts are not all by one hand, nor are they all of the same age and authority. It is rather the case that, examined in respect of the three conditions above proposed as determining the value of their evidence, they fall into the three groups into which I have above separated them. In the rest of these prolegomena, each group has to be examined to see how it fulfils these several conditions.

§ 3. The Categories and De Interpretatione. As to the age and authorship of this version, the evidence is of three kinds and rests upon :—

- (1) Style and other internal indications.
- (2) Subscriptions in the MSS. themselves.
- (3) Citations in old writers and historical tradition.

The style in which this version is composed is unmistakably that of the first or golden age of Armenian literature, which was roughly coincident with the fifth century. In that century the Septuagint was rendered into Armenian along with the writings of such of the Greek

Fathers as were then popular in the orthodox church. The version of the *Categories* and *De Interpretatione*, like the rendering of the *Grammar* of Dionysius Thrax, is written in a Grecising style ; indeed it is little more than the Greek written with Armenian words. Not only each word, but the separate parts of the compound words, are rendered with the same slavish accuracy. The contemporary versions of the Bible and of the Greek Fathers are in a better style ; indeed, the Armenian Bible is entitled on purely literary grounds to take rank with our own or with Luther's Version. The question arises, why, being masters of an independent and pure Armenian style, did the translators of the fifth century yet render these treatises of Aristotle's in so slavish a manner ? Some Armenian critics argue that this Grecising style of translation was a later product of their Hellenic culture, and on that account postpone the date of the versions of Aristotle to the very close of the fifth or beginning of the sixth century. I fail to see any cogency in this argument. On the contrary, we might expect the independent style to be the later development of the two ; and on purely literary grounds I should be inclined to attribute these versions to the age of Prohaeresius, the Armenian Professor of Rhetoric at Athens, whose figure is so familiar to us from the pages of Eunapius.

§ 4. The other evidence must now be considered. In all the MSS., except a few comparatively late ones, the text of Aristotle is not given alone and continuously, but in short sections, each of which is followed by its appropriate commentary. The following questions then arise. Whose is this commentary thus preserved in Armenian ? Is it a translation of a Greek original ? If so, were the text and the commentary translated by the same hand and at the same time ?

§ 5. So far as the style is concerned we may ascribe the translation both of text and of commentary to the same hand. The slight differences of language between them may be explained on the ground that the text reflects Aristotle's Greek, while the commentary reflects a Greek original written at least seven centuries later than Aristotle. The citations also of the text embedded in the Armenian commentary agree on the whole with the version of the text, and, where they differ a little, we can suppose that the Greek commentator himself was not quoting his Greek

with strict accuracy. Indeed there is such a general correspondence between the Armenian text and the Armenian commentary, that it is not easy to conceive of their having been translated at different times and by different hands.

§ 6. Yet there are difficulties in this view. For example, in the *De Interpretatione*, p. 16a. 27, all the Armenian MSS. except the Codex Ticinus add after οὐδέν ἐστιν words equivalent to ἀλλ' ἔσως εἰσὶ κατὰ φύσιν φωναὶ γεγραμμέναι ἀλλ' ὅμως ὀνόματα οὐκ εἰσὶν. These words should certainly not stand in the text, since no Greek MS. contains them and the Pavia MS. rejects them. On the other hand the commentary seems to imply these words, for it runs thus: *զի բայտ շարադրութեան զանուանան, այլ ոչ բայտ բնութեան կամի գոյ բազումս. յաղագս այսորիկ յառաջագոյն ասացաւ: Յիշէ սակայն և աստանօր զձայնս ոմանս լեալս՝ և ընդ գրով անկեալս, այլ սակայն ոչ ևս անուանս.* This may be rendered thus: ὅτι κατὰ συνθήκην τὰ ὀνόματα ἀλλ' οὐ κατὰ φύσιν βούλεται εἶναι πολλὰ, περὶ τούτου προείρηται: ἀλλ' ὅμως μέμνηται καὶ ἐνταῦθα περὶ φωνῶν τινῶν γενομένων καὶ γεγραμμένων, ἀλλὰ μὴν οὐπω ὀνομάτων. This passage is in all the Armenian MSS., including that of Pavia. It cannot, however, be adduced as a proof that the Armenian text and commentary were translated independently of one another. That the interpolation must have crept into some Armenian texts of Aristotle from the commentary is clear from its absence from the Codex Ticinus; nor does the commentary itself necessarily involve a text in which the words stood. Even if it did, the inconsistency might have lain in the twofold Greek original of text and commentary.

§ 7. Assuming, therefore, that the version of the text is coeval with that of the commentary, can we fix the date and authorship of the latter? In these Armenian commentaries upon the *Categories* and the *De Interpretatione*, there are singularly few allusions of such a kind as to fix the date of the composition of the Greek original. There is one indication, however, of the date of the Version, which has been pointed out to me by my friend Dr. Baronean of Manchester. A certain Vardan is adduced in the commentary as a type of bravery; the Vardan thus referred to can hardly be other than the king of that name who perished in war against the Persians, A. D. 451. If, therefore, the name is not an

interpolation, the Armenian commentary, and the version of the text which coheres therewith, cannot be put back earlier than the middle of the fifth century.

§ 8. We come next to the evidence of subscriptions in the Armenian MSS. On this we can build little, for although in all later MSS. these treatises are stated to have been translated and commented upon by the great and unrivalled philosopher David, yet the MS. of Pavia, which far outweighs all the rest in authority, contains no such statement. In it the version and commentary are simply headed: 'the Categories of Aristotle,' and after the Categories follows, without the loss of any space and without any title at all, the version with commentary of the De Interpretatione. From the silence of this manuscript we might infer that the ascription of these versions and commentary to the great and unrivalled philosopher David was a comparatively late myth; and our inference is raised to a certainty, if we compare the Armenian soi-disant commentary of David with the commentaries entitled in the Greek Codices *ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ*. These Greek commentaries of David are, at least so far as extend the citations of them in vol. 4 of the Berlin Aristotle, wholly unrecognisable in the Armenian commentary on the Categories and De Interpretatione.

§ 9. This conclusion is confirmed by the evidence of citations and references in early Armenian writers.

It is only late Armenian traditions, just as it is only subscriptions in the late manuscripts, which attribute to David Invictus the commentaries upon and the translations of the Categories and De Interpretatione. The same can be said of the last two of the following writings and translations, which we find in Armenian, all of them attributed to David Invictus :—

- (1) The Definitions of Philosophy written against Pyrrhon. This is known in Greek as *τὰ προλεγόμενα τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ τοῦ θεοφιλεστάτου καὶ θεόφρονος φιλοσόφου*¹.
- (2) A version of the Isagoge of Porphyrius and the commentary of David thereon.

¹ See Berlin Aristotle, vol. iv, p. 12, and Cramer's *Anecdota Parisiensia*.

- (3) A considerable fragment of a commentary on the Analytics of Aristotle. This version is made from a Greek commentary written, it would seem by the same David, in the fourth or fifth century.
- (4) The version of Dionysius Thrax with commentary. This seems to be by the same hand which rendered the Categories and De Interpretatione.
- (5) The versions of the so-called Aristotle De Mundo and De Uirtutibus.

§ 10. In the early part of the eighth century Stephanus of Siunik seems to have written a commentary upon the grammar of Dionysius¹, unless indeed we should take the evidence in the sense that the version of the Grammar was actually his, which seems impossible. In the same writer we find a definite reference to the Davidis Prolegomena². It is as follows: 'Of what kind then is our nature, we have learned in the most special way from the mighty David, who so stoutly combats the Academics and Pyrrhonists, who strive to destroy the essence of philosophy.'

We again meet with allusions to the several versions above enumerated in the first half of the eleventh century, in the correspondence of Gregory Magistros, allusions of such a kind as to prove that they were all of them in his day in circulation in Armenia. This Gregory received the title of Duke of Mesopotamia at the hands of Constantine Monomachus, and died in the year 1058. He mentions them in a letter sufficiently interesting to be quoted at length; it is addressed to his two pupils Basil and Elisha, and runs thus: 'I heard that our Vicar of God has given you Aristotle, and I desire you to send it to me; for it is meet that you should first study and wholly possess yourselves of grammar along with translation; and after this of rhetoric with complete division of the three heads. Next you should gain a knowledge of the definitions of both Plato and Aristotle, as well as of the Pythagorean determinations and maxims. But before that again you must be completely versed in the Old and New Testaments and in the mythology (or poetry) which

¹ Catalogue des anciennes traductions Arméniennes (siècles iv-xiii). Venice, 1889, by P. P. Carékin, p. 395.

² Histoire Littéraire de l'Arménie Ancienne (siècles iv-xiii). Venice, 1886, p. 301.

is spread over many and divers places. You should also, in a spirit of sound and fervent reflection, peruse the dialectical parts of Homer and of the afore-mentioned Plato; and likewise gain a knowledge of all other inventions and books, for a philosopher will claim knowledge and disavow ignorance in all subjects; especially in what is within reach of the four arts, arithmetic, music, geometry and astronomy. It is enough to have pursued these subjects so far. If the collection of Aristotle be that which is called "on the Heavenly Bodies and the Sphericity of the Earth," or "on the Ordinance of Life," in which he mentions also the analysis of qualities and classification of affections called reflective, then send it to me. But if it should be merely the treatise of Porphyry, defining in answer to the enquiry of Chrysaorios the five predicaments, which are the following: genus, species, differentia, proprium, accidens; or the eight, which are scope, utility, meaning of title, order, mode of teaching and so forth; or the ten categories of the Stagirite: substance, quality, quantity, relation, where, when, situation, having, doing, suffering—the like of all these I have no need to ask you to send me from afar; for these treatises have already been in my possession ever since I was a stripling.'

The above letter is to be found in a MS. collection of this writer's letters preserved in the library at Munich. On page 39 of the same MS. Gregory refers to 'the Athenian Categories,' by which no doubt he means those of the Stagirite; on page 235 he quotes the Isagoge, and on page 45 he cites the Prolegomena Davidis. There can be no doubt that this writer refers to these treatises in their Armenian and not in their Greek dress. It is significant that he does not mention David Invictus in connection with the versions of Aristotle. On p. 186 of this MS. he does indeed mention that he had found an ancient Armenian version 'of Olympiodorus whom David mentions¹'; and on p. 209 of the same Munich MS. he seems to refer to David in a passage in which he is asserting the claims of Armenian writers of Philosophy to be considered original thinkers and not mere translators of Greek books. We have seen that Stephanus of Siunik, three centuries earlier attributed the Prolegomena to David. We have already dwelt on the fact that the Pavia MS. does not mention David as translator or commentator. We

¹ I. e. in The Prolegomena Davidis, pp. 143 and 164 of the San Lazaro edition

may infer that before the eleventh century the Versions of the Categories and De Interpretatione and the commentaries thereon were not known as David's.

§ 11. Who was this David whose name is borne by the Prolegomena Philosophiae and the Commentary of the Isagoge in Greek and Armenian alike? Of what race was he? When did he live and where?

Here are questions to which Valentine Rose believes that he has found a partial answer in a manuscript life of Saint David of Thessalonica purchased from the Blenheim Library by the Prussian Government and now in Berlin. From this tract, which Rose published at Berlin in 1887, we learn that David was a holy and ascetic man, a worker of miracles, who late in life went to Byzantium and there had an interview with the Emperor and Empress, on whom his age and sanctity made a great impression. Similar stories are told of the Armenian philosopher by native historians¹. We learn from them that David, after completing his studies at Athens, repaired to the Court at Byzantium and in the presence of the Emperor confuted the heathen philosophers. The interesting point, however, in regard to this Greek Saint is that even according to Greek accounts he was probably an Armenian. Thus Rose cites Johannes Moschi to the effect that this David was by race a native of Mesopotamia and in the Menologion of the Emperor Basilus a day in June is dedicated to the memory of 'our Holy Father David of Thessalonica who came from the East.' The Greek accounts, however, make no mention of the philosophical attainments of David which appear so prominently in the Armenian traditions; and Rose suggests that late in life David gave up the carnal pursuit of Pagan wisdom and betook himself to the self-mortifying life of the Christian ascetic.

§ 12. A more reliable answer is furnished by a treatise preserved in a manuscript at Edschmiadzin and called the *գիրք էազայ* (the Book of true beings). This manuscript gives the subscription of an older book from which it was copied as follows:—'Mambre and Paulus and Abraham composed discourses full of no mean thoughts: and after a long time was written this book, just as God has handed it down unto us.

¹ Compare the account quoted in the History of Armenian Literature by P. P. Carékin of Venice, p. 299.

In this time, in the year, namely, of the Armenians 76 (= A. D. 629), I, Gourgén, chartulary of Great Armenia, and spatharius of the holy rulers of Pourh (*պահ*), was owner of this book. But it is to be noticed, in the ancient subscription of this book on true beings, that it was written, in a translation from Greek into Armenian by command of the Lord John Catholicos of the Armenians, of the Gabelenatzik (see Moses of Chorene, History Bk. 2, ch. 7), in the year of the Armenians 25 (= A. D. 578). This is testified to by Sarkis the Arabian, a bishop, with true testimony. Blessing, praise and glory and honour to Father, Son and Holy Ghost, now and for ever.'

Here then we have a Greek source rendered into Armenian as early as A. D. 578, but itself how much older we do not know; though from its contents its composition must be dated about 530 A. D. It is entitled: 'The controversy of the holy teachers of the Armenians, Moses and David, with the heretics who separated the natures'; and, as this title implies, the bulk of the writing consists of a long and tiresome anti-Nestorian argument supposed to have been delivered at the Council of Ephesus. This argument is preceded and followed by historical matter relating to the spread of the new Greek learning in Armenia. From the exordium we learn that David Invictus, called the philosopher, was one of five Armenian students, who were at the beginning of the fifth century sent, at the invitation of Theodosius, to Constantinople in order to study Greek and translate the Scriptures into Armenian. He was accompanied by Moses the Grammarian, Mambre the Philosopher, Abraham the Rhetor and Paulus. After a brief interlude of study at Constantinople, David was despatched by the Greek Emperor to Armenia, his native country, to superintend the refortification of Carni, near Erivan, an old strong place of which Tacitus relates the siege by the Romans, and which in the preceding century had been rebuilt by the Armenian King Tiridates. Returning thence to Constantinople David once more solicited the Emperor that he might be sent to study at Athens; his request was granted and he was installed at Athens along with his compatriots under the particular patronage and protection of the Emperor. There, by a strange anachronism he is made to consort with Basil of Caesarea and the Gregories. By Gregory of Nyssa and his brother Nazianzenus, the divine, David was actually invited to occupy

the chief professorial chair of Philosophy at Athens, and both he and Moses remained as teachers in Athens for a space of 30 years. Then followed their great refutation of Nestorius at Ephesus in A.D. 431, and their arguments then delivered form the bulk of the book. After the Council the Emperor sent them home, laden with presents—among which was a portion of the true cross—and armed with the many books which during their stay in Greece they had translated into their native language. Returning to Great Armenia they found their orthodox countrymen engaged in that death-struggle for their faith with Azkert, the Persian King, in which fell Vardan the Brave. This was in the year 451 A.D., twenty years later than the Council of Ephesus. 'Then' the narrative continues 'Moses and David were anxious not to show themselves in the land of Armenia, but desired to live secretly and in hiding, because they were Athenians and already old, and the land of Armenia was undone. Moses disguised himself as a beggar and retired to a village in the plain, while his companions David, Mambre, Paulus and Abraham pushed on to Erivan, where they were honourably welcomed by the lord Giut an old fellow-student of Moses, and now Catholicos of the Armenians. Better days were in store for Moses also; he was sought for and found, and in spite of his protest, that he was now a stranger after so many years spent in Hellas, he was ordained an Archbishop. He forthwith began and wrote his history of Armenia, his exposition of Grammar, and also a hymnal for the use of the churches. Open teaching of his countrymen was denied him in that cruel time. David now wrote his book of definitions (*Prolegomena Philosophiae*) and also his exposition of Grammar, and they both opened the stores which they had so long before begun to accumulate.'

In this curious tract there are anachronisms arising out of the desire of its writer to minimise the intellectual indebtedness of the Armenians to the Greeks. But after discounting that, there is no reason to doubt that during the first half of the fifth century there lived an Armenian at Athens named David who was a professional teacher of philosophy. The story of his return to Armenia with Moses is also very probable. In the middle of the century the Persian rulers forbade Greek books and learning in Great Armenia, on political grounds, because they were

jealous of any alliance between a country in vassalage to themselves and the Greek Empire. This proscription of Greek letters checked and crushed Armenian literary development almost in its first outburst, but by severing the intellectual ties which bound the race to Constantinople and Athens, it contributed to found the independence of their national Church. The Greek Commentaries on Aristotle and on Porphyry which we have under the title *ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ* may very well be the work of this Armenian teacher who spent 30 years in Athens between 406 and 451 A.D.

§ 13. But the Commentaries upon the Categories and De Interpretatione remain an enigma. In the hope that some Aristotelian may be able to identify them I now append some specimens of it. In my rendering of it I set a note of interrogation where I am not certain of the meaning and leave blanks where the text is broken.

BEK. ED.
PAGE.

- 1 a. 1. ὁμώνυμα γίγνεται κατὰ δύο τρόπους, κατὰ τύχην ἢ κατὰ διάνοιαν. διάνοια δὲ κατ' ἀξίωμα (?), κατὰ μνήμην, κατ' ἐλπίδα, κατ' εὐχὰς, κατ' εἰκόνα, καθ' ὁμοιότητα ἢ κατὰ συζυγίας στέρησιν ὥσπερ μονοχίτων ὥσπερ ἀθλητής.

Compare the above with the 'Anonymi in Aristotelis Categorias Paraphrasis,' published among the Commentaria in Aristotelem Graeca, vol. xxiii. part ii, pp. 1, 2. The Armenian seems to be the barest summary of that paraphrase. Compare also the Berlin Aristotle, vol. iv. p. 42 b. 13 in a Scholium of David: 'φέρει εἰπωμεν τὴν διαίρεσιν τῶν ὁμωνύμων. τούτων τὰ μὲν εἰσιν ἀπὸ τύχης.' But note that what follows in the Greek is very diffuse and unlike the Armenian.

BEK. ED.
PAGE.

- 1 a. 6. συνώνυμα δι' ἐκεῖνο λέγεται, ὅτι εἰ καὶ διαφορὰ ἐν τοῖς ὀνόματος μορίοις, ἐν καὶ ταῦτὸ σημαίνει κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον, ὥσπερ ἀφ' ἐνὸς καὶ πρὸς ἕν.
- 1 a. 12. διασαφεί τὴν παρωνομασίαν κατὰ τρεῖς τρόπους· τὸ συμφωνεῖν μὲν τὸν πρῶτον φθόγγον, διαφέρειν δὲ τὴν ὑστάτην συλλαβήν. θρισμος (?) τοῦ πράγματος, σπουδαῖος καὶ σπουδαιότης.
- 1 a. 16. ὡς διπλοῦ ὄντος τοῦ λόγου, τὸ μὲν γὰρ ἐν διανοίᾳ, τὸ δὲ ἐν προφορᾷ.

τὸ προφορᾷ μὲν, ἔστι φωνὴ σημαντική· τὸ δὲ διανοία, νόημα καὶ εἰκὼν πραγμάτων. Ἰστέον ὅτι οὐκ αἱ αἶ φωναὶ ἢ νοήματα ἔπονται πράγμασιν· ἀλλὰ ἐνίοτε τὰς φωνὰς μὲν συμβαίνει εἶναι ἀπλᾶς, τὰ δὲ νοήματα σύνθετα· οἷον τρέχω ἢ ἀναγινώσκω· ἐνίοτε δὲ αἱ μὲν φωναὶ συνθέται, τὰ δὲ νοήματα ἀπλᾶ· οἷον εἴ τις εἴποι ἄνθρωπον ζῶν, λογικὸν θνητόν· ἀλλ' ἔστιν ὅτι αἶ τε φωναὶ ἀπλᾶ καὶ τὰ νοήματα· οἷον Σωκράτης ἢ Ὅμηρος. ἔστι δὲ καὶ ὅτι αἶ τε φωναὶ συνθέται καὶ τὰ νοήματα· οἷον Σωκράτης φιλοσοφεῖ ἢ Ὅμηρος ποιεῖ.

With the above compare the Anonymi Paraphrasis p. 5, ll. 2-15.

Let us omit a few intervening scholia and translate the Commentary on the Categories 1 b. 25-2 a. 10. To save trouble I render it into English, occasionally using the Greek form of a technical phrase:—

BEK. ED.
PAGE.

1 b. 25-2 a. 10. 'He takes in hand the second classification of beings, as we called it above. At present he does not go into the ten genera, because he before divided (beings) into two: into substance (οὐσία) and into accident (συμβεβηκός). Substance is of a single kind (ἀπλᾶ τὸ εἶδος), but not so accident. Rather this is multifarious (πολύτροπον); and in order according to the kinds which naturally belong in it (κατὰ τὰ ἐν αὐτῷ πεφυκότα γένη) does he make division of it. Of these kinds the names differ, but the substance is one. If then all are put together, they make up the number ten; from which fact, as we said before, our treatise received its title.

'We must make up our minds that what he says, the words namely: τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον ἥτοι οὐσίαν σημαίνει ἢ ποιόν or some other of the ten categories, that we must needs subject these words to an examination not of their sounds only, but of the thoughts they contain. For if we follow the mere sounds, we shall not with any the more exactitude know the manner of the saying. To take an example—τρέχω, here is a simple sound. But the thought contained is complex. For it contains within itself the pronoun, e.g. 'I,' since it makes no difference whether we say τρέχω or ἐγὼ τρέχω. In the same way if anyone should

think of (the word) *μουσικός*, as meaning a single thing, because the sound is single. For it does not really mean a single thing (*ἐν τι*). For if you examine what *μουσικός* is, you will find two things, and not one. For *μουσικός* means a man skilled in musical sounds. Consequently *μουσικός* consists of man and of art together, and is clearly therefore two and not one. But if anyone chooses to say: "Why did he take such an example?" let him know that he did not himself for his own instruction (*κυρίως*) use examples at all, but merely that he might be easily understood by learners. Such words as these he appends (?). He mentions affirmation and negation—at once, wishing to inform us (?). For he is pleased to omit for the present about premiss. For it is necessary that every affirmation and negation should be a syllogistic premiss, and that a premiss should be either true or false. Consequently affirmation or denial will either be true or false, as he himself said.'

This extremely simple commentary is unrecognisable among the scholia on this passage which are given in the Berlin Aristotle, vol. iv.; among which scholia are given extracts from the Greek Commentary of David.

Let us take one more example of the Armenian commentary, that which expounds the opening words 16 a. 1, 2 of the *De Interpretatione*. It is as follows:—

'We stated once before, that the aim of the whole of this logical treatise is to arrive at demonstrative syllogisms. But, since there are many fallacies in syllogisms, we must be acquainted with each of them. For, through a knowledge of the others, we reach the demonstrative syllogism. But it is impossible to recognise either one or the other of the said syllogisms, unless we first learn, what syllogism is. But syllogism itself involves premisses or propositions; and a premiss is either *καταφατικός* or *ἀποφατικός*, or is *λόγος τις*.

'It were best to begin with teaching about speech (*λόγος*) and its parts, and after that to pass to the teaching (*διδασκαλία*) of

premisses, which is what he himself does in this treatise. For in defining, τί ὄνομα, τί ῥῆμα καὶ λόγος, he passes to the exposition of κατάφασις and ἀπόφασις and of ἀποφαντικός λόγος, of which premisses are made up.

‘But what will be the meaning of his opening words? For he says: πρῶτον δεῖ θέσθαι. We know that this word πρῶτον is used in two ways. Either in relation to someone, as for example that one must first read a particular poem and then examine its thoughts; or in relation to many, as if they should say, first before all one must possess Homer’s poems, and then after that all the others which follow; and this is the sense in which the word “first” is here used, in the sense namely of “before everything.” Δεῖ as if it were πρέπει. Now δεῖν is of two kinds, either κατὰ τὸ ἀναγκαῖον or κατὰ τὸ χρήσιμον. Here it is used in the former sense as equivalent to “it is necessary.” But θέσθαι again has three senses. Either as if in a place, as in a man or in a city; or as when we call by a name, for position (θέσις) is another phrase for calling by a name (? ὀνοματόκλησις); or as when we define. This was specially the sense which θέσθαι had for the ancients, and it is the one in which the philosopher here uses it, namely the sense of defining. Collecting then all our results, let us see what our exposition comes to. The words “πρῶτον δεῖ θέσθαι” may be set forth thus. Before all it is necessary to define what is a term and what a verb and so forth. For a knowledge of all these in the way of definition will assist us in our quest after premisses.

‘But why, we would know, in this place has the teacher observed one order, while in the sequel he arranges his teaching differently. Surely it is not according to their (? true) order that he has here ranked ἀπόφανσις and κατάφασις and ἀπόφασις before λόγος. But because their confused nomenclature is in us a source of ignorance, for this reason he takes us into the midst and wishes by means of names familiar to us, such as are λόγος and ὄνομα and ῥῆμα, to acquaint us with the extremes and manifest our ignorance of the mean. And that

the terms are out of order is quite clear, for he has set ἀπόφασις before κατάφασις, in order that we may not suppose that he is here proceeding κατὰ τάξιν, but only in the way which utility prescribes.

‘But to any one who should ask, why he only mentions the noun and verb and not also other parts of speech, it must be answered that it is so, because alone and in a paramount sense (κυρίως) the parts of speech are noun and verb; whereas, of the other parts usually so called in teaching children, some fall under the noun and others under the verb. Under the noun—as pronoun or adverb, for any one on examination will find it so. But the participle under the verb, while all the rest of them subserve various uses. Just as in a ship things have each their peculiar use, for example glue and flax for fastening, nails for rivetting the joints, red paint for decorating it; yet none of these are called the ship, but are catachrestically referred to the ship. So with speech, some elements serve to tie and pin together its component parts, as for instance the conjunction, some to complete it as the preposition; not in the way of making it more perfect, but as making it clear and illumining it have the other so-called parts of speech their several uses in respect of speech, though they should not therefore be considered really parts of it.’

The beginning of the above scholion resembles that of John Italus given in the Berlin Aristotle, vol. iv. 24 b. 30 ff. The disquisition on the use of θέσθαι echoes the more elaborate scholion of Ammonius printed in the Berlin Aristotle, iv. 98 a. 24 ff. The enquiry why Aristotle propounds in the order ἀπόφασις κατάφασις κ.τ.λ. the objects of his enquiry echoes, though it is not identical with, the commentary ad locum of Syrianus; for we read in the foot-note vol. iv. 99 b. of the Berlin Aristotle as follows:—‘Boeth. ii. p. 287: Syrianus vero, cui Philoxenus cognomen est, hoc loco quaerit cur proponens prius de negatione, post de affirmatione pronuntiaverit.’ Syrianus, so far as we can judge from Boethius’ reference gave quite other and deeper reasons than those which our Armenian commentator gives. Neither do the other references

to the lost commentary of Syrianus given in Boethius' commentary on the *De Interpretatione* tally with the Armenian Commentary.

§ 14. If the Armenian Commentary is not that of David, and this is certain, several allied questions arise regarding it. Is it a translation at all and not rather an Armenian Commentary written on a preexisting version of Aristotle's Text? If it be a translation of some Greek commentary, then was it made along with or before or after the version of the text was made?

That we have here a version from Greek seems certain on at least two grounds. Firstly, its style is unmistakably that of a version from Greek. Secondly, there are references in it to other books of Aristotle which were accessible to a Greek writer, but probably inaccessible—since they were never translated—to an Armenian writer composing a commentary in his own language. I give some examples of such references. In the § of commentary on 16 a. 3–9, in explanation of the words in l. 9: ἄλλης γὰρ πραγματείας, we read as follows:—

‘Πάλιν αὖ εἰπὼν περὶ σημείων, ἃ δὴ πραγμάτων ἢ νοήματος ἢ φωνῆς εἰς τὴν ἀρχὴν ἀνατρέχει ὅτι ὦν τούτων σημεία πρῶτων παθήματα τῆς ψυχῆς ταῦτα, οἷον εἰ ὅσα ὡσαύτως ἐνοήθη (οἱ ὅστις ὥσ. ἐνόησεν), ὁ τὰ νοήματα ἔχων, καθόλου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν τοῦ ἀρχέτυπου ἐκδέχεται τύπον ὅς ἐστι παθήματα, αὐτίκα ἀντιστρέφων τὸν λόγον, παντὶ τῷ ἔχοντι τοὺς αὐτοὺς τύπους καὶ νοήματα, οἱ αὐτοὶ εἰσιν ἀρχέτυποι πᾶσιν ἃ ἔστι πράγματα. ὥστε νοήματα καὶ πράγματα, ἃ δύναται εἶναι τὰ αὐτὰ πᾶσι, φύσει ταῦτα ῥηθείη. αἱ δὲ φωναὶ καὶ γραφόμενα ἀδύνατα πᾶσιν εἶναι τὰ αὐτά. ἔνεκα τοῦ ὕστερον γενέσθαι τοῦτο καὶ ὅτι οὐκ ἔστι τούτου τοῦ τύπου ἢ περὶ τοῦ νοήματος ζήτησις, ἡναγκάσθη σμικρόν τι λαβεῖν πρὸς τὸ χρησιμὸν αὐτοῦ. Τὴν δὲ τελειοτέραν διδασκαλίαν, ὅτι οἷον δὴ ὁμοιώματα ἂν εἴη τὰ νοήματα, ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ, ὅτε περὶ τῆς ψυχῆς λέξει, ῥηθήσεται. φυσικῆς γὰρ ἔστι φιλοσοφίας ὥς οἱ περιπατητικοί, ἢ θεολογικῆς, ὥς οἱ πλατωνικοί, ἀλλ’ οὐχὶ ταύτης πραγματείας ἢ τοιαύτη θεωρία.’

Again in the Commentary on 16 a. 14–18 we read:—

‘ἀλλ’ ἐπειδὴ ἐζητεῖ περὶ ἀληθείας ἢ ψεύδους τῶν μερῶν τοῦ λόγου, ὅτι ὥσπερ τὰ νοήματα οὕτως ἔχουσιν αἱ φωναὶ, οὐ μόνον ἐνταῦθα, ἀλλὰ

καὶ ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικὰ φησὶν οὕτως ὅτι τἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος τὴν ἀρχὴν μὲν ἀπὸ τῶν νοημάτων ἔλαβεν, μετὰ δὲ τοῦτο καὶ ἐν φωναῖς ἀποφαίνεται. πράγματα γὰρ ἀδύνατα πρὸς οἰονδήποτε αὐτῶν σαλεύειν, ἀλλὰ τὸν αἰὲ χρόνον τὸ ἐν ἔχει ἀκινήτως. Διατάξας τοῦτο ὅτι τὸ ἀληθεύειν καὶ τὸ ψεύδεσθαι ἐν συμπεπλεγμένοις γίνεται, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀπλαῖς φωναῖς, μετὰ τοῦτο μεταλλάττει εἰς διδασκαλίαν ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ τῶν ἄλλων, ὅσων ἐμέμνητο.'

So in § of commentary on 17 a. 1-15 Plato is referred to as holding the opinion that speech is in us φύσει, because it is the instrument of reason; and the argument of Aristotle is represented as being directed against Plato. Other passages might be cited in which Aristotle's other works are referred to in a way which proves the commentator to have been a Greek to whom they were accessible and not an Armenian paraphrast of an already existent version of the text.

§ 15. But if the latter alternative is rejected, how shall we explain: firstly, the general identity in form of citations of the text imbedded in the commentary with that text itself? For instance in the commentary on 16 a. 3-9 above cited the unusual reading *ὧν τούτων σημεία πρῶτων* is repeated from the text. Secondly, how account for the entire absence of references to other commentators? For most commentaries of the fifth century abound with such references friendly or polemical. One can only account for the former circumstance by supposing that the text and commentary were rendered at one and the same time and by the same hand from a Greek original in which also text and commentary went side by side. The occasional slight differences of citations which exist in the Armenian may also have been in the Greek. For example the words 10 a. 25: *Ἰθὺς ἐρεκευῖ ἵβηλῶν* *ἡρωῖν* (*Ἰθὺς* = καὶ ἄλλος ἂν τις φανείη τρόπος ποιότητος), are cited thus in the accompanying commentary: *Ἰθὺς ἐρεκευῖ ἡρωῖν* (*ἡρωῖν* = καὶ ἄλλο ἂν φανείη εἶδος ποιότητος). Here we may merely have a piece of loose citation in the original Greek. Such cases might be multiplied indefinitely.

I have only chanced on one passage in the commentary, as to which one feels that it cannot be translation from the Greek, and in this case we may suppose the Armenian translator to have made so

obvious an addition. It refers to the words 10 b. 5-9 and is as follows:—

‘And secondly, although we may have the name of a quality (ποιότης) and though the man who is such (ποιός) may participate in the things (μετέχει τῶν πραγμάτων), yet the participation may not have a name formed παρωνύμως from the quality in question. As for example from ἀρετή (=ἀρετή) one is called *ῥω* (=σπουδαῖος). For in the Greek tongue there is a quality called ἀρετή, but the corresponding “such” (ποιός) is not ἀρετῆς (=virtuous), but *ῥω* (=σπουδαῖος). Or rather, if you look out for a true equivalent, our word *φρον* is such¹. But in the Greek tongue σπουδή is not the original term used, so that a man is called σπουδαῖος because he has σπουδή, neither, although they have in use ἀρετή as the quality, is the person who owns the quality called παρωνύμως a man who is ἀρεταῖος, but you have one name for the quality, to wit, ἀρετή, and another for him that has it, to wit, σπουδαῖος.’

Cannot this passage be explained as a note added by the translator himself to clear up a passage in the text which would otherwise have been obscure to his countrymen?

§ 16. The other question regarded the absence of all references to other commentators. Can we explain this by supposing this to be a very early commentary? May not names of other commentators be absent from it, because the commentators in question had not yet written? It is impossible that this should be so, and if any significance be attached at all to such absence of references, it must rather be taken as a sign that the author of this commentary is expounding his text to pupils who knew nothing of other famous teachers like Alexander, Themistius, Maximus, Kallimachus, Olympiodorus; references to whom are frequent in the Armenian versions of David's commentary on the Isagoge and Prolegomena, and in the fragmentary commentary on the Analytics. On such pupils learned references would have been thrown

¹ For *ῥω* means brave rather than ethically virtuous, and *φρον* is a better equivalent for σπουδαῖος, for it means ‘careful, sedulous, anxious to do right.’

away. Perhaps then we have here an indication that the commentary was originally composed for the instruction of native Armenians.

§ 17. But in that case why should it have been first composed in Greek? It would perhaps meet all the difficulties, if we supposed that an Armenian teacher, living in Athens or Antioch or Caesarea and familiar with the rest of Aristotle's writings and with Greek philosophy in general, had translated the Aristotelian text, and at the same time written this commentary for the use of his compatriots who had not the same advantages as himself. We might then explain the version-like character of the Armenian as merely the style in which an Armenian, saturated with Greek learning, would write. He might even have composed it first in Greek and then turned his own Greek into Armenian.

§ 18. I cannot persuade myself that some such view is not the true one. We know for instance that Prohaeresios, the rhetor, teacher of Julian, of Basil and of Gregory Nazianzen, was an Armenian from the borders of Persia; furthermore that when he was professor at Athens 'all Pontus and the neighbouring nations, sent their scholars to him, admiring him as a peculiar ornament of their country (*ὥσπερ οἰκεῖον ἀγαθόν*)¹.' To him, with as much certainty as to any one, may be attributed these versions of Aristotle along with the commentary. Such a supposition harmonises well with the early tradition, which I have quoted, that David Invictus was senior to and as a teacher paramount over Basil and Gregory Nazianzen. May not Armenian tradition have confused Prohaeresios,—whose Armenian name we know not—and who actually taught these famous men, with David, author of the prolegomena and commentary on the Isagoge, who lived nearly a hundred years later?

§ 19. No importance can be attached to the absence in these commentaries on Aristotle of all references indicative of Christian authorship. Neither are they found in David's commentary on the Isagoge or in his prolegomena. But the absence of such references has its proper significance. It might appear that all these Armenian commentaries and versions were the work of a school of translators quite apart from and perhaps antagonistic to the school of SS. Mesrop and Isaac. How that school treated profane works in translating them into Armenian, we see

¹ See Eunapius. Life of Prohaeresios.

in the translation made by Moses of Chorene of the rhetoric of Aphthonius. In the latter version all the illustrations are drawn from the Bible and all allusions to Pagan mythology are carefully omitted.

§ 20. Let us recapitulate the evidence on various points.

(1) That this Armenian commentary on the Categories and De Interpretatione is not by David Invictus. In proof of this we know (*a*) that the Greek commentary ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ has nothing in common with it. (*β*) That the Prolegomena Philosophiae are ascribed in an Armenian book of the year 580 A.D. to David Invictus; while the work on the Categories and De Interpretatione is not. Similar evidence is furnished by Stephanus of Siunik, early in the eighth, and by Gregory Magistros early in the eleventh century. (*γ*) The MS. of Pavia, of unique authority in deciding such a question, does not mention David. The brief colophon at the end of the book in the first hand is merely to this effect: 'The wisdom of the master and text of the lovely wisdom, the teacher called deacon (Sarkavag), elaborated unto correctness of the letter. What was worthy he rendered without grudge and freely.' I take the above to mean that this teacher called Deacon was the copyist of the Pavia MS. and not the author of the commentary.

(2) That the commentary was translated along with the text and not before or after it. Or if not a translation at all, then it was composed by the translator of the text, and went with it from the first.

This is almost certain because (*a*) all the MSS., the Pavia Codex among them, give the text and the commentary in alternate sections. (*β*) The style and wording of the two are too closely allied for them to have been written apart.

(3) As to the date. This cannot be fixed with precision. (*a*) The reference to Vardan as the typically brave man points to the latter half of the fifth century. If we ascribe an earlier date we must set this reference down as a change wrought in the text by Armenian patriotism. (*β*) The best evidence

is that of the text of Aristotle reflected in the version. This text, especially in the case of the *De Interpretatione* where we can test it, is nearly allied to the text which Boethius used. Compare for instance the readings of the following passages: 16 a. 6; 16 a. 25; 17 a. 11; 17 a. 30 17 b. 7, 8; 17 b. 14; 18 a. 8; 18 a. 35; 18 b. 25; 18 b. 33; 18 b. 39; 19 a. 4; 19 a. 20; 19 b. 12; 19 b. 15; 19 b. 25; 19 b. 30; 20 a. 31; 20 b. 36; 21 a. 18; 21 a. 22; 21 b. 18; 21 b. 21; 23 a. 11; 23 a. 21; 23 a. 25; 23 a. 31; 23 b. 21; 24 b. 6; 24 b. 8. Karl Meiser, the editor of the accurate text of Boethius' Commentary, calls attention in Fleckeisen's *Jahrbücher* (vol. 117), to many characteristics of the Boethian text, which are attested also by the Armenian. There can be therefore no doubt but that the Armenian Version represents a Greek text of Aristotle at least as old as the fifth century. It may also be noticed that the Arabic version of the *Categories* edited by J. Th. Zenker, at Leipsic, in 1846, has some affinities with the Armenian. Zenker notes the variants implied by the Arabic at the foot of each page. The following are recognisable in the Armenian: 2 a. 5, add ἡ καταφάσει; 2 a. 38, omit κατηγορηθήσεται τὸ ζῷον; 3 a. 20, omit ὁσαύτως; 3 b. 26, omit γάρ; 3 b. 29, omit ἡ τριπλήχει; 3 b. 35, omit καὶ ἦττον; 4 b. 13, omit πάθους; 5 b. 8, καὶ καθ' αὐτὰ πόσα; 6 a. 22, πέντε ἢ τρία λέγεται; 8 b. 28, μονιμώτερον εἰ. κ. πολυχρονιώτερον; 9 a. 30, omit καὶ στρυφνότης. Most of these variants, however, appear in one or more of Waitz' MSS.

§ 21. Let us now consider how the versions collated in this work satisfy the second of the conditions specified in § 2, namely, that of being so literal as really to reflect the Greek Texts from which they were made. They all satisfy this condition in a very complete manner. The only exception is the rendering of the *De Mundo*, and most of the variations of that are corruptions due to its widespread use as a school-book. It is enough to quote the words of Adalbert Merx on this point. True, they were written about the Armenian Version of Dionysius Thrax, but they hold good equally of these versions; and in defining the proper way in which to make use of these Armenian versions they leave nothing to

be desired. I quote from Dionysii Thracis ars Grammatica, edidit Gustavus Vhlig. Lipsiae, 1883. Merxii disputatio De Interpretatione Armeniaca, p. lxiii:—

‘Iam qua ratione Armenius usus sit in interpretando Dionysio explanemus. Interpretis indolem facili negotio describeremus, si eum non verborum modo verum syllabarum fere ac litterarum tenacem diceremus, tamen exili hac definiendi ratione haud contenti satius duximus exemplo prolato demonstrare, quam inierit viam. Quod ubi lectores perpenderit bene intellegent quinam eius sit usus et quae auctoritas in exercenda re critica. Quem ad finem prima duo capita Graece et Armeniace descripturi sumus adiecta insuper enarratione singularum vocum, immo syllabarum Armeniacarum, ita concinnata, ut quoad fieri poterit littera litterae respondeat. Quam enarrationem Latinam, in qua perpendenda lectores rogo ut Ciceronis male sint memores, si quis cum textu Graeco contulerit, non poterit non intellegere satis accurate posse statui, quamnam lectionem Graecam Armenius expresserit.’

Instead of the chapter from the Grammar given by Merx let us take a passage from the De Interpretatione:—

17 a. 8.	Ἔστι	δὲ	εἰς	πρῶτος	λόγος	ἀπο-φαντικός	κατά-
	լ	է,	մի,	առաջին	բան	բաց-բրևական.	ստոր-
	փասիս,	էյտա	ἀπό-φασις	οἱ δ' ἄλλοι	πάντες		
	ստոր-թիւն,	ապա	բաց-ստոր-թիւն:	իսկ այլքն	ամենքեան,		
	συν-δέσµω	εἰς	ἀνάγκη δὲ	πάντα	λόγον	ἀπο-	
	շաղ-կապաւ,	մի:	բայց հարկէ	զամենայն	բան	բաց-	
	φαντικὸν	ἐκ-ρήματος	εἶναι	ἢ	πτώσεως		
	բրևական.	նարտա-բայէ	դու,	կամ	տապալմանէ:		
	ρήματος	καὶ	γὰρ	ὁ-τοῦ-ἀνθρώπου	λόγος,	ἐὰν	μὴ
		լ	բանդի	մարդայն	բան,	թե	ոչ
	τὸ-ἔστιν	ἢ	ἢν	ἢ	ἔσται	ἢ	ἄλλο
	դէն,		լ	կամ	զեղիցին,	կամ	զայլ
					բնչ		
	τῶν τοιούτων	προστεθῇ,	οὐ-πω	λόγος	ἀπο-φαντικός.		
	զայսպիսեացն	առդիցէ,	չլ-լս	բան	բաց-բրևական:		

In his corresponding example from the Grammar of Thrax, Merx adds a Latin Version interlineally. I omit it, as it adds nothing to the force of the example. In the above extract, notice that the order of the Greek is kept, except,

- (1) in rendering *δέ* or *γάρ*; the former being rendered by *μὲν* or *ἄ* according as it has an adversative force or is merely equivalent to *καί*.
- (2) in rendering the article. In the Armenian the article is rendered by the suffix *ն*.

The changes in the Greek involved by the above version can be detected at a glance. They are the omission of *ρήματος*, of *ἡ ἦν* and the reading *ἄλλο τι τῶν τοιούτων* for *τι τοιούτον*.

And again, p. lxvii, Merx writes as follows :—

‘ Haec igitur est indoles interpretationis Armeniacae : Graeca, syllabam fere syllaba reddens, Armenius expressit, raro sensum respexit, particulas vero, quibus sermo eius patrius caret modo omisit, modo liberius reddidit. Moneo vero lectores, ne censeant voces ab interprete fictas in usum linguae non esse receptas, immo eodem modo uti insulae Latinorum interpretationes, qui *μετοχήν participium*, *αἰτιατικήν accusativum*, *γενικήν genetivum* reddere non erubuerunt, ab omnibus sunt receptae, ita et voces ab interprete grammaticae Dionysianae ad normam Graecam formatae deinde in numerum vocum usitatarum intraverunt. Iam si quis Armeniaca, nulla Graeci archetypi habita ratione, eo modo in aliam linguam transtulerit, ut quae in lexicis habentur vocabulorum technicorum explicationibus utatur, neque explicare dictionem et indolem Dionysii Armeniace redditi, nec rem criticam iuvare censendus erit. Eundem enim si recte intellexerit, sensum ex Armenia atque ex Graeco eliciet. Itaque ipsum textum Armeniacum in quamlibet linguam convertere omnino inutile est ; ea potius ratione Armenius est tractandus, ut singula verba ad textum Graecum accuratissime excutiantur.’

§ 22. The third condition proposed above in § 2 was that we should possess a *pure* text of the version. The texts of the Armenian Categories and De Interpretatione which I have collated and used are the following :

■

- (a) Printed. An edition of the philosophical and other works of David Invictus was published at Venice, A.D. 1833, by the Mechitarist Press. In this edition. pp. 359-408, is found the treatise on the ten Categories unaccompanied by the commentary. The subscription runs: *կատարեցաւ տան ստորոգութիւնսն ասացեալ յնումենէն յարիստոտէլէ որ ասի ըստ յունարէն ձայնի կատիղորիաս*, 'Expliciunt decem categoriae quae dicuntur maximi Aristotelis quae dicuntur Graeca lingua Categoriae.' The title of the treatise is simply: *ստորոգութիւնք արիստոտէլի*, 'Categoriae Aristotelis.' There is here no mention of David, but there follows, pp. 409-458, the same treatise from 9 b. 28 to end, each paragraph being now followed by its section of commentary. The title is: *ստորոգութիւնք արիստոտէլի թարգմանեալ և մեկնեալ ի դաւթէ*, 'Categoriae Aristotelis translatae et commentario ornatae a Davide.'

The first part of the commentary was missing in the Venice MSS., but is supplied in most of the MSS. hereafter to be described as collated by myself.

To this Venetian printed text I allude in my Appendix II as V. It is based from pp. 349-408 on three codices, one of which in large cursive is dated 859 Armenian=A.D. 1411, another in small cursive is dated 1136 Armenian=A.D. 1688, while the third in small cursive is undated. From pp. 409-458 of the Venice Edition the text together with commentary is printed, and for this part the first of these three MSS. was alone available. It should be noticed that in the earlier codex the text and commentary go together, and that in the later MSS. only is the text found unaccompanied by the commentary. In the same Venice edition the text of the De Interpretatione is printed pp. 461-486. The title is: *սկիզբն և նախադրութիւն գրոցն որ ասի ըստ յունեայ պէրիարմէնիաս և հայերէն յաղագս մեկնութեան արդարեալ ի մեծ իմաստնոյն արիստոտէլէ*='Beginning and preface of the book which is called in Greek *περὶ ἑρμηνείας* and in Armenian about interpretation set forth by the great philosopher

Aristotle.' It is followed, pp. 487-553, by the same text, accompanied paragraph by paragraph by the commentary, which is, however, missing from 17 a. 25-20 b. 14. This is entitled: *պէրհարմէնիաս արիստոտէլի թարգմանեալ և մեկնեալ ի դաւ. թէ* = 'περὶ ἐρμηνείας of Aristotle translated and explained by David.'

The Manuscripts used are nearly the same as for the Categories, viz.: for text alone, small cursive of 1688 and small cursive of A.D. 1710; for text with commentary the large cursive of A.D. 1411 alone.

The separate readings of these MSS. are sometimes exhibited, but without classification, in the margin of the printed text. To these I allude in Appendix II and elsewhere as Vo.

§ 23. (β) We now come to the manuscript sources of Paris, Jerusalem and Pavia. In the Bibliothèque Nationale I consulted various MS. texts, especially two, Fonds Arméniens 105 and 106, alluded to in Appendix II as D and E, but in the collation simply as Paris MSS. or P. MSS. The text of the Categories unaccompanied by commentary occupies ff. 89-118 of 105. The text accompanied by the commentary is given ff. 252-356 of 106. Of these No. 106 is the older, probably of the fifteenth century, but the worst written; No. 105 is somewhat later, and is more neatly written.

The same MSS. contain the De Interpretatione. No. 106 gives text with commentary ff. 97-164; No. 105 gives the text alone ff. 119-135 v.

Both these MSS. attribute version and commentary alike to David.

§ 24. After collating these MSS. in 1887 I was still conscious of there being left in the version many variants from the Greek merely due to corruptions of copyists or to corrections made upon medieval Latin versions. In hope of eliminating these and acquiring a purer text I went to Jerusalem in the year 1888, and there collated the two oldest codices preserved in the Patriarch's library of the Convent of St. James. These two Codices I refer to in my collation as J. MSS. or J. 401 and 1291. In Appendix II I refer to No. 1291 as B, to No. 401 as C. The latter of these seemed to me to be the older of the two. In it the folio

containing the last § of commentary on the Categories is missing. Both MSS. are undated, but judged by the writing 401 may belong to the fourteenth century. I regret that my notes containing a fuller description of these Jerusalem MSS. were lost while travelling. In the same year I examined the MSS. of Edschmiadzin, but found that they added nothing to the recension of the text of the version already made from the MSS. of Paris and Jerusalem.

§ 25. On this recension I based the collation printed pp. 1-50 of this book. When these pages were already printed I visited Pavia, where I had heard that there was in the Library of the University a Codex of David Invictus. The differences of this text from all the others were so considerable that I made a wholly fresh collation and was compelled to add as an appendix the many additions and corrections supplied by it to the Armenian text with which I had hitherto worked. In Appendix II, I print this Pavian text itself, reproducing as far as possible all its peculiarities of spelling, punctuation and accentuation. This Codex I now proceed to describe more in detail. It consists of two volumes, 130 D 42. 43. With the exception of a few quaternions in the first volume it is written on thick cotton paper, very glossy and white. The size of page is $10 \times 6\frac{3}{4}$ inches. On an average four lines of writing fall within one linear inch. A facsimile of this MS. is added at the end of this book. It seems to have been bound as at present in the fifteenth century. Of several quaternions the first or last folio is missing, as if the book had been read at first in loose quaternions. There is no date in either volume. The hand in which the commentary of David on the Isagoge of Porphyrius and the Categories and De Interpretatione with commentary are written out seems not later than A.D. 1300 and not earlier than A.D. 1100. This copyist could also write an uncial hand, in which he often completes the end of a line. In one place he actually digresses for half a page into small uncials. The spelling is that which is met with in Codices of the ninth and tenth and presumably older centuries. Thus instead of the later orthography *է, էր, էին, էակ, եթէ, ունէին, օ, էառ* (= *ἐλαβεν*), we find, though not invariably, *ե, եր, էին, եակ, եթե, ունեին, աւ, եառ*; sometimes *երկկանկուն* for *երկկանգուն*; *յաւետ* and *այլ* frequently for *յաւէտ* and *այլ*. Also *երրեք* is sometimes

written for *երրէք* as in 19 b. 36, *դէպ* for *դէպ*. There are few abbreviations and none except the accustomed *թի* and *թի* for *թիւն* and *թեան*. The punctuation of this MS. was difficult to reproduce in print, especially the difference between two small points set together and two larger points. Both round and square dots are used, also heavy and lighter commas. Round commas frequently occur above the line and also heavier square topped commas. The double point occurs both on the line level with the writing and where there is more of a pause above the line. The single point is sometimes round, sometimes square, and comes either below, abreast of or above the line. Often from poverty of type the double point in my printed text represents two short horizontal dashes, one above the other, in the original. Occasionally triple points occur. The punctuation is peculiarly full and ample and adapted to the end of bringing out the sense of what is written. The writing is often almost continuous; and the whole system of punctuation employed seems to have been copied exactly from an older book written continuously, in which the stops served to separate the words. I cannot otherwise account for the frequent diastole or comma above the line, used where there is no elision or hiatus. Words which in later texts were written as a single whole are sometimes divided by a comma, e.g. *դրեթի* is always written *դրե, թի*. Prepositions are frequently written together with the words they precede; and occasionally a hyphen is drawn under a compound word. The auxiliary *է* (= *էտիւ*) is very often joined to the participle which precedes it.

The spelling of the MS. is not quite uniform and such variations as there are I have observed in printing it. Some of these variations may be mistakes of the copyist no doubt, but others may have a philological value. I have merely tried to reproduce in print the text of the MS. In copying it for the printer I have mostly separated words which were written continuously, but have tried to avoid any other change. In printing the text of the version from the Pavian Codex no pains have been spared to reproduce the accents, which are very characteristic. In few Armenian manuscripts are the words accentuated with so much care and fulness. In a few cases, as for instance 16 a. 13, the accent is drawn horizontally, instead of vertically, and this I have tried to keep. The subject of the ancient Armenian accent is an obscure one and in modern

editions they are not printed. I hope that my care in reproducing the accentuation may be of use to philologists interested to determine the nature of the old Armenian accent.

§ 26. The following is a list of the contents of this Manuscript :

In the first volume (i) In an old hand, not the same as, but contemporary with the hand which wrote out the whole of vol. ii, is a list of Greek Botanical terms written in Armenian characters with their vulgar Armenian equivalents. (ii) In the same hand Philo's dictionary of Old Testament names. This is entitled : 'These sounds of the Hebrew names were translated into the Greek tongue by Philo, the successor of the Apostles.' This seems to be an earlier form of Philo's dictionary than any we have in Greek or Latin. The hand in which are written (i) and (ii) I call A_1 . (iii) In a later hand, which we may call C, and on coarser paper follow the treatises of Aristotle *De Mundo* and *De Uirtutibus*. The beginning of the former is missing. (iv) The *Isagoge* of Porphyry in yet another hand, which I call B, older than C, but younger than A or A_1 . (v) The commentary of David on the *Isagoge*. The beginning of this is in hand B, but the bulk of it is in the hand A which wrote vol. ii. This part of the book is much damaged by damp. The end again of David's commentary is in yet another and very peculiar hand which I call A_2 . This hand is perhaps contemporary with A, and imitates Greek writing in adding breathings at the beginning of all words which commence with vowels. (vi) An old translation in hand A_1 of a commentary on the *Categories*, beginning lost. (vii) The old Armenian version of Euclid, Book I as far as the 3rd Proposition with diagrams. This is also in hand A_1 .

Volume ii contains the *Categories* and *De Interpretatione* in the fine bold and ancient hand which I call A. In the margin and text are interspersed, chiefly in hand C, later readings of the Armenian, drawn it is sometimes stated, 'from the books of the Franks.' With few exceptions all the readings of the Venice text and of the other manuscripts which I have added in my apparatus criticus are thus added in hand C, an attempt having been often made to obliterate the true text. The contemporary hand A_1 adds a few corrections in the text or margin, which I have been careful to notice at the foot of the page. Perhaps it is the

same hand, if it is not actually the first hand, which sets a punctum delens here and there. Corrections by A_1 must have been drawn from Greek MSS. of the fifth century. For example, it is this hand which in 19 B 8 sets a point over $\sigma\upsilon$, so making the variant: " $\delta\nu\omicron\mu\alpha \mu\acute{\epsilon}\nu \lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega$, $\alpha\lambda\lambda'$ $\acute{\alpha}\delta\acute{\omicron}\rho\iota\sigma\tau\omicron\nu \delta\nu\omicron\mu\alpha$," where the reading of all Greek codd. is: $\delta\nu\omicron\mu\alpha \mu\acute{\epsilon}\nu \sigma\upsilon \lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega$, $\alpha\lambda\lambda'$ $\acute{\alpha}\delta\acute{\omicron}\rho\iota\sigma\tau\omicron\nu \delta\nu\omicron\mu\alpha$. The same hand seems to have written in most of the chapter headings which are in red. A few of the corrections made in red I have not known whether to ascribe to A_1 or to C writing archaically. All readings in the hand C are corruptions of the text, and the value of the Pavian Codex lies just in this, that its text carries us back behind all these medieval corruptions to the bedrock of the fifth century version. I hesitated to notice the variants from the codex of the printed edition and of the other MSS., so universally bad are they. I only at last added them at the foot of the page by way of showing to what corruption the old Armenian texts were in the middle ages and under Frankish influences liable. This illustrates also the necessity of getting back to an earlier stratum of the text. The same care is to be observed in using for critical purposes the Armenian Bible.

§ 27. Of the history of this Codex before the sixteenth century nothing is known. At the beginning of that century it belonged to Pero di Beccarisi, one of the noble family of that name at Pavia. A little later it belonged to Theseus Ambrosius ex comitibus Albonesii of Pavia, one of the earliest pioneers of Oriental Studies in Italy and author of the '*Introductio in Chaldaicam linguam, Syriacam, atque Armenicam, et decem alias linguas. Excudebat Papiæ. Ioan. Maria Simoneta Cremonenſ. In Canonica Sancti Petri in Coelo Aureo. Sumptibus et Typis, auctoris libri. Anno a Virginis partu. 1539. Kal. Martij.*' Some of the Armenian examples in this *Introductio* are taken from this very manuscript and are to be found e.g. on pp. 144, 156, 165, 166. It is the '*Antiquissimus Aristotelis liber, Armenicis literis scriptus*' to which Theseus Ambrogius refers on p. 168. So also on p. 144 he writes: '*In antiquissimo libro Armenicis literis scripto, in quo Porphirii Praedicabilia, et parua Aristotelis Logicalia, literis et lingua Armenica scripta continentur reperto,*' and proceeds to give the transliteration of the Hebrew alphabet to be found in vol. i of this MS.

He also gives readings of Porphyry and Aristotle only to be found in this MS., and even prints in one case a note which is to be found written in the margin of this MS. by a late hand. In the University Library at Pavia are three other Armenian MSS. which belonged to Theseus Ambrogius, and in them he has written his name and titles in Armenian letters. They are only Church books of late date. The interlinear Latin glosses frequent in these and also in the versions of Porphyry and Aristotle are no doubt in his handwriting.

§ 28. The second group of versions, those of the *De Mundo* and *De Uirtutibus* must now be considered. The antiquity of these is less certain than that of the first group, and the earliest notice we have of them is in the Letters of Gregory Magistros already referred to in § 10. He asks his pupils to send him the Aristotle which they had received in case it be the collection entitled: 'on the heavenly bodies and the sphericity of the earth,' or 'on the ordinance of life' in which is given an analysis of the qualities and classification of affections termed reflective. The treatises thus referred to may well be the *De Mundo* and *De Uirtutibus*. Judged by their style these versions seem to belong to the eighth or ninth century.

Much of the version of the *De Mundo* is no less literal than that of the *Categories*, and must undoubtedly represent a Greek original considerably different from the text printed in the Berlin Aristotle; but owing to the fact that these two books were much used as text-books of philosophy in the middle ages their text has undergone the most wholesale corruption. I even hesitated to print the variants of the Armenian, because most of them were so evidently due to corruptions of the version itself, and I doubt whether after all it was worth the while. Even those which I have printed are but a selection, for it was impossible to adhere to the plan, which I followed in the case of the *De Interpretatione* and *Categories*, of giving every variant implied by the Version.

In the autumn of 1891, when pp. 51-71 of my collation were already printed, I chanced to find in an old and uncially written Codex of the Conventual library of Edschmiadzin, under the title of: 'Aristotle about God,' a text of the Version extending from p. 397 b. 16, *διὸ καὶ*...

to the end of the treatise, far superior to any I had before met with. The Codex in question is numbered 2050 in the Catalogue of Gharenian printed at Tiflis 1863, and 2093 in the handlist of the convent. It is on paper and was written in the island of Aghrthamar near Van A.D. 1223. In it the Version is not attributed to David Inuictus.

A fresh comparison with the Greek of this last half of the version as given in this Codex shows how wholesale is the corruption which has beset the vulgar text, printed in the Venice edition, and found in all the other Codices which I have seen. For example the following notes in the collation printed pp. 62-71 need to be omitted:—

- p. 63. Notes on 397 b. 34, 398 a. 1, 398 a. 13, 398 a. 14.
- p. 64. Notes on 398 a. 14, 398 a. 16, 398 a. 18, 398 a. 21, 398 a. 22.
- p. 65. Notes on 398 b. 21, 398 b. 23, 398 b. 30, 398 b. 31.
- p. 66. Notes on 399 a. 12, 399 a. 19, 399 a. 25.
- p. 67. Notes on 399 b. 22, 399 b. 23, 400 a. 1, 400 a. 3, 400 a. 6.
- p. 68. Notes on 400 b. 12, 400 b. 13, 400 b. 17, 400 b. 23, 400 b. 26.
- p. 70. Notes on 401 b. 6, 401 b. 8, 401 b. 11, 401 b. 16.
- p. 71. Notes on 401 b. 28, 401 b. 29.

In all these passages the Codex mentioned agrees with the Greek. In many other passages it necessitates a recasting of my printed notes, for example in the following:—

- p. 62. 397 b. 18. τὰ καὶ δι' τῇ γε οὐσίᾳ] Here the Armenian indicates no change. The words τῇ μὲν θείᾳ δυνάμει πρέποντα καταβαλλόμενοι λόγον, οὐ μὴν τῇ γε οὐσίᾳ are indeed rendered in the sense 'divinam potentiam significantes (συμβαλλόμενοι), non autem essentiam,' but this may be a bit of paraphrase.
- p. 63. 398 a. 10. οὐκ] Here the Codex also omits οὐκ, but requires the words ἐπὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως to be read in the next clause after ἀλλ' οἶον.
- p. 64. 398 b. 5. ἐπιτελεῖν ἃ βούλοιο] Here the Codex retains ἐπιτελεῖν, but omits ἃ βούλοιο.
- p. 65. 398 b. 26. Here the Codex involves: ἔστι δὲ οἷς καὶ ἐναντίας· καίτοι τῆς πρώτης ἐνδέσεως εἰς κίνησιν ἑτεροίας γενομένης.

- p. 66. 399 b. 12. Here the Codex translates as if the text ran somehow thus: ὅπερ οὐδαμῶς ἐστὶν ἐμπόδιον, οὔτε κινεῖ πρὸς διάνοιαν ἡμᾶς ἀπιστίας.
- p. 67. 399 b. 18. Here the Codex involves: νόμων κόσμος καὶ πολιτείας.
- p. 68. 400 b. 18. Here the only change involved is ἀποδώσων instead of σιτησόμενος.
- p. 68. 400 b. 24. Here the Codex omits οὕτως, but indicates no other difference.
- p. 69. 400 a. 15. The Codex omits παῖς and ἀτέρμονος but reflects no other change.
- p. 69. 400 a. 19. The Codex involves ἐπὶ τῶν καρπῶν for ἀπὸ τῶν καρπῶν, but really reflects no other difference.
- p. 70. 401 b. 9. The Codex has αἰτίαν instead of οὐσίαν, but for the rest agrees with the Greek text.
- p. 71. 401 b. 23. The Codex involves: ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι πλὴν ἐκ θεοῦ.
- p. 71. 401 b. 26. The Codex here agrees with the vulgar text except in adding the words νόμος καὶ before τιμωρός.

In a few passages where I have by an asterisk indicated a corruption in the vulgar Armenian text, the Codex gives us the true text, e.g. p. 66. 399 a. 19, *φερωνύμως* is rendered literally *բեր. անուանալէս*, for which in the vulgar text an unintelligent scribe has written *բարեբարութեամբ*. So p. 66. 399 a. 31 the Codex reads *հշանալէ* which I had suggested as underlying the corruption of the vulgar text. Similarly in the passage 400 b. 23 (p. 68) the Codex has *միռւմ* for *բարութ*, as suggested in my note.

In the original text of the version as preserved in this Codex there were faults which later copyists corrected; e.g.

- in 398 a. 27 *ἀσίας* was rendered as if it were *οὐσίας*;
- in 398 b. 9 *κινεῖν* was rendered as if it were *κρίνειν*;
- in 401 a. 11 *τὴν γῆν* seems to have been rendered as if it were *πληγὴν*, for I cannot otherwise explain the word *դանիւ* which here stands in the Codex.

In spite of these and other imperfections I believe this version ultimately reflects a very old text of this interesting Stoic treatise, and

there is more than one passage where it reflects the reading which Apuleius seems to have had.

§ 29. The trivial tract *De Uirtutibus* seems to have been rendered into Armenian about the same date as the *De Mundo*. For the collation of this printed pp. 72-75 I had no better Armenian text than that printed in the Venice edition, from which none of the MSS. I had found either in Pavia, Jerusalem, or Edschmiadzin materially differed. In the Vatican Library in the spring of 1892 I found an older copy of it than any I had before met with in the Cod. Arm. III. fol. 456 v.-fol. 461 r. This Codex is beautifully written on fine parchment and dates from the early part of the thirteenth century; the orthography and occasional lacunae left by the scribe where he could not decipher his original prove that it was copied from a much more ancient manuscript. But the text of this Vatican MS. differs but slightly from the printed text. There are only three passages in which it corrects the Venice text. They are the following:—

- 1250 a. 23. καθ' ἣν . . . ἀπολαύσεις] The Vatican text involves: καθ' ἣν αἰροῦνται τὰς φαύλας ἡδονὰς κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ.
 1250 b. 18. The Vatican MS. reads *առ իրս սարբերեալս* of which I had suspected the Venice text to be a corruption.
 1251 a. 23. The Vatican MS. omits *μὴ* before *κωλύοντος* thus agreeing with the Greek text.

These two tracts *De Mundo* and *De Uirtutibus* are printed in the Venice edition of Koriun, Mambre and David pp. 603-635. In the MSS. they are always entitled 'Letters of the Sage Aristotle to Alexander Emperor, Description of the Universe and Concerning Virtues.' The Venice text of both is based on six MSS. of which three are in large cursive hand and bear the dates 767, 1047, 859 of the Armenian era, corresponding to A. D. 1319, 1599, 1411 respectively. Their Mechitarist editor regards them on grounds of style as belonging to the fifth century, the golden age of Armenian literature. I myself would put them later. In any case they are neither by the same hand which translated the *Categories* and *De Interpretatione* nor by the hand which rendered the *Isagoge*, to the version of which we must now turn our attention.

§ 30. The Isagoge is printed in the Venice edition of 1833, mentioned above, and had already been printed forty years earlier by the Armenians of Madras. The Venice text of the Isagoge is based on six MSS., two of which, written in large cursive hand, belong to the years A.D. 1319 and 1411. The commentary of David upon the Isagoge was printed from the same two MSS. The Isagoge occupies pp. 227–250 of the Venice edition, David's commentary upon it pp. 251–356. This commentary is, except the beginning and end, written out in the first hand in the Codex Ticinus, and we have therefore a thoroughly reliable text of the bulk of it. The same cannot be said for the Isagoge itself. Of all the texts I have seen that given in hand B¹ in the Codex Ticinus is the purest and helped me most in freeing the text of the corruptions of copyists. But it unfortunately only comprises the text printed on pp. 227–239 of the Venice edition. The last ten pages 240–250 of that edition it does not contain. I collated the printed text also with a Tiflis MS. of the fourteenth century, with a Paris MS. (No. 106 Fonds Arméniens), with a well written Edschmiadzin Codex and with the printed text issued at Madras in the year 1793. The latter was printed from an old MS. brought from Ispahan in Persia. A comparison of all these sources convinces me that the version has been much tampered with and perhaps corrected from Western Sources. In making the collation given p. 76 ff. of this book, I have, as a rule, only noticed those variants in which all these texts agreed. But at the best the Armenian text of this tract represents a bad family of the Greek MSS. and I have not ventured to encumber my volume with it, though such was my original intention.

About the age of this version it is difficult to speak with certainty. It was probably made contemporaneously and by the same hand with the version of the Greek commentary ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ which accompanies it. The version is perfectly literal like those of the Categories and De Interpretatione, but has grammatical peculiarities which preclude us from supposing that it was by the same hand as those. I am inclined to ascribe it to the seventh century; but if good reasons could be given for ascribing it to the hand of the teacher David himself, the style and language are not such as to counterweigh them.

¹ See § 26 of these Prolegomena.

§ 31. The Armenian version of David's commentary on the *Isagoge* needs to be used to supplement the Greek MSS. of it in preparing any critical text. It is a shorter text than that which is printed in vol. iv. p. 16 ss. of the Berlin Aristotle, shorter, not through condensation, but through omission of much that is in the Greek text as we now have it. Thus, if the Greek text be taken as printed in the Berlin Aristotle, we find in the first section alone the following omissions:—

Brandis Scholia, Berlin Aristotle, vol. iv.

p. 16 b. 43–17 a. 4. κεφάλαια δὲ . . . ἔχουσιν] omit.

p. 17 a. 9. ὁ σκόπος] omit.

p. 17 a. 10–16. καὶ ἔξιν . . . λέγεσθαι] omit.

p. 17 a. 19. εὐλόγως] omit.

p. 17 a. 24, 25. βουλόμενος . . . ἐκεῖ] omit.

p. 17 b. 3–5. ὡς ὅταν . . . ὄνομα] omit.

p. 17 b. 19–22. καὶ γὰρ διὰ . . . τὸ σύγγραμμα] omit.

p. 17 b. 25, 26. ὥσπερ . . . γινώσκομεν] omit.

All these instances taken from so small a range of the treatise seem to prove that Brandis' text is a conflate one, formed by joining in extracts from some other commentary. For the Armenian commentary has every appearance of being complete in itself, and except for the omissions is a literal word for word rendering of the Greek, exactly similar to the version of the *Categories* or *De Interpretatione*.

§ 32. In the premature collations which follow from pp. 1 to 76 of this book I have added an asterisk, wherever I suspected the Armenian text to be corrupt. In the collation also of the *Porphyrus* which follows from pp. 76 to 87 these asterisks are of necessity frequent. I must beg any reader who may consult my pages to do so having in his hand those editions of the Greek with which I have worked. Otherwise the frequent references to the apparatus criticus of the several editors will seem tiresome and fruitless. My aim all through has been simply to throw light upon the past history of the Greek text. In the case of the *Categories* and *De Interpretatione* it is possible to determine through the medium of the Armenian the exact character of a probably fourth century text as clearly and accurately as if we had before us a manuscript of that age.

§ 33. In conclusion I must thank the many friends who have en-

couraged me in this work. First and foremost is Professor Margoliouth, who first incited me to learn Armenian and pointed out to me some of the work which an Armenian student may help to accomplish. To more than one Armenian friend I owe thanks; to the Rev. S. Baronean, of Manchester, who has helped me to weed out many typographical errors, I am under special obligations. This is the first book printed in Armenian types at the Clarendon Press, and I transcribed for the printer the entire text of the Pavian MS. In my anxiety to have the Armenian text free from such errors I fear that I have often neglected to make the Greek citations as correct as they should be. I must thank the monks of the Armenian convents at Jerusalem and Edschmiadzin for the readiness with which they allowed me access to their libraries and the assistance they rendered me in making my collations of the Armenian text. To the learned librarian of the University of Pavia my thanks are in an especial manner due for the kindness with which he responded to my wish that his unique manuscript of the Armenian text might be sent to the Bodleian Library in order that I might consult it.

LIST OF ABBREVIATIONS EMPLOYED IN FOLLOWING COLLATIONS.

A. T.=Armenian Translation or Translator.

David=Armenian Translator.

J. = Jerusalem.

P.=Paris.

W.=Waitz Aristot. Organon, Lipsiae, 1844.

Bkk or Bek=Aristotelis Opera edidit Academia Borussica.

* before or after a word or before and after a clause indicates that the Armenian text is corrupt.

[] Greek words bracketed thus are the equivalents of words in the Version which are deemed corrupt.

? indicates a doubt whether the variant to which it is prefixed is to be ascribed to the Translator's Greek Text.

ERRATA.

<p>Page 1, l. 20, <i>for 95 read 105</i>; l. 25 <i>for 9 read g.</i>
 Page 2, l. 7, read <i>γνώριμον . . . πάντως</i>; l. 10, <i>ἀπλᾶ</i>.
 Page 3, l. 6, read <i>q.η</i>; l. 22, <i>for 95 read 105</i>;
 l. 26, <i>ιωηωηω</i>; l. 33, <i>for 95 read 105</i>; l. 36,
 <i>for 96 read 106</i>; l. 34, <i>δωρηῆ</i>.
 Page 4, l. 22, <i>τίδε</i>.
 Page 7, l. 28, <i>ωὺ ζωρδρ</i>.
 Page 9, l. 12, <i>βρωλῆ</i>; l. 14, <i>ὥσπερ</i>.
 Page 10, l. 31, <i>ἀριθμός</i>.
 Page 11, l. 6, <i>ωηῆνζη</i>.
 Page 14, l. 2, omit second <i>καί</i>; l. 25 <i>read ἐνίας</i>;
 l. 34, <i>ῆν</i>.
 Page 16, l. 2, <i>ἀναγκαῖον</i>.
 Page 17, l. 28, <i>γεγονέναι</i>; l. 29, <i>ῆν</i>.
 Page 18 last line, <i>ζωιρριδβωὺ</i>.
 Page 23, l. 18, <i>ἄλλα</i>.
 Page 25, l. 23, <i>χερσαῖον</i>.
 Page 26, l. 6, <i>for r. c. read rec.</i>
 Page 29 last line, <i>οὐδέ</i>.
 Page 32, l. 3, <i>for ἐπί read ἔτι</i>.
 Page 35, l. 30, <i>παντί</i>.
 Page 38, l. 15, <i>δ</i> twice.
 Page 43, l. 12, <i>for c. k. read C. K.</i>; last line,
 <i>ἀλλάλαις</i>.</p> | <p>Page 50, l. 4, <i>ἐκεῖναι</i>; l. 6, <i>ἐκείνη</i>.
 Page 51, ll. 6, 7, <i>ἐκείνοι</i>; l. 14, <i>ζωμ</i>.
 Page 52, l. 29, <i>ωηῆωη</i>.
 Page 53, l. 6, <i>συναναχορεύει</i>.
 Page 55, l. 31, <i>ἀτμός</i>.
 Page 56, l. 3, <i>ἐκπιεσμών</i>; l. 4, <i>συντιναγμών</i>; l. 7,
 <i>συντιναγμῶ</i>.
 Page 57, l. 20, <i>for 22 read 23</i>.
 Page 59, l. 22, <i>πορθμών</i>; l. 31, <i>ἐγκέκραται</i>; l. 34,
 <i>σύμπαν</i>.
 Page 61, l. 26, <i>ἀλλήλοισ</i>; l. 32, <i>θέλη</i>.
 Page 62, l. 32, <i>οὐσίαν</i>.
 Page 66, l. 7, <i>ἡμίσει</i>; l. 23, <i>θέλη</i>.
 Page 67, l. 24, <i>βέβαιος</i>.
 Page 69, l. 2, <i>εἰσί</i>.
 Page 70, ll. 12, 13, <i>παντός</i>.
 Page 72, l. 9, <i>λογισμοῦ</i>.
 Page 73, l. 12, <i>παντί</i>.
 Page 74, l. 6, <i>λογισμοῦ</i>; l. 24, <i>χάριτος</i>; last line,
 <i>ἀτυχήματα</i>.
 Page 75, l. 8, <i>φαύλους</i>.
 Page 76, l. 1, <i>εἰσαγωγή</i>.
 Page 80, l. 18, <i>σχεδόν</i>.</p> |
|---|--|

For the errata in the appendices see end of Book.

PART I.

KATHΓΟΡΙΑΙ.

ED. BEK.
PAGE.

- 1 a. 1. *ὄνομα*] **անուանքն*=τὰ ὀνόματα. In ll. 3 and 6 the singular *ὄνομα* is retained. J. 401 has *անուանք*=ὀνόματα without *τά*. *անուն*=*ὄνομα* should probably be read.
- 1 a. 1. *μόνον κοινόν*] *միայն հասարակ*=either *μόνον κοινόν* or *μόνα κοινά*, by preference the former.
- 1 a. 2. *λόγος ἕτερος*] *բան գրառութեան պլ*=*λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος*, which is likewise translated in 1 a. 4, 6, and 9. The A.T. thus agrees with the codices.
- 1 a. 4. *τις ἀποδιδῶ*] *բացատրեցէ որ*=*ἀποδιδῶ τις*.
- 1 a. 5. *τί ἐστιν αὐτῶν ἐκατέρῳ τὸ ζῶψ εἶναι*] *ղինչ է նոցա երկարանչիւր* **ուրուք հինդանին գոլ*=*τί ἐστιν αὐτῶν ἐκατέρου τὸ ζῶψ εἶναι*. The idiom *τὸ ζῶψ εἶναι* admits of being rendered in Armenian, but the A.T. neglects the dative both here and in 7 a. 36. But J. 401 implies *ἐκατέρῳ* (*ուրուք*).
- 1 a. 5. *ἴδιον ἐκατέρου λόγον*] *յատուկ իւրաքանչիւր ումէք բան*=*ἴδιον ἐκατέρῳ λόγον*.
- 1 a. 6. *ὁ λόγος*] *ըստ անուան բան գրառութեան*=*ὁ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας*. So Codices.
- 1 a. 7. *ὁ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς*] *բանդի մարդն և արջանն*, which translates Waitz' text; so J. MSS., but Paris MS. 95 omits these words, as if Greek ran *οἶον ζῶον, ὃ τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς κοινῶ ὀνόματι προσαγορεύεται κ. τ. λ.*
- Cp. MS. E. mentioned by W., which also omits *ὃ τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς*. The Arm. versions give no hint of *τούτων γὰρ ἐκατέρου* found in *u. f.* or of *ταῦτα γὰρ* found in 9.
- 1 a. 9. *καὶ ὁ λόγος δέ*] *և բան*?=either *καὶ ὁ λόγος* or *ὁ δὲ λόγος*, "δέ rec. *h.*, om. *A. c. a. d. g.*" (W.)

- Digitized by Google

- 1 b. 16. τῶν ἐτέρων γενῶν] *ⲉⲧⲉⲣⲟⲛ ⲉⲛⲉⲣⲟⲛ* renders this as against τῶν ἑτερογενῶν found in *A. B. C. d. c. g.*, pr. *n. h.*
- 1 b. 17. τῷ εἶδει] *ⲉἶⲃⲉⲓ* = τὰ εἶδη.
- 1 b. 18. διαφοραί] *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* = αἱ διαφοραί; so *d.*
- 1 b. 18. οἶον] omitted in A.T. So *A. c. n. f. g.*
- 1 b. 20. τῷ δίοις εἶναι] *ⲉἶⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* looks as if the translator had τὸ δίοις εἶναι found in *d.*, pr. *h.*
- 1 b. 22. τῶν ὑπ' αὐτά] **ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ*, which = τῶν ὑπ' ἄλληλα. But the right reading *ⲉἶⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ*, which = τῶν ὑπ' αὐτά, is found in J. 1291.
- 1 b. 24. A.T. adds Title of new section: *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* = αἱ κατηγορίαι.
- 1 b. 25. τῶν] *ⲉἶⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* = τῶν δὲ or τῶν δῆ.
- 1 b. 29. τριπλῆ] *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* = of four cubits.
- 2 a. 1. ἐν ἀγορᾷ, ἐν Λυκείῳ] A.T. reverses order.
- 2 a. 4. τέμνει, καίει . . . τέμνεται, καίεται] *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ*, *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* . . . *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ*, *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* = τέμνειν, καίειν . . . τέμνεσθαι, καίεσθαι; so in nearly all the codices.
- 2 a. 5. καταφάσκει] A.T. inserts *ⲉ* *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* = καὶ ἀποφάσκει, before λέγεται. Cp. codd.
- 2 a. 6. A.T. again agrees with codd. in adding καὶ ἀπόφασις before γίνεται.
- 2 a. 6. τῇ δὲ πρὸς . . . συμπλοκῇ] so Venetian edition of David, which runs *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ*, but Paris MS. 95 runs *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ*, which would imply ἡ δὲ πρὸς ἀλ. τ. συμπλοκή; so also J. MSS.
- 2 a. 7. A.T. adds καὶ ἀπόφασις before ἦτοι. So codd. *A. B. C. d. f. h.*
- 2 a. 10. Here A.T. adds Title of new section: *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* = περὶ οὐσίας.
- 2 a. 11. δέ] A.T. omits; "om *c.*, pr. *g.*"
- 2 a. 12. ἐστίν] so Venice text and P. 95 and 106, also J. 1291, but Paris 105 and J. 401 read *ⲉἶⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* = λέγω.
- 2 a. 15. ἐν οἷς εἶδεν αἱ πρώτως οὐσίαι λεγόμεναι ὑπάρχουσιν] *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ*, which = ἐν οἷς εἶδεν τῶν πρώτως οὐσιῶν ὑπάρχει. Paris MS. 95 is illegible almost, certain words having been erased. I could only clearly discern the following *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* . . . *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ* . . . *ⲉⲃⲉⲓⲛⲉⲣⲟⲛ*, which would mean καθ' ὃ εἶδεν . . . πρώτως. Paris MS. 96 reads the same as

Venice text, only *բսս* is written in margin in original hand but small, with the words *սյս է անհւսիցն*, which may mean: this has been destroyed, or this is untraceable. J. 401: *բսս որում*=*καθ' ὅ*. J. 1291 implies *ἐν φ*. Thus all the Arm. MSS. agree in translating: *εἶδη τῶν πρῶτως οὐσιῶν*, rather than *εἵδεσιν αἱ πρῶτως οὐσίαι*. It may be noticed that in a former passage 1 b. 17 τῷ εἶδει was translated by *սեսակքն*=*τὰ εἶδη*.

- 2 a. 21. *ὁ ἄνθρωπος*] *մարդ*=*ἄνθρωπος* without article, “*ὁ* om. *C. u.*” Too much reliance must not be placed on the absence of the suffix *ն*, which marks the definite article in Armenian, because it is so easily omitted by Armenian copyists. I therefore only notice its absence where there is MS. authority for its omission in the Greek also.
- 2 a. 22. *γε*] A.T. omits.
- 2 a. 23. *τὸν γὰρ ἄνθρωπον*] *բանի մարդն*=*ὁ γὰρ ἄνθρωπος*.
- 2 a. 23. *κατηγορήσεις*] *ստորագեցի*=*κατηγορηθήσεται*.
- 2 a. 24. *καὶ ὁ λόγος δὲ ὁ τοῦ ἀνθρώπου*] *և բան մարդիցն*=*καὶ λόγος τοῦ ἀνθρώπου* or *καὶ λόγος ὁ ἀνθρώπου*, “*δὲ* et *τοῦ* om. *c.*” “alt. *ὁ* om. *u.*”
- 2 a. 25. *ἄνθρωπος ἐστι.*] *մարդ և կենդանի է*=*ἄνθρωπος καὶ ζῷον ἐστι.* So *C. d. e. u. f. g. h.*, rc. *A. B. u.*
- 2 a. 30. *ποτε*] A.T. omits. So *B. u. d. c. a.*, pr. *h.*
- 2 a. 31. *τό*] *սյս րնչ*=*τοῦτό τι* or *τοδέ τι* or *τουτί*.
- 2 a. 36. *καθ' ἕκαστα*] *իւրաքանչիւր ումէքէ*=*καθ' ἕκαστο*.
- 2 a. 37. *κατηγορεῖται*] *ստորագեցի*=*κατηγορηθήσεται*.
- 2 a. 38. *κατηγορηθήσεται τὸ ζῷον*] A.T. omits. So *C. u. c.*
- 2 b. 1. *τῶν τινῶν ἀνθρώπων*] *մարդոյ*=*ἀνθρώπου*.
- 2 b. 3. *ἐν τινί*] *րն մարմնի ումնն*=*ἐν σώματι τινι*. So *g.*
- 2 b. 4. *λέγεται*] comes in A.T. after *οὐσιῶν* in b. 5. So *C. u. a. h.*
- 2 b. 6. After *εἶναι* A.T. adds *բանիցի սյլքն ամենայն կամ զինքն թափալից զսոցանէ ասին, և կամ յինքն թափալս 'ի սոսա նն*: which is an exact translation of: *πάντα γὰρ τὰ ἄλλα ἦτοι καθ' ὑποκειμένων τούτων λέγεται ἢ ἐν ὑποκειμέναις αὐταῖς ἐστίν*, which words are added also in *A. B. C. u. a. g. u. c. f.*
- 2 b. 7. *μᾶλλον οὐσία*] A.T. puts these words after *γένους* at end of clause and inserts *է*=*ἐστίν* after *οὐσία*. So *e.*
- 2 b. 11. *ἀποδιδούς*] A.T. omits. So *u.*

- 2 b. 12. A.T. has the order ἀποδιδούς ἢ ζῶον. So *C.f.*
- 2 b. 17. οὐσίαι] *qηjwgnl[θhιznp wnwzrhnp*=οὐσίαι πρῶται. So *d.e.g.h.n.*
- 2 b. 18. αἱ πρῶται οὐσίαι] so Venice text: *wnwzrhnp qηjwgnl[θhιznp*, but J. 401 and 1291 read *wnwzrhnp qηjwgnl[θhιznp*=ἡ πρώτη οὐσία.
- 2 b. 19. pr. τὸ εἶδος] *wnwzrhnp*=τὰ εἶδη; but P. 105 and 106 read *wnwzrhnp*=τὸ εἶδος.
- 2 b. 24. ἀποδώσεις] *rwgawrhnpz np*=ἀποδώσει τις, cp. *n.u.*
- 2 b. 26. τῶν πρώτων οὐσιῶν] *wnwzrhnp *qηjwgnl[θhιznp*, which = αἱ πρῶται οὐσίαι. Perhaps we should read *qηjwgnl[θhιznp*, which would render the Greek.
- 2 b. 29. τῶν ἄλλων] *'h wawwzrhnpz wjzrhnp*=τῶν συμβεβηκότων τῶν ἄλλων.
- 2 b. 31. τὴν πρώτην οὐσίαν] *qwnwzrhnp qηjwgnl[θhιznp*=τὰς πρώτας οὐσίας.
- 2 b. 32. After εἶδος A.T. inserts *wnwzrhnp*=μᾶλλον.
- 2 b. 33. After γνωριμώτερον A.T. inserts *wnwzrhnp*=μᾶλλον.
- 2 b. 36. τρέχει] *rh[θwzrhnp*=τρέχειν. So *A.*
- 2 b. 36. τῶν ἄλλων ταῦτα μόνα] *rhwzrhnp wjzrhnp*, which=μόνα ταῦτα τῶν ἄλλων, changing the order with *w.*
- 3 a. 5. ἄνθρωπον καὶ ζῶον] *qdwzrhnp h qhzhwzrhnp*=τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ζῶον.
- 3 a. 7. κατά] omitted in A.T.
- 3 a. 9. τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν] *rh h rhzrhnp qηjwgnl[θhιznp*=ἡ δὲ δευτέρα οὐσία, nom. sing.
- 3 a. 10. φανερόν μὲν οὕτως ὅτι οὐκ εἰσὶν . . .] *hrhzhnp h, qh wjzrhnp h, qh h n z rh rh[θwzrhnp*, which would = φανερόν ἐστὶν ὅτι οὕτως ἐστίν, ὅτι οὐδεμία ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. οὐδεμία is read instead of οὐκ εἰσὶν in *e.*; "οὐδεμία ἐστίν *u.* corr. *C.*"
- 3 a. 16. κατηγορεῖσθαι ποτε] *hrhnp wjzrhnp*=ποτε κατηγορεῖσθαι. So *n.*
- 3 a. 17. τὸν δὲ λόγον] *rh rhwzrhnp*=τοῦ δὲ λόγον.
- 3 a. 20. ὁσαύτως] A.T. omits, "om. *g.*, pr. *u.*"
- 3 a. 20. ἂν εἴη] *h*=ἐστίν.
- 3 a. 20. ἢ] A.T. omits. So *n.u.c.*
- 3 a. 21. τοῦτο οὐσίας] *qηjwgnl[θhιznp h wjzrhnp*=οὐσίας ἐστὶ τοῦτο.
- 3 a. 24. ἐν τῷ ἀνθρώπῳ] *h[θ h rh dwzrhnp*=ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.
- 3 a. 27. λέγεται] *wjzrhnp*, which perhaps implies λέγοιτο.
- 3 a. 29. τὰ μέρη] *dwzrhnp*=μέρη simply.
- 3 a. 29. τῶν οὐσιῶν] *qηjwgnl[θhιznp*=τῆς οὐσίας.
- 3 a. 30. ὅντα] *dwzrhnp*=μέρος ἐν or μέρος simply.

- 3 a. 32. ἐλέγετο] *αυρῖν* = λέγεται, but the *ε* in *αυεῖν* = ἐλέγετο may have dropped out.
- 3 a. 32. τὰ ὡς μέρη] *ἡμερῶν διωρητῶν* = ὡς τὰ μέρη.
- 3 a. 32. ἐν τινι] so Venice text. Paris 105 in text and Paris 106 marginally read *ἡμερῶν ἡμερῶν* = ἐν ὅλῳ τινι.
- 3 b. 3. τὸ εἶδος τὸν τοῦ γένους] *σημειωθέν ὑποκείμενον* = τὰ εἶδη τὸν τῶν γένων.
- 3 b. 5. καί] so A.T. simply, omitting πάντα which Bkk. keeps from *A.C.g.b.*
- 3 b. 7. γε] omitted in A.T., which however often omits it. γε is here omitted in *A.*
- 3 b. 7. συνώνυμα ἢν ὦν] *ψευδῶν καὶ ἀληθῶν* = συνώνυμον ἐστὶν οὐ.
- 3 b. 10. ἐπὶ] A.T. omits. So *B.*
- 3 b. 15. ἀνθρωπον] *ἡ δὲ διωρητῶν* = τὸ ἀνθρωπον. But P. 95, 105, 106, J. 1291 omit *ἡ δὲ* = τὸ.
- 3 b. 16. ἡ πρώτη οὐσία] so Ven. Text and all MSS. except J. 401, which has *σημειωθέν ὑποκείμενον* = τῆς πρώτης οὐσίας.
- 3 b. 18. οὐχ ἀπλῶς δέ] = *ἡ δὲ διωρητῶν*. Thus Ven. Text agrees, but P. 105, 106, J. 401 omit *ἡ δὲ* and so omit δέ.
- 3 b. 26. γάρ] A.T. omits and reads from οἶον in l. 25 down to ἐναντίον in l. 26 as a single clause, without any note of interrogation after ζῶν. Cp. *b.* and *u.c.*, “γὰρ om. pr. *C.*”
- 3 b. 26. οὐδέ γε τῷ ἀνθρώπῳ ἢ τῷ ζῶντι οὐδὲν ἐστὶν ἐναντίον] omitted in A.T.
- 3 b. 28. πολλῶν] omitted in A.T.
- 3 b. 29. ἡ τριπλήχει] omitted in A.T. So *B.b.d.f.h.u.u.*
- 3 b. 31. A.T. reads εἶναι ἐναντίον instead of ἐναντίον εἶναι. But J. 1291 has order of Waitz.
- 3 b. 32. ποσῶν] omitted in A.T.
- 3 b. 35. καὶ ἦττον οὐσία] A.T. omits.
- 3 b. 38. After ἐαυτοῦ A.T. adds *ἡ δὲ διωρητῶν* = μάλλον.
- 4 a. 1. τὸ λευκὸν ἐστὶν ἕτερον is the order of A.T. So *C.n.u.e.f.g.*
- 4 a. 1. μάλλον λευκόν] A.T. does not insert καὶ ἦττον, which Bkk. keeps from *f.g.* and rc. *A.*
- 4 a. 1. καὶ καλὸν . . . λέγεται] A.T. omits. So also *u.*
- 4 a. 4. A.T. has order λέγεται εἶναι.
- 4 a. 8. ἐστὶν οὐσία] *σημειωθέν ὑποκείμενον* = τῆς οὐσίας ἐστὶ, but J. 401 *σημειωθέν ὑποκείμενον* = οὐσία ἐστὶ.
- 4 a. 9. ἦττον] *ἡ δὲ διωρητῶν* = τὸ ἦττον. So *C.u.f.g.h.a.b.d.c.*

- 4 a. 12. οὐκ] *nz qn-rn-r* = οὐδενός. So *n. a. e. g.*
 4 a. 12. τὸ τοιοῦτο] omitted in A.T., "om. *C. et pr. B. d. n.*"
 4 a. 13. ὅν] A.T. omits. So *e.*
 4 a. 14. ἐστίν] A.T. takes after ταῦτόν.
 4 a. 14. τῷ ἀριθμῷ] [*θ-n-n*] = ἀριθμῷ simply. So *C. n.*
 4 a. 14. ἔσται] *ε* = ἐστί.
 4 a. 15. τῷ ἀριθμῷ] ? A.T. omits τῷ as in 4 a. 14, "fort. pr. om. *h.*"
 4 a. 16. οὐκ] A.T. retains this, "del. *n.*"
 4 a. 23. Bk. τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικά] *յայտպիտեացն գոլ իբրու ներհակաց ընդունական* = τῶν τοιούτων εἶναι ὥσπερ ἐναντίων δεκτικά. *A. B.* read τοιούτων. *J.* 401 and Paris MSS. 105 and 106 omit everything after εἶναι and imply simply : τῶν τοιούτων εἶναι.
 4 a. 25. λόγος] A.T. omits. So *n. a.*
 4 a. 26. ἐπὶ τῆς δόξης] *կարծիքն* = ἡ δόξα.
 4 a. 27. ψευδῶς δοξάσει τὴν αὐτὴν ἔχων περὶ αὐτοῦ δόξαν.] *ստաբար կարծիքն եղիցի յաղաքս նորա* = ψευδῶς ἡ δόξα ἔσται περὶ αὐτοῦ.
 4 a. 30. αὐτά] **սյնքան զի* = τοσαῦτα ἄτε ; but *սյնքան զի* may be a corruption of *ինքեանք* = αὐτά.
 4 a. 31. γενόμεον] **յեղեալ* = "having been changed or altered ;" but we should read *եղեալ* = γενόμενον, for the use of *յեղափոխեալ* = μετάβαλλοντα just before would suggest to any Armenian copyist *յեղեալ* instead of *եղեալ*.
 4 a. 33. ἕκαστον αὐτῶν] *իւրաքանչիւրոց *իրքն* = ἐκάστων τὰ πράγματα. *J.* MSS. have preserved the true reading *իրքն* = αὐτό. If we can suppose *իւրաքանչիւր որ* *իրքն* to have stood, the Greek would be ἕκαστον αὐτό. αὐτό is read in *C. g. h. n.*
 4 a. 34. ἐστίν] *սոի* = λέγεται.
 4 a. 35. ἀκίνητα] *անշարժք և անխաղացք*, which = ἀκίνητα καὶ βέβαια, but the latter may have been added by David to bring out ἀκίνητα.
 4 b. 3. Bk. ἂν εἴη] *ε* = ἐστι.
 4 b. 4. τὸν λόγον καὶ τὴν δόξαν] A.T. has the order : τὴν δ. κ. τ. λόγον. So *a. n.*
 4 b. 5. δεκτικά τῶν ἐναντίων εἶναι] *ընդունական ներհակացն գոլ առ* = δεκτικά τῶν ἐναντίων εἶναι φάσκει, *cp. n.* ; which has φάσκειν δεκτικά.
 4 b. 5. οὐκ ἔστιν ἂλ. τ.] *բայց ոչ է այս ճշմարիտ* = οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἀληθές. So "*n. a., pr. C., fort. pr. B.*"

- Digitized by Google

- 4 b. 26. *εἰ*] A.T. omits.
- 4 b. 27. *μόριον*] *մասնկուէք*=*μόρια*. So *g*.
- 4 b. 27. *πρὸς οὐδένα*] *և առ ոչ մի ինչ*=*πρὸς οὐδένα δέ* or *καὶ πρὸς οὐδένα*.
- 4 b. 30. A.T. has order: *λαβεῖν κοινὸν ὅρον*. So *b. n.*
- 4 b. 34. *αὐτόν*] *զնոյն զինքն*=*τὸν αὐτὸν αὐτόν*, eundem ipsum.
- 4 b. 37. *καθ' αὐτήν*] *լստ ինքեան ուրոյն*=*καθ' αὐτὴν ἰδίᾳ* or *χωρὶς*.
- 5 a. 3. *πρὸς τινα κοινόν*] *առ մի իմն*=*πρὸς ἓνα τινα*.
- 5 a. 6. After *συνάπτει* the following is added in the Armenian Text: *և է աւելադրամակարն և զնուազիցն ունել զսահման: իսկ նուազքն ոչ ևս, որպէս և մարմնոյն ասացաւ. հասարակ սահման գոյ մասանց զգիծն կամ զմակերեւելութիւնն: իսկ մակերեւելութեանն և ոչ ևս սահման եղիցի մարմին. քանզի ոմն եռակի, իսկ ոմն երկակի = ἔστι δὲ τὰ πλείονας ἔχοντα διαστάσεις (dimensions) καὶ τῶν ἐλάττονας ἔχειν ὅρον. τὰ δὲ ἐλάττονας οὐκ ἔτι, ὥσπερ καὶ τοῦ σώματος ἐλέγετο κοινὸν ὅρον εἶναι τῶν μορίων τὴν γραμμὴν ἢ τὴν ἐπιφάνειαν. τῆς δὲ ἐπιφανείας οὐκ ἔτι ὅρος ἔσται τὸ σῶμα. τὸ μὲν γὰρ τριπλασίως τὸ δὲ διπλασίως.*
- The above is the translation of a Greek Scholion.
- 5 a. 14. 'A.T. has order: *συνάπτει αὐτοῦ τὰ μόρια*. So *C. h.*
- 5 a. 24. Should not *մակայել*, here used to translate *ἐπιδείξαι*, be *մակալայանել*?
- 5 a. 25. *ποῖά γε πρὸς ἄλληλα*] **որք առ որս*="which to which," ἂ *πρὸς ᾧ*. Perhaps we should read *որք առ ոյս*=*τίνα πρὸς τίνα*.
- 5 a. 34. *ἔστιν ἔτι*] *ևս գոյ*=*ἔτι ἔστιν*. So *n.*
- 5 a. 38. *ταῦτα μόνα*] A.T. has order: *μόνα ταῦτα*.
- 5 b. 3. *ἡ κίνησις πολλή*] *զարգումն շատ*=*τὴν κίνησιν πολλήν*, which the passage demands.
- 5 b. 5. *ἢ οὕτω πως ἀποδοῖς*] *թէ պոսպիսարար ինչ օրինակաւ բացատրեսցէ*=*εἰ οὕτω πως ἀποδοίη* or *ἀποδώσει*.
- 5 b. 8. *φήσεις*] *ասացէ*=*φήσει*, so "*h. d.* corr. *c.*"
- 5 b. 8. *ποσὰ καθ' αὐτά*] *և լստ ինքեան քանակք*=*καὶ καθ' αὐτὰ ποσά*. So *A. e. f. n.*
- 5 b. 12. *διπλήχει ἢ*] A.T. omits.
- 5 b. 14. *γάρ*] A.T. omits and does not punctuate after *τινί* in l. 13.
- 5 b. 16. *ποσόν*] *քանակին*=*τοῦ ποσοῦ*, but J. 401 has *քանակ*=*ποσόν*.
- 5 b. 17. *τῷ*] A.T. does not translate *τῷ*, yet retains infinitive *վերաբերիլ*=*ἀναφέρεσθαι*.

- 7 a. 32. δ] *ηρυ* = δ.
 7 a. 33. A.T. has order: τούτου μόνον.
 7 a. 34. ἀεί] A.T. omits.
 7 a. 34. πρὸς αὐτό] *ων. υω ὡρῶν* = πρὸς τοῦτο μόνον; but J. 401 omits μόνον.
 The other MSS. retain.
 7 a. 35. περὶ αἰρουμένων] *ε. ὑωρῶν ὡρῶν ὡρῶν* = καὶ περὶ αἰρουμένων.
 7 a. 36. ἀπάντων] A.T. omits.
 7 a. 36, 37. δίποδι . . . δεκτικῷ . . . ἀνθρώπῳ] As in 1 a. 5, David neglects the datives.
 7 a. 37. δεκτικῷ] *ῥῶν. ὡρῶν ὡρῶν ὡρῶν* = δεκτικὸν εἶναι.
 7 a. 38. τοῦ δεσπότην εἶναι] *ὡρῶν ὡρῶν* = τοῦ δεσπότου. εἶναι is omitted.
 7 b. 1. πρὸς ὃ ποτε] *ων. ηρυ* = πρὸς δ, omitting ποτε.
 7 b. 3. ῥηθήσεται] **ωρῶν* = λέγεται, but J. 1201: *ωωωρῶν* = ῥηθήσεται.
 7 b. 5. τὸ δεσπότην αὐτῷ] **ὡρῶν ὡρῶν* = τὸ δεσπότην αὐτῷ. It is odd that David should use δεσπότην and yet retain dat. αὐτῷ. *A.C.d.e.* *f.g.h.* read δεσπότην αὐτόν.
 7 b. 6. γὰρ ἔτι] A.T. omits this γὰρ, so that the clause becomes apodosis to preceding one.
 7 b. 7. δοῦλος] *δων. ὡρῶν* = ὁ δοῦλος. So *a.* But I would not affirm that wherever David attaches the final *ν* there was a definite article in his Greek text. The suffix *ν* always gives to that noun, verb, or adverb to which it is attached a definite reference to something or someone, but not always such a reference as the Greek definite article would give.
 7 b. 8. περὶ αὐτῷ] here again David uses accus. case. So *C.a.g.* pr. *b.f.*
 7 b. 8. γὰρ] A.T. omits; cp. on 7 b. 6.
 7 b. 10. λέγεται] C. F. Neumann (in *Journal Asiatique*, Feb. 1829), in an article on David's translations of Aristotle, remarks that in this passage the Paris Codex adds *ῥῶν* before *ωρῶν*, as if the Greek ran οἰκείως ὁ λόγος λέγεται. In fact the Paris codices agree here with the Venice Text in reading *ῥῶν ὡρῶν ὡρῶν* which = ὁ οἰκείως or τὸ οἰκείως. David consistently throughout this passage uses *ῥῶν ὡρῶν ὡρῶν* to translate οἰκείως. Nor would λόγος be translated *ῥῶν* but *ῥων*, or rather *ῥῶν*, for *ῥων* is used for λέξις. David does not translate ποτε in this passage.
 7 b. 14. ῥηθήσεται] *ωρῶν* = λέγεται. So *A.C.d.g.h.*

- 8 a. 35. αὐτοῖς εἶναι τὸ αὐτὰ ἄπερ ἐστίν] նշխր որք ինչ են? = τὸ τὰ αὐτὰ ἄπερ ἐστίν.
- 8 a. 38. ἐξ αὐτῶν] յիւրեւէ = ἐξ αὐτοῦ. So *n*.
- 8 b. 1. τοῦτό πως] սպիւ և զհարդն = τοῦτο καὶ πῶς.
- 8 b. 2. τοῦτο] A.T. omits and renders πῶς by զհարդ = πῶς.
- 8 b. 3. πῶς ἔχει] զհարդ ունի = πῶς ἔχει.
- 8 b. 5. οἶδεν] գիտացէ = εἴσεται.
- 8 b. 6. εἶδεν] գիտէ = οἶδεν.
- 8 b. 6. διπλάσιον] կրկնապատկեալ = διπλάσιον ὅν.
- 8 b. 7. A.T. has order οὐδ' εἴ ἐστι διπλ. So *n*.
- 8 b. 9. εἰδέναι] գիտել *չաւ = εἰδέναι τοῦτο, as if the clause καὶ ὅτου κάλλιον ἐστὶν depended on οἶδεν.
- 8 b. 9. οὐκ ἀορίστως] բայց եթէ անորոշակի = εἰ δὲ (or ἀλλ' εἰ) ἀορίστως.
- 8 b. 11. first γάρ] A.T. omits, making clause ὑπόλ. τὸ τ. γιν. apodosis of preceding clause.
- 8 b. 11. οὐκ] այլ ոչ = ἀλλ' οὐκ.
- 8 b. 11. A.T. has order: εἴσεται ἀκριβῶς. So *e. n*.
- 8 b. 14. ὃ ἂν εἰδῇ τις τῶν πρὸς τι ἀφωρισμένως, καὶ ἐκείνο πρὸς ὃ λέγεται ἀφωρισ-
 μένως εἰδέναι] *զի եթէ գիտացէ որ յառիւշիցն սահմանաբար
 գիտացէ = ὅτι ἂν εἰδῇ τις τῶν πρὸς τι, ὠρισμένως εἴσεται. զի եթէ
 = εἴπερ in 12 b. 23, so it might = ἂν περ here. J. 401 and Paris
 Codices 105, 106 read զի որ եթէ which would = ὅτι (or εἰ) ὃ ἂν.
 Waitz in his apparatus criticus writes as follows: "δ] ὅτι B.—ἂν
 A. B. d." from which it appears that B. reads ὅτι ἂν. Retaining
 որ of Paris 105, 106 I can make no sense of Armenian except
 by supposing that ἂν was translated by եթէ as if it = ἂν, in
 which case David's Greek ran ὅτι ὃ ἂν εἰδῇ κ.τ.λ. This except
 for ὅτι is Waitz' reading. It is more likely that որ should
 have dropped out of the Venice Text than have been inserted
 in the Paris codices. ὠρισμένως is found in *n. e. n*. Had the
 Greek word been ἀφωρισμένως David would probably have
 used բացորոշեալ or բացորոշաբար to translate it. εἴσεται,
 which is certainly implied by գիտացէ, requires some conjunc-
 tion like ὅτι after ἀναγκαῖον to make any grammar at all. But
 I have met in David with no other example of the words
 հարկաւոր է (= ἀναγκαῖόν ἐστι) followed by զի (= ὅτι). They

are always followed, as in Greek, by an infinitive mood. Could there have been in the Greek the anacolouthon ἀναγκαῖαν . . . εἴσεται, which the Armenian translator tried to surmount by introducing զի (= ὅτι) ?

- 8 b. 15. τὴν δέ γε κεφαλὴν καὶ] *իսկ զգլուխն եթէ որ գիտացէ կամ* = τὴν δέ γε κεφαλὴν, ἐὰν τις εἰδῇ, ἢ.
 8 b. 16. ἕκαστον] *զիւրաքանչիւրն* = ἕκαστα.
 8 b. 17. ὅπερ ἐστίν] *որ *էն* = ὅπερ (or rather ὅ) εἰσίν. *էն* is a likely corruption of *էն* = ἐστίν.
 8 b. 17. ἔστιν εἰδέναι] *գիտացէ* = εἴσεται.
 8 b. 19. ἔστιν] *եղիցի* = ἔσται.
 8 b. 19. ἂν εἶη] *էն* = ἐστί.
 8 b. 20. ταῦτα] A.T. omits.
 8 b. 22. After ἀποφαίνεσθαι A.T. inserts *Հրամանաւ պատասխանել*, which means lit. with the mandate of a response, oracularly, χρησµολόγως. Obviously the gloss of an Armenian copyist or commentator.
 8 b. 24. Here A.T. adds Title of new section: *յաղաքս որակի ե որակու թեան* = περὶ ποίου καὶ ποιότητος.
 8 b. 25. εἶναι] A.T. omits. So *n. e.*
 8 b. 28. A.T. has order: *μονιμώτερον εἶναι κ. πολυχρονιώτερον*. So *C. c. a. n. n.*
 8 b. 32. γένηται] *ընկալցի* = "should be received."
 8 b. 32. After ἄλλου and before τινὸς τοιούτου A.T. inserts *պատճառէ* = cause, αἰτίον.
 8 b. 36. καὶ νόσος] A.T. omits the καί.
 8 b. 37. ἄλλα] A.T. omits.
 8 b. 39. γινόμενος] *լիալ* = γενόμενος. So *A. C. d. f.*
 8 b. 39. εἰς] A.T. omits.
 9 a. 2. διὰ χρόνον πλεόνος] *բազում ամանակաւ* = πολλῷ χρόνῳ or rather διὰ πολλοῦ χρόνου. Probably David had the reading διὰ πλείονος χρόνον found in pr. *g.*
 9 a. 3. καὶ before ἀνίατος is omitted in A.T. David evidently understood the Greek as he had it to mean "become by nature (or habituated into being) incurable."
 9 a. 3. ἦν ἂν τις ἴσως ἔξιν ἤδη] *զոր ահա որ իբր ունակու թիւն* = ἦν ἂν ἤδη τις ὥς ἔξιν. So *n.*

- 9 a. 7. *διάκεινται*] *σπρωδωλμυλ* = *διακείσθαι*.
- 9 a. 13. *καί*] A.T. omits.
- 9 a. 14. *ἢ*] *ε* = *καί*. So *η*.
- 9 a. 15. A.T. has order: *καὶ λέγομεν ἀπλῶς*.
- 9 a. 17. A.T. omits *ποιόν* before *λέγεται*, so confirming Waitz.
- 9 a. 18. After *φυσικήν* A.T. inserts *λωιδ' ἀνελωρηλθελν* = *ἡ ἀδυναμία*. So A. B. C. f. g.
- 9 a. 23. *τῷ ἀδυναμίαν . . . τυχόντων*] **λωιδ' ἀνελωρηλθελν ελ ηλ-ρωλ σωλ σεληλ ζηλ-ωνηλ-θελ-ων ρωλ-ωνν λνλ λρελ* = "by being incapable and easily giving place to diseases to suffer anything natural." *σωλ σεληλ* is elsewhere used by David to render *ἀναχωρεῖν*. In J. 401 *ελ ηλ-ρωλ σωλ σεληλ ζηλ-ωνηλ-θελ-ων* is only added in margin, so that the text would = *τῷ ἀδυνάτους εἶναι φυσικόν τι πάσχειν*. Thus all Arm. MSS. omit in 9 a. 24 the words: *ῥαδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων* of which C. omits *ῥαδίως* and B. d. e. omit *ὑπὸ τῶν τυχόντων*.
- 9 a. 27. *ἔχειν τοῦ αὐτοῦ τούτου*] *ελνελ ελ ηλ-ρωλ σεληλ σωλ σεληλ* = *ἔχειν καὶ ῥαδίως ἀναχωρεῖν τοῦ αὐτοῦ τούτου*. Here the phrase *σεληλ σωλ* recurs with the addition of *τοῦ αὐτοῦ τούτου*, which in A. 23 are preserved by *e*. and *g*. in conjunction therewith.
- 9 a. 30. *καὶ στρυφνότης*] A.T. omits.
- 9 a. 32. *δεδεγμένα αὐτά*] *ρηνελ-ωνηλ-ων σηνω* = "receptive of these," perhaps points to *δεδεγμένα ταύτας* or *αὐτάς* read in *e*.
- 9 a. 33. *δεδέχθαι*] *ελνελην* = *ἔχειν*. So also in l. 34.
- 9 a. 33. *κατ' αὐτάς*] *ρυν σηνωλ* ? = *κατὰ τοῦτο*.
- 9 b. 1. A.T. reads in order *γλνκν . . . τὸ μέλι*.
- 9 b. 11. *γεγονέναι*] *ελωνηλ* = *γίγνεσθαι*.
- 9 b. 15. *ἐστιν*] *ελε* = *ἦν*.
- 9 b. 18. *γένοιτ' ἂν*] *εληελ σπρωδωρηλ-θελν* = *γένοιτ' ἂν διάθεσις*. So C. e.
- 9 b. 19. A.T. has order: *τὴν χροιάν καὶ ὁμοίαν*.
- 9 b. 22. *ἐν τῇ κατὰ φύσιν συστάσει*] *ρυν ρηνελ-θελν ρωλ-ωνηλ-θελν* ? = *κατὰ φύσεως σύστασιν*.
- 9 b. 24. *τὸ αὐτὸ τοῦτο*] *σηνωλ* = *τὸ τοιοῦτο*.
- 9 b. 25. *μὴ ῥαδίως ἀποκαθίστανται ἢ καὶ διὰ βίου παραμένονσι*] *ελ ηλ-ρωλ*

ὡς ἡρεῖν ζῶντων ὡς ἡρεῖν, ὡς ἡρεῖν ζῶντων ὡς ἡρεῖν =
μὴ ῥαδίως ἀποκαθίσταται ἀλλὰ διὰ βίου παραμένονσι.

The subject of ἀποκαθίσταται would be the same as that of
συμβέβηκεν in l. 25.

David renders ἀποκαθίστασθαι by the same phrase in 9 b. 28,
10 a. 6, and 13 a. 30.

9 b. 27. αὐταί] *σηρ* = αὐταί, read in *C*.

9 b. 35. A.T. has order: παθῶν τινων.

9 b. 36. ποιότητες] Is it by a copyist's error that this word is repeated
in the A.T. thus?—*ἡρεῖν*, *ἡρεῖν*, *ἡρεῖν* = ποιότης,
ποιότητες λέγονται as if the passage meant as follows: "those
states which in our innate constitution, immediately certain
feelings generate them, are and have become a ποιότης, these
states are entitled qualities."

10 a. 1. After ἐκστάσεις] the A.T. adds *ἡρεῖν* = θαῦμα. This is
certainly a gloss on the word preceding *ἡρεῖν*.

10 a. 3. ἐκστάσεις] *ἡρεῖν* *ἡρεῖν* = ἐκστάσεις θαύματος.
Perhaps the latter word is added in explanation of the
former.

10 a. 4. δυσπαλάλακτοι] A.T. has *ἡρεῖν* = καὶ δυσπαλάλακτοι.

10 a. 5. τὰ τοιαῦτα] *ἡρεῖν* = ταῦτα (or ἐκεῖνα) ἐστὶ.

10 a. 5. ποιοί] *ἡρεῖν* = ποιοί τινες.

10 a. 7. οὐ γάρ] *ἡρεῖν* = οὐδε γάρ. So *C. i*.

10 a. 9. πεπονθέναι] *ἡρεῖν* = τῷ πεπονθέναι. So *C. d. g. i*.

10 a. 14. The A.T. in reading *ἡρεῖν* *ἡρεῖν* . . . *ἡρεῖν* confirms W. in
reading τῷ γὰρ τρίγωνον . . . εἶναι.

10 a. 15. καμπύλον] *ἡρεῖν* = καμπύλον εἶναι.

10 a. 18. τι] A.T. omits.

10 a. 19. A.T. has order: τινα μάλλον. So *e. n*.

10 a. 22. πως] A.T. omits.

10 a. 26. τοσοῦτοι] *ἡρεῖν* = οὗτοι.

10 a. 30. παρωνύμως λέγεται] *ἡρεῖν* = ἐστὶ τὸ παρωνύμως
λέγεσθαι.

10 a. 30. λευκός] *ἡρεῖν* = ὁ λευκός, so below A.T. implies ὁ γραμματικός,
ὁ δρομικός, ὁ πυκτικός, which *C. n. e. f*. insert in each case.

10 a. 35. κατὰ δύναμιν φυσικὴν] *ἡρεῖν* * *ἡρεῖν* (J).

1291)=κατὰ δυνάμιν πυκτικήν (or rather πυκτική). V.T. has *մրցականութիւն* = the art of wrestling. The Arm. Com., however, reads *φυσικήν* here.

- 10 b. 2. A.T. inserts **καὶ** before ταῖς. So C. n.
 10 b. 3. κατὰ] **οὗτοι ὁμοῦ**=οὗτοι κατὰ, "who according to . . ."
 10 b. 4. A.T. has order: ἐπιστήμη λέγεται.
 10 b. 4. δ'] **ἐπὶ τῇ**=γάρ.
 10 b. 7. After σπουδαίως A.T. inserts **λέγει**=λέγεται.
 10 b. 9. τῆς ἀρετῆς] **ἀρετῆς ἀντιθέτου**[**ἀντιθέτου ἀντιθέτου**, i.e. from virtue virtuous,
 for Armenian does not lack a word like the Greek.
 10 b. 10. παρωνύμως] **παρωνύμους**=τὰ παρωνύμους. So C. q. n. u. But
 J. 1291 agrees with Waitz' Text.
 10 b. 11. ἄλλως] **ἄλλως**=οὕτως or some such word.
 10 b. 12. κατὰ] **καὶ** κατὰ.
 10 b. 14. δέ] omitted in A.T. which begins new sentence with ὡσαύτως.
 10 b. 17. ἐναντίον ποιοῖς οὐσιν] **ἐναντίον τοῦ**, [**ἐναντίον τοῦ** **καὶ** **ἐναντίον**
τοῦ **ποιοῖς οὐσιν**.
 10 b. 18. τὸ λοιπὸν ἔσται ποιόν] **λοιπὸν τοῦ** **ποιόντος**=τὰ λοιπὰ ἔσται
 ποιά.
 10 b. 20. ἡ δικαιοσύνη τῇ ἀδικίᾳ] ***ἀδικία** **ἀντικειμένη** **τῇ** **δικαιοσύνῃ**
ἀδικία.
 10 b. 20. Before ἐναντίον] A.T. inserts **καὶ** **ἀντικειμένη** **τῇ** **δικαιοσύνῃ**
ἀντικειμένη.
 10 b. 24. ποῦ] **ποῦ**=τὸ ποῦ. So C. b. e. f. g.
 10 b. 28. δίκαιον] **δίκαιον**=δικαιότερον. So A. e.
 10 b. 28. μάλλον] **καὶ** **καὶ** **καὶ**=μάλλον καὶ ἥττον. So C. q. f.
 10 b. 29. ἔτι ἐνδέχεται λευκότερον γενέσθαι] **ἐνδέχεται** **καὶ** **λευκότερον**
γενέσθαι. So C. and g.
 10 b. 31. λέγεται] **λέγεται**=λέγοιτο. So B. i. d. u. corr. g.
 10 b. 34. δεῖν] A.T. omits. C. e. f. n. u. also omit.
 10 b. 35. ὑγίειαν] **καὶ** **καὶ** **καὶ**=ὑγίειάν φασι. So C. e. f.
 10 b. 35. After δικαιοσύνην] A.T. adds ἥττον. So C. e. f. which also add
ἔχειν.
 11 a. 2. λεγόμενα] **λεγόμενα** **καὶ** **καὶ** **καὶ**=λεγόμενα τὰ ποιά.
 11 a. 6. After μάλλον A.T. adds **καὶ** **καὶ** **καὶ**=καὶ τὸ ἥττον. So C. e.
 11 a. 9. A.T. reads μάλλον before ῥηθήσεται. So C. n.

- 11 a. 13. After μάλλον A.T. adds *ἡ ἡμεῖς* = καὶ ἡμεῖς.
- 11 a. 14. οὐ πάντα οὖν τὰ ποιά ἐπιδέχεται] A.T. has *ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά*. πάντα is omitted. So *C. f. e. n.*
- 11 a. 17. οὐκ ἔστι κατ' ἄλλο οὐδέν] *ἡ ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά* = ἔστι κατ' οὐδέν.
- 11 a. 18. καὶ ἀνόμοιον] A.T. omits.
- 11 a. 20. A.T. has order : μὴ φήσῃ τις ἡμᾶς.
- 11 a. 21. A.T. has ποιησαμένους τὴν πρόθεσιν.
- 11 a. 23. ἐλέγομεν] A.T. omits. "om. *d.* et pr. *C.* rec. marg. *n.*"
- 11 a. 24. πρὸς τι] *ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά* = τὴν πρὸς τι.
- 11 a. 29. καὶ] A.T. omits.
- 11 a. 30. οὐ] A.T. *ἡ ἡμεῖς* = ἀλλ' οὐ. So in l. 31.
- 11 a. 33. ταῖς καθ' ἑκάστη] *ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά* = κατ' αὐτάς or κατὰ ταύτας.
- 11 a. 34. A.T. has order : ἔχειν τινα τῶν κ.τ.λ.
- 11 a. 38. A.T. has order : αὐτὸ τοῖς γένεσιν. So *C. g.*
- 11 b. 1. After καθαριθῆναι] A.T. inserts Title : *ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά* = περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν and omits δέ after ἐπιδέχεται.
- 11 b. 5. A.T. reads γὰρ καὶ μάλλον καὶ ἡμεῖς.
- 11 b. 6. θερμαίνεσθαι] *ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά* = τὸ λυπεῖσθαι. So *C. f. e.*
- 11 b. 12. ὅσα] *ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά* = ὅσον. So *i.*
- 11 b. 15. τὰ εἰρημένα] *ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά* = τὰ προεἰρημένα.
- 11 b. 16. After εἰρημένα] A.T. adds Title : *ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά* = περὶ τῶν ἀντικειμένων.
- 11 b. 16. ἀντικεῖσθαι is confirmed by A.T. which reads *ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά*.
- 11 b. 21. A.T. omits article before ἡμίσει, ἐναντία, κακόν, ἀγαθόν. Before the two last *n* omits it.
- 11 b. 22. τά] A.T. omits. So *C. d. n. g. n.*
- 11 b. 26. τὸ διπλάσιον] *ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά* = τὸ διπλ. τοῦ ἡμίσεος. So *C. f. e.* "corr. *n.*"
- 11 b. 29. πρὸς τὸ ἀντικείμενον λέγεται τὴν ἐπιστήμην] *ἡμεῖς οὐκ ἐπιδέχεται τὰ ποιά* = πρὸς ἀντικείμενον τὴν ἐπιστήμην λέγεται. Codices *A. d. e.* omit τό after πρὸς.
- 11 b. 30. τὸ γὰρ ἐπιστητὸν τινὲς λέγεται ἐπιστητὸν τῇ ἐπιστήμῃ] A.T. omits.
- 11 b. 32. ἐτέρων λέγεται] A.T. omits.
- 11 b. 36. A.T. has order : ἀγαθὸν λέγεται.

- 12 a. 1. κατηγορεῖται] *υπορηγῆ* *Λ* = κατηγορεῖσθαι καί.
 12 a. 3. A.T. has order : πάντως ἀνὰ μέσον.
 12 a. 12. A.T. has order : ὑπάρχειν αὐτῶν. So *υ*.
 12 a. 16. ὧν ἂν κατηγορηται] *ζηγ* *υπορηγῆ* perhaps implies ὧν κατηγορεῖται.
 So *υ. υ*.
 12 a. 17. γέ τι] A.T. omits. So *ε*.
 12 a. 19. A.T. implies τοῦ σπονδαίου, *ωωρηῖν-ηῖν*. So *υ*.
 12 a. 21. A.T. implies τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος.
 12 a. 22. τοιαῦτα χρώματα] *τ-ηῖρ* = χρώματα simply. So *υ. υ*.
 12 a. 23. τῇ δ' ἐκατέρου τῶν ἄκρων ἀποφάσει] *ρωγ* **ερήρων-εῖρ-ρηγῆ*
δωρηῖν ωωωω-εῖρ-ωῖν? = τῇ δ' ἐκατέρῳ τῶν ἄκρων ἀποφάσει.
 12 a. 25. καὶ οὔτε δίκαιον] *ε* *ωρηῖν* = τὸ οὔτε δίκαιον.
 12 a. 26. λέγεται μέν] A.T. omits.
 12 a. 27. περὶ ὀφθαλμόν] *ωῖν* *ωῖν* = λέγονται περὶ ὀφθαλμόν.
 12 a. 28. περὶ τοῦτο] **εῖρ* *ρηῖν* = ὅτι περὶ τοῦτο. Perhaps *εῖρ* has crept in
 from the *ρηῖν* which follows.
 12 a. 28. A.T. has order: πέφυκεν ἡ ἕξις. So *C. f. q. n. υ*.
 12 a. 29. ἕκαστον τῶν τῆς ἕξεως δεκτικῶν] *εῖρ-ωῖν-εῖρ-ρηῖν* *ρηῖν* *ωῖν* *ωῖν* = ἕκαστον τὸ τῆς ἕξεως δεκτικόν.
 12 a. 29. δέ] *ωῖν* *εῖρ* = γάρ.
 12 a. 30. ὑπάρχειν, καὶ ὅτε πέφυκεν ἔχειν μηδαμῶς ὑπάρχει] *ρηῖν* *ε* *ε* *ωῖν* *ρηῖν*
εῖρ *ε* *ωῖν* (J. 1291 *ωῖν* *εῖρ*) = ὑπάρχειν μηδαμῶς μὴ ὑπάρχει
 (or acc. to J. 1261 ἔχειν). In *ε*. ἔχει is read instead of ὑπάρχει
 in A. 31.
 12 a. 35. τὴν ἕξιν] *ερῖν* = τὴν ὄψιν.
 12 a. 39. A.T. has order: ταῦτὸν ἡ τυφλότης.
 12 b. 1. A.T. has οὐδαμῶς ἄνθρωπος οὐ λέγεται = *ε* *ε* *ωῖν* *ρηῖν* *εῖρ* *ωῖν* *ε*
ωῖν.
 12 b. 2. τὸ ἐστερηθῆναι] *ε* *ωῖν* *ωῖν* = τό τε ἐστερηθῆναι.
 12 b. 9. καί] *ωῖν* = ἡ.
 12 b. 13. ἀντίκειται] A.T. omits.
 12 b. 14. τὸ ὑφ' ἐκάτερον πρᾶγμα] *ρηῖν* *εῖρ* *ερῖν* *ωῖν* *εῖρ* *ωῖν* *εῖρ*
εῖν = τὰ ὑφ' ἐκάτερον τούτων πρᾶγματα.
 12 b. 20. λέγοιτ' ἂν] *ωῖν* = λέγεται.
 12 b. 21. τυφλότης δὲ ὅψεως οὐ λέγεται] A.T. omits.
 12 b. 23. κἀκεῖνο] **ωῖν* *ωῖν* = πρὸς ἐκεῖνο οἷον ἐκεῖνο.

- 13 a. 9. ὑπάρχειν] *qnl mwgnrhzwawr* = ὑπάρχειν ἀφωρισμένως.
 13 a. 10. τότε ἢ τυφλὸν ἢ ὄψιν ἔχον] *l jawjwθwδ l qyr l lwδ hrkwu nlnbz* = τότε τυφλὸν ἢ καὶ ὄψιν ἔχειν. *C. n.* have ὄψιν ἔχειν.
 13 a. 11. καὶ τούτων] *uw* = τοῦτο.
 13 a. 12. ἔχον ὄψιν εἶναι] *hrkwu nlnbz lwrl* = ὄψιν ἔχειν λέγεσθαι.
 13 a. 14. ἀλλὰ τισί] The Armenian versions, except Paris 106, add a gloss here, and P. 106, instead of *τισι*, writes *l ndwny qhrhngwn*, which might mean καὶ τισι τὰ τῶν μέσων.
 The Venice MSS. and Paris 105 insert, instead of the words ἀλλὰ τισι καὶ τούτοις ἀφωρισμένως τὸ ἔν, the following: *wjl l (ndwny P. 106) qhrhngwn: hly nlnwlnlθwwn l wwlwswnθwwn rnhnlnwlnwln n z swrl z wwlw ndwn rnhnlnbz qh n z l hrhng, wjl qhrwn, l n z swgaw mwgnrhzwawr qhrwn*, which = ἀλλὰ καὶ τισι τὰ τῶν μέσων (?)· ἔξωθεν δὲ καὶ στέρησεως τῷ δεκτικῷ οὐκ ἀνάγκη ἐστὶ ἀλλὰ τινα δέχεσθαι, εἰ μὴ ἐστὶ μέσων, ἀλλὰ θάτερον [or τὸ ἔν] καὶ οὐ (omitted in P. 106) τούτοις (omitted in J. 401) ἀφωρισμένως τὸ ἔν. This looks like the translation of a Greek gloss.
 13 a. 20. ὑπάρχει] *qnlgt* implies ὑπάρχοι.
 13 a. 20. τῷ πυρὶ θερμῷ] *zrhj qhrwn* ? = πυρὶ τὸ θερμῷ. "πυρὶ τὸ" is read by *e. n.*, "corr. A., rec. B. C."
 13 a. 21. γενέσθαι] *hrbz* = γίνεσθαι.
 13 a. 21. δυνατόν] *lwrl* perhaps implies δύναται. So *n.* Likewise in l. 23.
 13 a. 22. A.T. has order: θερμὸν ψυχρόν. So *d.*
 13 a. 25. Had David read *κάν* he would have probably used *l*, but he does not. Cp. *n. n. g. f.*
 13 a. 29. αὐτόν] A.T. omits. So pr. *n.*
 13 a. 30. εἰς τὴν ἐναντίαν ἔξιν] **h hbrswlnlθwwn nlnwlnlθwwn* = εἰς ἐναντιότητος ἔξιν.
 13 a. 34. After ἀδύνατον A.T. adds *hnhnhnwln* *hrbz* = μεταβολὴν γίνεσθαι.
 13 a. 35. φαλακρὸς ὢν πάλιν] *hwsawgblw hr* = φαλακρὸς τις ὢν, omitting πάλιν.
 13 a. 36. ἔφυσεν] *mwlny hrbr* = ἔφυσεν ποτε. But J. 401 omits *hrbr* = ποτέ.
 13 b. 4. ἀεί] A.T. omits.
 13 b. 6. οὐδέτερον] *l n z h' h swgwn* = οὐδέτερον αὐτῶν.
 13 b. 7. ὥς τὰ πρὸς τι] *rawqh hrw hmr wnhn zrw* = αὐτὰ γὰρ ὥς τὰ πρὸς τι.
 13 b. 11. ἐστιν] *wrh* = λέγεται.

- 14 b. 6. ἀγαπωμένους ὑπ' αὐτῶν προτέρους φάσκειν παρ' αὐτοῖς εἶναι] **սի-
րեցեալն ինքեանց նախկինս իւրեանց ասեն գոչ*= ἀγαπωμένους
ἐαυτῶν (=themselves) προτέρους αὐτῶν (=them) φασιν εἶναι.
The construction requires *ասեն*=φάσκειν in fin. to be read
instead of *ասեն*. If this change be made, the Armenian gives
some sense. ὑπό and παρά are omitted.
- 14 b. 9. A.T. has order: τοῦ προτέρου τρόποι.
- 14 b. 10. A.T. implies καὶ παρά in *լ. քան*. So *n*.
- 14 b. 11. προτέρου] *նախկին*=τοῦ προτέρου. So *C*.
- 14 b. 11. τῶν γὰρ ἀντιστρέφόντων] *քանիչ և է յայնց որք հակադարձին*=καὶ
γὰρ ἔστι τῶν ἀντιστρέφόντων. But as λέγουτ' ἄν in b. 13 is
translated the ἔστι is not wanted and *է* has probably crept in.
- 14 b. 13. τῇ φύσει] A.T. omits.
- 14 b. 17. εἰ γὰρ ἀληθὴς ὁ λόγος ᾧ λέγομεν ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος, ἔστιν ἄνθρωπος]
A.T. omits.
- 14 b. 18. ἔστι δέ] *և էր*=ἦν δέ.
- 14 b. 20. φαίνεται πως] *երևի իմն իրրև*=φαίνεται πως ὥς or οἷον.
- 14 b. 23. A.T. inserts Title: *յաղաքս համանգամայնց*=περὶ τῶν ἄμα.
- 14 b. 24. λέγεται] *են*=ἔστι. A.T. omits δέ.
- 14 b. 31. οὐδέτερον] A.T. omits and implies οὐδέτέρῳ δέ.
- 14 b. 35. διαίρεσιν] *տարբերութեան*=διαφόραν.
- 14 b. 37. γένους] *սեն է ելով* may=γένους ὄντα. So *B. C. u. n*.
- 14 b. 38. After ξυνδρον A.T. adds *և 'ի ցամաքային*=καὶ εἰς τὸ χερσόν.
- 15 a. 1. τοιαῦτα] *այսորիկ*=ταῦτα.
- 15 a. 1. καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων] *և *սիրա իւրաքանչիւր*=καὶ ταῦτα ἕκαστον.
սիրա should perhaps be *սոցա*=τούτων.
- 15 a. 2. οἷον τὸ πεζόν] *հետեակ իենդանին*=τὸ πεζὸν ζῶον, omitting οἷον.
- 15 a. 4. τῶν εἰδῶν ἀεί] *միշտ քան զսեսակն*=ἀεί τῶν εἰδῶν.
- 15 a. 9. A.T. has τοῦ εἶναι immediately after αἷτιον. So *C*.
- 15 a. 12. A.T. has Title: *յաղաքս շարժութեան*=περὶ κινήσεως.
- 15 a. 13. δέ] A.T. omits.
- 15 a. 14. A.T. has order: ἡ κ. τ. μεταβολή, ἀλλοίωσις.
- 15 a. 15. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι] *արդ հինգ այլք*=αἱ μὲν οὖν πέντε.
- 15 a. 19. *ի*] *էր*=ἦ, "was": a mechanical blunder.
- 15 a. 19. τὸ ἀλλοιούμενον] *այլալիւ*=ἀλλοιοῦσθαι.
- 15 a. 20. ἀλλοιοῦσθαι] *այլալիւթիւն*=τὴν ἀλλοίωσιν.

- 15 a. 22. ἡμῖν οὐδεμιᾶς τῶν ἄλλων] *մեզ* **բանզի* *և* *ոչ միոյ այլոց* = ἡμῖν' οὐδεμιᾶς γὰρ τῶν ἄλλων. *բանզի* = γάρ breaks the consecutiveness of the Armenian and is clearly an echo of the *բանզի* which begins the next sentence.
- 15 a. 26. καί] A.T. omits and reads for *ի*: *և* = καί.
- 15 a. 29. εἶδει] A.T. omits. "r. c. add *և*."
- 15 b. 1. κίνησις ἡρεμίας] *շարժութեան դադարութիւն* = κίνησις ἡρεμίας.
- 15 b. 1. ταῖς δὲ καθ' ἑκάστα αἰ καθ' ἑκάστα] *իսկ ըստ իւրաքանչիւրոցն* = ταῖς δὲ καθ' ἑκάστα. The A.T. seems to have dropped out αἰ καθ' ἑκάστα.
- 15 b. 4. ἡρεμία· μάλιστα δ' εἰσκειν ἀντικείμεναι ἢ πρὸς τὸν ἐναντίον τόπον μεταβολῇ] *դադարութիւն մանաւանդ երեւցաւ հակադիմել և թերևս արդեօք ՚ի ներհական տեղին փոփոխութիւն* = ἡρεμία μάλιστα εἰσκειν ἀντικείμεναι· καὶ εἰ ἄρα πρὸς τὸν ἐναντίον τόπον μεταβολῇ. The sense of A.T. is: "to change of place rest in a place seems to be especially opposed and, if as may well be the case, change is to an opposed place, it is also opposed." I have assumed that the words *և թերևս արդեօք* = καὶ εἰ ἄρα which "del. vult ante ἢ *և*;" for they are used as = καὶ εἰ ἄρα in 5 d. 10 and 11 a. 28.
- 15 b. 6. τῇ δὲ λοιπῇ τῶν ἀποδοθειςῶν κινήσεων] *իսկ այլայլութեան բացատրեցելոյ շարժութեանցն* = τῇ δὲ ἀλλοιώσει ἀποδοθείσῃ τῶν κινήσεων.
- 15 b. 9. *ի*] A.T. has **այնմ* = ἐκείνη. *կամ* would render *ἢ*.
- 15 b. 12. ἀντικείμεναι] *հակադիմեցէ* implies future.
- 15 b. 13. τῇ κατὰ τὸ ποιοὺν κινήσει ἢ κατὰ τὸ ποιοὺν ἡρεμία ἢ ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ ποιοῦ μεταβολῇ] *ըստ որակին դադարութեան ներհական որակին փոփոխութիւն* = τῇ κατὰ τὸ ποιοὺν ἡρεμία ἢ ἐναντία (or τὸ ἐναντίον) τοῦ ποιοῦ μεταβολῇ.
If we could suppose—what is easy—that *ի* had dropped out before *ներհական* we should read *ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ π. μ.*
It may be noted that in *և* the first hand omits the words in l. 13 *ἢ κατὰ τὸ ποιοὺν ἡρεμία ἢ*.
- 15 b. 16. A.T. has Title: *շաղաղա ունելոյ* = περὶ τοῦ ἔχειν.
- 15 b. 17. δέ] A.T. omits.
- 15 b. 17. γάρ] A.T. omits.
- 15 b. 18. *ἢ* ἄλλην τινὰ ποιότητα] *կամ ըստ այլոյ իմն որակութեան* = *ἢ* κατ' ἄλλην τινὰ ποιότητα.

15 b. 25. ἔχειν] *ուիի* = ἔχει. λέγεται is omitted.

15 b. 28. λεγόμεθα δέ] A.T. omits.

15 b. 29. A.T. reads τοῦ ἔχειν after ἀλλοτριώτατος.

15 b. 30. τῷ ἔχειν] *ուիւլու* implies this reading.

15 b. 32. After κατηγοριθμηνται] A.T. adds *և հաշուեալք եղեն պսղրիկ* =
καὶ οἱ νομιζόμενοι ἦσαν οὗτοι.

The Armenian translator ends thus: "End of the Ten Categories
composed from the Great Master Aristotle and called in the
Greek tongue Categorias."

PART II.

ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

THE Venetian Text of 1833 was prepared from the three MSS. already mentioned in the preface to the collation of the Ten Categories.

I have checked the Venice Text by collating with it the Paris MSS. 105 and 106, and the Jerusalem MSS. 401 and 1291.

The Venice edition, also the Paris Codices, have the following Title : “Beginning and Preface of the writing which is called in Greek : Περὶ Ἑρμηνείας and in Armenian about interpretation, produced by the great thinker Aristotle.”

To which P. 105 and 106 add the words : “translated and interpreted by David.”

16 a. 6. *ὧν μέντοι ταῦτα σημεῖα πρώτως, ταῦτα πᾶσι παθήματα*] *բայց որոց այսորիկ նշանակբ առաջնոցն սորին ամենեցուն *նոյն կիբբ=ὧν μέντοι ταῦτα σημεῖα τῶν πρώτων τὰ αὐτὰ πᾶσι τὰ αὐτὰ (?) παθήματα.*

16 a. 8. *ἤδη ταῦτά*] *ահա սորա=ἤδη ταῦτα*; but J. 1291 reads *սորին=τὰ αὐτά* or *ταῦτά.*

16 a. 10. *ὁτὲ μὲν*] is omitted by the A.T.

16 a. 10. *ἤδη*] A.T. omits.

16 a. 11. *ὧ*] **որոց=οἷς.* Perhaps *որոյ,*=*ὧ,* is the right reading.

16 a. 12. A.T. has order : *τὸ ἀληθές τε καὶ τὸ ψεῦδος.*

16 a. 13. *τὰ μὲν οὖν ὀνόματα αὐτά*] *արդ սորին իսկ անուանբւ=ταῦτα μὲν οὖν τὰ ὀνόματα,* “*eadem ergo nomina.*”

- 16 a. 14. τῷ ἄνευ σ. κ. δ. νοήματι] *առանց շարադրութեան և տրոհութեան յիմացուածսն* = τοῖς ἄνευ σ. κ. δ. νοήμασι.
- 16 a. 15. ἢ τὸ λευκόν, ὅταν μὴ προστεθῇ τι· οὔτε γὰρ ψεῦδος οὔτε ἀληθές πω. σημείον δ' ἐστὶ τοῦδε· καὶ γάρ] *կամ սպիտակ. և յորժամ ոչ առիցի ինչ չև ևս է, ոչ սուտ և ոչ ճշմարիտ. բայց նշանակը միայն են պարբերի :* *եւ քանզի* = ἢ τὸ λευκόν· ὅταν δὲ μὴ προστεθῇ τι οὐπω ἐστὶν οὔτε ψεῦδος οὔτε ἀληθές· σημεία δὲ μόνον ταῦτα. καὶ γάρ.
- 16 a. 15. Paris 95, 105, and J. 401 omit *և* before *յորժամ*, so that the Greek would run : λευκὸν ὅταν μὴ, without καί.
- 16 a. 17. ἀληθὲς ἢ ψεῦδος] *ճշմարիտ ինչ կամ սուտ* = ἀληθές τι ἢ ψεῦδος. So *g*.
- 16 a. 18. ἢ μὴ εἶναι] *կամ զոչն գու* = ἢ τὸ μὴ εἶναι. So *g*.
- 16 a. 19. Before *ὄνομα*] A.T. has Title : *յաղազս անուան* = περὶ ὀνόματος.
- 16 a. 21. *αὐτό*] A.T. omits. So *g. f. pr. n*.
- 16 a. 24. A.T. has order : *ἐν ἐκείνοισ μὲν γὰρ οὐδαμῶς τὸ μέρος.* So *n. f. e*.
- 16 a. 26. τὸ κέλῃς οὐδέν. τὸ δὲ κατὰ συνθήκην] *եղածին : իսկ ըստ շարադրութեան* = τὸ κέλῃς· κατὰ συνθήκην δέ. *f. E. e. d. n. u. G.* omit οὐδέν.
- 16 a. 27. After *οὐδέν ἐστιν* the Arm. versions add : *և [թեպէտ են ըստ բնութեան ձայնը ընդ գրով անկեալ, սակայն անուանը ոչ ափն* = “but perhaps there are by nature sounds written, which yet are not called names,” ἀλλ’ ἴσως εἰσὶ κατὰ φύσιν φωναὶ γεγραμμένοι ἀλλ’ ὅμως ὀνόματα οὐκ εἰσίν. These words are commented on in the Arm. Commentary.
- 16 a. 32. The A.T. confirms W. in omitting the words : *ὅτι ὁμοίως ἐφ’ ὁπουοῦν ὑπάρχει καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος* found in *C. e. f. u. g*.
- 16 b. 1. *ὅσα τοιαῦτα*] *որքան միանգամ պլ ինչ պարբերի* = ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. So *C*.
- 16 b. 1. *ὀνόματος*] *անուանց* = ὀνομάτων. So *f*.
- 16 b. 1. λόγος δὲ ἐστὶν αὐτοῦ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτά, ὅτι δὲ μετὰ τοῦ ἐστίν] *և բան է սրա պլն ամենայն ըստ նմին և հանդերձ էին* = λόγος δὲ ἐστὶν αὐτοῦ τὸ ἄλλο πᾶν κατὰ τὸ αὐτὸ μετὰ δὲ τοῦ ἐστίν.
- 16 b. 4. Φίλωνός ἐστιν] *Փիլոնի է* = Φίλωνί ἐστιν.
- 16 b. 4. οὐδὲν γάρ πω] *քանզի չև ևս* = οὐδὲ γάρ πω.

- 16 b. 6. Before *ρήμα*] A.T. has Title: *ἰαηλῶμα ρῶμα* = *περὶ ῥήματος*.
- 16 b. 9. *τὸ νῦν ὑπάρχειν*] *զայժմ գոյն* = *τὸ νῦν ὑπάρχει*. So *e*.
- 16 b. 10. A.T. confirms W. and Codices in reading *καθ' ἑτέρου λεγομένων* as against *ὑπαρχόντων* of Ammonius.
- 16 b. 11. *τῶν καθ' ὑποκειμένου ἢ ἐν ὑποκειμένῳ*] **ենթակայից և կամ նենթակայողաց ասիցելոցն է*] *ὑποκειμένου ἢ καὶ ἐν ὑποκειμένῳ λεγομένων ἐστίν*.
Probably *ենթակայից* is a copyist's error for *զենթակայէց* = *τῶν καθ' ὑποκειμένου*. The Arm. Com. implies *զենթակայէց*.
- 16 b. 17. *τοῦ ῥήματος*] *ρῶμα* ? = *ῥήματος* simply.
- 16 b. 18. *προσημαίνει*] *նշանակէ* = *σημαίνει*.
- 16 b. 18. *τὰ δέ*] *իսկ նա* = *τὸ δέ*. So *E. c*.
- 16 b. 20. *ὁ λέγων*] *զոր ասէն* = *ὁ λέγει*, "what he says." The whole clause in the Armenian = "for what he says stops the intellect."
ὁ λέγων would = *որ ասէն*.
The Arm. Com. however seems to imply *ὁ λέγων*.
- 16 b. 22. *οὐδὲ γὰρ τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι*] *քանզի ոչ եթէ գոչն կամ ոչն գոչ* = *οὐδὲ γὰρ ἐὰν τὸ εἶναι ἢ τὸ μὴ εἶναι*, as if *εἴπης* were understood from succeeding clause. The Arm. Com. paraphrases the passage thus: *ոչ միայն գոչն և ոչ գոչ ոչ նշանակեն զիրն, այլ եթէ և զնոյն ինքն զէական ասացես, ոչ ճշմարտէ և ոչ ստէ* = *οὐ μόνον τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι οὐ σημαίνει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐὰν καὶ αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ ὄν εἴπης οὐκ ἀληθεύει οὐδὲ ψεύδεται*. This rather implies omission of *ἐάν* or *ἄν*. But the Arm. Com. is not a reliable witness of what stood in the Arm. Version of the text.
- 16 b. 23. A.T. implies order: *οὐδ' ἂν ψιλὸν αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ ὄν εἴπης*.
- 16 b. 24. *ἦν ἄνευ τῶν συγκειμένων*] **որոյ առանց շարադրեցելոցն* = *ἦν ἄνευ τῶν συνθεμένων*. But J. 1291 reading = *իւ*.
- 16 b. 26. Before *λόγος*] A.T. has Title: *ἰαηλῶμα ρῶմի* = *περὶ λόγου*.
- 16 b. 30. *οὐχί*] *ոչ եթէ* = *οὐκ εἰ* or *οὐκ ἐάν*.
- 16 b. 31. *ἐν τῷ μῦθ τὸ ὕς*] *ներ թալն ակն* ? = *ἐν τῇ σφύρα ὕρα*; for *թալ* = "hammer" according to the dictionaries. The Arm. commentator, or rather the Armenian translator of the Greek Commentary, certainly understood *թալն* as meaning "the mouse" and not "the hammer," for he writes thus: *թալն ասելով տեսակ իմն*

անբան կենդանւոյ նշանակէ="in saying *թափն* he means a certain kind of irrational animal." Neumann, *Revue Asiatique* for 1829, in his article on the Armenian David, takes *թափն* as=σφῦρα; but he could not have read the commentary on the passage.

17 a. 11. *ρήματος*] A.T. omits.

17 a. 11. *ὁ τοῦ ἀνθρώπου*] *վան մարդոյն բան* = *ὁ περὶ ἀνθρώπου λόγος*.
"Codices add *λόγος*."

17 a. 11. *ἡ ἦν*] A.T. omits.

17 a. 12. *ἡ τι*] *կամ զայլ ինչ* = *ἡ ἄλλό τι*.

17 a. 13. *δὲ ὅτι δέ*] *և վան զի*. Here he implies *δέ* rather than *δή*. The A.T. does nothing here to make clear the reading in the Greek.

The words *և վան զի* in 17 a. 18 render *ἐπειδή*; in 17 a. 38 render *ἐπεὶ δέ*; in 17 b. 22 *διὰ καί*. They might also render *δὲ ὅτι* *δέ*, if *զի* be used interrogatively, for they would then mean "but because of what?" "cur autem?"

17 a. 13. *τὸ ζῶον*] *կենդանի*? = *ζῶον* simply.

17 a. 14. *τῷ σύνεγγυς εἰρησθαι*] *ի շարադասելոյ* = *τῷ συντέταχθαι* or *συντάσσεσθαι*. Perhaps *շարադասելոյ* is a corruption of *շարասելոյ* which would render the Greek text.

17 a. 15. A.T. has order: *τοῦτο πραγματείας*. So *e. f. n.*

17 a. 18. *δηλοῦντά τι*] *յայտնել ինչ* = *δηλοῦν τι*. The A.T. means: "since we cannot say that one thus reveals anything by voice so as to etc."

17 a. 27. A.T. transposes the clauses thus: *ἐπεὶ δὲ ἔστι καὶ τὸ ὑπάρχον ἀποφαίνεσθαι ὥς ὑπάρχον καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον ὥς μὴ ὑπάρχον καὶ τὸ ὑπάρχον ὥς μὴ ὑπάρχον καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον ὥς ὑπάρχον*. In Armenian: *և վան զի է և զիքն երևցուցանել իբրև զիբ, և զչիքն իբրև զչիբ, և զիքն իբրև զչիբ, և զչիքն իբրև զչիբ*:

17 a. 30. *καὶ περὶ τοὺς ἐκτὸς δὲ τοῦ νῦν χρόνους*] *և շուրջ շարաբարդոյն ալժմիւ ամանակին* (P. 95 *ամանակիս*) = *καὶ περὶ τοὺς ἐκτὸς τοῦ νῦν χρόνον*. *B. C. E. G.* read *χρόνον*. *g* omits *δέ*, but the A.T. seldom renders *δέ* thus used. See note on 22 a. 8.

17 a. 31. *ἀπέφησέ*] *սպուսեացն որ* = *ἀπέφησέ τις*. So *u.*

17 a. 33. *τοῦτο*] *սյսպէս* = *οὕτως*.

17 a. 35. τὴν τοῦ αὐτοῦ κατὰ τοῦ αὐτοῦ] *ἑνὸς αὐτοῦ αὐτοῦ* ? = τὴν τοῦ αὐτοῦ τούτου κατὰ τοῦ αὐτοῦ.

17 a. 36. ἄλλα] *ἄλλῃ* *ἢ* = alia etiam, perhaps ἄλλα ἐπὶ.

17 a. 36. προσδιορίζομεθα] *ἑκαστὸν* = ἀντιδιορίζομεθα.

17 a. 38. τὰ δὲ καθ' ἑκαστον] *ἑκαστὸν* *ἑκαστὸν* *ἑκαστὸν* ? = τὰ δὲ τῶν καθ' ἑκαστον.

17 b. 1. ἀνάγκη δέ] A.T. omits δέ.

In 2 b. 3 ἐν τινι τῶν καθ' ἑκαστα is rendered by : *ἑνὶ τῶν καθ' ἑκαστὸν*.

In 11 a. 32 αἱ καθ' ἑκαστα by : *ἑκαστὸν καθ' ἑκαστὸν*.

In 11 a. 34 τῶν καθ' ἑκαστα ἐπιστημῶν τινα by : *ἑκαστὸν καθ' ἑκαστὸν ἐπιστημῶν*.

In 17 b. 1 καλλίας τῶν καθ' ἑκαστον by : *καλλίας καθ' ἑκαστὸν*.

In 17 b. 3 τῶν καθ' ἑκαστον after ὑπάρχει is rendered : *ἑκαστὸν καθ' ἑκαστὸν* (in J. 401 *ἑκαστὸν καθ' ἑκαστὸν*).

In 20 a. 24 ἐπὶ τῶν καθ' ἑκαστον is rendered : *ἐπὶ καθ' ἑκαστὸν*.

In 17 b. 28 ἐπὶ τῶν καθ' ἑκαστα is rendered by : *ἐπὶ καθ' ἑκαστὸν*.

In 17 a. 40 καθ' ἑκαστον (λέγω) is rendered simply : *καθ' ἑκαστὸν*, which is irregular.

In 17 b. 40 τῶν καθ' ἑκαστά τινος is rendered : *καθ' ἑκαστὸν τινος*. In 18 a. 31 ἐπὶ τῶν καθ' ἑκαστα is rendered : *ἐπὶ καθ' ἑκαστὸν* (J. 401 *καθ' ἑκαστὸν*). Similarly in 18 a. 33.

In the version of Porphyry Isagoge in 6. 20 (Busse Ed.) τὰ κατὰ μέρος καὶ καθ' ἑκαστα is rendered : *καθ' ἑκαστὸν μέρος καὶ καθ' ἑκαστὸν*. The general rule followed in the above passages seems to be this : that David in the suffixes *καθ' ἑκαστὸν*, *καθ' ἑκαστα*, and *καθ' ἑκαστά* translates the article only in its forms *τὰ*, *τῶν*, *τοῖς*, while he takes no account of whether *καθ' ἑκαστον* or *καθ' ἑκαστα* be used, rendering both alike by : *καθ' ἑκαστὸν*, which properly = *καθ' ἑκαστον*.

I conclude from the analogy of the above renderings that David read τῶν καθ' ἑκαστον in 17 a. 38.

17 b. 2. ὑπάρχει τι ἢ μή] *ἢ* *ἢ* *ἢ* = ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει.

- 17 b. 4. *τι*] A.T. omits.
- 17 b. 4. *ἔσονται ἐναντία αἱ ἀποφάνσεις*] **եղիցի ներհան բացերևութիւն**
= *ἔσται ἐναντία ἀπόφανσις*. But P. MS. reads *ներհանք* = *ἐναν-*
τῖαι, without however altering the number of the other two words.
- 17 b. 7. *αὐται μέν*] A.T. omits. So *g*.
- 17 b. 8. *ποτέ*] A.T. omits. So *n*.
- 17 b. 9. *λέγω δὲ τὸ μὴ καθόλου ἀποφαίνεσθαι ἐπὶ τῶν καθόλου*] *և ասեմ զըստ բոլորէն երևցել ի վերայ ոչ զբոլորէցն* = *λέγω δὲ τὸ καθό-*
λου ἀποφαίνεσθαι ἐπὶ τῶν μὴ καθόλου.
- 17 b. 11. *κέχρηται*] *վարիլ* = *κεχρησθαι*.
- 17 b. 12. *τὸ γὰρ πᾶς*] *քանզի ոչ ամեն* = *οὐ γὰρ πᾶς* or *οὐ πᾶς γάρ*.
- 17 b. 13. *καθόλου κατηγορεῖν*] *ոչ ըստ բոլորէն ստորագիլ* = *οὐ καθόλου κατη-*
γορεῖν.
- 17 b. 14. *ἀληθής*] A.T. omits. *B*. has it in margin.
- 17 b. 15. *τὸ καθόλου κατηγορεῖται*] *ստորագիլ զբոլորէն* = *κατηγορεῖται τὸ*
καθόλου.
- 17 b. 17. A.T. implies: *ἀντιφατικῶς* rather than *ἀποφατικῶς*.
- 17 b. 18. *ὅτι*] A.T. omits and its reading *զոչ ըստբոլորէ* might = *τὸ οὐ*
καθόλου.
- 17 b. 20. *ἐναντίως*] *ներհան* would rather = *ἐναντίας* of *δ*.
- 17 b. 21. A.T. confirms W. in omitting *πᾶς ἀνθρωπος λευκός οὐδείς ἀνθρω-*
πος λευκός. Bkk. retains from *A*.
- 17 b. 22. *διό*] *և ասն զի* = *et quoniam* "and for as much as," "and for that."
- 17 b. 25. *οἶον*] A.T. omits, but in further omitting *ποτε* and *ἀμα ἀληθείς*
εἶναι confirms W.
- 17 b. 26. After *λευκός*] A.T. adds: *քանզի ոչ ամեն ոչ զըստ բոլորէն նշա-*
նակէ = *οὐ πᾶς γὰρ οὐ τὸ καθόλου σημαίνει*. The same words
occurred in 17 b. 12.
- 17 b. 28. *ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα*] *ի վերայ ըստ իւրաքանչիւրցն սոյնպէս* = *ἐπὶ*
τῶν καθ' ἕκαστα ὡσανῶς.
- 17 b. 28. *οὐκ ἔστι Σωκράτης λευκός*] *Սոկրատէս ոչ սպիտակ* = *Σωκράτης οὐ*
λευκός.
- 17 b. 30. A.T. has order: *ἡ μὲν ψευδής, ἡ δὲ ἀληθής*.
- 17 b. 40. *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ*] **սպասմեմիլ*; perhaps a corruption of *այ* + abl. case
of *սոյն*.
- 18 a. 1. *ἡ ὥς*] *և* = simply *καί*; "alt. *ἡ* om. *f*. del. *B. C*."

- 18 a. 3. οὐχ ἡ ἀντικειμένη] *αζ ζωλωλωζ* ? = οὐκ ἀντικειμένη.
- 18 a. 8. μία κατάφασις μιᾷ ἀποφάσει] *μνη ρωγωνι θριζ μνηδ υπορωωνι*
θκωυ = μία ἀπόφασις μιᾷ καταφάσει. Cp. *A. n. u.*
- 18 a. 9. ἀντιφατικῶς] *ρωγερκωλρ* = ἀποφαντικῶς.
- 18 a. 9. αἱ ἐναντίαι ἄλλαι] *υερζωλωρ αλλρ* = ἐναντίαι ἄλλαι.
- 18 a. 13. ἡ] *λωδ* = ἡ, "or;" a mechanical blunder.
- 18 a. 15. οὐκ] *κ αζ* = καὶ οὐκ or οὐδέ.
- 18 a. 17. ἔστι] A.T. omits.
- 18 a. 18. κείται] *λωγζ* ? = κείσεται. A.T. also implies ἐξ ὧν δὲ μή.
- 18 a. 18. After κατάφασις] A.T. introduces *κ αζ μνη ρωγωνι θριζ* = οὐδὲ μία ἀπόφασις. So *A. d. g. i.*
- 18 a. 21. οὐδὲν γὰρ διαφέρει τοῦτο εἰπεῖν ἢ ἔστιν ἵππος καὶ ἄνθρωπος λευκός]
ρωλρ αζ ριζ υπορρρρ ζ αωκλ θζ ρρ ρρ μωρρ. υπορρωκ κ λωδ
θζ ρρ ρρ υπορρωκ κ ρρ μωρρ. υπορρωκ = οὐδὲν γὰρ διαφέρει εἰπεῖν
ὅτι ἔστιν ἵππος ἄνθρωπος λευκός ἢ ὅτι ἔστιν ἵππος λευκός καὶ
ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. B. C. read ἡ ὅτι in a. 21.
- 18 a. 25. ἥτοι πολλὰ ἢ οὐδὲν σημαίνει] *ρωρρρμυ υζωλωκ λωδ αζ ριζ* = πολλὰ
σημαίνει ἢ οὐδέν.
- 18 a. 25. ὁ τις ἄνθρωπος ἵππος] *ρρ ρρ μωρρ* = ὁ τις ἵππος ἄνθρωπος.
- 18 a. 27. A.T. has order: ἀντίφασιν εἶναι; so *q. f. n.*
- 18 a. 28. A.T. omits ἀνάγκη. J. 401 retains it however.
- 18 a. 29. A.T. has order: ἀληθὴ εἶναι ἢ ψευδῇ.
- 18 a. 31. εἶναι] A.T. omits; so *n.*
- 18 a. 32. τῶν καθόλου μὴ καθόλου λεχθέντων] *ρρρ ρρρρρρρρρρ υπορρρρρ κ αζ*
ρρρρρρρρρρ = τῶν καθόλου λεχθέντων καὶ μὴ καθόλου (or μὴ καθό-
λου δέ).
- 18 a. 33. τούτων] *ρρρ* = τούτου.
- 18 a. 34. ἡ] *κ* = καί; so *A. n.*
- 18 a. 35. First ὑπάρχειν] *λωδ ρρρ* = ἡ ὑπάρχειν.
- 18 a. 35. ὥστε εἰ] *ρρ κθζ* rather = εἰ γάρ, found in *e. f.*; ὥστε is always
rendered *ωωω κρρρρρ* or *ρρρρρ*.
- 18 a. 37. κατάφασις] *υπορωωνι θριζ κ ρωγωνι θριζ* = κατάφασις καὶ ἀπό-
φασις; so *A.*
- 18 a. 38. ὑπάρξει] *κρ* = ὑπάρχει; so *g.*
- 18 a. 39. Second ὅτι] A.T. omits.
- 18 b. 2. ἡ οὐ λευκόν] *λωδ αζ ρρ υπορρωκ* = ἡ οὐκ ἐστι λευκόν.

- 18 b. 2. ἦν] ζ=ἔστι.
 18 b. 2. καὶ εἰ μὴ ὑπάρχει ψεύδεται] **ε[θξ ηζ, ουκ**=εἰ μὴ, ψεύδεται.
 18 b. 4. First ἦ] A.T. omits. So B.E.a.
 18 b. 5. ἡ ψευδοῇ] A.T. adds after these words **ε ε[θξ υγυ ηζ**=εἰ δὲ τοῦτο
 μὴ (or οὐ).
 18 b. 6. ἡ οὐκ ἔσται] **ε ηζ ηρ ηζ βηηβη**=οὐδὲ δ οὐκ ἔσται, "nor what shall
 not be."
 18 b. 7. ὁ φὰς ἀληθεύει] **ηρ υποηρωεωβγδ ζζμωρηωξ**=ὁ καταφὰς ἀληθεύει.
 18 b. 9. οὕτως ἢ μὴ οὕτως] **αγυαξ ε η ηζ αημωξ**=οὕτως καὶ μὴ οὕτως.
 18 b. 11. εἰπεῖν] **ωωελ γωηωζωηη**=προεἰπεῖν.
 18 b. 11. ἀεί] A.T. omits.
 18 b. 12. εἰπεῖν] A.T. implies προεἰπεῖν as in b. 11.
 18 b. 15. ἀναγκαῖον] **ζωρηωιωηρωαξ ερ**=ἀναγκαίως ἦν.
 18 b. 20. συμβαίνει] **αγωωαζεωξ**=συμβήσεται.
 18 b. 21. ἀληθές] **ζζμωρηω ερ**=ἀληθὲς ἦν.
 18 b. 21. ὅτι λευκὸν καὶ μέγα, δεῖ] **ε[θξ υαηιωα ε [ηζ υαηιωα]** **ωεωι ωαρω**
ξ[ρ]=ὅτι λευκὸν καὶ [οὐ λευκὸν] μέλαν [ξ]δεῖ. i. reads μέλαν.
 J. 1201 omits οὐ λευκόν and implies δεῖ instead of ξδεῖ. All
 Arm. Codd. agree in implying μέλαν.
 18 b. 22. εἰ δὲ ὑπάρξει εἰς αὖριον ὑπάρξειν εἰς αὖριον. εἰ δὲ μήτε ἔσται μήτε μὴ
 ἔσται αὖριον] **ε[θξ ρηλ 'η φωηελ, ε ε[θξ βηηγβελ 'η φωηελ, ε ε[θξ**
ηζ ρηλ 'η φωηελ, ηζ βηηγβελ 'η φωηελ, ε ε[θξ ηζ βηηγβη, ε ηζ ηζ
βηηγβη 'η φωηελ, which would=εἰ ὑπάρχειν εἰς αὖριον καὶ εἰ ὑπάρξειν
 εἰς αὖριον, εἰ δὲ μὴ ὑπάρχειν εἰς αὖριον οὐχ ὑπάρξειν εἰς αὖριον, εἰ δὲ
 μὴ ἔσται μήτε τὸ μὴ ἔσται εἰς αὖριον. But J. 1291 implies exactly
 W.'s reading, only reading εἰ δὲ ὑπάρχειν instead of εἰ δὲ
 ὑπάρξει.
 18 b. 25. After γενέσθαι] A.T. adds ναυμαχίαν.
 18 b. 30. ἀλλὰ πάντα εἶναι καὶ γίνεσθαι] **αηλ ωιδεωαηηζ *ζρηη ε [ηηεη**=
 ἀλλὰ παντὶ τὸ μὴ εἶναι καὶ γίνεσθαι. Perhaps **ζρηη** should be
ρηρη=τὸ εἶναι.
 18 b. 35. ἐσεσθαι] **βηηγβη**=ἔσται.
 18 b. 37. ἡ μὴ εἶπον] **ε ε[θξ ηζ ωωωηη**=καὶ εἰ μὴ εἶπον.
 18 b. 38. κὰν μὴ ὁ μὲν καταφήσῃ τι ὁ δὲ ἀποφήσῃ] **[θξωξω ε ηηη ηζ υποηρω**
ωηγξ ε ηηη ηζ ρωγωωηγξ=κὰν ὁ μὲν μὴ καταφήσῃ, ὁ δὲ μὴ ἀπο-
 φήσῃ. "τι om. c. n."

- 18 b. 39. διὰ τὸ ἀποφασθῆναι ἢ καταφασθῆναι] *վան ստորաւելիյն կամ բաց-
ստելիյն* = διὰ τὸ καταφάναι ἢ ἀποφάναι. So *a.*, cp. *E.*
The Armenian, however, is not incompatible with καταφασθῆ-
ναι ἢ ἀποφασθῆναι; for the active infinitive is often written in
the passive sense, though we should have expected the passive
form to be here used.
- 19 a. 2. ἀναγκαῖον] *և հարկաւոր* = καὶ ἀναγκαῖον.
- 19 a. 3. γενέσθαι] *եղանիլ կամ ոչ եղանիլ* = γενέσθαι ἢ μὴ γενέσθαι.
- 19 a. 4. ὃ τε γὰρ ἀληθῶς εἰπέ τις ὅτι ἔσται] *քանզի յորժամ ճշմարտապէս
սասցէ որ, եղիցի* = ὅτε (when) γὰρ ἀληθῶς εἰποί (or ἐρεῖ) τις,
ἔσται, or rather: ὅταν γὰρ ἀληθῶς εἴπη τις ἔσται.
- 19 a. 5. τὸ γινόμενον] *զեղեալն* = τὸ γινόμενον. So *c. n. u.* corr. *B.*
- 19 a. 6. εἰπεῖν ἀεὶ ὅτι ἔσται] *եթէ միշտ եղիցի* = ὅτι (or εἰ) ἀεὶ ἔσται omitting
εἰπεῖν.
- 19 a. 7. A.T. has order: ἀρχὴ ἔστω.
- 19 a. 9. ἔστω ἐν τοῖς μὴ ἀεὶ ἐνεργούσι τὸ δυνατόν εἶναι καὶ μὴ ὁμοίως ἐν οἷς
ἄμφω ἐνδέχεται] *է, յորս ոչն միշտ ներգործել կարն գոլ, և ոչ
'նորս երկորին ներքնկալեալ լինին* = ἔστω, ἐν οἷς τὸ μὴ ἀεὶ ἐνεργεῖν
τὸ δυνατόν εἶναι, καὶ μὴ ἐν οἷς ἄμφω ἐνδεχόμενα γίνονται (? ἐνδέχεται).
ὁμοίως is a correction in *n.*
- 19 a. 12. οἶον] A.T. omits.
- 19 a. 16. διατμηθῆναι] *հատանիլ սա* = διατμηθῆναι αὐτό.
- 19 a. 18. ἅπαντα] *ամենայն ինչ* = ἅπαν τι.
- 19 a. 20. ἢ κατάφασις ἢ ἀπόφασις] *կամ ստորաւելի թիւն կամ բացաւելի թիւն*
= ἢ κατάφασις ἢ ἀπόφασις.
- 19 a. 21. θάτερον, οὐ μὴν ἄλλ'] *մինն ընտիր և մինն ոչ եղեալ, այլ* = θάτερον
ἐξοχον θάτερον δὲ οὐ γινόμενον, ἀλλὰ κ.τ.λ. *ընտիր*, which I render
ἐξοχον = selected, picked, chosen, perhaps ἐξαίρετον.
- 19 a. 25. μὴ εἶναι] *ոչ գոլ հարկ* = μὴ εἶναι ἀνάγκη. Cp. *e.*
- 19 a. 25. A.T. has order: ἅπαν τὸ ὄν.
- 19 a. 26. ὅτε ἔστι] *այլ յորժամ է* = ἀλλὰ ὅτε ἔστί; *այլ* could also = ἄλλο.
- 19 a. 28. ἅπαν] *ամենայն* = τὸ ἅπαν.
- 19 a. 31. ἔσεσθαι] *լինոցելն* = τὸ ἔσεσθαι.
- 19 a. 31. A.T. implies τὴν ναυμαχίαν αὐριον; so *E. n.*
- 19 a. 31. οὐδὲ μὴ γενέσθαι] *և ոչ ոչ եղանիլն* = οὐδὲ τὸ μὴ γενέσθαι.
- 19 a. 35. A.T. has ὁμοίως ἔχειν ἀνάγκη.

19 b. 20. λέγω δὲ οἶον—19 b. 32. οὕτω τέτακται] In the A.T. this perplexed passage appears thus: *և ասեմ: որկէն՝ իբ արդար մարդն* (P. MS. *մարդ*), *զիքն *երիցս ասեմ՝ շարկանալ *անուան կամ անորոշելի *անուան ներ ստորասութեանդ. և ասեմ զի իքն կամ առ արդարն զիցի, և կամ առ ոչ արդարն. այսպէս և առ բացասութիւնն.*

Իսկ ապա վասն այսորիկ չորք այսորիկ եղիցին. յորոց երկուքն առ ստորասութիւն և բացասութիւն կալցին ըստ կարգի, որպէս պակասութիւնքն, և երկուքն ոչ: և իմանամք զասացեալս արտաստորագրիցելոցս, իբ արդար մարդ, ոչ իբ արդար մարդ. իբ ոչ արդար մարդ, սորա բացասութիւն՝ ոչ իբ ոչ արդար մարդ. քանզի իքն աստանօր և ոչն իբ՝ ընդ արդարումն և ընդ ոչն (P. ոչ) արդարումն առդիցէ: արդ այսորիկ որպէս ՚ի վերլուծականս ասի, այսպէս դասեալ է:

This implies the following :

λέγω δέ, οἶον ἔστι δίκαιος ὁ (P. MS. omits ὁ) ἄνθρωπος, τὸ ἔστι τριῶν φημί συγκεῖσθαι ὀνόματος ἢ ἀορίστου ὀνόματος ἐν τῇ καταφάσει· λέγω δὲ ὅτι τὸ ἔστιν ἢ τῷ δικαίῳ προσκείσεται ἢ καὶ τῷ οὐ δικαίῳ· οὕτως καὶ περὶ (οἱ πρὸς) τὴν ἀπόφασιν.

ὥστε διὰ τοῦτο τέτταρα ταῦτα ἔσται, ὧν τὰ μὲν δύο πρὸς κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν ἔξει κατὰ τὸ στοιχοῦν ὡς αἱ στερήσεις, τὰ δὲ δύο οὐ. νοοῦμεν δὲ τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν ὑπογεγραμμένων, ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος, οὐκ ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος· ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος, τούτου ἀπόφασιν οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος· τὸ γὰρ ἔστιν ἐνταῦθα καὶ τὸ οὐκ ἔστι τῷ δικαίῳ καὶ τῷ οὐ δικαίῳ προσκείσεται. ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς λέγεται οὕτω τέτακται.

19 b. 21 and 19 b. 19. τρίτον is rendered *երիցս* = τῶν τριῶν, or perhaps τριῶν simply. Perhaps *երիցս* is a copyist's error for *երիրս* or *երրորդ* = τρίτον. But in any case in Arm. MSS. the numeral might be expressed by a simple letter of the alphabet, and a copyist giving it in full might easily blunder and write *երիցս* = "out of these three," or "three times," instead of *երիրս* = "the third." *անուան*, which occurs twice, and which = ὀνόματος, may well be here, as often, a corruption of *անուն* = ὄνομα. If both corrections be made the Greek would be: τὸ ἔστι τρίτον φημί συγκεῖσθαι ὄνομα ἢ ἀόριστον ὄνομα ἐν τῇ καταφάσει.

- 19 b. 25 and 30. A.T. agrees with codices in reading *δικαίω*.
 19 b. 30. A.T. reads *προσκέσεται* before *ταῦτα* with *C. h. e.* Cp. *n.*
 19 b. 31. A.T. reads *λέγεται* with codices.
 19 b. 33. *τούτου* A.T. omits. So *n.*
 19 b. 37. A.T. has order: *δύο μὲν οὖν αὐται*.
 19 b. 38. *προσθεθέντος· ἔστι] αὐτῆς ἐκ τῆς ηὐξάνου = προσθεθέντος. οἶον ἔστι.*
 But J. 401 omits *ηὐξάνου = οἶον*, which however "rc. b. corr. *n.*"
 19 b. 39. *ἔστιν οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος—οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος]*
 A.T. and P. MSS. omit. J. MSS. retain.
 20 a. 2 and 3. *ἔσονται] ἔν = εἰς* in both cases. So *n.*
 20 a. 3. *προσχωρῶμεναι] αὐτῶν ἐκ τῆς αὐτῶν* confirms this reading.
 20 a. 8. *πᾶς ἄνθρωπος] *αὐτῶν ἐκ τῆς αὐτῶν = τοῦ παντός ἀλλ' ἄνθρω-*
που or *τῷ παντὶ ἀλλ' ἄνθρώπῳ*, for the genitive and dative are
 in Armenian the same.
 20 a. 13. *ἡ ὅτι καθόλου τοῦ ὀνόματος ἡ κατάφασιν ἡ ἀπόφασιν] *αὐτῶν ἐκ τῆς αὐτῶν*
κατάφασιν ἡ ἀπόφασιν] ἡ ὅτι καθόλου τὸ ὄνομα ἡ
καταφάναι ἡ ἀποφάναι; cp. e. which has καταφήσειν ἡ ἀποφήσειν.
Cp. ad 18 b. 39.
 20 a. 18. *ἔσονται οὐτε ἀληθεῖς ἀμα οὐτε] ἐκ τῆς αὐτῶν = ἔσονται ἀληθεῖς ἀμα οὐκ.*
 20 a. 19. *οἶον οὐ πᾶν ζῶον δίκαιον καὶ ἔστι τι ζῶον δίκαιον] αὐτῶν ἐκ τῆς αὐτῶν*
αὐτῶν, αὐτῶν ἐκ τῆς αὐτῶν = ἔστι τι ζῶον δίκαιον, οὐ
πᾶν ζῶον ἔστι δίκαιον.
 20 a. 20. *τῇ μὲν πᾶς ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστιν ἡ οὐδεὶς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος]*
*αὐτῶν ἐκ τῆς αὐτῶν *αὐτῶν ἐκ τῆς αὐτῶν αὐτῶν ἐκ τῆς αὐτῶν*
αὐτῶν = "illi quod—[aliquis] omnis homo justus—sit, aut non
aliquis est homo justus:" in Greek: τῇ μὲν [τις] πᾶς ἄνθρωπος
δίκαιος ἡ οὐδεὶς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος.
 The rendering of *ἡ* instead of *ἡ* seems to shew that we have here
 come on a bit of careless translation. *αὐτῶν* which I render *τις* is out
 of place. Perhaps it is a corruption of *αὐτῶν = ἔστιν* or of *αὐτῶν = οὐ*.
 20 a. 23. *οὐ] A.T. omits.*
 20 a. 23. *φανερὸν δὲ ὅτι καὶ] ἐκ τῆς αὐτῶν = φανερὸν ἔστιν ὅτι*, omitting *δέ*
 and *καὶ*; *C. h. e.* omit *καὶ*.
 20 a. 24. *εἰ ἀληθές] ἐκ τῆς αὐτῶν = ἀληθές, εἰ.*
 20 a. 25. *ὅτι καὶ] ἐκ = καὶ* simply. "Buhle uncinis inclusit *ὅτι*."

- 20 a. 27. οἶον] A.T. omits.
- 20 a. 30. αὕτη δέ] *qh wju* = αὕτη γάρ.
- 20 a. 31. αἱ δὲ κατὰ τὰ ἀόριστα ἀντικειμέναι] *hul *wñhrrhzhññ zhwhwjuñ*?
= αἱ δὲ τοῦ ἀορίστου ἀντικειμέναι. κατὰ is untranslated.
- 20 a. 35. τοῦ ἀνθρώπου] *phñ qjuñ hr wuwññ dhrrh* = τοῦ εἰπόντος ἄνθρωπος.
So *A.f.u.*, comp. *e*.
- 20 a. 39. A.T. has order: τὸ δὲ πᾶς οὐκ ἄνθρωπος οὐ δίκαιος.
- 20 b. 3. ἐστι] A.T. omits.
- 20 b. 4. τοῦ μὲν γάρ] *phñqh wjuñ hr t* = τῷ (or τῇ) μὲν γάρ. Yet in b. 5 and b. 9 τοῦ is rendered rightly by the Armenian genitive *wjuñ*.
- 20 b. 8. A.T. has order: λευκὸς ἄνθρωπος. So *A.K.G.d.e.u.f*.
- 20 b. 11. γίνεται] *hghgh* = ἔσται.
- 20 b. 14. τὸ ἐκ τῶν πολλῶν δηλούμενον] *h phwññññ phwhwñññ* = "constituted of many," τὸ ἐκ πολλῶν (or ἐκ τῶν πολλῶν) συνεστηκός.
Cp. 5 a. 15 συνέστηκε is rendered *phwhwñññ*, which in the participle makes *phwhwñññ*. *συγκειμένον* would equally translate the Armenian here.
- 20 b. 16. ἐν ᾗ κειμένον] *ph hghñ hr hwhghñ* = ἐν ᾗ τὸ κειμένον: literally ἐν ᾗ τοῦτο ὃ κεῖσεται, a form sometimes used by David to translate the Greek participle preceded by def. article.
- 20 b. 18. ἐκ τούτων] *wwhgh* = τούτων simply. *h* = ἐκ has clearly dropped out.
- 20 b. 19. ἐάν] *hth t* = ἐὰν καί.
- 20 b. 24. μίας μόριον] *dhrr t dwññ* = μίας ἐστι μόριον. So *C*, but the A.T. often inserts the copula, where there is no reason to suspect its presence in the Greek, for it is congenial to the Greek language, but not to the Armenian, to omit it.
- 20 b. 30. ὁ ἄνθρωπος] *dhrrh*? = ἄνθρωπος simply.
- 20 b. 34. ταῦτα] A.T. omits.
- 20 b. 36. εἰ γὰρ ὅτι ἐκότερον ἀληθές, εἶναι δεῖ καὶ τὸ συνάμφω, πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔσται] *phñqh nzh hth qññññ hrwphñññññ hgh, t hrhghññ phñ qññññ t wññññññ zhwhññññ* = οὐ γὰρ εἰ ὅτι ἂν ἐκότερον ᾗ καὶ ἄμφω πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔπεται (or ὅτι ἐκότερον εἴη would equally render the A.T.). In Latin: "non enim si quodcunque quodque sit et ambo multa et absurda sequuntur." "For, if what may be each be also both, many absurdities do not follow."

- 20 b. 39. αὐτό] A.T. omits. So *f. n.* and Boethiana versio.
- 20 b. 39. ὥστε ἔσται ἄνθρωπος λευκὸς λευκός] *ἡυλῃ ωγω ωμλξν μωρηνῃ βηηηβῃ*
υυηηωωλῃ = ὥστε πᾶς ἄνθρωπος ἔσται λευκός.
- 21 a. 2. καὶ Σωκράτης ἄνθρωπος. καὶ εἰ ἄνθρωπος καὶ δίπους, καὶ ἄνθρωπος
 δίπους] Ven. Text has *λ β[θξ]ηηηωωλῃ, μωρη. λ β[θξ μωρη.*
λ βηηηωωλῃ = καὶ εἰ Σωκράτης, ἄνθρωπος, καὶ εἰ ἄνθρωπος καὶ δί-
 πους. But Paris 105 implies καὶ Σωκράτης ἄνθρωπος καὶ ἄνθρω-
 πος δίπους, which is Waitz' reading, if in a. 3 we omit καὶ εἰ ἄν-
 θρωπος καὶ δίπους.
- 21 a. 5. ἀπλῶς] *ηυηηωωωω* = κενῶς or ματαίως.
- 21 a. 6. ὅπως δὲ θετέον, λέγομεν νῦν] *λ ηηωλῃ ηηβηηη ωωωωηηηω ηηθμ* =
 ὅπως δὲ θετέα λέξομεν νῦν.
- 21 a. 8. συμβαίνει] *ηωωωωξβωλ* (J. 1291 *ηωωωωξβλ*) *υηηηηηωω*? = συμβαί-
 νειν εἴωθε.
- 21 a. 12. τὸ λευκὸν μουσικόν] *υυηηωωλῃ λ βηωθζωωλῃν* = τὸ λευκὸν καὶ τὸ
 μουσικόν.
- 21 a. 12. ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅμως οὐκ ἔσται τὸ μουσικὸν λευκόν] A.T. omits.
- 21 a. 13. τὸ μουσικὸν λευκόν] *υυηηωωλῃ λ βηωθζωωλῃν* = λευκὸν καὶ τὸ μου-
 σικόν.
- 21 a. 14. τὸ λευκὸν μουσικόν] *υυηηωωλῃ λ βηωθζωωλῃν* = τὸ λευκὸν καὶ μου-
 σικόν. So *B.*
- 21 a. 17. ἐστιν] A.T. omits.
- 21 a. 18. A.T. has order: τὸ δέπουν καὶ τὸ ζῶον. So *u.*
- 21 a. 19, 20. A.T. exactly translates Waitz' Text, which is based on
 codex *n.*
- 21 a. 22. ὃ ἔπεται] *ηηηηη ηξβηω βηηθωω* = οἷς or ὧν ἔπεται; *e.* reads οἷς.
- 21 a. 24. ἥ] *λ* = καὶ or δέ.
- 21 a. 25. μή] *ηξν*? = τὸ μή.
- 21 a. 27. τοῦ Ὀμήρου τὸ ἔστιν' ὅτι γὰρ ποιητὴς ἐστιν] *ἡρῃ ηξμωβηηῃξ, ηῃνῃη*
βηηηθηη λ = τὸ ἔστιν τοῦ Ὀμήρου' ποιητὴς γὰρ ἐστιν. *n.* has τὸ
 ἔστιν τοῦ Ὀμήρου.
- 21 a. 31. ἀληθὲς ἔσται εἰπεῖν] *λ ξζμωρηηω ἥ ηηωωλῃ ηη ωωβλ* = καὶ ἀληθὲς
 ἅμα ἔστιν εἰπεῖν. But J. 1291 omits ἅμα.
- 21 a. 33. A.T. has order: αὐτοῦ οὐκ ἐστίν. So *A.C.d.n.*
- 21 a. 35. A.T. has order: καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις. So *f.*
- 21 a. 39. καί] *ηωμ* = ἥ.

- 21 b. 1. τοῦ εἶναι ἄνθρωπον ἀπόφασις τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον, οὐ τὸ εἶναι μὴ ἄνθρωπον, καί] A.T. omits.
- 21 b. 2. τὸ μὴ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ τὸ εἶναι μὴ λευκὸν ἄνθρωπον] *բացասութիւն, ոչ գոչ ոչ սպիտակ մարդ, այլ ոչն գոչ սպիտակ մարդ*: = ἀπόφασις, οὐκ (οἱ μὴ) εἶναι μὴ (οἱ οὐ) λευκὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ μὴ (οἱ οὐ) εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον.
- 21 b. 4. κατάφασις ἢ] *ստորասութիւն իցէ կամ* = κατάφασις εἴη ἢ.
- 21 b. 5. ἄνθρωπον] *մարդ, որ է անտեղի* = ἄνθρωπον, ὃ ἐστὶν ἄτοπον.
- 21 b. 5. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως, καὶ ὅσοις] *և եթէ այսպէս անտեղի է զհակասութիւնս ասեմ որքանից* = εἰ δὲ οὕτως ποιητέον ἐστὶ τὰς ἀντιφάσεις λέγω ὅσοις. *n.* omits *τοῦτο*. In the A.T. *անտեղի* seems a corruption of *անդեղի*. If it be so we must read *προσθετέον* instead of *ποιητέον*. The converse error is found at 22 a. 10 where the J. 401 has *անդեղութիւն* = *προστίθεντα* by mistake for *անտեղութիւն* = *ποιοῦντα*.
- 21 b. 7. οὐ τὸ οὐκ ἄνθρωπος βαδίζει ἀπόφασις ἔσται] *ստորասութեան, բացասութիւն ոչ գնայն ոչ մարդ* = καταφάσεως, ἀπόφασις οὐ τὸ βαδίζει οὐκ ἄνθρωπος.
- 21 b. 11. τὸ δυνατόν μὴ εἶναι ἀλλ' οὐ τὸ μὴ δυνατόν εἶναι] *ոչ կար ոչ գոչ, այլ ոչ կարն գոչ* = οὐ (οἱ μὴ) δυνατόν μὴ (οἱ οὐκ) εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατόν εἶναι (οἱ ? ἀλλ' οὐ τὸ δυνατόν εἶναι).
- The Arm. Com. here rendered into Greek runs thus: *καταφάσεως γὰρ τοῦ δυνατόν εἶναι οὐκ ἔσται ἀπόφασις τὸ δυνατόν μὴ εἶναι ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατόν εἶναι. քանից ստորասութիւն (? -[թեան] որ ասէ կարելի գոչ ոչ եղիցի բացասութիւն կարելին ոչ գոչ, այլ ոչն կարելի գոչ*. However the Arm. Scholia cannot be accepted as paramount evidence of what should stand in the Armenian Text.
- 21 b. 12. δύνασθαι καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι] *կար գոչ և կար ոչ գոչ* = δυνατόν εἶναι καὶ δυνατόν μὴ εἶναι.
- 21 b. 14. λόγος δέ, ὅτι] *և քանից* = καὶ γάρ. *և քանից* may be a corruption of *և բան զի*, which would exactly render the Greek λόγος δὲ ὅτι.
- 21 b. 15. αὐτῷ καί] *սորա* = αὐτοῦ without *καί*. Cp. *n.*
- 21 b. 18. φάσεις] *ստորասութիւնս* = καταφάσεις.
- 21 b. 18. οὐκ ἄρα τοῦ δυνατόν εἶναι ἀπόφασίς ἐστὶ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι] *իսկ*

Waitz ad 21 b. 35 writes:—"Si vero . . . servantur et vs. 37 τὸ δυνατόν εἶναι καὶ δυνατόν μὴ εἶναι post τοιαῦται, etc." This is the reading (except for τό before δυνατόν) of A.T., but W. does not mention it in his apparatus criticus or say in what MS. he read it.

- 22 a. 1. A.T. has order: ἀληθεύονται ἅμα, and reads the singular ἀλῆμα-
μα = ἀληθεύεται. But the suffix *μα*, which would mark the
plural, may have dropped out. Anyhow A.T. implies ἀντί-
κείνται not ἀντίκειται in next clause.
- 22 a. 1. ἀντίκειται γάρ. οὐδέ γέ] **ῥε ζωλημαυ ἔνι ἔ* *ῥε πζ, σωλημαυ* would
rather? = εἴτε ἀντίκειται εἴτε οὐκ, ἀλλά. A.T. seems corrupt here.
- 22 a. 2. οὐ δυνατόν] *πζ λωρηλη* = τὸ οὐ δυνατόν or οὐ τὸ δυνατόν.
- 22 a. 2. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀληθεύονται] A.T. omits. So *π*.
- 22 a. 4. οὐ τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι] *πζ ζωρηλωρη πζ ηρη*? = οὐκ ἀναγκαῖον μὴ
εἶναι, omitting τό.
- 22 a. 7. τὸ οὐκ ἀδύνατον] *πζ ὠληωρηλη*? = τὸ μὴ ἀδύνατον; see note on
22 a. 35. If Aristotle wrote τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι in the pre-
ceding sentence, why in this, the succeeding and analogous
sentence, should he change to τὸ οὐ?
- 22 a. 8. δέ] A.T. does not translate, but it is not therefore safe to argue
its absence from the translator's Greek.
- 22 a. 8. καὶ μὴ εἶναι δεῖ] *ἔ ηρη ηρη ὠρη ὠρη* = καὶ τὸ μὴ εἶναι ἀεὶ δεῖ.
- 22 a. 11. φάσεις] *ωρηωρη ῥηλη ἔ ρωρηωρη ῥηλη* = καταφάσεις καὶ ἀπο-
φάσεις.
- 22 a. 14. δέ] A.T. does not translate. Cp. on a. 8.
- 22 a. 14. γίνονται] *ἔ ηρη* = ἔσονται or γενήσονται.
- 22 a. 15. τό] A.T. does not translate.
- 22 a. 16. First τό] A.T. does not translate.
- 22 a. 18. τὸ οὐκ ἀδύνατον] *πζ ὠληωρηλη*? = τὸ μὴ ἀδύνατον vid. ad 22 a. 35.
Here again τὸ μὴ has been used immediately before, and
symmetry demands τὸ μὴ before ἀδύνατον, if it was used before
ἀναγκαῖον.
- 22 a. 19. A.T. has order: τὸ ἀδύνατον εἶναι καὶ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι: "loc.
mut. corr. *d.*"
- 22 a. 21. A.T. has after μὴ εἶναι as follows: καὶ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι καὶ
ἀναγκαῖον εἶναι, as in a. 19. As before also *d.* "loc. mut. corr."
- 22 a. 22. ὥς λέγομεν] *ωρηωρη* perhaps = τὸ λεγόμενον.

22 a. 24. The A.T. has the *ὑπογραφή* as follows :

δυνατὸν εἶναι	οὐ δυνατὸν εἶναι
δυνατὸν μὴ εἶναι	οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι
ἐνδεχόμενον εἶναι	οὐκ ἐνδεχόμενον εἶναι
ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι	οὐκ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι
ἀδύνατον εἶναι	οὐκ ἀδύνατον εἶναι
ἀδύνατον μὴ εἶναι	οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι
ἀναγκαῖον μὴ εἶναι	οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.

22 a. 32. A.T. has order: τῷ δυνατῷ καὶ ἐνδεχομένῳ.

22 a. 33. ἀκολουθεῖ μὲν ἀντιφατικῶς] *Հետեւի ոչ հակասու.* [*Թեամբ* = ἀκολουθεῖ οὐ μὲν ἀντιφατικῶς.

22 a. 35. ἡ ἀπόφασις τοῦ ἀδύνατον, τῇ δὲ ἀποφάσει ἡ κατάφασις· τῷ γὰρ οὐ δυνατῷ εἶναι τὸ ἀδύνατον εἶναι] *բացասու. Թիւն ոչ կարելին գոլ. Իսկ բացասու. Թիւն ստորասու. Թեան, անկարելում գոլ, որ է ոչ անկարելին գոլ* = ἡ ἀπόφασις τὸ οὐ δυνατὸν εἶναι. ἡ δὲ ἀπόφασις τῇ καταφάσει, τῇ (or τῷ) ἀδύνατον εἶναι, ἡ τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι.

Here I have rendered *ոչ կարելին գոլ* and *ոչ անկարելին գոլ* respectively τὸ οὐ δυνατὸν εἶναι and τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι. The words might mean also οὐ τὸ δυνατὸν (or μὴ τὸ δυνατὸν) εἶναι and οὐ (or μὴ) τὸ ἀδύνατον εἶναι, but these would make nonsense. I am not so sure that the Armenian here could not represent τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι and τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι. As a rule, however, these latter expressions are represented in the A.T. by *ոչն կարելի գոլ*, *ոչն անկարելի գոլ*; the negative particle here, rather than the adjective, taking the defining suffix. Thus τὸ μὴ is rendered *ոչն* in 21 b. 2, 21 b. 23, 22 a. 4, 22 a. 6, 22 b. 15, 22 b. 30, and elsewhere.

This is of course not conclusive that *ոչն* in such phrases might not represent τὸ οὐ, and in 22 a. 37 τὸ οὐκ ἀδύνατον is rendered by *ոչն անկարելին*, and in 22 a. 7 and 22 a. 18 τὸ οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι is rendered *ոչն անկարելի ոչ գոլ*, though in these two passages I suspect that the A.T. read τὸ μὴ. He would not be likely to render τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι in contiguous passages by *ոչն անկարելի գոլ* and *ոչ անկարելին գոլ*. Wherever therefore I find the suffix *ն* attached to the adjective in these expressions I suspect that τὸ οὐ was read in the Greek,

as in 22 a. 35. In 22 a. 2 and 22 a. 36 the Greek retains οὐ; so in 22 b. 22, 22 b. 24. But the matter is doubtful, for, besides 22 a. 7, 22 a. 18, τὸ οὐ is also rendered by *ոչ* in 22 b. 15, 22 b. 26, while τὸ μὴ ἀναγκαῖον in 23 a. 19 is rendered *ոչ հարկաւորն*, though perhaps here τό should not be read; nor is the expression quite parallel to those in question, any more than 18 b. 30 (τὸ μὴ νοσεῖν Σωκράτην = *ոչ հիւանդանալն* [Πληρωσῶ]).

On the whole then it seems as if the Arm. translator translated expressions like τὸ μὴ δυνατόν εἶναι by *ոչ կար գոլ*. But there is no certainty, for I also find four cases where the form τὸ οὐ δυνατόν εἶναι is translated *ոչ կար գոլ*, and four cases where it is translated *ոչ կարն գոլ*.

22 a. 38. ἔχει] A.T. omits.

22 a. 39. αἱ δ' ἀντιφάσεις χωρίς. οὐ γάρ ἐστιν ἀπόφασις τοῦ ἀνάγκη μὴ εἶναι τὸ οὐκ ἀνάγκη εἶναι] *այս հակասութիւն զատ. քանզի բացասութիւն ոչ է հարկաւորն ոչ գոլ* = *այդ* (or *ի՞նչ*) *ἀντίφασις χωρίς. ἀπόφασις γὰρ οὐκ ἐστιν τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.*

22 b. 2. τό] A.T. does not translate.

22 b. 3. τοῦ μὴ ἀκολουθεῖν] *ոչ հետեւիլ* = τὸ μὴ ἀκολουθεῖν. "τὸ τοῦ τό corr. n."

22 b. 5. ἀποδίδεται] *բացասուեալ լինի* = "has been assigned," perf. pass. 3 sing. ἀποδέδοται.

22 b. 6. εἶναι] A.T. omits.

22 b. 6. ἀλλὰ μὴ εἶναι] So P. codices and J. MSS., but Ven. Text has ἀλλ' ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.

22 b. 7. ἐκεῖνα] **այն* = *ἐκεῖνο*.

22 b. 8. καὶ μὴ ταῦτα ἐξ ἐναντίας] *և այսքից ներհակք են* = καὶ ταῦτα ἐναντία ἐστί.

22 b. 11. δυνατόν εἶναι] *կարելին գոլ* = τὸ δυνατόν εἶναι.

22 b. 12. μή, ἢ] *ոչ իցէ* = μὴ εἶη or μὴ ἦ.

22 b. 12. φάναι] *ստորասել* = καταφάναι.

22 b. 17. οὐδέ] A.T. omits.

22 b. 18. ἀκολουθεῖ] *ոչ հետեւի* = οὐκ ἀκολουθεῖ.

22 b. 19. τούτων δὲ ὁπότερον] *իսկ սմա որ* = τούτω δὲ ὁπότερον (or rather ὅ simply).

22 b. 20. οὐκέτι ἐστὶ ἐκεῖνα ἀληθῆ] *և ոչ ևս եղիցի այն ճշմարիտ* = οὐδ' ἐτι ἐστὶ ἐκεῖνο ἀληθές.

- 22 b. 20. ἅμα γάρ] *ῥωῆζητῃ ἐρηρηβωῆν* = ἅμφω γάρ. So *f*.
- 22 b. 20. δυνατὸν εἶναι] *ῥωῆβῆν ῥωῆβῆτῃ φη* = δύναται δυνατὸν (or δυνατὰ) εἶναι.
Thus the entire clause ran : ἅμφω γὰρ δύναται δυνατὰ εἶναι καὶ μὴ εἶναι.
- 22 b. 21. ἦ] *Λ* = καί.
- 22 b. 22. τὸ οὐκ] *Λ* *πξ* here = καὶ τὸ οὐκ.
- 22 b. 24. γίνεταί] *ῥηῆζητῃ* = ἔσται or γενήσεται.
- 22 b. 24. τῷ οὐ δυνατῷ εἶναι] *πξ ῥωῆβῆτῃτῃ πξ φη* = τῷ οὐ δυνατῷ μὴ εἶναι.
- 22 b. 25. ἐκείνῳ γὰρ ἀκολουθεῖ τὸ ἀδύνατον εἶναι καὶ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι] *ῥωῆ ζῥωῆβῆτῃ πξῖν ῥωῆβῆτῃ φητῃ, ζῥωῆβῆτῃ πξ φη* = ἐκείνῳ δὲ ἀκολουθεῖ τῷ οὐ (? μὴ) δυνατὸν εἶναι, τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. One Paris MS. reads *ῥω* = ἐκείνο. For the reading οὐ δυνατὸν instead of ἀδύνατον cp. 22 a. 35.
- 22 b. 27. ἀκολουθοῦσί τε ἄρα καί] *Λ ζῥωῆβῆτῃ πῃτῃτῃ Λ*. This confirms W. in retaining τε.
- 22 b. 28. A.T. has order : οὕτως τιθεμένων.
- 22 b. 31. A.T. has order : μὴ ταύτην. So *C*.
- 22 b. 31. ἀντίφασιν] *ππ ζῥωῆβῆτῃτῃτῃ* = ἀλλὰ ἀντίφασιν or ἀλλὰ τὴν ἀντίφασιν.
- 22 b. 32. ἄπερ] *ππ* = ἀλλά or else δέ after ἅμφω. “δέ post ἅμφω *π*.”
- 22 b. 35. τὸ ἀναγκαῖον εἶναι] *Λ ζῥωῆβῆτῃτῃ φη* = καὶ τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι.
- 22 b. 36. φανερόν δῃ] *Λ ῥωῆβῆτῃτῃ* ? = φανερόν δέ. So *e*.
- 22 b. 36. First ἦ] A.T. omits.
- 22 b. 37. καί] A.T. omits, and understands τὰ ἀντικειμένα as an accusative governed by δύναται.
- 22 b. 37. ἐφ’ ὧν] *ῥ ῥωῆβῆτῃ πῃτῃτῃ* = ἐπὶ τινῶν or ἐπὶ ἐνίων.
- 22 b. 39. αἱ μὲν οὖν] *ῥωῆβῆτῃ* = αἱ μὲν γάρ.
- 23 a. 1. αἱ αὐταί] **πῃτῃ* = αὐταί, “these.” *πῃτῃ* would = αἱ αὐταί.
- 23 a. 3. ἔνια μέντοι δύναται καὶ τῶν κατὰ τὰς ἀλόγους δυνάμεις] *ῥωῆβῆτῃ πῃτῃτῃτῃ πῃτῃ πῃτῃτῃ πῃτῃτῃ πῃτῃτῃ* = εἶναι μέντοι δύναται καὶ τῶν κατὰ τὸ ἀλογον δυναμέων; literally : “aliquae tamen possunt et ex illis quae secundum irrationale potentiae sunt.”
- 23 a. 4. δέξασθαι] A.T. omits. So *π*.
- 23 a. 6. After ἀντικειμένων] Ven. Text adds ἐστι δεκτική; but P. 105, 106, and J. MSS. have Waitz’ Text.

- 23 a. 32. τούτων; εἰ γὰρ τὰ μὲν ἐν τῇ φωνῇ] ἡ *υηγωῦτε ἰγξ: .ρῶνρη ἔβρ δαυ-*
ἡρηρῶ=τούτων ἂν εἴη (or ἔσται); τὰ μὲν γὰρ ἐν τῇ φωνῇ.
- 23 a. 37. ἡ εἰρημένη ἀπόφασις] *ωωωγῆωλ ρωωωωωλ [θῆλῆρῶ*=αἱ εἰρημέναι ἀπο-
 φάσεις.
- 23 b. 2. A.T. has order: εἰ μία ἔστι.
- 23 b. 2. καθ' ὁποτέραν ἢ ἐναντία] *ρωω ηρηλῶλ ηλῶλρ ε ἔβρζωλῶν*=κατὰ πο-
 τέραν ἔστιν ἐναντία;
- 23 b. 5. ἔσται] A.T. omits. So C. n.
- 23 b. 6. ἀλλ'] A.T. omits.
- 23 b. 7. τῷ ἐναντίως] *ἔβρζωλῶνλῶλ* hardly represents the Greek, but
 rather=τῷ ἐναντίον or possibly τῷ ἐναντία.
- 23 b. 7. εἰ δὴ] *λ λθλ* rather=εἰ δέ.
- 23 b. 7. εἰ δὴ ἔστι μὲν τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἔστιν ἀγαθὸν δόξα, ἀλλ' ὅτι οὐκ
 ἀγαθόν, ἔστι δὲ ἄλλο τι ὃ οὐχ ὑπάρχει οὐδ' οἶόν τε ὑπάρξει, τῶν μὲν
 δὴ ἄλλων οὐδεμίαν θετέον] *λ λθλ ἰρ ρωρλῆν, ῥῆ ρωρῆ ε, λ (P.*
omits λ) ρωρλῆ λωρδῆρ. λ ε ῥῆ ηζ ρωρῆ ε, λ ε ωλ ῥῆ ηζ ε.
λ ηζ λωρλ ῥῆλ, λ λωρλῆλ ε ωωλῶν ηζ λῆ ῥῆλ ε:=εἰ δὲ ἔστι
 μὲν τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι ἀγαθόν ἔστι, [καὶ] ἀγαθοῦ δόξα, ἔστι δὲ ὅτι οὐκ
 ἀγαθόν ἔστι, ἔστι δὲ ἄλλο ὅτι οὐχ ὑπάρχει οὐδ' οἶόν τε ὑπάρξει (or
 rather ὑπάρχειν) δυνατὸν δέ ἔστι, τῶν ἄλλων οὐδεμίαν θετέον ἔστί.
 Perhaps *ωωλῶν* rather=κατὰ τῶν ἄλλων in the last line. Cod.
 n. reads ἔστιν for ἀλλ' in l. 8 and omits δὴ in l. 9.
- 23 b. 17. μᾶλλον δὲ ἐκάστου ἀληθὲς ἢ καθ' ἑαυτό, καὶ ψευδὴς] *λ ωωωλλῆλ ἰρλω-*
ρῶνλῆρῶλ δζωλῶρῶλ, λωλῶλ ρωω ῥῆρῆλῶν, λωλῶλ ρωω ωωωωζωλῶν.
λ ωωω=μᾶλλον δὲ τὸ ἕκαστον ἀληθὲς ἢ τὸ καθ' ἑαυτό, ἢ τὸ κατὰ
 συμβεβηκός, καὶ ψευδὴς.
- 23 b. 21. ἡ τοῦ ἐναντίου δόξα] *ἔβρζωλῶνλῶν*=ἡ τοῦ ἐναντίου, omitting δόξα,
 which "rec. n."
- 23 b. 29. After οὐδαμοῦ] A.T. inserts *λ ηρη ηζ ε ἔβρζωλῶνλῶλ [θῆλῶν ?*=καὶ
 περὶ ὃ οὐκ (or μή) ἔστιν ἐναντιότης.
- 23 b. 30. τῇ ἀληθεί] *δζωλῶρῶλ [θῆλῶν*=τῇ ἀληθεία.
- 23 b. 31. A.T. has order: οἰόμενος ἀνθρωπον.
- 23 b. 36. γὰρ δὴ] *ωζω*=ἦδη.
- 24 a. 1. ἐναντία] *ἔβρζωλῶνλῶν*=ἡ ἐναντία.
- 24 a. 1-24 a. 3. ψευδὴς γὰρ αὕτη. ὥστε καὶ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθὸν τῇ
 τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθόν] **ρῶνρη ηζ δζωλῶρῶλ ε ωω: ἰωλ ωλῆρ,*

վասն զի բարին ներում (P. ներումն) բարւոյն, ներհական բարւոյն՝ զի ոչ բարին, սուտ. քանզի ճշմարիտ է այն. իսկ ապա և այնմ բարւոյն՝ զի ոչ բարին, եղիցի ոչ բարւոյն՝ զի բարին = οὐ γὰρ ἀληθὴς αὕτη· ἀλλ' ἐκείναι, ἔπει (or διότι) ἢ (?) τὸ ἀγαθὸν ἐν τῇ (?) τοῦ ἀγαθοῦ, ἐναντία (or ἐναντία) τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθόν, ψευδὴς (or ψευδεῖς). ἀληθὴς γὰρ ἐκείνη· ὥστε καὶ τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθὸν ἔσται ἢ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθόν. Perhaps *այիք* should = ἐκείνη as *կարծիք* (δόξα) is a plural noun.

In the above J. 1291 implies: ἀληθὴς γὰρ αὕτη instead of ἀληθὴς γὰρ ἐκείνη. Otherwise the Arm. codices agree with Ven. Text.

- 24 a. 5. ὅτι πᾶν] *քանզի ամենայն usually = πᾶν γάρ.
 24 a. 6. ἢ ὅτι] կամ [թէ = ἢ] ὅτι.
 24 b. 5. A.T. has order: ὅτι οὐδείς ἢ οὐδέν.
 24 b. 5. ἀντιφατικῶς] բացերևաբար = ἀποφαντικῶς.
 24 b. 5. Second ἢ] A.T. omits.
 24 b. 6. A.T. has order: ἀληθεῖ ἀληθῇ. The literal Greek rendering of A.T. here is: ἀληθείᾳ ἀληθείαν οὐκ ἐνδέχεται ἐναντίαν εἶναι οὔτε περὶ δόξαν οὔτε περὶ ἀντίφασιν.
 24 b. 8. περὶ ταῦτα] առ ի նոսին ի համանգամայնս = περὶ τὰ αὐτὰ ἅμα (? τὰ ἅμα).

PART III.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΟΥ.

TITLE. The Armenian Title runs: **Արիստոտէլի իմաստասիրի թուղթ առ Աղեքսանդրոս թագաւոր պատմութիւն յաղագս աշխարհի** = 'Αριστοτέλους φιλοσόφου ἐπιστολή πρὸς Ἀλέξανδρον βασιλέα ἱστορία περὶ κόσμον.

391 a. 4. **τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν**] **զիւրիւն *ճշմարտութիւն** = τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν.

391 a. 9. **τὸν οὐράνιον ἔκεινον χῶρον**] **զորբազան զայն վայր** = τὸν ἱερὸν ἔκεινον χῶρον. "ἱερόν corr. O."

391 a. 11. **ἡ γοῦν ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας**] **իմաստասիրութիւն** = ἡ φιλοσοφία.

391 a. 12. **ἐξεδήμησεν**] **Հասեալ** = ἀφίκετο or ἐφθασεν.

391 a. 13. **τινα**] A.T. omits.

391 a. 14. **συνεφρόνησε**] **երբր 'ի միասին** = συνεφόρησε. So Q, ambig. R.

391 a. 14. A.T. punctuates after **ράδιδως**.

391 a. 16. **τοῦτο δὲ ἔπαθε, καθ' ὅσον οἶόν τε ἦν, πᾶσιν ἀφθόνως μεταδόναι βουληθεῖσα τῶν παρ' αὐτῇ τιμῶν**] **զայս ինչ *իրաց. և որչափ Հնար ինչ էր առ յիւրեմէ ամենեցուն առատապէս ետ զպատու ահանգունիցն ցոյցս.** = τοῦτο πραγμάτων· καὶ καθ' ὅσον οἶόν τε ἦν τῶν παρ' αὐτῆς πᾶσιν ἀφθόνως ἐδίδον (or ἔδωκε) τῶν τιμιωτάτων ἀπόδειξιν. P. reads **αὐτῆς**, and **իրաց** which = πραγμάτων may be a corruption of **իրեաց**, which = ἔπαθεν.

391 a. 21. **τὴν Ὀσσαν**] ***զ նաւս քաղաք** = τὴν Ναυσόλιον, "the city of Naus."

391 a. 21. **τὴν Νύσαν**] ***զ նաւս լեառն** = τὸ Ναῦς ὄρος, "the mountain Naus."

391 a. 22. **οἰκτίσειεν ἂν τις τῆς μικροψυχίας τὰ τυχόντα ἐκπεπληγμένους**] There is here an evident lacuna in the A.T., which omits these words.

391 a. 24. A.T. has order: **ἐπὶ μικρᾷ θεωρίᾳ** and adds this gloss: **և ի սակաւ հոգացողութիւն գիտութեան** = "and upon slight solicitude for knowledge," καὶ ἐπὶ σμικρᾷ ἐπιμελείᾳ γνώσεως.

- 391 a. 26. The A.T. translates οὐδέποτε—τῶν ἄλλων thus : *զի ոչ երբեք սոցուէց մակացու լեալք հարադատապէս, վասն այսր ընդ այլս ոմանս լինէին սքանչեցեալք* = “For never having understood these genuinely, therefore they were wonderstruck at something else.” The Arm. translator therefore either lacked or neglected the *ἄν* in 391 a. 26.
- 391 b. 2. οὐδενὸς ἄξια] *ոչ միայ իրի արժանի* = οὐδενὸς λόγον ἄξια. found in *P. Q.*
- 391 b. 3. καὶ καθ’ ὅσων ἐφικτόν] *որչափ և հասանելի* = καθ’ ὅσων καὶ ἐφικτόν.
- 391 b. 4. θεολογῶμεν] A.T. implies *καὶ θεολογῶμεν*.
- 391 b. 6. τὴν τῶν μεγίστων ἱστορίαν] *ղլխամու թիւն որ վասն այդոցիկ է* = τὴν περὶ ἐκείνων ἱστορίαν.
- 391 b. 10. λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως κόσμος] *այսպէս աշխարհ ասացեալ լինի* = λέγεται δὲ οὕτως κόσμος.
- 391 b. 11. θεῶν] *Դստուծով* = θεοῦ. So in 391 b. 12.
- 391 b. 13. εἴληχε γῆ] *երկիրս, որ և պատահաց* = γῆ, ἥπερ εἴληχε. The partic. οὖσα would according to the A.T. depend on εἴληχε. Perhaps εἶναι should be read.
- 391 b. 14. πεπερατωμένον ἥς τὸ ἀνωτάτω θεῶν οἰκητήριον οὐρανὸς ὠνόμασται] *աւարտեալ ՚ի բարձրագոյնս երկին լինի անուանեալ* = πεπερατωμένον εἰς τὰ ἀνωτάτω οὐρανὸς ὠνόμασται. The sense of A.T. is: “being limited upwards is called heaven.” Codex *R.* has *εἰς* for *ἥς*, perhaps as a correction. θεῶν οἰκητήριον is not translated.
- 391 b. 16. δέ] A.T. omits.
- 391 b. 24. καλοῦνται δ’ οὗτοι πόλοι] *այն որ կոչեցեալն է երկիրն* = οὗ γῆ καλούμενος.
- 391 b. 25. δι’ ᾧ εἰ νοήσταιμεν ἐπεξενγμένην εὐθείαν ἣν τινες ἄξονα καλοῦσι διάμετρος ἔσται] **որում իմանամք համանման, զոր ոմանք սոնակ կոչեն, ուղիղն համաչափ իցէ* = ἣ (to which) νοοῦμεν ἀναλόγον ἣν τινες ἄξονα καλοῦσι τὴν εὐθείαν διόμετρος ἔσται. “To which (earth) we conceive a straight line equally fitted, it will be diameter.” In this sentence something is needed to correspond to *εἰ* and the A.T. is clearly mutilated.
- 391 b. 12—392 a. 1. This whole passage, in order to conform with the A.T., would read somewhat as follows :

ταύτης δὲ τὸ μὲν μέσον, ἀκίνητόν τε καὶ ἐδραῖον ὄν, ἢ φερέσβιος γῆ, ἢ περ εἴληχε παντοδαπῶν ζώων ἐστία τε οὖσα (? εἶναι) καὶ μήτηρ. τὸ δ' ὑπερθεν αὐτῆς, πᾶν τε καὶ πάντῃ πεπερατωμένον εἰς τὰ ἀνωτάτω, οὐρανὸς ὠνόμασται, πλήρης ὢν θείων σωμάτων, ἀἄστρα εἰώθαμεν καλεῖν· κινουμένου οὐράνου κίνησιν αἰδίων, μιᾷ περιαγωγῇ καὶ κύκλῳ συναχορεύει πάντα ταῦτα στοιχεῖα ἀπαύστως δι' αἰῶνος. τοῦ δὲ σύμπαντος κόσμου τε καὶ οὐρανοῦ σφαιροειδοῦς ὄντος καὶ κινουμένου, καθάπερ εἶπον, ἐνδελεχῶς δύο ἐξ ἀνάγκης καταντικρὺ ἀλλήλων ἀκίνητά ἐστι σημεῖα, καθάπερ τῆς ἐν τὸν κύκλῳ κυκλοφορουμένης σφαίρας, στερεὰ μένοντα καὶ περιάγοντα τὴν σφαῖραν, περὶ (potius εἰς) ἃ ὁ πᾶς συνέχεται κόσμος. ὁ μὲν οὖν κόσμος ἐν κύκλῳ περιστρέφεται ὁ γῆ καλούμενος. ἢ (εἰ) νοήσαιμεν ἀνάλογον(?), ἢν τινες ἄξονα καλοῦσι, τὴν εὐθείαν (? τῇ εὐθείᾳ), διάμετρος ἔσται τοῦ κόσμου, τοῦ σφαιρικοῦ γε καὶ περὶ ἐκεῖνο κυκλουμένου οὐράνου, μέσην μὲν ἔχουσα τὴν γῆν τοὺς δὲ δύο πόλους πέρατα.

- 392 a. 1. A.T. adds δύο before ἀκινήτων. So *P*.
 392 a. 6. After αἰθεσθαι A.T. inserts *ωωωγῆν* = ἔφασαν.
 392 a. 12. διέζωσται] **ωωωγῆν* *ῥῆνῆν* = διώπται.
 392 a. 14. ὄντα] A.T. omits.
 392 a. 15. κύκλοις] *ψωγῆν ῥῆνῆν* = χώροις κυκλοφοροῦνται.
 392 a. 15. αὐτῶν] A.T. omits.
 392 a. 18. κινουμένων] *ωωωγῆν* = κινούμενον. So *O*.
 392 a. 19. ἐν τοσοῦτοις] *ωωωγῆν* = ἐν τοιούτοις.
 392 a. 21. ἐν ἀλλήλοις] A.T. omits.
 392 a. 23. ἔχει] *ωωωγῆν* here implies ἔχειν, which "rc. *O*."
 392 a. 23. ταύτῃ] *ωωωγῆν* : *ψωγῆν* = ταύτῃ. ἀνωτάτω μέν.
 392 a. 25. Διός] **ωωωγῆν* = καὶ Διός.
 392 a. 28. ὄν] *ωωωγῆν* = ὄν οὐ μέν.
 392 a. 30. τά τε] *ωωωγῆν* = ταῦτα.
 392 a. 30. καὶ τὴν τῆς κινήσεως τάξιν] A.T. omits.
 392 a. 32. ἔτι δέ] *ωωωγῆν* = αἰεί.
 392 b. 2. ἀτάκτῳ] *ωωωγῆν* = φθαρτῷ.
 392 b. 3. διάττει] **ωωωγῆν* *ῥῆνῆν* = λέγονται οἱ λέγεται.
 392 b. 6. ὑπὸ δὲ κινήσεως] *ωωωγῆν* **ψωγῆν* = "under the higher part (or surface), underneath." *Q*. reads ἐκείνης for κινήσεως, which perhaps answers to the A.T.

- Digitized by Google

if οὐσία is eliminated the feminines ἡ . . . διήκουσα . . . ἔμψυχος and γόνιμος can only be accounted for by understanding ἀναθυμίασις, for the use of which in this sense cp. Arist. de Anima I. 2. 19.

- 394 b. 12. ἀέρι] *ἔθ' ἑρῖν* indicates αἰθερι.
 394 b. 12. πνεύματα] *ζηλῶν ἔρ' ἡ ζήρη* = πνεύματα ἐκ τοῦ ξηροῦ.
 394 b. 14. ἀνέμων] *ζοη. ηγ?* = αὐρῶν, as in b. 13. *ζήρη* is reserved for ἄνεμος in this passage.
 394 b. 16. οἱ δὲ κατὰ ῥῆξιν νέφους γινόμενοι καὶ ἀνάλυσιν τοῦ πάχους πρὸς ἑαυτοὺς ποιοῦμενοι] *ἔ ηρ' ἔρ' ἡ ὑποσηλωμένη ἀνέρι ἔρ' ἡ ὑπερσηλωμένη ἔρ' ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη* = οἱ δὲ κατὰ ῥῆξιν νέφους κατὰ ἀνάλυσιν τοῦ πάχους πρὸς ἑαυτοὺς προσποιοῦμενοι. The word *ὑπερσηλωμένη* which I render by προσποιοῦνται means: "add to, augment." πρὸς ἑαυτοῖς is equally compatible with the A.T.
 394 b. 19. ῥαγέντος] *ηρ . . . ὑποσηλωμένη ἔρ' ἡ* implies ῥαγέντες.
 394 b. 21. First δέ] A.T. omits.
 394 b. 22. ὁ ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς θερινὰς ἀνατολὰς τόπου πνέων] *ἡ ἡρ' ἡ ὑποσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη* = ὁ περὶ τὰς θερινὰς τροπὰς ἐξ ἀνατολῆς πνέων.
 394 b. 22. A.T. omits ἄνεμος.
 394 b. 23. ἀπηλιώτης δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς ἰσημερινὰς] *ἔ ηρ' ἔρ' ἡ ζήρη ἡ ὑποσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη* = ὁ δὲ περὶ τὰς ἰσημερινὰς ἐξ ἀνατολῆς (eastern) ἀπηλιώτης καλεῖται. Similarly in b. 24 A.T. seems to imply: ὁ περὶ τὰς χειμερινὰς ἐξ ἀνατολῆς.
 394 b. 28. καὶ τῶν βορεῶν] *ἡ ἡρ' ἡ ὑποσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη* = ὁμοίως καὶ τῶν βορεῶν.
 394 b. 29. κατὰ τὸ μεσημβρινόν] *ἔ ἡ ἡρ' ἡ ὑποσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη* = καὶ κατὰ χειμερινὸν μεσημβρινόν.
 394 b. 33. εὐρόνοτος—νότου] The A.T. transposes this clause with the following one.
 394 b. 33. ἐπὶ θάτερα] A.T. omits.
 395 a. 3. φερομένων] A.T. omits.
 395 a. 4. ὀρνίθιαι] **ζήρη ἡ ὑποσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη* = ὀρνίθιαι. A corruption of *ζήρη ἡ ὑποσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη* = ὀρνίθιαι.
 395 a. 4. βορέαι εἰσὶ τῷ γένει] **ἡ ἡρ' ἡ ὑποσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη* = [αὐτοὶ] βορέαι εἰσὶ.
 395 a. 10. A.T. omits δέ after ὅταν.
 395 a. 10. πρηστὴρ χθονίος ἐστι] *ἡ ἡρ' ἡ ὑποσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη ἡ ὑπερσηλωμένη* = "But the

prester which is called burning." These last words are added to explain the foreign word "prester," which is transferred into the Armenian Text. *χθόνιος* is omitted.

395 a. 11. A.T. omits *δέ*.

395 a. 11. A.T. omits *καὶ ἐξωθεν*.

395 a. 12. *βιαίως*] A.T. omits.

395 a. 14. A.T. omits *ὥσπερ ἐν ὕδατι*.

395 a. 19. A.T. omits the words: *μάλιστα ὅταν τὸ μὲν τάχιστον ἢ τῶν ὄντων*.

395 a. 23. *σφοδρὸν δὲ ἄλλως καὶ ἄθρόον*] *սու ի յոչ յուժգին հարկանել ամպոցն*? = *παρὰ τὸ μὴ σφοδρὸν πλήττειν τῶν νεφῶν οἱ τοῖς νέφεσι*, "owing to its not striking forcibly the clouds." This would explain why it is *ἡμίπυρον*. But *հարկանել* does not govern a genitive or dative, as here *ամպոցն*, so the infinitive *հարկանել* must be passive voice and the sense as follows: "through the not-being violently struck of the clouds," *παρὰ τὸ μὴ σφόδρα πλήττεσθαι τὰ νέφη*.

395 a. 26. *οἱ μὲν αἰθαλώδεις*] *որ միտրատեսակ փոշի բերին* = *οἱ μὲν αἰθαλώδη κόνιν φέροντες*.

395 a. 28. *κατασκήπτουσιν εἰς τι*] **Հասկումն անեն ներգործութեամբն իւրեանց* = *κατασκήπτουσιν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτῶν*.

395 b. 8. *καὶ οἷον ἄστρον ῥύσις· πλατυνομένη δὲ κατὰ θάτερον.*] *և ի նմանութիւն գէլ բնութեան լայնացեալ երկաթան չիւր կողմանքն որ* = *καὶ οἷον ὕγρου φύσις πλατυνομένη καθ' ἑκάτερον ὅ*, "and in the likeness of a wet nature broadening both sides, which is called comet," etc.

395 b. 11. *θεωροῦνται*] *լինին* = *γίνονται*.

395 b. 13. *ὥδε προσαγορευθεῖσαι. καὶ τὰ μὲν τούτων ἐσπέρια τὰ δὲ ἐφα*] A.T. omits.

395 b. 22. *αἱ δὲ καὶ ῥέουσι πολλάκις ποταμοῦ δίκην*] *և այլք որ հոսեն բազում անգամ հոսին գետորէն* = *αἱ δὲ καὶ ῥέουσι πολλάκις τὸ πῦρ ποταμοῦ δίκην*.

395 b. 26. A.T. omits *πολλαχοῦ*.

395 b. 30. *συγγενές*] *սարադգակից* = *ἀσυγγενές* found in *P. Q.*

395 b. 31. *εὐκρατον*] A.T. omits.

395 b. 32. *ἐξέδρον γενόμενον*] A.T. omits.

- 395 b. 33. πολλάκις δὲ πολὺν γενόμενον ἔξωθεν ἐγκατελήθη τοῖς ταύτης κοιλά-
μασι] *’h uḏiñēz jhrlwz wñghwz h phrhghw hrhrlh* = ἐκ τούτου πολὺν
παρελθὼν εἰς κοιλάματα γῆς, “therefrom passing in mass into
the hollows of the earth.”
- 395 b. 34. ἐξόδου μετὰ βίας] A.T. omits.
- 395 b. 36. πάθος] A.T. omits.
- 396 a. 2. κατ’ ὀρθάς] *rwu uwr* = κατ’ ὀξείας, as in a. 1.
- 396 a. 3. οἱ δὲ συνιζήσεις ποιῶντες εἰς τὰ κοῖλα χασματῖαι] A.T. omits.
- 396 a. 5. ῥῆγκται] *rlhghghz* = projectors, casters forth.
- 396 a. 8. οἱ δὲ ἀναπάλλοντες καὶ ταῖς εἰς ἐκάτερον ἐγκλίσεισι καὶ ἀναπάλσεσι
διωρθοῦντες αἰεὶ τὸ σειόμενον] **h wrlz rhlwghghwñwñw hrñwz*
zhghghwñwñwz h phrwñwñw zhwrphwñwz h wrlz *’h zhwrphwñw*
rhwrhwlz. This seems to = οἱ δὲ ἀναπάλλοντες ἐγκλίσεισι καὶ
πάλιν σείοντες καὶ αἰεὶ εἰς τὸ σείειν φέροντες.
- 396 a. 12. μετὰ βρόμου] *stwszhshwñw* [*sthwñw* = with a stench, μετ’ ὀσμῆς.
- 396 a. 16. κεκρυμμένων] A.T. omits.
- 396 a. 18. χάσματά τε γὰρ γίνεται θαλάσσης καὶ] A.T. omits.
- 396 a. 23. ῥοαί τε καὶ δίνει ταῖς τῶν πνευμάτων ἀνάλογον, αἱ μὲν ἐν μέσοις πε-
λάγεσιν, αἱ δὲ κατὰ τοὺς Εὐρίπους τε καὶ πορθμούς.] *h zhwhñwz* *’h*
wñghwñw *’h hrwñwñw zhwhñwñw* *’h hrñwñw, wñw hrwñw hrwñwñw h*
h wñghwñw hrñwñw hrwñw = ῥοαί τε ἐν δίναις ἐκ τῆς συγκράσεως τῶν
πνευμάτων ἐν τοῖς πελάγεσιν αἶγε κατὰ τὸν Εὐριπον καὶ πόρθμον
γενόμεναι. “And currents in eddies from the mixing of winds
in the deeps, those which occur in the Euripus and Porthmos.”
In the above *’h wñghwñw* (= ἐν δίναις) may be a corruption of
h wñghwñw = καὶ δίνει.
- 396 a. 28. ἐν ἀέρι τε καὶ γῇ καὶ θαλάσση κατὰ τὸ εἶκος αἱ τῶν παθῶν ὁμοιότη-
τες] These words have dropped out in Armenian rendering,
which if turned into Greek for the whole passage from τῶν
στοιχείων in a. 28 down to φυλάττουσαι in a. 32 makes some
sense and would run thus: τὰ στοιχεῖα ἐγκεκράται ἀλλήλοις συν-
ειρόμενα (linked together) καὶ συνιστάμενα εἰς ἓν καὶ ἐκείνων ἐπὶ
μέρους ἢ φθορὰ τῇ συγκράσει γένεσις γίνεται ἄλλων τῶν ὄντων
καὶ τὸ συμπᾶν ἐν αὐτοῖς καὶ δι’ αὐτὰ ἀνωλεθρόν τε καὶ ἀγένητον
φυλάττουσι: “The elements are intermixt with each other,
being bound and compacted into unity; and of them the

partial destruction by mixture becomes generation of other existences. And the all in them and through them they preserve, undestroyed and increate." The A.T. runs thus: Տարեբերս խառնին առ միմեանս յօղեալ և բաղկացեալ ի միո՞ւ թիւն, և նոցա ՚ի մասնէ ապականու[թիւնն խառնմամբն լինելու թիւն լինի պլէ աղացս. և ամենայնն ՚ի նոսա և ՚ի ձեռն նոցա անապական և անյեղ պահին: Read անեղ here.

396 a. 33. καίτοι γέ τις] առ որ հայելով = πρὸς ὃ βλέπων τις.

396 a. 33. εἰ] A.T. omits. "Om. O. Q. et fortasse R." But then these MSS. read συνεστηκώς in a. 34, whereas A.T. implies συνέστηκεν.

396 a. 35. οὐ πάλαι διέφθαρται καὶ ἀπόλωλεν] *որոց հանիաւ խառնեալ գղացան ՚ի նոցանէ ամենայն հանդիպելոցս բազմու[թիւնք = ὧν πάλαι κεκραμένων ἐγένετο ἐξ αὐτῶν πάντα τῶν τυχόντων πλήθη. Perhaps the Greek of the Arm. translator ran: ὧν πάλαι κεκραμένων ἐγένετο ἐξ αὐτῶν πᾶν τῶν τυχόντων πλήθος. Of the words οὐ πάλαι δι. κ. ἀπ. there is no trace in the A.T., unless the translator read οὐ for οὐ.

396 b. 1. ὥς κὰν εἰ πόλιν τινὲς θαυμάζοιεν] A.T. has դարձեալ քրանչի թուի ումք = πάλιν θαύμαζοι ἂν τις.

396 b. 2. ἐθνῶν] ազգացն *վարելն զսա = ἐθνῶν τὸ [ἄρχειν αὐτῶν]. The sense of the A.T. for the whole sentence is: "Again it appears wonderful to anyone, how out of opposed races the governing of them remains firm." συνεστηκυῖα seems to be omitted and the phrase վարելն զսա is odd.

396 b. 4. ἀγνοοῦσι δέ] ո՛վ որ ոչ գիտէ = ἀγνοεῖ δὲ τις;

396 b. 5. ὁμοίαν] A.T. omits.

396 b. 6. ἀποτελεῖ διάθεσιν ὑποδεχομένη πᾶσαν] բազմապատի, *և ՚ի մի տրաւ մադրու[թիւն *նորա ամենեցուն պարունակի = ἀποτελεῖ, [καὶ εἰς μίαν] διάθεσιν [αὐτῆς (or αὐτοῦ)] πάντων ὑποδέχεται.

396 b. 7. ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐναντίων ἢ φύσις γλίχεται, καὶ ἐκ τούτων ἀποτελεῖ τὸ σύμφωνον, οὐκ ἐκ τῶν ὁμοίων] *նա ղի և ներհանացն աւ խորժէ լինել միաբանու[թիւն. և զայս ասորժէ բնու[թիւնն = ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐναντίων γλίχεται εἶναι τὸ σύμφωνον καὶ τούτου γλίχεται ἢ φύσις. Here again the A.T. seems to be mutilated.

396 b. 9. ἀμέλει] A.T. omits.

396 b. 10. καί] ըստ այսմ և = οὕτω καί. The sense of the A.T. seems to

be, that *as* nature joined male to female in order to constitute human society, *so* she produced out of opposites the harmony of the kosmos.

- 396 b. 14. ἐγκερασμένη φύσεις τὰς εἰκόνας τοῖς προηγουμένοις ἀπετέλεσε συμφωνίας] *խառնեալ, պատկեր 'ի ձեռն ասացելոցք միաբանութեան բացալստարեաց* = ἐγκερασμένη τὰς εἰκόνας διὰ τῆς τῶν προηγουμένων συμφωνίας ἀπετέλεσεν. The idea brought out in the A.T. is that of the various colours being harmonised in the picture, not of the harmony of the picture with the original. φύσεις is left out in the A.T.
- 396 b. 18. γραμμάτων] A.T. omits.
- 396 b. 19. συνεστήσατο] *շարադասեաց* = συνετάξατο.
- 396 b. 20. συνάψειας οὐλα καὶ οὐχὶ οὐλα, συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον, συνᾷδον· καὶ ἐκ πάντων ἓν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα] *շարալծեսցես ընդ բոլորից զոչ բոլորն. *որպէս զի զուգարեւեալ զուգերգողքն և տարեւողքն յամենեցունց մի, և 'ի միոյ ամենայն լիցի* = συνάψειας οὐλα καὶ οὐχὶ οὐλα, ὥστε συμφερόμενα συνᾷδοντα καὶ διαδόντα ἐκ πάντων ἓν καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα γένεσθαι.
- 396 b. 24. A.T. omits words: ἀρχὼν μία.
- 396 b. 30. γῆς] **ի հողմոյ* = ἀνέμου; a corruption of *ի հողոյ* = γῆς.
- 396 b. 35. τῆς δὲ ὁμολογίας ἢ ἰσομοιρία καί] A.T. implies τῆς δὲ ἰσομοιρίας.
- 397 a. 2. πρὸς τὰ θάτερα] *առ ցուրտն* = πρὸς τὰ ψυχρά.
- 397 a. 2. τῆς φύσεως ἐπὶ τῶν μεζόνων] A.T. omits, and seems mutilated.
- 397 a. 3. σωστικόν πως] *կարօտ* = "in need of, requiring."
- 397 a. 4. ὁμοιοίας] *միաբանութեան և օգնելոյ իրեբաց* = ὁμοιοίας καὶ τοῦ βοηθεῖν ἀλλήλοῖς, "of concord and of mutual utility."
- 397 a. 5. ἦν γὰρ ἂν εἴποι τις, μέρος ἐστὶν αὐτοῦ] A.T. omits.
- 397 a. 7. ἀπὸ τοῦ κόσμου λεγόμενον κεκοσμησθαι. τίς δὲ τῶν ἐπὶ μέρους δύναται ἂν ἐξισωθῆναι τῇ κατ' οὐρανὸν τάξει τε καὶ φορᾷ τῶν ἀστρων] *և զզարդարումն տրալ թէ կամեսցի որ ասել զոչսս նուրութեամբ, 'ի մասնէ թերեւս կարացէ պատմել, պսիւնքն զերկնի դասումն, զերրումն աստեղաց* = καὶ τὸν κόσμον αὐτῆς, ἔαν θελῇ τις ἐξισωθῆναι, ἐπὶ μέρους ἴσως δύναται ἂν ἱστορεῖν, λέγω τὴν κατ' οὐρανὸν τάξιν, τὴν φορὰν τῶν ἀστρων.
- 397 a. 19. ἐμπνεί] *յայտնեալ լինի* = ἐμφαίνεται.
- 397 a. 22—a. 31. This passage is merely paraphrased in the A.T., which

397 b. 32. καὶ πολλῆς μεστὰ παραχῆς] A.T. omits.

397 b. 32. οὐ μὴν ἀλλά] A.T. omits.

397 b. 33. καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς] *ἡ μὴν ἡμᾶς* = καὶ ἐπὶ τὰ καθ' ἡμᾶς.

397 b. 34. A.T. punctuates after ἡμᾶς and not after συμβαίνει, and inserts *οὐ μὴν ἀλλά* before κατὰ τὸ ἐγγιον. In 387 b. 32 οὐ μὴν ἀλλά was omitted; here A.T. inserts it. Thus ll. 32-34 run thus according to A.T.: εἶναι· καὶ καθ' ὅσον ἐπὶ πᾶν δι-ικνεῖσθαι πέφυκεν ἡ θεία δύναμις καὶ ἐπὶ τὰ καθ' ἡμᾶς· ὁμοίως συμ-βαίνει καὶ τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς· οὐ μὴν ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐγγιον.

397 b. 35. τε καὶ πορρωτέρω] A.T. omits.

398 a. 1. κρεῖττον οὖν ὑπολαβεῖν ὃ καὶ πρέπον ἐστὶ καὶ θεῷ μάλιστα ἀρμόζον, ὥς ἢ ἐν οὐρανῷ δύναμις ἰδρυμένη καὶ τοῖς πλείστον ἀφεστηκόσιν, ὥς ἐνι γε εἰπεῖν, καὶ σύμπασιν αἰτία γίνεται σωτηρίας, μᾶλλον ἢ ὥς διήκουσα καὶ φοιτῶσα ἐνθα μὴ καλὸν μηδὲ εὐσχημον αὐτουργεῖ τὰ ἐπὶ γῆς. τοῦτο μὲν γάρ . . .] **ἡ μὴν ἡμᾶς* = καὶ ἐπὶ τὰ καθ' ἡμᾶς. *οὐ μὴν ἀλλά* before κατὰ τὸ ἐγγιον. In 387 b. 32 οὐ μὴν ἀλλά was omitted; here A.T. inserts it. Thus ll. 32-34 run thus according to A.T.: εἶναι· καὶ καθ' ὅσον ἐπὶ πᾶν δι-ικνεῖσθαι πέφυκεν ἡ θεία δύναμις καὶ ἐπὶ τὰ καθ' ἡμᾶς· ὁμοίως συμ-βαίνει καὶ τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς· οὐ μὴν ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐγγιον.

In the above φοιτῶσα is rendered *ζωοποιῶσα* which means “dividing” or “being divided.” Probably a corruption of *ζωοποιῶσα* = “reaching, arriving at.”

398 a. 10. οὐκ] A.T. omits.

398 a. 13. αὐτὸς μὲν γάρ] A.T. omits.

398 a. 14. παντὶ ἀόρατος] A.T. omits.

398 a. 14. ἐπέχων βασιλείον οἶκον] *οὐκ ἐπὶ τὸν οἶκον* = ἐχων οἶκον ἰδρυμένον (or βεβαιωμένον), “having a house made firm.”

398 a. 14. καὶ περίβολον χρυσῷ] *սկի պարսպօր* = χρυσοῖς περιβάλοις.

398 a. 16. πυλώνες δὲ πολλοὶ καὶ συνεχεῖς, πρόθυρά τε συχνοῖς εἰργόμενα στα-
δίοις ἀπ' ἀλλήλων θύραις τε χαλκαῖς καὶ τείχεσι μεγάλοις ὠχύρωτο]
*դրունս ունելով դրանդեօր պնտեալ և ամրացեալ ընդ դրամբն
պղնձօր մեծագունիւ փռութով, ասպարիսաց չափովք հեռա-
ցեալք 'ի խոնարհագունիցն ընալով թեւէ* = "having gates fas-
tened with foregates and fortified under brazen gates with
great care, at a distance of stages set afar from dwelling of
inferiors."

398 a. 18. ἔξω δὲ τούτων ἄνδρες οἱ πρῶτοι καὶ δοκιμώτατοι διεκεκόσμητο] *և
պսպէս յառաջին և 'ի վեհագոյն տեղն զետեղեալ նոցա, 'ի ծառ-
այիցն* = "and thus being established in the first and supreme
place, of them of the slaves."

The only point of relation here between the Greek and the
Armenian lies in *πρῶτοι* and perhaps in *τούτων* which = *նոցա*.
The drift of the Armenian rendering seems to be this: "And
they (the kings) being thus set up in the first and supreme
place, of their slaves some around the king are bodyguards
and servants," etc.

398 a. 21. ἐκάστου περιβόλου] *սպարանիցն* = "of the palace."

398 a. 22. αὐτὸς δεσπότης καὶ θεὸς ὀνομαζόμενος] *'ի ձեռն սոցա* = δι' αὐτῶν.

398 a. 25. πολέμων] *քաղաքաց* = πόλεων.

398 a. 29. καὶ βασιλεῖς δοῦλοι] A.T. omits.

398 a. 30. ἡμεροδρόμοι τε καὶ σκοποὶ καὶ ἀγγελιαφόροι φρυκτωριῶν τε ἐποπτή-
ρες. τοσοῦτος δὲ ἦν ὁ κόσμος καὶ μάλιστα τῶν φρυκτωριῶν κατὰ
διαδοχὰς πυρσενουσῶν] *դրուի' և հպատակն պատգամաբերքն
ընթացիցն փոխադրութեամբ 'ի տուրնջեան և 'ի գիշերի ժամուց
հրատարակելով միմեանց* = "to whom also are subject bearers
of tidings by means of succession of stages in day and night
time communicating with each other."

398 b. 5. ἐπιτελεῖν ἂν βούλοιτο] A.T. omits.

398 b. 12. διὰ τὴν ἀσθένειαν] *վասն ներգոյ սոցունց տկարութեանց* = "on ac-
count of their inner (or natural) weaknesses," *διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς
ἀσθένειαν*.

398 b. 13. ῥαστώνης καὶ] A.T. omits.

398 b. 14. ἀμέλει] A.T. omits.

- 399 a. 1. ἔχει] A.T. omits. So *P*.
- 399 a. 2. ἀλλοῖαι] *αυρη* = ἄλλων.
- 399 a. 6. καὶ τὰς ἰδίας ἐκάστων κατασκευάς] A.T. omits.
- 399 a. 7. καὶ φθίνουσα] A.T. omits.
- 399 a. 9. τούτων] A.T. omits.
- 399 a. 10. A.T. omits τούτου καὶ τελευταῖος ὁ τοῦ Κρόνου λεγόμενος ἐν διπλασίονι, and has order: ὁ δὲ Διὸς ἐν ἡμισεῖ καὶ ἐξαπλασίονι. "om. pr. *O*."
- 399 a. 12. συναδόντων καὶ χορευόντων κατὰ τὸν οὐρανὸν ἐξ ἐνός τε] A.T. omits.
- 399 a. 14. ἐτύμως] A.T. omits.
- 399 a. 16. ἔσθ' ὅτε] *ζωδωυαδωυ* = ἄμα.
- 399 a. 19. φερωνύμως] **ρωρηρωρη* [θωδμ] = "by means of benevolence." This curious mistake probably arose from κατὰ . . . τὸ ἐνδόσιμον being rendered *υβρηρη* [θωδμ] = "by way of concession or yielding," which is one sense of the Greek, though here it means "by way of prelude or signal."
- 399 a. 20. αἰ] A.T. omits.
- 399 a. 21. δὲ διττάς] *ηρη* = "his," τὰς ἑαυτοῦ.
- 399 a. 21. ὁ παμφαής] *η* *ωδωυαυη* = καὶ ὁ παμφαής.
- 399 a. 24. κατὰ καιρόν] A.T. omits.
- 399 a. 25. τὰ τε πάθη τὰ ἐν τῷ περιέχοντι συμβαίνοντα] *η* *ωρηηωηωη* *ωδωυη* *ωωωωωηηη* = ἐν τῷ περιέχοντι πάντα συμβαίνοντα.
- 399 a. 31. σημήνη] **ηωη*, *ωρηη* = θελή, κινεῖ. The A.T. may here be a corruption of *ωωωωηη* which would = σημήνη.
- 399 a. 33. πᾶσα] A.T. omits.
- 399 a. 34. μυρίας ἰδέας ἀναφαίνουσά τε] A.T. omits.
- 399 b. 1. καιροῖς] A.T. omits.
- 399 b. 3. ὁ δὲ θώρακα ἐνδύεται, ὁ δὲ κνημίδας ἢ κράνος ἢ ζωστήρα περιτίθεται] *η* *ωηη* *ωρηωηηη* *η* *ωηη* *ωωωωωωωηηη* = ὁ δὲ ξίφος, ὁ δὲ κράνος.
- 399 b. 7. εἰς λόχον] *ωωωωωηηη* *ηηη* = τὸν λόχον.
- 399 b. 7. εἰς τάξιν] *ωηωηηη* *ηωηηη* = τὴν τάξιν κοσμεῖ (or κατασκευάζεται).
- 399 b. 12. ὅπερ οὐδαμῶς ἐστὶν ἐμπόδιον οὔτε ἐκείνη πρὸς τὸ δρᾶν οὔτε ἡμῖν πρὸς τὸ πιστεῦσαι] *ηη* **ωηωηηη* *ηηηη*, *η* *ηη* *η* *ωρηωη* *ωρηηηηηηηηη* = "who (or which) has the whole; and it need not move us to the idea of unbelief."

- 401 a. 2. ὁ ποιητής, τὰ δέ] *բերթողն, պողոտն են պիտանացու. իսկ պլ=* ὁ ποιητής, κάρπω εἶσι χρησιμαί, τὰ δὲ κ.τ.λ.
- 401 a. 3. πλάτανοι καὶ πίτυες καὶ πύξοι κλήθρη τ' αἰγειρός τε καὶ εὐώδης κυ-
πάρισσος] *մայրք և տօսաիք, սոճիք և նոճիք=* πίτυες καὶ πύξοι
αἰγειρός τε καὶ κυπάρισσος.
- 401 a. 5. ὀπώρας] A.T. omits. ἄλλως] A.T. omits.
- 401 a. 7. καὶ μηλείαι] A.T. omits.
- 401 a. 11. τὴν γῆν] So Ven. Ed. which reads *Հողով*, but P. 106 has *բանիւ*
= λόγον.
- 401 a. 13. αὐτὸς νεοχμοῖ. καλοῦμεν] *մէք նորոգմունս անուանեմք: կոչեմք=*
αὐτοὶ νεοχμώσεις ὀνομάζομεν. καλοῦμεν.
- 401 a. 13. παραλλήλως] *յարանուսպէս=* παρωνύμως.
- 401 a. 15. Κρόνου δὲ παῖς καὶ χρόνον λέγεται διήκων ἐξ αἰῶνος ἀτέρμονος εἰς
ἕτερον αἰῶνα·] **ի ժամանակի. քանզի և նա ժամանակէ. ինի տա-
ւցեալ ըստ հետեւան և յաւիտեան. ընդ որով և յաւիտենա-
կանք=* ἐκ Κρόνου (ի should perhaps be *և*, when the meaning
would be Κρόνου δὲ) καὶ γὰρ αὐτὸς χρόνος ἐστί. λέγεται διὰ τοῦτο
(A.T.= by consequence) καὶ ἐξ αἰῶνος. καθ' ὃ καὶ αἰωνία (or
αἰώνιοι). The words which I render καὶ γὰρ αὐτὸς χρόνος
ἐστί may have been added by the Arm. translator to explain
the play on Κρόνος and χρόνος. The rest is corrupt.
- 401 a. 16—401 a. 24. ἀστραπαῖός τε καὶ . . . καὶ μειλίχιος] The A.T. trans-
lates this passage, the copyists adding that it seems an inter-
polation though found in some exemplars. It is not, however,
translated, but the Greek titles are merely set down in Ar-
menian letters and severally explained.
- 401 a. 17. αἶθριος] is omitted in A.T.
- 401 a. 19. ἀπὸ τῶν καρπῶν πολιεὺς δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων ὀνομάζεται] **պսն
պողոտն որ առեալ ինին ՚ի քաղաքացն=* “on account of the
fruits which are taken from the towns.”
- 401 a. 22. ξένιος] A.T. omits.
- 401 a. 25. ἐτύμως] *պատրաստապէս=* ἐτοίμως.
- 401 a. 26. A.T. omits αὐτός.
- 401 a. 28. ἀργικέρανος· Ζεὺς κεφαλῇ, Ζεὺς μέσσα· Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται]
A.T. omits.
- 401 b. 2. Ζεὺς ἄρσην—πόντου ῥίζα] A.T. omits.

which is going to become, how it is to arrive, is difficult to know."

401 b. 23. ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι πλὴν ὁ θεός] *hē nēdēp ē qhēteḥē rēpēp qhēpēp*
uūuūnēdēp = οὐκ ἄλλω τινί ἐστι γνῶριμα πλὴν τῷ θεῷ.

401 b. 26. πορευόμενος· τῷ δὲ ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου
νόμου τιμωρός] **hēteḥēgēgēwēteḥēpēp teḥuawēpēp*: *Uawēp hēpawēwēpēp*
qawēpawēpēp *hēpēpēpēpēp* *qawēpēpēpēp* = πορευόμενος ἰδεῶν. ἕνεκα
δίκης τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θεοῦ τιμωρός.

401 b. 28. ἦς] **hēpēpēpēp* = ὁμοίως.

401 b. 29. ἐξ ἀρχῆς] *hē wēwēpēp* = ἐξ αὐτῆς.

401 b. 29. μέτοχος εἶη] *hēpēpēpēp qhēpēpēp* = μετέχει χάριτος.

PART V.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

TEXT OF
BUSSE.
PAGE. LINE.

1. 1. A.T. has simple title: Πορφυρίου εισαγωγή. But the Armenian commentary, in discussing the title, adds: τοῦ φοίνικος τοῦ μαθητοῦ πλωτίνου τοῦ Λυκοπολίτου.
1. 4. Second καί] A.T. omits. Also Com.
1. 9. αὐτίκα] *արդ. աստէն իսկ վաղվաղաի* = αὐτίκα οὖν.
1. 10. εἴ τε καὶ ἐν μόναις ψιλαῖς ἐπινοίαις] *Լ թէ* (Com. *Եթէ*) *միայն 'ի սուկ մտածութեան*. Reading *Եթէ* of which *Լ թէ* is no doubt a corruption, the above implies: εἴ τε μόνον ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις. In Cod. Tic. *Եթէ* is read.
1. 15. καὶ τούτων] A.T. omits, but the Arm. Com. retains.
1. 22. κατὰ ἀποτομὴν τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων] *ըստ բազաւորութեան զայլոցն* ? = κατὰ ἀπόδοσιν τὴν τῶν ἄλλων. But MS. *E.* has *յայլոցն*; which if we read, the meaning becomes: κατὰ ἀπόδοσιν ἀπὸ τῶν ἄλλων. The word *բազաւորութիւն* is the usual equivalent of ἀπόδοσις.
2. 1. εἴτε . . . εἴτε] *իամ. . . Լ իամ* = ἤτοι . . . ἤ. So also David.
2. 4. τίς] A.T. omits.
2. 5. καί] A.T. omits. Omit *A.*¹ *B. L.* Boeth.
2. 6. λέγονται] A.T. omits.
2. 6. οἱ ἐκ γένους κατὰγοντες 'Ηρακλέους] *'ի Հերակլեսայ 'ի վայր իցս իջանելով սեռն* = οἱ τὸ γένος κατὰγοντες ἀφ' 'Ηρακλέους.
2. 8. καί] A.T. omits.
2. 9. ὃ] A.T. omits. Cod. Tic. implies σχέσεως for ἀρχῆς and omits words: οἶον 'Ηρακλέους.
2. 10. ἔφαμεν] *Լ ասաց ար* = καὶ ἔφαμεν or ἔφαμεν δέ.
2. 12, 13. bis τῶν ὑφ' αὐτοῦ] *ընդ սովωյցն* = τῶν ὑπ' αὐτό. So *B.*

2. 18. A.T. has *սյսն* = τὸ τοῦτο, which Busse retains.
2. 23. A.T. retains *μόνον*, but has *արդ. զմիայն միայնսր ստորագրեցիցն* = τοῦ μὲν οὖν καθ' ἑνὸς μόνου κατηγορουμένου. Similarly in 2. 17 A.T. translates *τῶν κατηγορουμένων* as if Greek were *τοῦ κατηγορουμένου*.
2. 23. *ταῦτα*] A.T. omits. "om. Dav. Boeth."
2. 25. A.T. has *τῶν εἶδει διαφερόντων*.
2. 27. *ἀλλήλων*] A.T. omits. "om. A. B. L. a."
2. 28. A.T. has order: *ἵππου καὶ βοός*. So C.
3. 1. Cod. Tic. implies *ἀλλ. τῷ εἶδει* and omits *καί*. Cp. C.
3. 2. *μόνον*] A.T. omits.
3. 5. *διαφερόντων*] *զտարբերեցից տեսակաւ* = διαφερόντων τῷ εἶδει. "Add. τῷ εἶδει c. Paris 2051, supra Scr. M². A³."
3. 5 and 7. *τῆς . . . διαφορᾶς . . . οἱ διαφοραί*] **զտարբերեցիցն . . . տարբերքն* = τῶν . . . διαφερόντων . . . τὰ διαφέροντα.
3. 6. *κοινῇ*] A.T. omits.
3. 8. *γάρ*] A.T. omits. "om. A. (supplm.³)"
3. 9. *οὐκ ἐν τῷ τί ἐστιν, φαμέν, κατηγορεῖται, ἀλλά*] A.T. omits. "οὐκ . . . κατηγορεῖται om. A."
3. 10. *ἐστιν*] A.T. omits.
3. 16. *διαστέλλει*] *զատուցանէ զայս* = διαστέλλει τοῦτο or αὐτό. So C. A².
3. 17. *διαφορῶν*] **տարբերեցիցն* = διαφερόντων.
3. 19. *πῶς ἔχον ἐστίν*] *զիարդ ունի* = πῶς ἔχει.
3. 19. *ἐκαστον ὧν κατηγορεῖται*] A.T. omits.
3. 21. *ἐκάστου*] *իւսքան չիւրոցն* = ἐκάστων.
4. 4. *καί*] A.T. omits.
4. 6. *κατηγορούμενον*] *ստորագր* = κατηγορεῖται. So in 4. 22.
4. 7. *ἔτι*] A.T. omits, though the sense needs it.
4. 7. *καί*] A.T. omits. So B.
4. 9. *καί*] omitted in Cod. Tic. So C.
4. 10. *ἐν τῷ τί ἐστιν κατηγορεῖται*] **տեսակ է որում տեսն ստորագր* = εἶδος ἐστὶν ὃ τὸ γένος κατηγορεῖται. The Arm. Com. has the same reading.
4. 13. *τοῦ ἐδικωτάτου*] *յատկադուին* = ἰδιωτάτου, which is generally adhered to in the rest of the treatise. Compare A¹, which has always *ἰδικωτάτου*.

It should be noticed that here and elsewhere the Arm. Com. translates *ειδικωτάτον* and not *ιδιωτάτον*.

4. 14. *τρόπον*.] A.T. punctuates not here, but after *κατηγορίαν* in 4. 15.
 4. 15. A.T. renders *ιδιώτατα*.
 4. 16. A.T. renders *ιδιωτάτων*.
 4. 19. *ἀλλα, ἃ καί*] A.T. omits. “ἀλλα, ἃ om. Boeth.”
 4. 22. *καὶ αὐτῇ*] A.T. omits.
 4. 32. *κατηγορούμενον*] A.T. omits, but implies *προσεχῶς* in *ἡρδωι.ηρωμωρ*. “*προσεχές* is read in Dav. which omits *κατηγορούμενον*.”
 5. 1. *ἂν εἴη*] *ωυφ* = λέγεται.
 5. 2. *γένος ἦν*] Cod. Tic. omits.
 5. 3. After *εἶδος ὧν* Cod. Tic. adds *ἡνῶρζωρηγῆν .ρωῆν ρνω* = inferior quam illa. Boeth. has: “post quam non sit alia inferior species,” as if the addition should be after *ἔστιν*.
 5. 3. *εἰς εἶδη*] Cod. Tic. *εἶδος*.
 5. 3. *μεθ’ ὃ οὐκ ἔστιν εἶδος*] *ἡω ηρηγ ηζ ἡνζ εἰς ἡνωω* = μεθ’ ὃ οὐδὲν ἔστιν εἶδος.
 5. 4. *καὶ τουτὶ τὸ λευκόν*] A.T. omits. “*καὶ τουτὶ τὸ λευκόν* om. Boeth.”
 5. 5. *ἂν εἴη*] A.T. omits.
 5. 6. *τῶν μὲν πρὸ αὐτῶν . . . τῶν δὲ μετ’ αὐτά*] *ἡνωωζ .ρωῆν ἡνωωζῆν . . . ἡνῶρ ἡνωωζῆν* = τῶν μὲν πρὸ αὐτῶν . . . τῶν δὲ μετὰ ταῦτα. So *A¹. B. L.*
 5. 8. A.T. has order: λέγεται εἶναι αὐτῶν.
 5. 9. A.T. has order: λέγεται εἶναι.
 5. 10. *τὰ ὑφ’ ἑαυτοῦ*] *ηρ ἡνζ ἡνωωζῆν* = τὰ ὑπ’ αὐτό. So *C.* and *Dav. Com.*
 5. 11. *καὶ ὡς πρώτη*] *εἰς ἡνωωζῆν* = καὶ πρώτη. So *B. C. L. a.* Boeth.
 5. 12. *καί, ὡς ἔφαμεν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος*] A.T. and Boeth. omit.
 5. 13. *αὐτοῦ*] *ρωῆν ἡνῶρ* = ἑαυτοῦ.
 5. 15. *ἀλλ’ εἶδος μὲν λέγεται τῶν ἀτόμων*] *εἰς ἡνωωζῆν ἡνωωζῆν* = εἶδος δὲ (or καὶ εἶδος) τῶν ἀτόμων. Here “*λέγεται* om. *B. C. M.* Boeth.”
 5. 16. *πρὸ αὐτοῦ*] *ρωῆν ἡνῶρ* = πρὸ ἑαυτοῦ.
 5. 17. *οὕτως*] *εἰς ἡνωωζῆν* = καὶ οὕτως.
 5. 19. *Ἄτ. δ*] Cod. Tic. omits.
 5. 20. *ἔτι εἰς εἶδη*] *εἰς ἡνωωζῆν*: *εἰς εἶδη* = εἰς εἶδη. *ἔτι δέ*. So *B. M. C. a.*
 5. 20, 21. *δ—κατηγορεῖται*] Cod. Tic. has *τὸ—κατηγορούμενον*. So *C.*

5. 21. A.T. has order : εἶδη καὶ γένη.
 5. 23. λαμβανόμενον] *ωπλωλρ*=λαμβάνόμενα. So *B. C. L*³ and Boethius.
 6. 1. τοῦ γενικωτάτου] *υππωλωλρ*=τῶν γενικωτάτων. So *B. C.*
 6. 5. ξν] Cod. Tic. omits. So *a.*
 6. 9. A.T. has order : ἦν πάντων κοινόν.
 6. 10. ἡ κοινωνία] *ζωωωρ*=κοινόν.
 6. 13. ἐστὶ] *εἶν*=ἦν. So *B. C.*
 6. 13. διό] *ψωυωρ*=δι' ὧν.
 6. 15. τὰ δὲ ἀπειρά φησιν ἔαν] *ε. ρωζζωλ* [θρηλ=τὰ δὲ ἀπειρα
 ἐφη ἔαν.
 6. 17. διαιρούντας διὰ πλήθους] *ρωδωλρ* *ρῖνω* *μρ* *ρῖν* *ρωρ*=
 διαιρούντας αὐτὰ ἀεὶ διὰ πλήθους.
 6. 18. συναιρεῖν τὸ πλήθος εἰς ἓν συναγωγὸν γάρ] *ζωρ* *ωλ* *ελ* *ρ* *ωρ* *ωλ* *ρ*
 [θρ. *ρ* *ωλ* *ρ* *ρ* *μρ* *ωλ* *ρ* *ωλ* *ρ* (so *P. 106. Ven. Text* *ωλ* *ρ* *ωλ* *ρ*,
 which makes nonsense) = συναιρεῖν τὸ πλήθος· εἰς ἓν γὰρ συνα-
 γωγόν.
 6. 20. τοῦναντίον] *υπρ* *ζωλρ*=τὰ ἐναντία or simply ἐναντία.
 6. 20. διαιρεῖ τὸ ἓν] *ρωδωλρ* *ρῖν*=διαιρεῖται. So *B.*
 6. 22. καὶ κοινός] A.T. καὶ κοινοί.
 6. 24. αὐτῶν] A.T. omits. "om. *C. M. Boeth.*"
 7. 1. καί] A.T. omits.
 7. 2. τὸ μὲν γένος] *ρῖν* *ρῖν* *υπρ*=ἐπεὶ τὸ γένος, or rather=τὸ μὲν γὰρ
 γένος found in *M.*
 7. 4. ἦ] A.T. omits. Arm. Com. retains. om. *M. Boeth.* Cod. Tic.
 has αἰεί. Cp. *C.*
 7. 7. pr. εἶναι] A.T. omits.
 7. 9. τοῦ γενικωτάτου] Cod. Tic. has τῶν γενικωτάτων.
 7. 10. Cod. Tic. has order : ἀνθ. εἰπεῖν. So *C. M.*
 7. 11. τὸν Σωκράτην ζῶον] *ρ* *ωλ* *ρ* *ωλ* *ρ* *ωλ* *ρ*=τὸν Σωκράτην ἀν-
 θρωπον ζῶον.
 7. 12. Cod. Tic. adds καί before τὸ μέν.
 7. 13. First καί] A.T. omits. Cod. Tic. also omits δέ.
 7. 18, 19. τό . . . εἶδος . . . τὸ . . . ἄτομον] *ωπωλρ* . . . *ωλ* *ζωωρ*=τὰ εἶδη
 . . . τὰ ἄτομα. Cod. Tic. has τὸ εἶδος . . . τὰ ἄτομα.
 7. 23. ἄλλου ποτὲ τὸ αὐτὸ γένοιτο] *ωλ* *ρ* *ωλ* *ρ* *ελ* *ρ*=ἄλλου τινὸς γένοιτο.
A. C. M. add τινός after ἄλλου.

7. 23. After γένοιτο A.T. adds *ῥουν διωυῖς ἐμμεγῆς* = τῶν κατὰ μέρος. So *A. C.*
 7. 23. οὐκ ἂν ἐπ'] *νη λω διωυῖς* = οὐκέτ' ἂν ἐπ' οἱ οὐκ ἂν ἐπ'.
 7. 24. A.T. has order: γένοιτο τῶν κατὰ μέρος. So *M.*
 7. 24. αἱ αὐταί] A.T. omits. "om. *M.* Boeth."
 8. 1. τὸ δὲ εἶδος καὶ ὅλον] *λ σκευωλῆς μηρη* = τὸ δὲ εἶδος ὅλον, οἱ καὶ τὸ εἶδος ὅλον.
 8. 2. ἐν ἄλλοις] Cod. Tic. ἄλλων.
 8. 5. καὶ τίνα καὶ γένη τὰ αὐτὰ καὶ εἶδη] *λ ηῖνις σκευῶς ηῖνις ηῖνις λ σκευωλῆς* = καὶ τίνα γένη τὰ αὐτὰ ἃ καὶ εἶδη. "καὶ ante γένη om. *C. M. a.* Boeth."
 8. 12. ἐν ταῖς τοῦ πως ἔχειν ἑτερότησιν] Cod. Tic. seems to involve οὐκ ὡσαύτως ἔχοντος ἑτερότητα.
 8. 13. τὸ ἕτερον] A.T. omits.
 8. 14. οἶον] omitted in A.T. "om. *A. B. L.*"
 8. 14. ἡ . . . ἡ] A.T. omits. Cp. *A.*, in which ἡ γλαυκότης καὶ ἡ γρυπότης καὶ οὐλή; and *C. M.*, which reads simply γρυπότης γλαυκότης.
 8. 17. καθόλου μὲν οὖν πᾶσα] *λ ηῖνις λ [θλ ῥηζωυῖς ηῖνις σκευωλῆς]* seems = ἴσως δὲ καθόλου πᾶσα, οἱ σχεδὸν δὲ κ. π.
 8. 20. A.T. has order: ἄλλο ποιοῦσαι. So *M.*
 8. 21. Cod. Tic. has τὸ λογικόν for ἡ τοῦ λογικοῦ, and with *C* has order: παρελθ. διαφ.
 9. 1. After ἐποίησεν Cod. Tic. adds καὶ εἶδος τοῦ ζῴου ἐποίησεν. So *B. C. L. M.* Boeth. Lem.
 9. 2. Cod. Tic. reads αἱ δέ for ἡ δέ and omits ὥστε ἡ μὲν ἄλλο, the first hand noting omission in margin but not supplying it.
 9. 3. τὰς ἄλλο ποιοῦσας διαφορὰς αἱ τε διαιρέσεις γίνονται τῷ γένων] *ῥουν σκευωλῆς (σκηυωλῆς) ῥωδωυῖς ηῖνις λ [θλ ῥηζωυῖς ηῖνις σκευωλῆς]* = τὰς ἄλλο ποιοῦσας (αὐταί) αἱ διαιρέσεις γίνονται (ἐκ) τῶν γενῶν. "διαφορὰς om. *C. Dav.* Boeth." Arm. Com. omits the words bracketed. The ἐκ however is added in Dav.
 9. 5. Cod. Tic. has ἡ ἑτερότης . . . συνίσταται. So Boeth.
 9. 11. A.T. has order: καθ' αὐτὰς ὑπάρχουσι.
 9. 16. A.T. has order: λαμβάνονται λόγῳ. So *C. M.*
 9. 18. A.T. has order: ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν λαμβάνουσι. So *M. a.*
 9. 19. οὗ] *ηρηγ* = ὦν.
 9. 21. τὸ δὲ εἶναι] *ῥωυῖς ηῖνις* = τὸ γὰρ εἶναι.

9. 22. A.T. has order: γρυνπὸν εἶναι ἢ σιμόν. So *M*.
9. 22. ἡ κεχρώσθαι πως] *Կամ պլազզ օրինակ ինչ գլխ բերեալ*=ἡ ἄλλως πως κεχρώσθαι.
10. 2. τὰ γέννη] *զսեռն*=τὸ γένος; but Arm. Com. has *զսեռն*=τὰ γέννη.
10. 5. ἡ μὲν τοῦ ἐμψύχου] *զի չնչաւորիւ*=ἡ γὰρ τοῦ ἐμψύχου.
10. 6. συστατική] *ենթակայական*=ὑποστατική. So *M*. also Dav. In 10. 10 and 12 A.T. rightly renders συστατικάί by *բաղդացականք*.
10. 6. τὸ ζῶον] Cod. Tic. τοῦ ζῶου.
10. 8. τὰ γέννη] **զսեռն*=τὸ γένος; but *զսեռն* is a frequent corruption of *զսեռն*=τὰ γέννη.
10. 11. διαφορᾷ] **զանազանութեամբ*=διαφοραῖς.
10. 12. A.T. has order: τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ θνητοῦ. So *M. a. Boeth.*
10. 14, 15. τῆς ἀνωτάτω οὐσίας] Cod. Tic. ἡ ἀνωτάτω οὐσία. So Boethius.
10. 15. διαιρετικῶν οὐσῶν] *բաժանական եղյր*=διαιρετικῆς οὐσης. So *B. C. L³. M. Boeth.*
10. 15. διαφορᾶς] *զանազանութեամբ*=διαφορᾷ.
10. 17. ἡ δὲ ἐμψυχος καὶ ἀναίσθητος ἀπετέλεσαν τὸ φυτόν] A.T. omits. So Boeth.
10. 20. Cod. Tic. has τὴν διαίρεσιν and omits ἀλλ'.
11. 2. Cod. Tic. reads: ἐστι τούτων and adds οὐ before ποθέν.
11. 4. ἔχει] *ուսեւ*=ἔχειν; but P. 106 has *ուսի*=ἔχει.
11. 4. τὰς τῶν ὑφ' αὐτὸ διαφορᾶς] *զընդհերեամբն զանազանութիւնս*, perhaps=τὰς ὑφ' αὐτὸ διαφορᾶς. So *B*.
11. 5. Cod. Tic. omits καὶ οὕτως.
11. 6. ἔσται] A.T. omits.
11. 9. ἐστίν] A.T. omits.
11. 10. τί μὲν γὰρ ἐστίν ὁ ἄνθρωπος ἐρωτωμένων ἡμῶν οἰκείον εἰπεῖν ζῶον, ποῖον δὲ ζῶον πυνθανομένων λογικὸν καὶ θνητὸν οἰκείως ἀποδώσομεν] *բանզի զինչն հարցեցելի ի ենդանի, պլ ոչ եթէ բանական և մահւանացու ընտանեալ բացարեւոյցք*=τί μὲν γὰρ ἐρωτωμένῳ ζῶον ἀλλ' οὐχ ὅτι λογικὸν καὶ θνητὸν οἰκείως ἀποδώσομεν. The above is the reading of the majority of the Armenian texts, but the Cod. Tic. has τί μὲν γὰρ ἐρωτωμένῳ ζῶον ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ τί ἐστίν· τί μὲν γὰρ ἐρωτωμένῳ ζῶον ἀλλ' οὐκ ὅτι λογικὸν καὶ θνητὸν τὸ χωρίζειν πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος· τῷ αὐτῷ γένει ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος· τὸ λογικὸν γὰρ καὶ τὸ ἄλογον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἵππον ὄντα ὑπὸ τὸ

αὐτὸ γένος τὸ ζῶον χωρίζει: ποῖον δὲ ζῶον πυνθαομένῳ λογικὸν
θυητὸν οἰκείως ἀποδώσομεν. Here therefore are inserted words
omitted below in ll. 18-21.

11. 13. ἡ ἀναλογὸν γε ὕλη καὶ εἶδει] *ἡμῶς ζῶντι δῶτα παρὰ τὴν ὕλην*
= ἡ ἀναλόγως γε εἶδει ὕλη.
11. 13. after ὥσπερ add γάρ.
11. 15. εἰδικός] *ἰδιωτικὸς* = ἴδιος. *B. C.* have *ιδικός*, see upon 4. 13.
11. 15. ἀναλόγον] *ζῶντι δῶτα παρὰ τὴν ὕλην* = ἀναλόγως.
11. 16. add καὶ before θυητόν.
11. 17. after ἄνθρωπος add λέγεται.
11. 18-21. διαφορά ἐστίν—καὶ οὕτως omitted in *Cod. Tic.* See above on
l. 10.
11. 21. ἕκαστα] *ἡμῶν ὅλων* = τὸ ἕκαστον. So *L. M. a.*
11. 21. ἄνθρωπος γὰρ καὶ ἵππος] *A.T.* omits. "om. Boeth. (?)"
11. 22. κατὰ μὲν τὸ γένος] *ἡμῶν ὅλων* = κατὰ μὲν γὰρ τὸ γένος.
11. 22. θυητά] *A.T.* omits and has order: ζῶα γάρ. So *a.*
11. 24. ἐσμεν] *A.T.* omits.
12. 2. φασί] *ἡμῶν* = φάναι.
12. 2, 3. τὴν διαφοράν] τῆς διαφορᾶς.
12. 3. συμβάλλεται καὶ ὁ τοῦ τί ἦν εἶναι τοῦ πράγματός ἐστι μέρος] *ῥῶτα*
ἡμῶν καὶ *ἡμῶν* *ἡμῶν* *ἡμῶν* *ἡμῶν* = συμβάλλεται καὶ τὸ τί
ἦν εἶναι καὶ ὁ τοῦ πράγματός ἐστι μέρος. The *Arm. Com.* also
has: *ἡμῶν* = καὶ τὸ τί, the prefix *ἡ* marking out τὸ τί ἦν εἶναι
as acc. case. *A. B. C. L. a.* add καὶ ὅ after εἶναι. *A.T.* and *Arm.*
Com. seem to have rendered a Greek MS. in which καὶ ὅ was
misplaced.
12. 7. ἦν] **ἡ* = ἐστι. But *Cod. Tic.* omits ἐστι altogether.
12. 8. αὐτῆς] *A.T.* omits.
12. 13. δέ] *A.T.* omits.
12. 17. ἐφ' οὗ] *ὅτε*.
12. 17. τὸ μόνον] *ἡμῶν* = καὶ τὸ μόνον. So *B. C. a.*
12. 18. ἀεί] *A.T.* omits.
12. 19. ἀεί] *ἡμῶν* = ἡδὴ; in 12. 18 ἡδὴ stood for ἀεί "in lit. *M²*. Boeth.
(fort. recte)."
12. 20. δέ] *ἡμῶν* = γάρ. *Cod. Tic.* also omits καὶ before κυρίως.
12. 24. δέ] *A.T.* omits. "om. *B. Dav.*"

12. 26. τὸ μὲν οὖν καθεύδειν] *ῥωνηη ρωνηη* = τὸ μὲν γὰρ καθεύδειν. Boeth. has "nam."
13. 4. ἡ before δ] A.T. omits. ἐστίν] A.T. omits.
13. 5. ἐστίν] A.T. omits.
13. 7. A.T. has καί before διαφορᾶς.
13. 9. A.T. reads as title: *ἡμεῖς ἀποκρίσεις ἡμεῖς ἀποκρίσεις ἡμεῖς ἀποκρίσεις* = περὶ τῶν προσόντων κοινῶν καὶ ἰδίων τῶν τε γενῶν καὶ εἰδῶν καὶ διαφορᾶς ἰδίου καὶ συμβεβηκότος. Comp. C. and Boeth.
13. 10. δὲ] A.T. omits. Also Boeth.
13. 12. τῶν ὑπ' αὐτό] *ῥωνηη ρωνηη* = τῶν ὑπ' αὐτό.
13. 14. ἔπουν τε καὶ βοός] *ῥωνηη ῥωνηη* = ἔπουν τε καὶ βοός. So A.
13. 15. A.T. has ἔπουν καὶ βοός, as in l. 14. So A.
13. 17. μόνον] *ῥωνηη ῥωνηη* = μόνον κατηγορεῖται. So A.
13. 22. τῆς κοινωνίας] *ἡμεῖς ἀποκρίσεις* = τῶν κοινῶν. So M. Boeth. has de communibus.
13. 23. δὲ] A.T. omits.
14. 2. τὰ ἄλογα] *ῥωνηη ῥωνηη* = καὶ τὸ ἄλογον.
14. 2. A.T. has order: θεὸν καὶ ἄνθρωπον.
14. 3. ὅσα τε] *ῥωνηη ῥωνηη* = ἔτι ὅσα read in C.
14. 4. κατηγορεῖται] *ῥωνηη ῥωνηη* = κατηγορηθήσεται.
14. 4. τοῦ ἐξ αὐτῆς εἶδους] *ῥωνηη ῥωνηη* = τῶν ἐξ αὐτῆς εἰδῶν.
14. 5. ὄντος] A.T. omits.
14. 7. καὶ] A.T. omits. τε] A.T. omits.
14. 8. οὐ μόνον δὲ τοῦ λογικοῦ] A.T. omits.
14. 11. ὥς γὰρ μὴ ὄντος] *ῥωνηη ῥωνηη* = μὴ ὄντος γάρ.
14. 11. A.T. has order: ἄνθρωπος οὐδὲ ἵππος.
14. 12. οὕτως μὴ] *ῥωνηη ῥωνηη* = οὕτως καὶ μὴ.
14. 12. A.T. has order: τὸ λόγῳ χρώμενον.
14. 13. περὶ τῆς διαφορᾶς] *ἡμεῖς ἀποκρίσεις* = περὶ τῶν ἰδίων. So B. M. Boeth.
14. 18. ἐπὶ τοῦ ἵππου μόνον] *ῥωνηη ῥωνηη* = ἐπὶ μόνου τοῦ ἵππου. So M. A.
14. 21. τοῦ γὰρ ζῴου τὸ μέν] *ῥωνηη ῥωνηη* = τὸ μέν. γὰρ ζῴου γένους ὄντος (or ὅ ἐστι γένος) τὸ μέν.
14. 21. τὰ μὲν γένη πρότερα] *ῥωνηη ῥωνηη* = τὰ μὲν γένος πρότερον.
14. 22. τῶν ὑπ' αὐτά] *ῥωνηη ῥωνηη* = τῶν ὑπ' αὐτά. So A. M.

ζῆλον. καὶ ὑποκρίνεται ἡ ψυχὴ ὡς ἐν τῷ ἴδιον καὶ τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται καὶ γίνεται δύο, λοιπὸν οὖν πῇ διαφέρει τὸ ἴδιον τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται.

P. 106 exhibits some variation in above passages. (i) It places after γίνονται τρεῖς in 17. 25 the words underlined equivalent to: πάλιν τὸ εἶδος down to γίνεται δύο; (ii) it supplies in the margin in a late hand the words: ἡ ὑποκρίνεται ὡς ἐν τῷ ἴδιον equivalent to: εἶναι (? καὶ) τὸ γένος τοῦ εἶδους καὶ τῆς διαφορᾶς.

18. 5. λαμβανομένων] ἡ ὑποκρίνεται = ὄντων or γινομένων.
18. 10. A.T. has κοινῶν εἶδους καὶ διαφορᾶς πέρι; so *M.* and Boeth.
18. 12. καί] A.T. omits.
18. 15. Title: περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ εἶδους καὶ τῆς διαφορᾶς] ἡ ὑποκρίνεται ὡς ἐν τῷ ἴδιον = ἰδίων διαφορᾶς καὶ εἶδους. So *M.* Boeth.
18. 17. ποιόν] ἡ ὑποκρίνεται = ποιόν τι. "add. τι α."
18. 21. ἀτόμων ἐστίν] A.T. omits. So *B.*
18. 21. τοῦ κατ' αὐτήν] ἡ ὑποκρίνεται ἢ αὐτήν. ἡ ὑποκρίνεται, = than, is clearly corrupt.
18. 23. θεοῦ] So A.T.
19. 1. ἀνθρώπου] ἡ ὑποκρίνεται = τοῦ ἀνθρώπου. "add. τοῦ Brand."
19. 2. A.T. has order: τι ἄλλο.
19. 3. ἔπος δὲ ἀπλῶς ὄν] ἡ ὑποκρίνεται ἢ ἀπλῶς δὲ καὶ ὄν.
19. 3. οὐκ] ἡ ὑποκρίνεται = οὐκ ἔτι.
19. 4. In Title τῆς κοινωνίας] A.T. implies κοινῶν. So *M.* Boeth.
19. 6. ὑπὸ τῶν μετεχόντων] ἡ ὑποκρίνεται = τῶν μετεχόντων simply, but ἡ ὑποκρίνεται = ὑπό may have dropped out before a word of which ἡ ὑποκρίνεται is the first syllable.
19. 10. In title τῆς διαφορᾶς] ἡ ὑποκρίνεται = ἰδίων and has order: τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ ἴδιου.
19. 11. αὐτῇ] ἡ ὑποκρίνεται = γένος.
19. 12. καί] A.T. omits. "om. *M.* α. Boeth."
19. 12. A.T. reads θεοῦ, as always.
19. 14. ἂν ἢ] ἡ ὑποκρίνεται = ἢν. So *A.* α.
19. 16. In title τῆς κοινωνίας] A.T. has κοινῶν. So *M.* Boeth.
19. 17. δέ] A.T. omits.
19. 18. Before πρὸς A.T. adds ἡ ὑποκρίνεται = καί.

19. 19. *πάσι*] A.T. omits. So *A. B. L. M. a.*
19. 19. *μέλαν*] *υβωλν φη* = *μέλαν εἶναι*. So *M.*
19. 21. *δέ*] A.T. omits.
20. 1. After *τὸν ἄνθρωπον* A.T. adds *ε καὶ τὸν θεόν*.
20. 3. A.T. has order: *δεκτικὰ εἶναι*. So *M.*
20. 8. A.T. has order: *διαφορὰς καὶ γένους διαφέρει*.
20. 9. *πῇ τὸ γένος διαφέρει τῶν ἄλλων καὶ πῇ ἡ διαφορὰ διαφέρει τῶν ἄλλων*] *νερ νερερ υβλν ε νωρερενι θλν νωρερε ε γωρηγν* = *πῇ τὸ γένος καὶ διαφορὰ διαφέρει τῶν ἄλλων*. For similar compression of two clauses into one compare note on 17. 25.
20. 11. *τῆς κοινωνίας*] A.T. implies *τῶν κοινωνῶν*. So *M. Boeth.*
20. 13. *ὅτι κατὰ*] *ρηω* implies omission of *ὅτι*, but must be a corruption of *ρη ρω* = *ὅτι κατὰ*.
20. 14. A.T. has order: *γελᾶν πεφυκέναι*.
20. 14. *ἐπίσης τε γάρ ἐστι*] *ε ρηη νωρη* = *ἐπίσης δὲ (? τε) πρόσεστι*.
20. 15. *τὰ εἶδη*] *υβωλν* = *τὸ εἶδος*.
20. 16. In title *τῆς διαφορὰς*] *γωηλwg* = *ιδίων*. So *M. Boeth.*
20. 17. *δέ*] A.T. omits, and before *ἄλλων* has *ε* = *καί*. "add. *καί M. Boeth.*"
20. 18. A.T. has order: *ἄλλων ἴδιον εἶναι*. So *B. M. a.*
20. 20. *καί*] A.T. omits. So *M. a. Boeth.*
20. 22. A.T. has order: *καίπερ πεφυκὼς ἀεὶ γελαστικὸς εἶναι*.
20. 23. *ἔστιν δὲ εἶδους*] *εω, υβωλνρηγν* = *ἔτι τοῦ εἶδους*.
21. 1. *καὶ διαφερόντων*] *νωρερενι θλνwg* = *τῶν διαφορῶν*. The converse mistake in the A.T. occurred in 3. 5, 7.
21. 2. *κατηγορούμενον εἶναι*] is implied by *νωρηρηεωλ φη*.
21. 4. *τῆς κοινωνίας*] A.T. implies *κοινων*. So *M. Boeth.*
21. 6. *σπάνιοι*] *ρηλν νερερ* = *σπανίως*.
21. 8. *περὶ τῆς διαφορὰς τῶν αὐτῶν*] *ωλν γωηλwg υβωλν ε νωνωζε* = *περὶ ἰδίων εἶδους καὶ συμβεβηκότος*. So *M. Boeth.*
21. 10. *ποῖον ἢ πῶς ἔχον*] *ρηνζωρη ε λωδ νρωεω νλν* = *ποῖον ἢ πῶς ἔχει*.
21. 14. *ἐπεισοδιώδη*] is implied by *νωνωδνωλν*.
21. 16. *ἔχει ἄν*] *νλν* = *ἔχει*. ἦ] A.T. omits. So *B.*
21. 17. ἦ] *ε* = *καί*.
21. 20. A.T. implies *κοινων* as usual and omits *ἀχωρίστων*. So *M. Boeth.*
21. 21. *δῆ*] A.T. omits.
21. 22. *ἐκεῖνα*] *ωνwg* ? = *ἐκείνων* or *ἐκείνοις*.

21. 22. θεωρεῖται] *տեսալիս* = τὸ εἶδος. An obvious corruption of *տեսանήν*, which the Greek requires.
21. 22. ἄνευ] 'ի *վերայ* = ἐπί.
22. 1. οὕτως] A.T. omits.
22. 1. Αἰθίοψ] *Էթιοպացի* = ὁ Αἰθίοψ.
22. 4. Title : περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν αὐτῶν] *յաղաքս յատկի և պատահի յատկու թեանց* = περὶ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος ἰδιοτήτων. Comp. *M.* Boeth. : περὶ τῶν ἰδίων ἰδίου καὶ συμβεβηκότος.
22. 5. ἐνί] A.T. omits ; but *միայ* = ἐνί may easily have dropped out after *միայնում* = μόνω.
22. 7. A.T. has order : καὶ ἄνθρακι πρόσεστι.
22. 8. ἔστιν before ἐπίσης] A.T. omits.

APPENDIX I.

ON THE CODEX TICINUS.

A collation of this manuscript with the Greek Text supplies the following additions to and omissions from the above collations.

§ I. ON THE CATEGORIES.

ED. BEK.
PAGE.

- 1 a. 1. Cod. Tic. has *ὀνόματα*.
1 a. 10. Cod. Tic. retains *ἐστιν*.
1 a. 11. Cod. Tic. has order *ἀποδώσει λόγον*. So *g*.
1 b. 4. Add *τῆς γραμματικῆς* after *λέγεται*.
1 b. 4. *καί*] Cod. Tic. reads *ἡ καί*.
1 b. 6. Adds *τινός* after *ὑποκειμένου*.
1 b. 9. Reads *ἐστι* simply, omitting *καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενὸς λέγεται*. In the scholium introduced reads: *ἐξ ἀνάγκης εἶναι ἐν ὑποκειμένῳ· ἄνευ γὰρ ὑποκειμένου εἶναι ἀδύνατον*.
1 b. 15. Cod. Tic. has *ὁ γὰρ τις καὶ ἄνθρωπος καὶ ζῷον*. Cp. *e*.
1 b. 22. Cod. Tic. has *τῶν ὑπ' αὐτά*.
1 b. 26. A. T. has order *ἡ ποιὸν ἢ ποσόν*.
1 b. 29. Cod. Tic. retains *τρίπηχυν*.
2 a. 6. *τῇ*] Cod. Tic. *ἡ ἀποφάσει, τῇ*.
2 a. 6. Implies *τῇ δὲ πρὸς . . . συμπλοκῇ*.
2 a. 12. Cod. Tic. has *ἐστιν*.
2 a. 15. Cod. Tic. renders Waitz' text exactly.
2 a. 28. *κατηγορεῖται*] Cod. Tic. *κατηγορηθήσεται*.
2 a. 37. Cod. Tic. has *κατηγορεῖται*.
2 a. 38. *εἰ γὰρ κατὰ μηδενὸς τῶν τινῶν ἀνθρώπων*] Cod. Tic. *οὐ γὰρ εἰ κατὰ τινος τῶν τινῶν ἀνθρώπων*.
2 b. 2. Cod. Tic. *πάλιν καὶ τὸ χρώμα*.

- 2 b. 3. Cod. Tic. agrees with W. in reading simply *ἐν τινί*, not adding *σώματι*.
 2 b. 7. Cod. Tic. has order of Waitz.
 2 b. 18. Cod. Tic. *αἱ πρῶται οὐσίαι*.
 2 b. 19. Cod. Tic. *τὸ εἶδος*.
 2 b. 24. Cod. Tic. has *ἀποδώσει* without *τίς*.
 2 b. 26. Cod. Tic. has *τῶν πρώτων οὐσιῶν*.
 2 b. 31. Cod. Tic. has *τὴν πρώτην οὐσίαν*.
 2 b. 33. Cod. Tic. has *γνωριμώτερον* simply without *μᾶλλον*.
 3 a. 2. A. T. has *οὕτω καί*. So *g*.
 3 a. 7. Cod. Tic. retains *κατά*.
 3 a. 9. Cod. Tic. retains *τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν*.
 3 a. 10. Cod. Tic. implies *φανερὸν μὲν καὶ οὕτως ὅτι οὐδεμία ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ*. So *u*, Corr. *C*.
 3 a. 17. Cancel note.
 3 a. 26. Cod. Tic. implies *λέγεται*. So *h*, pr. *n*.
 3 a. 30. *ὅντα*] Cod. Tic. simply omits.
 3 a. 32. Cod. Tic. implies *λέγεται ὡς μέρη ὑπάρχοντα ἐν τινί*.
 3 a. 34. A. T. implies *συνωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγ. π. γὰρ αἱ ἀπὸ τούτων*.
 3 a. 36. The A. T. implies *κατὰ μὲν γὰρ* instead of *ἀπὸ μὲν γὰρ*.
 3 a. 39. *καί*] A. T. omits. So *n*.
 3 b. 1. sec. *καί*] A. T. omits. So *A. B. e. f*.
 3 b. 3. A. T. transposes *εἰδῶν* and *γενῶν*. So *nu*.
 3 b. 7. Cod. Tic. implies *συνώνημα . . . ἐστὶν ὧν*.
 3 b. 8, 9. Cod. Tic. omits *ἀπὸ* in both lines. Ven. Text retains.
 3 b. 10. Cod. Tic. retains *ἐπί*.
 3 b. 15. Cod. Tic. reads *ἄνθρωπον* simply without adding *τίς*.
 3 b. 18. Cod. Tic. has *οὐχ ἀπλῶς*, omitting *δέ*.
 3 b. 20, 21. Cod. Tic. has *τὴν οὐσίαν* in both lines.
 3 b. 27. Cod. Tic. orders the words thus: *οὐ δὲ τοῦτο ἴδιον τῆς οὐσίας*. Cp. *A. e. f*.
 3 b. 28. *γάρ*] A. T. omits. So *e. f. n. a*.
 3 b. 38. Cod. Tic. does not add *μᾶλλον*.
 4 a. 4. Cod. Tic. has order of Waitz: *εἶναι λέγεται*.
 4 a. 6. Cod. Tic. omits *καὶ ἦττον*. So *e*.
 4 a. 8. Cod. Tic. has *οὐσία ἐστίν*.
 4 a. 30. Cod. Tic. has *αὐτά*.
 4 a. 31. Cod. Tic. has *γενόμενον*.
 4 a. 33. Cod. Tic. has *ἕκαστον αὐτὸ μεταβολήν*.
 4 a. 34. Cod. Tic. retains *ἐστίν*.

- 4 b. 1. A. T. reads *γίγνεται* for *λέγεται*.
 4 b. 3. Omit "Bk" in text of Collation.
 4 b. 4. *εἰ δὴ*] A. T. *εἰ δέ*. So *e. f. g. u.*, corr. *C. n.*
 4 b. 5. Cod. Tic. does not add *φάσκει*, but agrees with W. in reading *δεκτικά τῶν ἐναντίων εἶναι*.
 4 b. 6. Cod. Tic. exactly renders Waitz' text in this passage.
 4 b. 9. Cod. Tic. adds *ἥ* before *ἀληθής*.
 4 b. 10. A. T. implies *δέ* instead of *γάρ*.
 4 b. 17. Cod. Tic. has *ταὐτὸν καὶ ἔν*, the order of W.
 4 b. 22. Cod. Tic. has *διωρισμένον* simply, without *τό*.
 4 b. 23. Cod. Tic. omits second *οἶον*, and retains *συνεχὲς δέ*.
 4 b. 26. Cod. Tic. retains *εἰ*.
 4 b. 27. Cod. Tic. implies *τῶν δέκα μόρια ἐστι, πρὸς οὐδένα κοινόν κ. τ. λ.* So *g.*
 5 a. 3. Cod. Tic. retains *πρὸς τινα κοινόν*.
 5 a. 6. *πρὸς δ*] A. T. implies *πρὸς ἥν* of *n*, or *πρὸς ἔν* of *C. h.*
 5 a. 12. Cod. Tic. *πρὸς τὸν αὐτὸν κοινόν ὄρον*.
 5 a. 14. Cod. Tic. has order of W: *αὐτοῦ τὰ μόρια συνάπτει*.
 5 a. 15. A. T. has *ἔτι δὲ πάλιν*, instead of *ἔτι δὲ τὰ μὲν*.
 5 a. 17. *οἶον τὰ μὲν*] A. T. implies *τὰ μὲν γάρ*.
 5 a. 21. A. T. has order *θέσιν τινα ἔχει*.
 5 a. 24. Cancel note.
 5 a. 26. A. T. introduces by some mistake the words *τὰ τοῦ τόπου* after *οὐδέ* and before *τὰ τοῦ χρόνου*.
 5 a. 34. *ἀλλ' εἴρηται τε*] A. T. implies *εἴρηται γάρ*.
 5 b. 3. Cod. Tic. retains *καὶ ἡ κίνησις πολλή*.
 5 b. 16. Cod. Tic. has *ποσόν*.
 5 b. 16. Cod. Tic. omits *αὐτό*.
 5 b. 18. Cancel note.
 5 b. 32. *ἀναφέρεται*] A. T. implies *ἀναφέροντα*. So *h*, pr. *C. n. d.*
 5 b. 35. *ἐαυτοῖς*] Cod. Tic. *ἀλλήλοις*.
 5 b. 35. Cod. Tic. has order *ἅμα τὸ αὐτό*.
 6 a. 1. Cod. Tic. implies *ἐπὶ τῆς οὐσίας*.
 6 a. 10. Cod. Tic. has *ἐρεῖ* simply.
 6 a. 14. *τῷ μέσῳ*] Cod. Tic. implies *τῶν μέσων*. So *e.*
 6 a. 15. Cod. Tic. has *εἰόκασιν*, after which it omits *δέ*.
 6 a. 22. Cod. Tic. has *οὐδὲ τὰ τρία τῶν τριῶν*.
 6 a. 23. *χρόνος εἶναι λέγεται*] Cod. Tic. *χρόνος λέγονται*. Here *εἶναι* is omitted in *u. n. f. g.*

- 6 a. 23. τῶν εἰρημένων] so Cod. Tic. without adding τούτων.
 6 a. 25. pr. καί] A. T. omits. So *u. f. pr. n.*
 6 a. 28, 29. Cod. Tic. omits καὶ χρόνος καὶ ἴσος καὶ ἄνισος, but otherwise agrees with text of W. So *δ*, cp. *e. u. f. g.*
 6 a. 31. Cod. Tic. has ἂν δόξαι . . . λέγεσθαι, with Waitz.
 6 a. 33. Cod. Tic. has ὁμοία simply.
 6 b. 4. αὐτὰ ἅπερ ἐστίν] Cod. Tic. τοῦθ' ὅπερ ἐστίν. So *e. n.*
 6 b. 4. A. T. omits εἶναι. So *n.*
 6 b. 7. Cod. Tic. omits εἶναι. So *n.*
 6 b. 15. Cod. Tic. implies ἡ before ἐναντιότης and perhaps omits ἐν.
 6 b. 16. A. T. reads ὅν after τι. So *e. n.*
 6 b. 19. A. T. seems to imply οὐδὲ τὰ τῶν τοιούτων οὐδενί.
 6 b. 21-24. Cod. Tic. has ὁμοιον γὰρ μᾶλλον καὶ ἥττον λέγεται· καὶ ἀνισαίτερον μᾶλλον καὶ ἥττον λέγεται, ἐκότερον αὐτῶν πρὸς τι ὅν· τό τε γὰρ ὁμοιον τινὶ ὁμοιον λέγεται καὶ τὸ ἀνισαίτερον τινὶ ἀνισαίτερον· οὐ πάντα δὲ τὰ πρὸς τι κ. τ. λ.
 6 b. 23. "τινὶ] *π. ρ. η. δ. η.* = τινός." Cancel this note; and in note on l. 24 read τινὶ for τινός.
 6 b. 25. Cod. Tic. has λέγεται μᾶλλον καὶ ἥττον.
 6 b. 28. A. T. omits δέ.
 6 b. 29. A. T. has order λέγεται δούλος. So *e. n.*
 6 b. 30. A. T. adds λέγεται before δεσπότης. Cf. *e. g. d.*
 6 b. 31. Cod. Tic. implies διπλασίου ἢν ἡμισυ.
 6 b. 31. ἐλάττωτος] so Cod. Tic. without either τοῦ or λέγεται.
 6 b. 32. μείζονος] so Cod. Tic. without λέγεται.
 7 a. 25. τῶν ὁμολογουμένως] Cod. Tic. τῶν ὁμολογουμένων.
 7 a. 32. Cod. Tic. has ὁ.
 7 a. 33. τούτου μόνου is also in *e. n.*
 7 a. 34. Cod. Tic. implies ἀπεδόθη, οἰκείως πρὸς αὐτὸ ῥηθήσεται.
 7 a. 34, 35. Cod. Tic. implies οἷον εἰ δούλος πρὸς δεσπότην λέγεται, περαιομένων κ. τ. λ. So *n.*
 7 a. 36, 37. Cod. Tic. has τὸ δίποδι εἶναι καὶ τὸ ἐπιστήμης δεκτικῷ εἶναι ἀνθρώπῳ. Cp. *n. e.*
 7 a. 38. Cod. Tic. has τοῦ δεσπότην εἶναι.
 7 a. 39. Cod. Tic. has λέγεται in place of ῥηθήσεται, and ῥηθήσεται in place of λέγεται. Cp. *B. C. d.*
 7 b. 1. Cod. Tic. has πρὸς ὁ, omitting ποτε.
 7 b. 3. Cod. Tic. has ῥηθήσεται.
 7 b. 4. γάρ] A. T. implies οὖν or δῆ, and also omits ὁ and τό. ὁ om. *e.*
 7 b. 6. Cod. Tic. retains γάρ before ἐτι.

- 7 b. 7. Cod. Tic. implies δοῦλος simply without δ.
- 7 b. 8. Cod. Tic. retains γάρ.
- 7 b. 17. The omission should not include the second καί.
- 7 b. 19. Cancel note.
- 7 b. 20. Cod. Tic. implies οὐκ simply, not οὐδέ.
- 7 b. 25. Cod. Tic. has λαμβάνομεν simply without ὕστερον.
- 7 b. 27. A. T. perhaps implies γενομένην.
- 7 b. 33. Cod. Tic. and J. 401 favour the reading αὐτὸ δὲ τὸ ἐπιστητόν. *B. n. u. e.* have αὐτό. *C. d. f.* add τό.
- 7 b. 34. ἔσται] A. T. ἔστιν. So *c.*, corr. *n.* Cancel note upon πολλά.
- 8 a. 5. Cod. Tic. has τὸ δὲ αἰσθητὸν ἔστιν, οἶον, σῶμα.
- 8 a. 7. τῷ αἰσθητικῷ] A. T. τῷ ἑφ.
- 8 a. 9. A. T. has order: τοῦ εἶναι αἰσθῆσιν.
- 8 a. 14. Cod. Tic. has καθάπερ δοκεῖ, ἦ.
- 8 a. 14. Cod. Tic. has κατὰ τινος τῶν δευτέρων οὐσιῶν.
- 8 a. 20. Cod. Tic. instead of καὶ ἡ τις κεφ. has simply οὐδέ κεφ., but like the Ven. Text retains οὐ before λέγεται.
- 8 a. 21. Cod. Tic. retains τινος.
- 8 a. 29. Cod. Tic. retains ἀποδέδοται.
- 8 a. 30. Cod. Tic. has ἐστὶ τὸ λύσαι.
- 8 a. 32. Cod. Tic. along with the Jerusalem and Paris MSS. end the sentence with the words ταυτὸν ἐστὶ and begin a new paragraph with τῷ (or τὸ) πρὸς τί πως ἔχειν, and introduce a space of commentary between.
- 8 a. 34. Cod. Tic. has ἔστι τοῦτο τὸ πρὸς τι.
- 8 a. 35. Cod. Tic. involves no departure from text of W.
- 8 b. 3. A. T. implies πρὸς τι πῶς ἔχει.
- 8 b. 4. A. T. has order οἶον εἰ τόδε τι οἶδε, and Cod. Tic. has an inexplicable reading which would imply in the Greek ἀφορισμένος ἐστὶ instead of ἀφορισμένως.
- 8 b. 5. A. T. has order οὗτο ἐστὶ διπλάσιον.
- 8 b. 9. Cod. Tic. retains οὐκ ἀορίστως δέ.
- 8 b. 11. Cod. Tic. retains γὰρ τὸ τοιοῦτο γίνεται, οὐκ ἐπιστήμη.
- 8 b. 14, 15. Cod. Tic. implies ὁ εἰδὼς τις τῶν πρὸς τι ὀρισμένως, κακεῖνο πρὸς ὃ λέγεται ὀρισμένως εἴσεται.
- 8 b. 16. Cod. Tic. has ἕκαστον.
- 8 b. 17. Cod. Tic. has ὅπερ ἐστίν.
- 8 b. 36. Cod. Tic. retains καὶ ν'σος.
- 9 a. 7. Cod. Tic. has διακείνται.

- 9 a. 23. Cod. Tic. has *νοσώδεις δὲ τῷ δύνανται ἔχειν φυσικὴν τοῦ μηδὲν πάσχειν. ὁμοίως δὲ κ. τ. λ.*, thus omitting *ῥαδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων*.
- 9 a. 27. Instead of *τῷ ἀδυναμίαν ἔχειν τοῦ αὐτοῦ τούτου* Cod. Tic. involves *τῷ δύνανται ἔχειν ἀρκέειν μὴ ῥαδίως διαιρεῖσθαι τοῦ αὐτοῦ τούτου*.
- 9 a. 32. Cod. Tic. has *τὰ γὰρ δεδεγμένα ποιά λέγεται*, omitting *αὐτά* altogether. Om. *B. d. i.*
- 9 b. 1. Cancel note in text, and instead of it read thus: "A. T. has *γλυκύ* in place of *μέλι*, so that sentence runs thus: *οὔτε γὰρ τὸ γλυκὺ τῷ πεπονθέναι τι λέγεται γλυκύ.*"
- 9 b. 16. *τῶν*] A. T. seems to omit.
- 9 b. 19. Cod. Tic. retains order *Καὶ τὴν χρόαν ὁμ.*
- 9 b. 20. A. T. has order *παθῶν τινων*.
- 9 b. 22. Cod. Tic. implies reading of W., except perhaps omitting *ἐν*.
- 9 b. 22. A. T. seems to involve *μελανίαί γεγένηται*.
- 9 b. 24. A. T. has order *διὰ μακρὰν νόσον*; *τὸ τοιοῦτον* is in C. and Vat. 238.
- 9 b. 25. *ἤ*] Cod. Tic. *καί*.
- 9 b. 25. Cod. Tic. has *μὴ ῥαδίως ἀποκαθίσταται ἢ καὶ διὰ βίου παραμένουσι*.
- 9 b. 32. A. T. perhaps involves *προσπεπονθέναι* instead of *πεπονθέναι*.
- 9 b. 35. Cod. Tic. retains order *τινων παθῶν*.
- 9 b. 36. Cod. Tic. has *ποιότητες ποιότητες λέγονται*.
- 10 a. 4. Cod. Tic. does not add *καί*.
- 10 a. 15. *ἤ*] A. T. implies *καί*.
- 10 a. 22. Cod. Tic. retains *πως*.
- 10 a. 27. *αἱ εἰρημέναι*] A. T. has *αἱ προειρημέναι*.
- 10 a. 28. A. T. omits *ἄλλως*.
- 10 a. 30. Cod. Tic. has *παρωνύμως λέγεται* with W.
- 10 b. 9. Cod. Tic. has *τῆς ἀρετῆς* simply.
- 10 b. 10. Cod. Tic. has *τὰ παρωνύμως*.
- 10 b. 11. Cod. Tic. has *ἄλλως*.
- 10 b. 18. Cod. Tic. has *τὸ λοιπὸν ἔσται ποιόν*.
- 10 b. 20. Cod. Tic. has *τῇ δικαιοσύνῃ ἢ ἀδικία*.
- 10 b. 23. A. T. has *ἐφαρμόζει* with *g. n.*
- 10 b. 31. Cod. Tic. omits *καὶ ἥττον*. So *B.* and *pr. A.*
- 11 a. 3. *καὶ τὸ ἥττον*] Cod. Tic. omits.
- 11 a. 6. Cod. Tic. does not add *καὶ τὸ ἥττον*.
- 11 a. 8. *ἢ τόν*] A. T. has *καὶ τόν*. So *C. e.*, corr. *n.*
- 11 a. 9. A. T. implies *τὰ δὲ μὴ ἐνδεχόμενα*, or perhaps *ἐπιδεχόμενα*. The same word is used as rendered *ἐπιδέχεται*, *ἐπιδέχεσθαι*, and *ἐπιδεχόμενα* in ll. 3, 6, and 7.

But, it should be added, this same word is the usual Arm. equivalent of *ἐνδέχομαι*.

- 11 a. 13. A. T. has *μᾶλλον* simply, not adding *καὶ ἥττον*.
 11 a. 16. A. T. has *μόνας* after *ποιότητας*.
 11 a. 24. *τῶν πρὸς τι* is read in *C. e. f.*
 11 a. 29. Cod. Tic. retains *καί*.
 11 a. 30. Cod. Tic. has *οὐ* simply, not *ἀλλὰ οὐ*. So in l. 31.
 11 a. 30 alt. *γραμματική*] Cod. Tic. has this in margin in first hand, but in text has *ἐπιστήμη*.
 11 a. 37. A. T. seems to involve *ἀτοπώτερον*.
 11 b. 1. A. T. omits *δέ* after *ἐπιδέχεται*. So *e. n. i. q.*
 11 b. 2. *πρ. καί*] Cod. Tic. omits. So *e.*
 11 b. 6. *θερμαίνεσθαι*] Cod. Tic. has *λυπείσθαι* without *τό*.
 11 b. 27. *τινὸς γὰρ διπλάσιον*] A. T. omits. *n.* om. *διπλάσιον*.
 11 b. 30. Cod. Tic. retains words *τὸ γὰρ ἐπιστητὸν κ. τ. λ.*
 11 b. 36. Cod. Tic. has order of W.
 11 b. 38—12 b. 2. A. T. omits *δέ*, and Cod. Tic. reads *ὅσα τῶν ἐναντίων ἐστὶ*, τοιαῦτά ἐστιν ὥστε ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι ἢ ὡν κατηγορεῖσθαι, ἀναγκαῖον αὐτῶν θάτερον ὑπάρχειν, οὐ* οὐδὲν ἐστὶν ἀνὰ μέσον*.
 12 a. 6. A. T. has order: *ἡ ὑγίειαν ἢ νόσον*.
 12 a. 6. A. T. has order: *καὶ ἄρτιον δὲ καὶ περιττόν*.
 12 a. 9. A. T. has order: *οὔτε ἄρτίου καὶ περιττοῦ*.
 12 a. 13. A. T. has order: *λευκὸν ἐστὶν ἢ μέλαν*.
 12 a. 13. A. T. implies *οὐ φαῦλον δὲ καὶ σπ.*, or *οὐδὲ φ. κ. σπ.*
 12 a. 14. *κατηγορεῖται μὲν καὶ κατ'*] Cod. Tic. *κατηγόρηται μὲν κατ'*, while the Venice Text implies *ὁ κατηγόρηται κατ'*. *e.* om. *καί*.
 12 a. 23. A. T. has order: *ἀποδοῦναι τὸ ἀνὰ μέσον*.
 12 a. 28. Cod. Tic. has *περὶ τοῦτο* simply.
 12 a. 29, 30. Cod. Tic. has *ἐκαστον τῶν τῆς ἕξεως δεκτικῶν, ὅταν ἐν ᾧ πέφυκεν ὑπάρχειν, ὅτε (or ? ὅταν) ὁ πέφυκεν ἔχειν μηδαμῶς μὴ ὑπάρχειν*.
 12 a. 35. A. T. has order: *τὸ ἔχειν τὴν ὄψιν*. *C. e. n.* have same order, but read *ἕξιν*.
 12 a. 39. Cod. Tic. adds *καί* before *ἐστερηῆσθαι*.
 12 b. 6. A. T. has order: *κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν*. So *n.*
 12 b. 7. A. T. has order: *κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν*. So *n.*
 12 b. 9. It should be remarked that *ἦ* is read for *καί* in *C. n.*
 12 b. 23. Cod. Tic. has *κάκεινο* simply.
 12 b. 27. Cod. Tic. omits *δῆλον*.

- 12 b. 28. *ὤν*] First hand in Cod. Tic., also J. 1291 read *δ*, which in Cod. Tic. is corrected by an ancient hand into *ὤν*. Ven. Text has *ὤν*.
- 12 b. 30. Cod. Tic. simply omits *γάρ*; also omits *τι* after *μέσον*.
- 12 b. 30. *ὤν*] Cod. Tic. implies *ὤν δέ*. Thus acc. to Cod. Tic. l. 30 would run :
τούτων οὐδὲν ἦν ἀνὰ μέσον, ὤν δὲ θάτερον ἀναγκαῖον ἦν τῷ κ. τ. λ.
- 12 b. 33. A. T. implies *οὐ γὰρ λευκὸν οὔτε μέλαν πᾶν εἶναι τὸ δεκτικόν*, omitting *ἀνάγκη*.
- 12 b. 37. Cod. Tic. retains *εἰ μὴ* simply.
- 12 b. 38. *ἐπὶ δὲ—ὑπάρχειν*] Cod. Tic. retains text of Waitz.
- 12 b. 39. *καὶ* before *οὐχ*] Cod. Tic. omits.
- 13 a. 2. Cod. Tic. retains *ὑπάρχει*.
- 13 a. 8. Cod. Tic. has *ἀλλ' οὐδ' ὤν ἀνὰ μέσον ἐστίν, ἀναγκαῖον ποτε παντί*. Cp. *η*.
- 13 a. 9. Cod. Tic. has *ὑπάρχειν* simply.
- 13 a. 11. *καὶ τούτων*] Cod. Tic. *καὶ τοῦτο*.
- 13 a. 14. *ἀλλὰ τισί*] so Cod. Tic. simply.
- 13 a. 24. Cod. Tic. omits *καί*.
- 13 a. 34. Cod. Tic. does not add *μεταβολὴν γίνεσθαι*.
- 13 a. 35. *τις*] Cod. Tic. implies *οὔτις*.
- 13 a. 36. Cod. Tic. has *ἔφυσεν* simply.
- 13 b. 3, 4. A. T. has order : *ἀναγκαῖον εἶναι θάτερον ἀληθές*, still omitting *αἰεί*.
- 13 b. 11. Cod. Tic. retains *ἐστίν*.
- 13 b. 18. Cod. Tic. involves *οὔτε γὰρ τὸ νοσεῖ Σωκράτης οὔτε τὸ ὑγιαίνει ἀληθές ἐστίν, αὐτοῦ μὴ ὄντος ὅλως τοῦ Σωκράτους ψεύδους*.
- 13 b. 20. Cod. Tic. omits *καὶ τῆς ἔξω* and words *τε ὅλως οὐδέτερον ἀληθές, ὄντος τε*, and also reads *ἐστί* instead of *δεῖ* after *οὐκ* in l. 21.
- 13 b. 25. *ὅλως*] A. T. implies *ἀπλῶς*.
- 13 b. 30. Cod. Tic. retains *καί*.
- 13 b. 33. Cod. Tic. involves *ὥστε ἐπὶ ἀλλήλων ἴδιον*.
- 13 b. 36. Cod. Tic. retains *τοῦτο δὲ δῆλον*.
- 13 b. 37. Codices *C. g. e. n.* also make this addition.
- 14 a. 20. *γένη*] Cod. Tic. has *γένος*.
- 14 a. 24. Cod. Tic. retains *ἐν γένει*.
- 14 a. 26. A. T. has *πρώτον μὲν γὰρ καί*. So *e. n. u.*
- 14 a. 36. Cod. Tic. has *κατά* simply, but adds *τό* before *πρότερον*, with *A. d. e. i. n.*
- 14 b. 4. A. T. has *παρὰ τὰ προειρημένα*. So *g.*
- 14 b. 5. Cod. Tic. retains *εἶναι τῇ φύσει δοκεῖ*.
- 14 b. 9. A. T. omits *σχεδόν*. So *n.* It should be added that Codd. *e. n.* have order : *τοῦ πρ. τρόποι*.

- 14 b. 10. A. T. perhaps implies instead of *καὶ ἕτερος εἶναι* the following: *ἕτερος ἔτι εἶναι*.
- 14 b. 11. Cod. Tic. has *τῶν γὰρ ἀντιστρεφόντων* simply.
- 14 b. 24. Cod. Tic. simply omits *δὲ λέγεται*.
- 14 b. 25. A. T. omits *ἐστίν*. So *n*.
- 14 b. 38. Read in note *χερσαῖον* for *χερσόν*.
- 15 a. 4. The order of A. T. *ἀεὶ τῶν εἰδῶν* is read in *C*.
- 15 a. 5. A. T. omits *ἐστι*. So *e. n*.
- 15 a. 9, 10. Cod. Tic. has *μηδαμῶς δὲ αἴτιον τοῦ εἶναι τῷ ἐτέρῳ ἐστί*.
- 15 a. 14. Cod. Tic. retains order of *W*.
- 15 a. 15. Cod. Tic. has *αὗται μὲν οὖν αἱ κινήσεις*.
- 15 a. 17. Cod. Tic. has *τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς* by a copyist's error.
- 15 a. 19. Cod. Tic. retains *ἀλλοιούμενον*, but for *τινά* implies *τινάς*.
- 15 a. 20. Cod. Tic. retains *ἀλλοιῶσθαι*.
- 15 a. 29. Read in note "rc add *n*."
- 15 b. 1. Cod. Tic. retains *κινήσεις ἡρεμία*.
- 15 b. 6. Cod. Tic. retains *τῇ δὲ λοιπῇ τ. ἀπ. κιν.*
- 15 b. 7. Cod. Tic. adds *τε* after *εἶναι*. So *C. f*.
- 15 b. 9. *ἡ τὴν εἰς τ. ἐ. τ. π. μεταβολήν*] Cod. Tic. *τῇ εἰς τ. ἐ. τ. π. μεταβολῇ*. So *A. B. e. u. pr. d. n*.
- 15 b. 13. Cod. Tic. has *τῇ κατὰ τὸ ποιὸν ἡρεμία ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ ποιοῦ μεταβολή*.

§ II. ON THE DE INTERPRETATIONE.

- 16 a. 6. Cod. Tic. has *ὃν μέντοι τούτων* (a simple corruption in Arm. of *ταῦτα*) *σημεῖα πρώτων, ταῦτὰ πᾶσι κ. τ. λ.* Boeth.: "quorum autem haec primorum."
- 16 a. 8. Cod. Tic. retains *ἤδη ταῦτά*.
- 16 a. 10. Cod. Tic. retains *ὅτε μὲν*.
- 16 a. 10. Cod. Tic. retains *ἤδη*.
- 16 a. 11. *φ*] Cod. Tic. like *V. T.* has *οἷς*.
- 16 a. 14. Cod. Tic. retains reading of *W*.
- 16 a. 15. Cod. Tic. has *ἡ τὸ λευκόν, ὅταν μὴ προστεθῇ τι οὕτω ἐστὶν οὔτε ψεύδος οὔτε ἀληθές· σημεῖον δὲ ἐστὶ τοῦδε. καὶ γὰρ κ. τ. λ.*
- 16 a. 19. A. T. omits *μὲν οὖν*.
- 16 a. 25. A. T. implies *ἀλλ' οὐδενὸς κεχωρισμένον*. So Boeth.: "sed nullius separati."
- 16 a. 26. Boethius also omits *οὐδέν*, reading "ut in equiferus ferus. Secundum placitum vero."

O

- 16 a. 27. Cod. Tic. omits the scholion added in other texts.
- 16 b. 1. Cod. Tic. implies ἀλλὰ πτώσις ὀνόματος. Cod. A has πτώσις.
- 16 b. 4. οὐδὲν γὰρ πω] The A. T. rather implies οὐδέ πω γάρ than οὐδέ γάρ πω.
- 16 b. 6. Cod. Tic. omits δέ with *g*, and adds τὸ before μέρος.
- 16 b. 11. Erratum. Read in second line of note “*ξ*=ἐποκειμένων.”
- 16 b. 12. λέγω] A. T. λέγομεν. So 17 a. 39.
- 16 b. 20. Cod. Tic. retains ὁ λέγων.
- 16 b. 24. Cod. Tic. retains ἦν.
- 17 a. 11. Cod. Tic. has ὁ τοῦ ἀνθρώπου λόγος. Boethius agrees with A. T. throughout this passage: “ex verbo esse vel casu. Etenim hominis ratio.”
- 17 a. 12. ἡ τι τοιοῦτον] Cod. Tic. implies ἡ ἄλλο τι τῶν τοιούτων.
- 17 a. 14. Cod. Tic. implies οὐ γὰρ τῷ σίνεγγυς δὴ εἰρησθαι.
- 17 a. 30. Cod. Tic. reads comma before, not after, ὡσαύτως, and A. T. omits καὶ before ὁ κατέφησε. So Boeth. “et quod quis negaverit.”
- 17 a. 33. Cod. Tic. omits καί, but retains τοῦτο.
- 17 a. 36. In note on ἄλλα read ἔτι for ἔπι.
- 17 a. 40. Cod. Tic. for *ῥι-ρωρῶν-ζῥι-ρῶν* has *ῥι-ρωρῶν-ζῥι-ρῶν*, the regular equivalent of καθ' ἕκαστον.
- 17 b. 4. Boethius omits τι.
- 17 b. 4. Cod. Tic. has ἔσονται ἐναντίαι αἱ ἀποφάνσεις.
- 17 b. 7. Boeth. omits αὐται μέν: “quando autem in universalibus non universaliter, non sunt contrariae.”
- 17 b. 8. Boeth. omits ποτέ: “est esse contraria.”
- 17 b. 13. καθόλου κατηγορεῖν τὸ καθόλου] Cod. Tic. implies τὸ καθόλου κατηγορεῖν καθόλου.
- 17 b. 14. Boethius also omits ἀληθής: “nulla enim affirmatio erit, in qua.”
- 17 b. 17. Cod. Tic. implies καὶ ἀποφάσει λέγω, though the first hand suspects καί.
- 17 b. 18. Cod. Tic. retains ὅτι οὐ καθόλου.
- 17 b. 20. Cod. Tic. retains ἐναντίως.
- 17 b. 22. Cod. Tic. omits words: οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιος.
- 17 b. 28. Cod. Tic. does not add ὡσαύτως.
- 17 b. 28, 29. Cod. Tic. omits words: οὐκ ἔστι Σωκράτης λευκός.
- 17 b. 32. alt. καί] Cod. Tic. omits. So *G*.
- 17 b. 33. pr. καί] Cod. Tic. omits.
- 17 b. 40. ἡ κατάφασις] Cod. Tic. has this in margin in first hand, but in text ἡ ἀπόφασις.
- 17 b. 40. Cod. Tic. has ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ.
- 18 a. 1. Cod. Tic. has ἡ ὡς καθόλου ἡ ὡς μὴ καθόλου.

- 18 a. 3. Cod. Tic. has οὐκ ἡ ἀντικειμένη.
- 18 a. 5. Cod. Tic. has τῇ δὲ τις ἄνθρωπος ἢ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός, omitting first λευκός.
- 18 a. 8. Boeth. partly agrees with A. T. "uni negationi una adfirmatio."
- 18 a. 15. Cod. Tic. has simply οὐκ.
- 18 a. 21. Cod. Tic. has οὐδὲν γὰρ διαφέρει εἰπεῖν ὅτι ἔστιν ἵππος καὶ ἄνθρωπος λευκός, ἢ ὅτι ἔστιν ἵππος λευκός καὶ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. Thus in l. 21 Arm. omits the words τοῦτο and ἢ, perhaps reading ὅτι in place of latter, and in l. 22 omits τοῦτο δὲ οὐδὲν διαφέρει τοῦ εἰπεῖν, and in l. 23 introduces ἢ ὅτι before ἔστιν ἵππος λευκός.
- 18 a. 28. Cod. Tic. omits ἀνάγκη.
- 18 a. 32. Cod. Tic. has τῶν καθόλου λεχθέντων, μὴ καθόλου. So *e*.
- 18 a. 32. Cod. Tic. omits δέ after εἴρηται.
- 18 a. 34. Note refers to first ἢ.
- 18 a. 35. Boeth. reads "nam si hic quidem," etc., so agreeing with A. T.
- 18 a. 37. Cod. Tic. has κατάφασις simply.
- 18 b. 2. Cod. Tic. retains ἢ οὐ λευκόν.
- 18 b. 2. Cod. Tic. retains ἢν.
- 18 b. 3. Cod. Tic. reads καὶ εἰ μὴ, ψευδεται, omitting ὑπάρχει, but retaining καί.
- 18 b. 5. Cod. Tic. has ἢ ψευδῇ simply.
- 18 b. 6. ἢ οὐκ ἔσται] Cod. Tic. has ἢ οὐκ οὐκ ἔσται.
- 18 b. 9. Cod. Tic. retains οὕτως ἢ μὴ οὕτως.
- 18 b. 21. Cod. Tic. has ὅτι λευκὸν καὶ μέλαν, δεῖ.
- 18 b. 22. Cod. Tic. implies εἰ δὲ ὑπάρχειν εἰς αἶριον, ὑπάρξειν εἰς αἶριον εἰ δὲ μὴ ἔσται μήτε μὴ ἔσται εἰς αἶριον, οὐκ ἂν εἴη τὸ κ. τ. λ. Thus the only real change implied is of ὑπάρξει into ὑπάρχειν in l. 22, which reading is found in *d. u*, and the addition of εἰς before αἶριον in l. 23 as found in *C. E. e. u*.
- 18 b. 25. Boeth. also adds ναυμαχίαν.
- 18 b. 26. A. T. has order ταῦτα ἄτοπα.
- 18 b. 33. Cod. Tic. omits τοδί after ἔσται. So also Boeth.
- 18 b. 37. Cod. Tic. retains ἢ μὴ εἶπον.
- 18 b. 38. Cod. Tic. retains text of W, only omitting τι. Boeth. also omits τι.
- 18 b. 39. Boeth. seems to have read διὰ τὸ καταφάναι ἢ ἀποφάναι, for he renders "propter negare vel adfirmare."
- 19 a. 2. Cod. Tic. does not add καί.
- 19 a. 4. Cod. Tic. has ὅτε γὰρ ἀληθῶς εἰπέ τις, ὅτι ἔσται. Boeth. also renders "quando enim."
- 19 a. 6. Cod. Tic. retains εἰπεῖν αἰεὶ ὅτι ἔσται.
- 19 a. 7. δῆ] A. T. δέ.

- 19 a. 9. Cod. Tic. agrees with Waitz except that it omits *ὁμοίως* and implies *ἐνδεχόμενα γίνεται* rather than *ἐνδέχεται*. Boethius omits *ὁμοίως*.
- 19 a. 18. Omit note ad loc.
- 19 a. 20. Boethius also has "vel affirmatio vel negatio."
- 19 a. 21. Cod. Tic. implies no alteration of text of W.
- 19 a. 26. Cod. Tic. has *ὅτε ἔστι τὸ ἀπλῶς εἶναι κ. τ. λ.*
- 19 a. 28. *εἶναι μὲν*] Cod. Tic. *εἶναι δέ*.
- 19 a. 28. Cod. Tic. has *ἅπαν* simply.
- 19 a. 36. Cod. Tic. retains *τούτων γάρ* simply.
- 19 a. 37. Cod. Tic. retains *θάτερον μόνιον*.
- 19 a. 38. Cod. Tic. has *μᾶλλον* simply.
- 19 a. 39. Cod. Tic. implies *τὴν ἐτέραν, οὐ μέντοι ταύτην ἀλ. ἢ ψ. ὥστε*.
- 19 b. 7. Cod. Tic. agrees with text of W.
- 19 b. 8. *ὄνομα μὲν οὐ λέγω*] *ωύηηη ηζ ωυηηη* in Cod. Tic. The punctum delens set over *ηζ* by first hand implies that *οὐ* is to be omitted.
- 19 b. 9. Cod. Tic. has *ἐν γάρ πως σημαίνει τὸ ἀόριστον ὄνομα, ὥσπερ καὶ τὸ οὐκ ὑγιαίνει οὐ ῥῆμα ἐστὶ πᾶσα κατάφασις*.
- 19 b. 12. Boethius renders *οὐδέ* by "vel," as if he read *ἢ*.
- 19 b. 15. Boethius also omits *ἔσται*.
- 19 b. 20. *λέγω δὲ οἶον* — 19 b 32. *οὕτω τέτακται*] Cod. Tic. agrees with text of W. throughout except for following small differences:—
- b. 22. Read in order *ταῦτα ἔσται*.
- b. 25. Read *δικαίῳ* for *ἀνθρώπῳ* twice. So Boethius.
- b. 27. Omit *ἀπόφασις τούτου*.
- b. 28. Omit *οὐκ ἔστι δικ. ἄν*.
- b. 30. Read *δικαίῳ* for *ἀνθρώπῳ* twice and set *προσκέσεται* at end of clause after *τῷ οὐ δικαίῳ*. So Boethius.
- b. 31. Read *λέγεται* instead of *εἴρηται*.
- 20 a. 8. Cod. Tic. retains *πᾶς ἄνθρωπος*.
- 20 a. 10. Cod. Tic. adds *τὸ ὄνομα* after *καθόλου*.
- 20 a. 13, 14. Cod. Tic. has *ἢ ὅτι καθόλου τοῦ ὀνόματος ἢ καταφάναι ἢ ἀποφάναι*.
- 20 a. 14. *τὰ δὲ ἄλλα*] A. T. has *τὰ δὲ ἄλλα* or *τὰ ἄλλα οὖν*. Boethius "ergo cetera."
- 20 a. 17. A. T. omits *ἐστὶ*.
- 20 a. 19. *αἱ δὲ ἀντικειμέναι*] Cod. Tic. *οὔτε* (or *οὐδέ*) *αἱ ἀντικειμέναι*.
- 20 a. 23. Cod. Tic. retains *οὐ*.
- 20 a. 23. Cod. Tic. has *φανερὸν δὲ ὅτι*, retaining *δέ* but rejecting *καί*.
- 20 a. 24. Cod. Tic. retains order *εἰ ἀληθές*.
- 20 a. 25. Cod. Tic. retains *ὅτι καί*.

- 20 a. 31. *καί*] A. T. has *ἤ*. So Boethius "nomina vel verba."
- 20 a. 32. A. T. implies *ἀπόφασις* instead of *ἀποφάσεις*.
- 20 b. 3. Cod. Tic. retains *ἐστι*.
- 20 b. 4. Cod. Tic. retains *τοῦ μὲν γάρ*.
- 20 b. 19. Cod. Tic. has *ἐάν* simply.
- 20 b. 32. Cod. Tic. omits *τῶν* before *χωρίς*.
- 20 b. 34. Boethius also omits *ταῦτα*: "et ut unum" is his rendering.
- 20 b. 36. The Cod. Tic. implies, as it would seem, the following: *εἰ γὰρ μή, ὃ τί τις ἐκότερον εἶη, καὶ ἄμφω, πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔπεται*. Boethius has "si enim, quoniam alterutrum dicitur, et utrumque dicitur, multa et inconvenientia erunt." From which Karl Meiser (*Jahrbücher für classische Philologie von Fleckeisen*, Band 117, p. 252) infers that Boethius read *εἰ γάρ, ὅτι ἐκότερον, καὶ τὸ συνάμφω*. The reading *εἰ γὰρ μή* was beyond doubt in the Armenian translator's Greek text.
- 20 b. 39. *ὥστε ἔσται ἄνθρωπος λευκὸς λευκός*] Cod. Tic. has *ὥστε ὁ* (or *τὸ*) *ἄνθρωπος ἔσται λευκός*.
- 21 a. 2. *καὶ Σωκράτης—δίπους*] Cod. Tic. has *καὶ Σωκράτης, ἄνθρωπος καὶ ἄνθρωπος καὶ δίπους*.
- 21 a. 5. Cancel note on *ἀπλῶς*.
- 21 a. 6. *λέγειν ἄτοπα*] Cod. Tic. implies *ψεύδεσθαι ἄτοπα*.
- 21 a. 11. Cod. Tic. omits *τό*. So *π*.
- 21 a. 12. *οὐδ' εἰ τὸ λευκὸν μουσικόν*] Cod. Tic. has *εἰ δὲ τὸ λευκὸν μουσικόν*. In the Cod. Tic. there is a lacuna between *τὸ* and *λευκόν*, where one letter has been erased. What the letter was cannot be seen, but there is no room for the equivalent of *οὐ* to have stood there. Like the Ven. Text the Cod. Tic. omits the words immediately following.
- 21 a. 13. Cod. Tic. retains *τὸ μουσικὸν λευκόν*.
- 21 a. 14. Cod. Tic. retains *τὸ λευκὸν μουσικόν*.
- 21 a. 18. Boethius has order of A. T. "in homine bipes et animal."
- 21 a. 22. Boethius, like the A. T., implies *οἷς ἔπεται*: "quando in adiecto quidem aliquid oppositorum inest quae consequitur contradictio."
- 21 a. 25. Cod. Tic. omits *μή* altogether.
- 21 a. 31. Cod. Tic. has *καὶ ἀληθές ἐστιν εἰπεῖν*.
- 21 b. 1, 2. Cod. Tic. implies *τοῦ εἶναι ἄνθρωπον ἀπόφασις μὴ εἶναι ἄνθρωπον, τὸ μὴ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ τὸ εἶναι μὴ λευκὸν ἄνθρωπον*. It therefore omits the words *οὐ τὸ εἶναι μὴ ἄνθρωπον, καὶ τοῦ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον* doubtlessly through the similar endings. In this as in other passages where omissions in the Cod. Tic. are clearly due to this cause, the

Venice Text is a record of attempts to patch up a meaning out of the mutilated passage.

- 21 b. 5. The Cod. Tic. agrees with Ven. Text except in this, that λέγω is added, though in first hand, in margin.
- 21 b. 6. προστίθεται] A. T. implies προστιθείη.
- 21 b. 11. τὸ δυν. μ. ε. ἀλλ' οὐ τ. μ. δ. ε.] The Cod. Tic. has οὐ μὴ δυνατόν εἶναι ἀλλὰ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι.
- 21 b. 12. Cod. Tic. has δυνατόν εἶναι καὶ μὴ εἶναι.
- 21 b. 18. Boethius agrees with A. T. and *n.* "non igitur est ista negatio."
- 21 b. 19. Cod. Tic. reads ἐκ τούτων ἢ τὸ αὐτὸ καταφάναι.
- 21 b. 20. Cod. Tic. retains ἢ μὴ κατὰ τὸ εἶναι.
- 21 b. 21. Cod. Tic. reads γίνεσθαι καταφάσεις. So Boethius, "fieri affirmationes."
- 21 b. 23. τοῦ δυνατόν εἶναι τὸ μὴ δυνατόν εἶναι] Cod. Tic. has τοῦ δυνατόν εἶναι, τὸ μὴ δυνατόν εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ (or οὐ) δυνατόν μὴ εἶναι, the last clause of which the first hand, it seems, corrected into ἀλλὰ οὐ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι, which reading is in *C. K. f.*
- 21 b. 25. Perhaps the A. T. implies ἐνδεχομένου εἶναι.
- 21 b. 27. Cod. Tic. retains τὰ δ' ὑποκειμένα, but rejects πράγματα.
- 21 b. 28, 29. The Cod. Tic. repeats by a dittology the words τὸ μὲν λευκὸν τὸ δ' ἄνθρωπος, οὕτως ἐνταῦθα τὸ μὲν εἶναι καὶ μὴ εἶναι ὥς ὑποκειμένου γίνεται.
- 21 b. 34, 35. Cod. Tic. reads τοῦ δὲ δυνατόν μὴ εἶναι ἀπόφασις οὐ τὸ μὴ (or οὐ) δυνατόν εἶναι ἀλλὰ τὸ μὴ (or οὐ) δυνατόν μὴ εἶναι. This is the reading of *A. K. c.* rec. marg. *B.*
- 21 b. 36. αἱ τοιαῦται κ. τ. λ.] Cod. Tic. nearly agrees with the Ven. Text and would thus run in Greek: αἱ τοιαῦται, δυνατόν εἶναι καὶ δυνατόν οὐκ (or μὴ) εἶναι, ἀλλ' οὐ τὸ δυνατόν εἶναι καὶ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι, οὐ τὸ δυνατόν μὴ εἶναι, οὐδέποτε.
- 22 a. 1. ἀντικείμενα γάρ οὐδέ γε.] Cod. Tic. agrees with text of *W.* in exhibiting this reading.
- 22 a. 4. οὐ τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.] Cod. Tic. implies οὐ τοῦ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, which is perhaps a slip in rendering.
- 22 a. 6. καὶ τοῦ ἀδύνατον εἶναι] Cod. Tic. seems to retain just this reading.
- 22 a. 7. τοῦ δὲ ἀδύνατον μὴ εἶναι] Cod. Tic. seems to involve τοῦ δὲ ἀδύνατον μὴ εἶναι.
- 22 a. 8. καὶ μὴ εἶναι δεῖ] Cod. Tic. has καὶ μὴ εἶναι ἀεὶ δεῖ.
- 22 a. 9. A. T. has full stop after ὑποκειμένα.
- 22 a. 10. ποιοῦντα] Cod. Tic. and a Jerusalem MS. have here *ωνηζήλη* = προστίθεντα. In note on 21 b. 5 I conjectured that *ωνηζήλη* προστίθεντα

was in the present passage a copyist's error for *ἠνέβληται* = *ποιοῦντα*, but the version of Boethius makes this doubtful. It runs: "negationem vero et adfirmationem haec facientem ad unum adponere." As to which Karl Meiser (in Fleckeisen's Jahrbücher, vol. 117, p. 253) remarks: "dies lässt im Griechischen statt *πρὸς τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι* erwarten *πρὸς ἐν* (oder *τὸ ἐν*?) *συντάττειν* (oder vielmehr *προστιθέναι*?)." However in Boethius "facientem" certainly renders *ποιοῦντα*, so that *ἠνέβληται* is anyhow wanted in the Armenian.

- 22 a. 11. *φάσεις*] Cod. Tic. has *φάσεις καὶ ἀποφάσεις*.
- 22 a. 15. *τό*] Cod. Tic. retains.
- 22 a. 16. *καὶ τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι*] Cod. Tic. has *καὶ τὸ μὴ δυνατόν εἶναι*.
- 22 a. 18. *Καὶ τὸ οὐκ*] There is an erasure, accidental or purposive, of the Cod. Tic. where these words would come.
- 22 a. 19. Cod. Tic. seems to have had *μὴ δυνατόν μὴ εἶναι καὶ τῷ μὴ ἐνδεχομένῳ μὴ εἶναι*.
- 22 a. 19. *τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι*] Cod. Tic. has *ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι*, and then follows before the words *τῷ δὲ μὴ δυνατόν* an erasure equal to two lines of Waitz' Text. The words erased seem to have been: *ἡ δὲ ἠνέβληται τὴν ἐξ ἀνάγκης καὶ τὴν ἐξ ἐνδεχομένου καὶ τὴν ἐξ ἀναγκαῖου καὶ τὴν ἐξ ἀδυνατοῦ καὶ τὴν ἐξ ἀποφάσεως καὶ τὴν ἐξ ἀποφάσεως καὶ τὴν ἐξ ἀποφάσεως καὶ τὴν ἐξ ἀποφάσεως* = *τῷ δὲ δυνατόν μὴ εἶναι καὶ μὴ ἐνδεχόμενον εἶναι τὸ μὴ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι*. The erasure was made by a late hand, and the words erased were in the first hand.
- 22 a. 21. *καὶ μὴ ἐνδεχομένῳ μὴ εἶναι τὸ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι*] Cod. Tic. has *μὴ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι, ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι*. Here *ἐνδεχόμενον* is read in *C. K. c.*
- 22 a. 24. Cod. Tic. presents the first six lines of *ὑπογράφη* in same way as Ven. Text, but then inserts *ἀδύνατον εἶναι, οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι, ἀναγκαῖον εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι*. Then, like the Ven. Text, it concludes with *ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι*.
- A hand not later than 1500 A. D. adds another arrangement in the margin of Cod. Tic., remarking that it was what he found in the books of the Franks.
- 22 a. 33. Cod. Tic. retains *ἀκολουθεῖ μὲν ἀντιφατικῶς*.
- 22 a. 35, 36. *ἡ ἀπόφασις—ἀδύνατον εἶναι*] Cod. Tic. implies *ἡ ἀπόφασις οὐ τὸ δυνατόν εἶναι τῇ δὲ ἀποφάσει τῆς καταφάσεως* (or *τῇ καταφάσει*?). *τῷ γὰρ οὐκ ἀδύνατον εἶναι τὸ ἀδύνατον εἶναι*.
- 22 a. 38. A. T. omits *δή*. Boethius also omits *δή* and *ἐχει*: "manifestum quoniam non eodem modo."

- 22 b. 2. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι] Cod. Tic. has ἀναγκαῖον γὰρ τὸ μὴ (οἷ οὐ ῥ), μὴ εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι.
- 22 b. 6. A. T. omits first εἶναι.
- 22 b. 6. Cod. Tic. retains ἀλλὰ μὴ εἶναι.
- 22 b. 8. καὶ μὴ, ταῦτα ἐξ ἐναντίας] Cod. Tic. punctuates differently, thus: καὶ μὴ ταῦτα, ἐξ ἐναντίας.
- 22 b. 11, 12. εἰ γὰρ μὴ, ἢ ἀπόφασις ἀκολουθήσει] Cod. Tic. implies thus: εἰ γὰρ μὴ εἴη ἀπόφασις, ἀκολουθήσει.
- 22 b. 12. Cod. Tic. retains φάναι.
- 22 b. 13. εἰ μὴ δυνατόν] Cod. Tic. has εἰ μὴ ἀδύνατον.
- 22 b. 13. ἀδύνατον ἄρα] So Cod. Tic. in text, but a definite article is added above the line in an early hand, as if τὸ ἀδύνατον ἄρα should be read.
- 22 b. 15. τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι ἀκολουθεῖ, τούτῳ δὲ τὸ μὴ] Cod. Tic. implies τὸ οὐ δυνατὸν εἶναι: ἀκολουθεῖ καὶ τούτῳ τὸ μὴ.
- 22 b. 17. Cod. Tic. retains οὐδέ.
- 22 b. 18. Cod. Tic. retains ἀκολουθεῖ simply, without οὐ.
- 22 b. 19. Cod. Tic. implies τούτῳ δὲ ὁπότερα ἂν ἀληθῆ ᾖ.
- 22 b. 20. Cod. Tic. has οὐκ ἔστι ἔσται ἐκείνο ἀληθές.
- 22 b. 25. Cod. Tic. retains text of W. except in that it implies δέ instead of γάρ.
- 22 b. 28. καὶ] Cod. Tic. omits.
- 22 b. 28. Boethius has same order as A.T. "sic positus."
- 22 b. 31. Cod. Tic. retains ἀντίφασιν simply.
- 22 b. 31. Boethius has order of A.T. "si quis non hanc dicat esse."
- 22 b. 32. Boethius agrees with A.T. "sed utraque falsae sunt."
- 22 b. 35. τὸ ἀναγκαῖον εἶναι] Cod. Tic. τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι without adding καί.
- 22 b. 35. μὴ] Cod. Tic. omits, also Ven. Text.
- 22 b. 36. δέ] Cod. Tic. omits, along with stop before τοῦτο in b. 35.
- 22 b. 37. Cod. Tic. retains καί.
- 23 a. 3. οὐδ'] has dropt out of the Cod. Tic., in a way easily understood, for καὶ μὴ and οὐδ' have one and the same Armenian equivalent.
- 23 a. 4. Boethius also omits δέξασθαι.
- 23 a. 6. Cod. Tic. has ἀντικειμένων simply.
- 23 a. 9. Cod. Tic. has τὸ δυνατόν εἶναι ὅτι, but does not add τὸ δέ.
- 23 a. 11. οἶον] Cod. Tic. omits, but implies τὸ δυνατόν.
- 23 a. 11. εἶναι] n omits as well as A.T. Boethius also omits: "ut possibile est ambulare quoniam ambulabit," where "possibile est" is the equivalent of δυνατόν alone.
- 23 a. 13. τὸ μὴ ἀδύνατον] Cod. Tic. has τὸ δυνατόν.

- 23 a. 16. Cod. Tic. reproduces text of W. except in implying τοῖς ἐν μέρει.
- 23 a. 20. Cod. Tic. has τούτοις πως, if that be really the sense of *σημειωτέον ἡμερῶν*.
- 23 a. 21. δῆ] A.T. has δέ. Boethius has: "manifestum est autem," which seems to imply δέ, "ergo" being his equivalent for δῆ.
- 23 a. 23. Cod. Tic. has δυνάμει ἐνεργείᾳ αἰεὶ εἰσιν. Boethius agrees with this, except that he does not add αἰεὶ. He renders "et haec quidem sine potestate actu sunt." It is noticeable that in the preceding line a. 22 he renders καὶ τὰ ἐνεργείᾳ, "et quae actu sunt," where ἐνεργείᾳ stands in text of Waitz and also in A.T.
- 23 a. 25. Here again Boethius agrees with A.T.: "sunt actu, sed potestate solum."
- 23 a. 27. Cod. Tic. retains ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει.
- 23 a. 28. ὁ λόγος τῷ λόγῳ] The A.T. would imply λόγος λόγῳ simply.
- 23 a. 30. Cod. Tic. retains ἡ τό.
- 23 a. 31. Boethius has order of A.T. "Callias iustus est, Callias iustus non est."
- 23 a. 32. Cod. Tic. has τούτων; τὰ μὲν γὰρ ἐν τῇ φωνῇ, omitting εἰ.
- 23 a. 39. A.T. involves instead of ἀποφάσεως rather ἀντιφάσεως.
- 23 b. 2. Cod. Tic. omits ἔστι before μία altogether.
- 23 b. 2. Cod. Tic. involves καθ' ὅποτέραν καὶ ἐναντία; which is read in *u* except for the καί.
- 23 b. 13. A.T. omits ἐστίν and with *u* adds εἰσιν after αὐται δέ.
- 23 b. 15. Cod. Tic. has εἰ οὖν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ οὐ κακὸν ἐστι.
- 23 b. 17. μᾶλλον δὲ ἐκάστου ἀληθὲς ἢ καθ' ἑαυτό] Cod. Tic. retains this reading except that it has ἢ "or" for ἢ.
- 23 b. 18 and b. 19. A. T. seems to omit ὅτι before ἀγαθόν and before κακόν.
- 23 b. 21. ἡ τῆς ἀποφάσεως] A.T. has ἡ ἀντίφασις.
- 23 b. 21. Boethius also omits δόξα.
- 23 b. 21. δέ] Cod. Tic. involves γάρ.
- 23 b. 24. δὲ ἡ τῆς ἀντιφάσεως] A.T. has δὲ ἀποφάσεως and omits ὅτι in b. 26.
- 23 b. 28. ἢ] A.T. omits.
- 23 b. 33. A.T. has ἔχει καὶ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ.
- 23 b. 36. Cod. Tic. has οὐκ ἤδη ἢ λέγουσα ὅτι κακόν;
- 23 b. 39. Cod. Tic. omits καί.
- 23 b. 40. οὖν] A.T. has δέ.
- 24 a. 1—24 a. 3. Cod. Tic. seems to imply: οὐ γὰρ ἀληθὲς αὕτη· ἀλλ' ἐκεῖνα, ἔπει οὐκ ἀγαθὸν ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ, ἐναντίον τῷ μὴ ἀγαθῷ ὅτι ἀγαθὸν ψευδὴ· ἀληθὲς γὰρ αὕτη ὥστε καὶ τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθὸν ἂν εἴη ἢ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ, ὅτι ἀγαθόν. Boethius also omits ψευδὲς γὰρ αὕτη, but otherwise reflects the text of Waitz.

24 b. 4. τῇ] A.T. omits. So *B. C. d. u.* and pr. *A. n.*

24 b. 4. alt. ὅτι] A.T. omits.

24 b. 5. ἡ ὅτι οὐδὲν ἢ οὐδεὶς] Cod. Tic. implies: ἡ ὅτι οὐ πρὸς πάντα ἄνθρωπον ἢ ὅτι οὐδεὶς. For ἡ ὅτι here Boethius implies: ἡ ἢ ὅτι, "ea quae est vel quoniam." Cod. Tic. omits the ἢ before οὐ.

24 b. 6. A.T. omits δέ after φανερόν and with *d. f.* reads καί after ὅτι. So Boethius, "quoniam et."

24 b. 6. Cod. Tic. implies: ἀληθεία ἀλήθειαν οὐκ ἐνδέχεται ἐναντίαν εἶναι οὔτε δόξαν οὔτε ἀντίφασιν.

24 b. 8. περὶ ταῦτα] Cod. Tic. has περὶ ταῦτά simply. So *e.* and Boethius, "circa eadem."

APPENDIX II.

ARMENIAN TEXT.

A = Codex Ticinus.
B = Codex Hierosolymarius, 1291.
C = Codex Hierosolymarius, 401.
D = Codex Parisiensis, Cat. Arm. 95.
E = Codex Parisiensis, Cat. Arm. 106.
V = Editio Veneta, A. D. 1833.
Vo = Codices Veneti secundum notas editionis Venetae.
M = Porphyrii Introductio, Madras, 1793.

N.B. The Armenian Text printed below is that of the Codex Ticinus. All the variations from this Codex Ticinus contained in the Venice Printed Text are given at foot of page.

Not all but only the more important variations of the Jerusalem Codices from the Codex Ticinus are noted. The Paris Codices as being of slight value are seldom given, except when they confirm the Cod. Tic. against other authorities.

Where the critical notes do not specify the contrary it is to be assumed that B C D and E have the same reading as V.

THE CATEGORIES OF ARISTOTLE.

Ստորոգութիւնք արիստոտելի:—

ED. BEK.

- p. 1. Թ Հոմանոսն¹ ասին որոց անուանք² միայն հասարակ: իսկ ըստ անուանն, բան գոյացութեան³. այլ: որդան: կենդանի, և⁴ մարդն, և գրեան: քանզի սոցա⁵, անոն միայն հասարակ: իսկ ըստ անուանն, բան գոյացութեան⁶, այլ: քանզի եթե բացատրեսցէ՛ որ. զէնչէ՛ 5. նոցա երկաքանչիւր ուրոսք⁷ կենդանին գոլ. յատուկ իւրաքանչիւր ումեք. բան բացատրեսցէ:
- Թ Եւ փաղանոսն⁸ ասին, որոց և⁹ անոնն հասարակ: և ըստ անուանն. բան գոյացութեան¹⁰ նոյն: հիզան: կենդանի մարդն, և

¹ V Հոմանուանք. ² V անուանքն. ³ B բանն գոյացութեանն. ⁴ V om. և.
⁵ V սոցայց. BDE սոցա. ⁶ B գոյացութեանն. ⁷ CV ուրուք. B ումուք.
⁸ BCD փաղանուանք. V փաղանուանք. ⁹ V om. և. ¹⁰ BDE գոյացութեան. V գոյացութեանն.

- արջառն¹: քանզի մարդն և արջառ². Հասարակ անուամբ առ-
ասին, կենդանի: և բան գոյացութեան³, նոյն է⁴: քանզի եթե
բացատրեսցէ որ զերկաքանչիւր ուրուք զբանն. զինչ է⁵ նոցա
երկաքանչիւրումք. կենդանին գոլ՝ զնոյն բացատրեսցէ բանն⁶:
10. Գ Եւ յարանուէր⁷ ասին, որք միանգամ յումեքէ՝ տարբերեալք
Հոլովիւ, զըստ անուանն զառասութիւն ունին: որդան: Ի քերա-
կանութենէն, քերականն: և յարութենէն, արին:
15. Դ Նասիցելոցն⁸, է ինչ որ ըստ շարամանութեան ասի, և է ինչ որ
առանց շարամանութեան: արդ ըստ շարամանութեանքն: որդան:
մարդ ընթանայ, մարդ յաղթէ: իսկ առանց շարամանութե-
անքն⁹: որդան: մարդ՝ արջառ, ընթանայ, յաղթէ:
20. Է Լ Եւ յակացն, է ինչ որ զենթակայէ իմեմնէ¹⁰ ասի, և նենթակայում:
ոչ յումեքէ¹¹: որդան: մարդ զենթակայէ ասի, զու մեմնէ մարդոյ՝
և նենթակայում, ոչ նումեքէ¹²: և է որ նենթակայումէ, և զեն-
թակայէ ոչ զումեքէ ասի:
25. Զ Նենթակայում ասեմ: որ նիմեքն¹³: ոչ իբր մասն ելով անկար
զատ գոլ յայնմանէ, յորումէն: որդան: ոմն քերականութիւն.
նենթակայումէ¹⁴, նանձին: և զըստորակայէ¹⁵ ոչ զումեքէ ասի:
և այս ինչ սպիտակ, նենթակայումէ ի¹⁶ մարմնի: քանզի ամենայն
գոյն, ի¹⁷ մարմնին է¹⁸: իսկ զենթակայէ. ոչ զումեքէ ասի: և
է¹⁹ որ զենթակայէ²⁰ ասի, և նենթակայում²¹ է: որդան: մակաց-
ութիւն, նենթակայում է, նանձին: և զենթակայէ ասի՝ զքերա-
կանութենէ: և է որ ոչ նենթակայում է, և ոչ զենթակայէ ասի
զքերականութենէ²²: որդան: ոմն մարդ. և²³ կամ ոմն ձի: քանզի
5. ոչ ինչ յայսպիսեացս. ոչ²⁴ նենթակայում է. և ոչ զենթակայէ
ումեքէ²⁵ ասի:

¹ V արջառն. ² քանզի մարդն և արջառ om. in E. V reads արջառն.
³ B գոյացութեան. V գոյացութեանն. ⁴ B om. է. ⁵ V om. է.
⁶ V has order բան բացատրեսցէ. ⁷ DE յարանուէր. V յարանուանք.
⁸ DE յասիցելոցն. V յասիցելոցս. ⁹ BC շարամանութեանքն. V շարա-
մանութեան. ¹⁰ V ումեմնէ. ¹¹ CDE նումեքէ. ¹² յումեքէ.
¹³ V նումեքէ. ¹⁴ V նենթակայումնէ. ¹⁵ V զենթակայէ. ¹⁶ V ըն.
¹⁷ V ըն. ¹⁸ V om. է. ¹⁹ V է որ. ²⁰ V զենթակայէ. ²¹ V նենթակայում.
²² BCDEV om. զքերականութենէ. ²³ V om. և ²⁴ BCDEV om. ոչ.
²⁵ BCDEV om. ումեքէ.

- ¹ Տի, միանգամայն պարզաբար անհատքն՝ և մի թուով, ոչ զումեքէ զենթակայէ ասին՝ բայց նենթակայումն, ոչ ինչ նոցա¹ արգելէ գոլ։ քանզի ոմն քերականութիւն, յայնցանէ է որ նենթակայումնէ²։ Ղոյացութիւն, ոչ նենթակայումն և³ ոչ զենթակայէ։ իսկ պատահումն, ի հարկէ գոլ նենթակայում⁴։ քանզի⁵ թարց ենթակայի ել. անկարէ։
10. Ը Յորժամայլ զայլմէ ստորոգիցի, իբր զենթակայէ։ որքան⁶ միանգամ զստորոգիցելոյն ասի ամենայն⁷ և զենթակայէն ճառեսցի։ որզան։ մարդն, զումեմէ մարդոյ ստորոգի։ իսկ կենդանին, զմարդոյն՝ ապա ուրեմն, և զումեմէ մարդոյն⁸, կենդանին ստորոգեսցի։ քանզի ոմն և մարդ և կենդանի⁹։
15. Թ Յայլոց սեռիցն, և ոչ ընդ միմեամբք դասեցելոցն¹⁰։ այլք տեսակքն, և տարբերութիւնքն։ որզան։ կենդանւոյ՝ և մակացութեան։ քանզի կենդանւոյն տարբերութիւնքն, հետեակըն, և երկոտանին, և թռչունն, և իւղակն է։ իսկ մակացութեանն¹¹, և ոչ մի ինչ յայնցանէ։ քանզի ոչ տարբերի. մակացութիւն ի մակացութեանէ. երկոտանի գոլ։ իսկ ընդ միմեամբքն¹² սեռից, ոչ ինչ է արգել նոյնք¹³ տարբերութիւնք գոլ։ քանզի ի վերոյքն¹⁴ զընդինքեամբք¹⁵ սեռիցն ստորոգին։ մինչ զի որքանք, ստորոգիցելոյն¹⁶ տրամաբերութիւնքն¹⁷ են, այսքանք և ենթակային եղեցի։
20. Իսկ յայնցանէ, որ և ոչ ըստ միում շարամանութեան ասացեալ են, իւրաքանչիւրոք, կամ գոյացութիւն նշանակէ։ կամ որակ։ կամ քանակ։ կամ առինչ։ կամ ուր։ կամ երբ։ կամ կալ։ կամ ունել։ կամ առնել։ կամ կրել։ և է գոյացութիւնն, իբրու զաղափարաւ՝ ասել։ որզան։ մարդ։ ձի։ իսկ քանակ։ իբրու թէ երկկանկոն¹⁸, եռականգոն¹⁹։ և որակ։ որզան։ սպիտակ. քերական։ և առինչ, որզան։ երկպատիկ, կէս, մեծամեծ։ և ուր։ որզան։

¹ C նոցա. V սոցա. ² V են and adds և զենթակայէ ոչ զումեքէ ասի. BCDE do not add these words and keep է. ³ V է, և. ⁴ V 'նենթակայումն. ⁵ քանզի թարց V բայց omitting թարց. E թարց. ⁶ V որք. BDE որքան. ⁷ V ամենայնն. ⁸ մարդոյ. ⁹ V քանզի ոմն մարդն և մարդ է, և կենդանի. ¹⁰ V դասիցելոցն. ¹¹ V մակացութեան. ¹² V միմեամբք. C միմեամբքն. ¹³ V նոյն. ¹⁴ CVo ի վերոյքն. V վերոյքն. ¹⁵ V զընդմիմեամբքն. B զընդինքեամբք. ¹⁶ B ստորոգիցելոցն. ¹⁷ V տարբերութիւնքն. ¹⁸ V երկկանգոն. ¹⁹ V քառականգոն.

- p. 2. ղիկիայ¹: ներաստում: և երբ: հիզան: երէկ: հերու: և կալ:
 որդան: ընկողմենեալ² է: նստի³: և ունեւ: հիզան: ըստիմանի:
 զինի: և առնել: որդան: հատանել: պրել: և կրել: հիզան:
 հատանել: պրել: և իւրաքանչիւրոք⁴ յասիցելոցս, ինքն ըստ
 5. ինքեան: և ոչ ըստ միում ստորասուլթեան. կամ⁵ բացասուլթեան
 ասի: բայց առ⁶ միմեանսն⁷, սոցայց⁸ շարամանուլթեամբ⁹ ստորա-
 սուլթին. և կամ¹⁰ բացասուլթին լինի: քանզի ամենայն թուի¹¹
 ստորասուլթին. և բացասուլթին, կամ ճշմարիտ, և¹² կամ սոստ
 գոլ: իսկ յայնցանէ, որք և ոչ ըստ միում շարամանուլթեանն¹³
 ասացեալքն¹⁴ են: ոչ ինչ, ոչ ճշմարիտ, և ոչ սուտ է: որպէս
 10. մարդ: սպիտակ: ընթանայ: յաղթէ:

Յաղագս գոյացուլթեան

- : Թ: Պոյացուլթին է¹⁵, որ իսկագոյն, և նախկին, և մանաւանդ ասի: որ
 ոչ զենթակայէ¹⁶ ումեքէ¹⁶ ասի, և ոչ նենթակայոյ ումեք¹⁷ է:
 15. հիզան: ոմն մարդ: կամ ոմն ձի: և երկրորդ գոյացուլթինք ասին
 նորում¹⁸ տեսակն¹⁹, նախապէս գոյացուլթինքն²⁰ ասացեալ-
 քն²¹ են: և պոքիկ: և տեսակացն սոցա, սեռք: որդան: ոմն
 մարդ՝ ընտեսակոջէ²². ըն մարդոյ: և սեռ տեսակին, է կենդ-
 անին: արդ՝ երկակի սոքա ասին գոյացուլթինք: որդան: մարդն
 և կենդանին:

Պրակք բ

- : Թ: Երևելի²³ է յասիցելոցս, զի զենթակայէ ասիցելոցն, հարկաւոր
 20. է, և զանոնն²⁴ և զբանն²⁵ ստորոգիլ զենթակայէն: հիզան:
 մարդ զենթակայէ ասի զումեքէ մարդոյ, և ստորոգի անոնն:

¹ V 'ի լիկիա. ² V ընկողմանեալ. ³ V և նստի. ⁴ V իւրաքանչիւր.
 B C D իւրաքանչիւրոք. ⁵ կամ V և. ⁶ V յառ. C D առ. ⁷ V միմեանս.
 C միմեանսն. ⁸ V սոցա. C սոցայց. ⁹ V շարամանուլթեան. B D շա-
 րամանուլթին. C շարամանուլթեք. ¹⁰ V om. կամ. ¹¹ V թուի ամ.
¹² V om. և. ¹³ V շարամանուլթեան. ¹⁴ V ասացեալք. ¹⁵ է C D
 ասեմ. V B է. ¹⁶ V զումեքէ. D ումեքէ. ¹⁷ V յումեք. ¹⁸ V յորում.
¹⁹ V et libri տեսակք. ²⁰ V et libri գոյացուլթեանցն. ²¹ V et libri om.
 ասացեալքն. ²² V ընտեսակոջէ. C տեսակոջէ. ²³ և երևելի.
²⁴ V զանուն. ²⁵ զբան.

25. քանզի մարդըն. զուսմեմէ մարդոյ ստորոգեսցի: և բան մարդոյն. զուսմեմէ մարդոյ ստորոգեսցի: քանզի ոմն մարդ¹. և մարդ և կենդանի է: ապա ուրեմն, և անունն² և բանն³ զենթակայէն ստորոգեսցի: իսկ նենթակայոջն⁴, եակաց⁵ մակաւելեացն⁶, և ոչ զանունն⁷, և ոչ զբանն⁸ ստորոգեսցի զենթակայէն: Իսկ մակ ոմանցն⁹ զանունն, ոչ ինչ¹⁰ արգելու, ստորոգիլ զենթակայէն: իսկ զբանն, անկար: որկէն: այսինչ սպիտակ, նենթակայոջն¹¹, մարմինի¹². և ստորոգի զենթակայէն: քանզի սպիտակ մարմին ասի: իսկ բան սպիտակին, և ոչ երբեք ի¹³ զմարմնոյ ստորոգեսցի: Իսկ այլքն ամենայն. կամ զենթակայից ասի¹⁴. զառաջնոց գոյացութեանցն, և կամ նենթակայս ի նոսա¹⁵ է¹⁶: և այս երևելի է ըստ¹⁷ իւրաքանչիւրումեքէ, նախաձեռնեցելոյ¹⁸: որզան: կենդանի¹⁹ զմարդոյն ստորոգի²⁰: ապա ուրեմն, և զուսմեքէ²¹ մարդոյ՝ քանզի ոչ եթե²² զուսմեքէ ոմանց²³ մարդկան²⁴, և ոչ զմարդոյ բոլորովին՝ գարձեալ՝ և գոյն՝ ընմարմնի: ապա ուրեմն, և յուսմեմն մարմնին: քանզի եթե²⁵ ոչն²⁶ ուսմեմն²⁷ իւրաքանչիւրումն²⁸, և ոչ ընմարմնին բոլորովին՝ ապա ուրեմն այլքն ամենայնք կամ զենթակայից զառաջնոց գոյացութեանցն ասին, և²⁹ կամ նենթակայս³⁰ ի նոսա է³¹: իսկ յորժամ ոչ իցեն առաջին գոյացութիւնքն, անկարէ պլոցն ուսմեք գոյ: քանզի այլքն ամենայն կամ զենթակայից զսոցանէ ասին, և կամ նենթակայս³² ի սոսայ³³ են:

Պրակք գ

Իսկ երկրորդ գոյացութեանցն. յաւէտ գոյացութիւն³⁴, տեսակն քան զսեռն է: քանզի հպագոյն յառաջին գոյացութիւնն է:

¹ V մարդն. ² V անուն. ³ V բան. ⁴ V 'նենթակայոջ. C նենթակայոջն. ⁵ V էակաց. C էակաց. ⁶ V աւելեաց. C աւելեացն. ⁷ V անուն. C զանուն. ⁸ V բանն. C զբանն. ⁹ V ոմանց. ¹⁰ V tr. ոչ ինչ զանունն. ¹¹ V նենթակայում է. ¹² ըն մարմնի. ¹³ V om. ի'. ¹⁴ V ասին. ¹⁵ V ըն սոսա. ¹⁶ V են. ¹⁷ V ըստ. C D ըստ. ¹⁸ V նախաձեռնեցելոցն. ¹⁹ V կենդանին. C կենդանի. ²⁰ V ստորոգեսցի. ²¹ V զուսմեմէ. ²² V tr. եթէ ոչ. ²³ V om. ոմանց. ²⁴ V մարդոյ. ²⁵ D om. եթե. E թէ. ²⁶ V ոչ ըն, rightly. ²⁷ V adds մարմնի before ուսմեմն. ²⁸ V իւրաքանչիւրն. ²⁹ V om. և. ³⁰ V յենթակայս. ³¹ V են. ³² V յենթակայս. ³³ V սոսա. ³⁴ V reads յաւէտ գոյացութի after զսեռն.

- վասնդի եթե¹ բացատրեսցէ որ զառաջին գոյացութիւնն, զինչէ:
 10. Ճանաւթագոյն և ընտանեգոյն բացատրեսցէ, զտեսակն բացատրե-
 լով քան զսեռն: որպէս զոմն մարդն, ծանաւթագոյն բացատրե-
 սցէ, մարդ բացատրելով՝ քան թե կենդանի: քանզի սա, որոյն
 առաւել² ուրումն մարդոյ՝ իսկ սա³, հասարակագոյն: և զոմն ծառ
 բացատրելով, ծանաւթագոյն բացատրեսցէ, ծառ բացատրելով՝
 15. քան թե տունկ: և այլ ևս առաջին գոյացութիւնքն, վասն ընդ-
 այլովքն ամենայնիւ կալ, և զայլսն զամենայն զսոցանէ, ստորոգիլ,
 կամ ըն սոսալ⁴ գոլ: վասն այսորիկ մանաւանդ գոյացութիւնքն⁵
 առաջինք ասին: արդ որպէս առաջինք⁶ գոյացութիւնքն⁷, առ այլսն
 20. ամենայնս ունին, այսպէս և տեսակքն⁸, առ սեռն ունի⁹: քանզի
 կայ տեսակն, ընդ¹⁰ սեռին: քանզի սեռքն զտեսակացն ստո-
 րոգին: իսկ տեսակքն զսեռիցն ոչ հակադարձին: ապա՝ ուրեմն
 և արտասայց տեսակն քան զսեռն յաւէտ գոյացութիւն¹¹:—

Պրակք Չորրորդ

- Եւ նոցա տեսակացն որքան¹² միանգամ ոչ են սեռք, ոչ ինչ
 առաւել այլ քան զայլ գոյացութիւն է: քանզի ոչ ինչ ընտանե-
 25. գոյն բացատրեսցէ¹³ զումեմէ մարդոյ՝ զմարդն բացատրելով:
 կամ¹⁴ զումեքէ ձիոյ. զձին: սոյնպէս և առաջին գոյացու-
 թեանցն¹⁵, ոչ ինչ առաւել՝ այլ քան զայլ գոյացութիւն է: քանզի
 ոչ ինչ յաւէտ, ոմն մարդն գոյացութիւն, կամ ոմն արջառն¹⁶:

Պրակք Հինգերորդ:

- Է Եւ վայելարար յետ քան զառաջին գոյացութիւնսն, միայնք
 պատահումանցն¹⁷ այլոցն. տեսակքն¹⁸ և սեռքն երկրորդ
 30. գոյացութիւնք ասին: քանզի միայնք յայտնեն զառաջին գոյա-
 ցութիւն¹⁹ զստորոգիցելոցն: քանզի զոմն մարդն. եթե բացա-
 տրեսցէ որ՝ զինչ է, զտեսակն առաւել քան զսեռն բացատրելով;
 ընտանեբար բացատրեսցէ: և ծանաւթագոյն՝ արասցէ²⁰, մարդ
 քան թե կենդանի բացատրելով:

¹ V թէ.

² V transposes առաւել ուրոյն.

³ V նա.

⁴ V սոսա.

⁵ գոյացութիւնք. ⁶ B առաջին. ⁷ CD գոյացութիւն. V գոյացութիւնք.

⁸ V տեսակքն. DE տեսակն. ⁹ V ունին. ¹⁰ DE om. ընդ. ¹¹ V adds է.

¹² V որք. ¹³ V բացատրեսցե որք. ¹⁴ կամ V քան. ¹⁵ V գոյա-

ցութիւնք. ¹⁶ V արջառ. CD արջառն. ¹⁷ V իպատահմանցն. ¹⁸ V տե-

սակք. D տեսակքն. ¹⁹ V գոյացութիւն ի. ²⁰ V adds առաւել before

արասցէ. In A a not very late hand adds it above line.

35. Խակ յայլոցն, որդինչ և բացատրեսցէ որ, աւտարաբար եղիցի բացա-
տուեալն: Հիգան՝ սպիտակ, կամ ընթանալ, կամ այլ ինչ յայս-
պիսեացրս բացատուեալ¹: ապա ուրեմն, վայելչաբար միայնք²
սորայ այլոցն³ գոյացութիւնք ասին:
- p. 3. Եւ այլ ևս, առաջին գոյացութիւնքն, վասն ընդ այլովքն ամենե-
քումբ⁴ կալ, տիրագոյնք և իսկագոյնք գոյացութիւնք ասին: և
որպէս առաջին գոյացութիւնքն, առայլսն ամենեւին⁵ ունին,
այսպես և տեսակքն և սեռքն առաջին գոյացութեանցն առ այլսն
ամենեւին⁶ ունին: քանզի զսոցանէ այլքն ամենեւին⁷ ստորոգին՝
5. քանզի զոմն մարդն, ասասցես քերական՝ ապա ուրեմն և զմարդն
և զկենդանին քերական ասասցես⁸: սոյնպէս և մակայլոցն:

Պրակք վեցերորդ:

- : 9: Եւ հասարակ զամենայն⁹ գոյացութենէ, ոչ նենթակայումն գոլ:
քանզի առաջին գոյացութիւնն ոչ նենթակայո՞ղ է, և ոչ զենթա-
կայէ՞ ասի:
10. Խակ երկրորդից¹⁰ գոյացութեանցն¹¹, երևելի է և¹² այսպէս¹³:
զի և ոչ մի է¹⁴, նենթակայո՞ղ¹⁵: քանզի մարդ՝ զենթակայէ
ուժմեմէ¹⁶ մարդոյ ասի, և նենթակայո՞ղ ոչ է: քանզի ոչ, նուժեք
մարդո՞ղ մարդ¹⁷ է: սոյնպէս, և կենդանին, զենթակայէ ասի,
զուժմեմէ մարդոյ: բայց ոչ է կենդանին նուժեք¹⁸ մարդո՞ղ: և այլ
ևս, նենթակայո՞ղ էակացն՝ անուանն, ոչ ինչ է արգել երբեք¹⁹
ստորոգիլ զենթակայէն: իսկ բանին, անկարութիւն է: Խակ
երկրորդից²⁰ գոյացութեանցն, ստորոգի և բան²¹ զենթակայէն²²,
և անուանն: քանզի զմարդոյն²³ բան, զուժեքէն մարդոյ ստո-
20. րոգեսցես, և զկենդանւոյն: ապա ուրեմն ոչ է գոյացութիւն,
նենթակայո՞ղացն²⁴:—

¹ V բացատրեալ. ² V միայն. CD միայնք. ³ V յայլոցն. ⁴ CD
ամենեքուսք. ⁵ V ամենայնս. ⁶ V ամենայնս. ⁷ ամենեքեան.
⁸ D ասես. ⁹ V ամենայն. ¹⁰ V երկրորդ. ¹¹ V գոյացութիւն.
¹² և] V զի. ¹³ V adds է after այսպէս. ¹⁴ է,] V om. ¹⁵ V յենթա-
կայում. ¹⁶ V զուժմեմէ. ¹⁷ V մարդն. ¹⁸ V յուժմեմ. ¹⁹ V երբեք
always. ²⁰ V երկրորդից. CD երկրորդից. ²¹ V բանն.
²² V զենթակայէ. ²³ զմարդոյ. ²⁴ V 'ի նենթակայո՞ղացն. In A the
final ացն is written in small at end of line, but in first hand.

Պրակք եւթներորդ:—

25. Իւայց ¹նչ ուրդն գոյացութեան է այս, այլ և տարբերութիւնն, ²նչ նենթակայոջն է: քանզի հետեակն, և երկոտանին, զենթակայէ ասի զմարդոյ: և նենթակայում ³նչ է: քանզի ⁴նչ եթե ընմարդոյ ⁵է երկոտանին, կամ հետեակն: և ⁶բանն ստորոգի տարբերութեանն, զորմէ ումեքէ ասի տարբերութիւնն: ⁷որդան: եթե հետեակն. զմարդոյ ասիցի. և բան հետեակին ստորոգեսցի զմարդոյն: քանզի հետեակ է մարդն:

Պրակք ութերորդ:

30. Իւայց մի խռովեցուցէ զմեզ մասունք գոյացութեանն, իբրու նենթակայս ⁸ընբոլորն: մի. գուցէ հարկեսցուք. ⁹նչ գոյացութիւնս զնոսա ասել գոյ: քանզի ¹⁰նչ այսպէս նենթակայոջն ասին, իբրու մասունք ¹¹գոլով, նումեք:

Պրակք իններորդ:—

35. Եւ է գոյացութեանցն ¹², և տարբերութեանցն, ամենայն փաղան ունաբար ի նոցանէն ասիլ: քանզի ամենայնք, իսոցայցն ¹³ստորոգութիւնք ¹⁴, կամ զանհատիցն ստորոգին, կամ զտեսակացն: քանզի զառաջնմէ գոյացութեանն, և ¹⁵նչ մի, ¹⁶նչ է ստորոգութիւնք: քանզի և ¹⁷նչ զմիոյ ումեքէ զենթակայէ ասի: իսկ երկրորդաց գոյացութեանցն, տեսակն, զանհատէն ստորոգի: և սեռն զտեսակէն և զանհատէն: սոյնպէս և տարբերութիւնքն զտեսակացն և զանհատիցն ստորոգին: և զբանն ¹⁸ընդունին առաջինք ¹⁹գոյացութիւնքն, զսեռիցն և զտեսակացն: և տեսակքն զսեռիցն: քանզի որքան ²⁰միանգամ զստորոգիցելոյն ասի, և զենթակայէն ճառեսցի: սոյնպէս և զտարբերութեանցն բան, ընդունին տեսակքն և անհատքն: և փաղանոն է, որոց ²¹և անոնն է հասա-

¹ V 'ի 'նենթակայոջն. ² V զմարդոյն. ³ DE ընդ մարդով.
⁴ V tr. է հետեակն կամ երկոտանին. ⁵ և] V զի. ⁶ V տարբերութիւն.
⁷ After նենթակայս V adds մասն. ⁸ մասունքն.
⁹ V յումեք and D has ի բողորն նումեք. E adds ի բողորն in margin.
¹⁰ V գոյացութեանց և տարբերութեանց. ¹¹ V 'ի սոցայցն. ¹² B ստորոգութեանց.
¹³ V ստորոգութիւն. ¹⁴ V զբան. CD զբանն.
¹⁵ V առաջին. ¹⁶ V որք. CD որքան. ¹⁷ V որոյ.

րակ, և լանն նոյն: ապաուրեմն, ամենայն գոյացութեանցքն¹,
և տարբերացքն փաղանունաբար ասին:

Պրակք տասներորդ:—

10. Լայց ամենայն գոյացութիւն, թուի զայս ինչ նշանակել: արդ՝
մակ² առաջնոց գոյացութեանցն, աներկուանալի³. և ճշմարիտ
է. զի զայս ինչ նշանակէ: քանզի անհատ և մի թուով զեկու-
ցեալն է: իսկ երկրորդաց գոյացութեանցն երեւին, է⁴, նմանա-
պէս ձեով առասուլթեանն⁵ զայս ինչ նշանակել: յորժամ ասիցէ⁶,
15. մարդ կամ կենդանի: այլ սակայն ոչ ճշմարիտ, այլ առաւել որակ
իմն նշանակէ: քանզի ոչ մի է, ենթակայն, որպէս առաջին գոյա-
ցութիւնն⁷, այլ զբազմաց մարդն ասի և կենդանին: ոչ⁸ վայրաբար
որակ ինչ նշանակէ, որքէս սպիտակն: քանզի ոչ այլ ինչ նշանակէ
20. սպիտակն, այլ որակ: իսկ տեսակն և սեռն, առի գոյացութիւնն
զորակն իբացորոշէ: քանզի որակ իմն, գոյացութիւնն⁹ նշանակէ:
բայց մակաւելի, սեռիւն քան տեսական զբացորոշութիւնն¹⁰
առնէ: քանզի որ կենդանի, է¹¹, ասէ, մակաւելի բակառէ¹², քան
թե որ զմարդն:

Պրակք Ժա

- Լայց է գոյացութեանցն, և¹³ ոչ ինչ նոցա ներհականըն¹⁴ գոլ:
25. քանզի նախկին գոյացութեանն¹⁵, զինչ ինչ լինիցի¹⁶ ներհական:
որդան: ումեմին մարդոջ, կամ կենդանւոջն¹⁷ ոչ ինչ է ներհական:
բայց ոչ է այս ուրոյն գոյացութեան¹⁸: այլ և մակ¹⁹ այլոցն,
որդան: ի վերայ քանակին: քանզի երկկանկընոջն²⁰ ոչ ինչ է
30. ներհական: և ոչ տասանցն: և ոչ այսպիսեացն²¹, ոչ միում

¹ V 'ի գոյացութեանցքն. ² V om. մակ. ³ V անյերկուանալի.
D աներկուանալի. ⁴ երեւին, է,] V երեւի. B երեւելին. ⁵ V առասուլ-
թեան. ⁶ BV add որ after ասիցէ; CDE do not add it. ⁷ C գոյա-
ցութեանն. ⁸ V բայց ոչ but CDE have ոչ simply. ⁹ V գոյացութիւն.
¹⁰ V զբացորոշուի. ¹¹ է,] V om. ¹² V om. բակառէ. ¹³ V om. և.
¹⁴ V ներհական. ¹⁵ B գոյացութիւնն. ¹⁶ V լինիցի. B լինիցի.
¹⁷ V կենդանւոջ. ¹⁸ V գոյացութեանն. ¹⁹ V om. մակ. ²⁰ V երկ-
կանգնոջն. In A first hand writes գ over third կ. ²¹ V այսպիսեաց.

ումեք՝ բայց եթե որ զշատն, սակաւումն ասասցէ ներհական
գոլ¹: կամ զմեծն, փոքումն²: իսկ բացորոշեցելոցն, ոչ ինչ, ոչ³
ումեք ներհական է՝

Պրակք: Երկոտասան:

- Բայց թուի, գոյացութիւնն ոչ ընդունել զյաւետն և զնուազն: և
զայս ասեմ, իբրու, ոչ թե⁴ գոյացութիւն քան զգոյացութիւն
35. ոչ է առաւել գոյացութիւն⁵: քանզի զայս⁶ ահա ասացեալ
է, զի է: այլ զի իւրաքանչիւր գոյացութիւն, այն որ ինչ էն,
ոչ ասի յաւետ և նուազ: որդան: թե է⁷ այս գոյացութիւնըն:
մարդ⁸: ոչ եղիցի առաւել և նուազ մարդ: ոչ ինքն ինքեան⁹,
և ոչ այլ այլոյ: քանզի ոչ է այլ քան զայլ առաւել մարդ:
p. 4. որպէս սպիտակն, է այլ քան զայլ առաւել սպիտակ: և ինքն
ինքեան՝ յաւետ և նուազ ասի: չիզան: մարմին որ սպիտակ է,
առաւել սպիտակ գոլ ասի¹⁰: այժմ քան թե¹¹ յառաջագոյն:
5. և որ ջերմ է, առաւել ջերմ և նուազ ասի: իսկ գոյացութիւն, ոչ
ինչ առաւել¹² ասի: քանզի և ոչ մարդ առաւել այժմ մարդ,
քան թե յառաջագոյն ասի: և ոչ յայլոցն ինչ որք գոյացութիւն¹³
թե¹³ են: ապա ուրեմն ոչ ընկալցի գոյացութիւնն զյաւետն
և զնուազն:

Պրակք: ԺԳ:

10. Եւ մանաւանդ՝ զի ուրոյն գոյացութեան թուի գոլ, որ նոյն և
մի¹⁴ թուովն է: ներհակացն գոլ ընդունական: որդան: քանզի
մակայլոցն, ոչ զուրուք զլտըցէ որ յայտնել: որք միանգամ
ոչ են գոյացութիւնք¹⁵, որ մի թուով են ներհակացն ընդունական.
15. որդան գոյն որ մի և նոյն է թուով, ոչ է սպիտակ և սեւ,
և ոչ նոյն իրակութիւն, և մի թուով ոչ եղիցի վատթար և

¹ V tr. գոլ ներհական. B has order of A. ² V փոքուն. ³ B ոչն.
⁴ V եթէ. ⁵ B գոյութիւն ⁶ V այս. ⁷ V om. է.
⁸ V has գոյացութիւն է մարդ. ⁹ After ինքեան V adds յաւետ.
¹⁰ V tr. ասի գոլ. ¹¹ V եթէ. ¹² After առաւել V adds և նուազ.
¹³ գոյացութեանն. C գոյացութիւնն. ¹⁴ V tr. մի և նոյն. ¹⁵ Owing to loss
of page, the text is deficient in A from գոյացութիւնք here to այլսակայն
in 4 a. 29. inclusive. The text of this missing portion is printed from V.

- առաքինի: Սոյնպէս և մակ այլոցն, որք միանգամ ոչ են գոյացութիւնք: իսկ գոյացութիւնն որ է մի և նոյն թուով, ընդունական ներհակացն է. որզան ոմն մարդ մի և նոյն ելով, է
20. զի սպիտակ, և է զի սեռւ լինի, և ջերմ և ցուրտ. և վատ թար և առաքինի: իսկ մակ այլոցն ոչ ուրուք երեւի այսպիսի ինչ:

Պրակք ժդ

- Եւ այց եթե որ վիճեսցի զբանն և զկարծիան ասելով յայսպիսեացն գոլ իբրու ներհակաց ընդունական¹. քանզի նոյն բան և ճշմարիտ և սուտ թուի գոլ. հիզան եթե ճշմարիտ իցէ բանն նստելն
25. ումէք, յարուցելոյ նորա սոյն սա սուտ եղիցի: սոյնպէս և կարծիքն. քանզի եթե ճշմարտապէս կարծեսցէ որ² նստելն զումէքէ, յարուցելոյ նորա ստաբար կարծիքն եղիցի յաղագս նորա: Ապա եթե որ զայս առնկալցի, այլ սակայն յեղանակաւ տարբերէ³:
30. քանզի մակագոյացութեանցն, այնք⁴ յեղափոխեալք. ընդունականք⁵ ներհակացն են: քանզի ցուրտ⁶ ի ջերմոյ՝ եղեալ⁷ չըջեցաւ, քանզի այլայլեցաւ: և սեռւ, ի սպիտակէ, և առաքինի, ի վատ թարէ: սոյնպէս և մակայլոցն իւրաքանչիւր⁸, ինքն⁹ փոփոխումն ընկալեալ ներհակացն ընդունականն¹⁰: իսկ բանն և կարծիքն,
35. ինքեանք անշարժք և անխաղացք, ամենայն իրաւք ամենեին կայ մնայ¹¹: իսկ իրին շարժեցելոյ, ներհական, ընկնքեանս¹² լինին¹³: քանզի բանն. կայ մնայ. նոյն նստելն ումէքն: իսկ իրին շարժեցելոյ է զի ճշմարիտ, և է զի սուտ լինի: սոյնպէս և մակակարծեացն: ապա ուրեմն, յեղանակաւ, ուրոյն է գոյացութեանն ըսա իւրոյ փոփոխուման¹⁴. ընդունական ներհակացն
5. գոլ: ապեթե¹⁵ որ և զայսոսիկ առնկալցի, զկարծիան և զբանն, ընդունականս ներհակացն գոլ¹⁶: բայց ոչ է ճշմարիտ այս¹⁶:

¹ իբրու ներհակաց ընդունական omitted in BDE.² C om. որ.³ V տարբերի.⁴ V այնքան, զի յեղ.⁵ V ընդունական.⁶ V յեղեալ.⁷ V իւրաքանչիւրոց.⁸ In A ն has been erased

between ի and ք. BC have ինքն. V has իրքն.

⁹ է] V ասի.¹⁰ V կան մնան.¹¹ V om. ըն before յինքեանս.¹² D լինի.¹³ V փոփոխման. C փոփոխմանն.¹⁴ V թէ.¹⁵ V adds ասէ

after գոլ.

¹⁶ V tr. այս ճշմարիտ.

- քանզի բանն¹ և կարծիքն, ոչ վասն իւրեանցն ընդունել² ինչ³.
 ներհակացն գոլ ընդունականք ասին⁴: այլ վասն յայլումն⁵
 կիրքն եղանեւն: քանզի իրն⁶. գոյն կամ չգոյն. այսուհի և
 բանն կամ⁷ ճշմարիտ և⁸ կամ սուտ ասի: այլ ոչ վասն իւրն
 10. ընդունական գոլ ներհակացն: բայց միանգամայն⁹ պարզաբար,
 ոչ յումեքէ. ոչ բանն շարժի. և ոչ կարծիքն: ապա ուրեմն ոչ
 եղիցի ընդունական ներհակացն. ոչ ինչ ուրուք ի նոսայ¹⁰
 եղելոյ: իսկ գոյացութիւն վասն իւրն զներհականսն¹¹ ընդու-
 նելոյ: այսուհի ընդունական ներհակացն ասի: քանզի հիւանդու-
 15. թիւն. և ողջութիւն ընդունի, և սպիտակութիւն. և սևութիւն:
 և իւրաքանչիւրոք¹² յայսպիսեացն յինքն¹³ ընդունելով. ներ-
 հակացն գոլ ընդունական ասի: ապա ուրեմն. ուրոյն գոյա-
 ցութեան եղիցի. որ նոյն և մի¹⁴ է թուով. ըստ¹⁵ իւրում
 փոփոխման¹⁶ ընդունական գոլ ներհակաց¹⁷: և յաղազս գոյա-
 ցութեան, այսքան ասասցի:

Նաղազս Վանակի:—

- Եւ քանակին, է ինչ՝ որ տարոյշ¹⁸ է: եւ է ինչ. որ շարունակ: և
 21. այնք որ¹⁹ գիրն ունին առ միմեանս, նինքեանցն²⁰ մասանց բաղկա-
 ցաւ²¹: և է որք ոչ յայնցանէ են որ գիրն²² ունին, և է տարոր-
 ոշեալ²³: որգովն: թիւ. և²⁴ բան: և շարունակ²⁵, գիծ, մակերեւ-
 ութիւն²⁶, մարմին: և առ այսոքիւք ևս, ամանակ և տեղի: քանզի
 25. ի²⁷ թուոյն մասնրկանց, ոչ ինչ է հասարակ սահման, առ որ շարա-
 մաւորն մասնրկունքն²⁸ իւր: հիկէն: հինգքն, եթէ²⁹ տասանցն

¹ V բան. ² V ընդունական. ³ ինչ.] V om. ⁴ After
 ասին V adds որպէս թէ ընդունել ինչ. ⁵ V յայլում:
⁷ կամ] V om. ⁸ V om. և. ⁹ C has միան. ¹⁰ V նոսա.
¹¹ V զներհակսն. ¹² V զիւրաքանչիւր. ¹³ յինքն] V յինքեան.
¹⁴ V tr. մի և նոյն. CDE have նոյն մի omitting և. ¹⁵ V adds և
 before ըստ. ¹⁶ V փոփոխմանն. ¹⁷ V ներհակացն. ¹⁸ V տարորոշ.
¹⁹ V որք. ²⁰ V յինքեանց. ²¹ An old, but not first, hand corrects
 մասանց բաղկացաւ into մասանցն բաղկացան. ²² V զգիրն. ²³ V տար-
 որոշեալն. ²⁴ V om. և. ²⁵ V շարունակն որգէն ²⁶ V մակերեւոյթ,
 but three Ven. Codices and C D մակերեւութիւն. ²⁷ V omits ի before
 թուոյն. ²⁸ V մասնրկունք, C adds ն. ²⁹ V om. և թէ.

- մասնըկունք են. առ¹ ոչ մի ինչ հասարակ սահման շարամաւ-
տին, հինգքն², և հինգքն: այլ տարրորոշեալ է³. և երեքն⁴, և
30. եւթանքն, առ ոչ ինչ հասարակ⁵ սահման շարամաւտին: և ոչ
բնաւ ամենեւին, գտցես ի վերայ թուոյ, առնուլ հասարակ
սահման մասնըկանցն⁶: այլ միշտ տարրորոշեալ է: ապա ուրեմն,
թիւ' ի տարրոշիցն⁷: սոյնպէս. և բան ի տարրորոշեցելոցն է⁸:

Պրակք երկրորդ:

- Եւ զի քանակ է բան, երեւելի է: քանզի ստորաչափի փաղառու-
թեամբ, սրղիւ, և երկարաւ: և ամեմ գնոյն ինքն⁹ որ ձայնին
35. բանն¹⁰ լինի: քանզի առ¹¹ ոչ մի ինչ հասարակ սահման, նորա
մասնըկունքն շարամաւտին: քանզի ոչ է հասարակ սահման,
առ որ փաղառութիւնքն շարամաւտին: այլ իւրաքանչիւրոր
տարրորոշեալ է, ինքն բոտ ինքեան, ուրոյն¹²:

Պրակք երեք.

- p. 5. Եւ գիծ. շարունակ է: քանզի է առնուլ հասարակ սահման. առ
որ մասնըկունքն սորա շարամաւտին, կէտ: և մակերեւութեանն,
գիծըն: քանզի մակարդակին մասնըկունքն. առ ոմն հասարակ¹³
5. սահման շարամաւտին: սոյնպէս և թ վերայ մարմնոյ գրորցես
առնուլ հասարակ սահման: գիծ¹⁴. կամ մակերեւութին, առ որ
մարմնոյքն¹⁵ մասնըկունքն, յարեալ միաբանեն¹⁶: և է, աւե-
լատրամակայքն¹⁷, և զնուազիցըն ունի¹⁸ զսահման: իսկ նուազքն,
ոչ ևս: որպէս և մարմնոյն ասաց¹⁹ հասարակ սահման գոլ:

¹ առ.] V և առ. ² V հինգն և հինգն. ³ First hand in A է և which an early but not the first hand corrects into էն. ⁴ B C for և երեքն have երրորդն. ⁵ V reads առ ոչ մի ինչ հասարակ, C D առ ոչ մի omitting հասարակ. ⁶ V մասնկացն. ⁷ V տարրորոշիցն է. ⁸ This chapter is divided in A into heads by the letters ա, բ, գ, դ written above the text. ⁹ V զինքն. ¹⁰ V բան. ¹¹ V has order ոչ առ. ¹² This chapter is divided like the last by letters written above the text. ¹³ V առ մի իմն omitting հասարակ. ¹⁴ V զգիծն. ¹⁵ V մարմնոյն. ¹⁶ V միաբանին. ¹⁷ The passage և է, աւելատրամակայքն down to քանզի ոմն եռա is asterisked by first hand in A, and after եռա a lacuna is left in text of ten letters which a later hand fills up thus կի. իսկ ոմն երկակի. ¹⁸ V ունել. ¹⁹ V ասացաւ. In մասանցն just below the suffix ն is wanting in V and in A is added in early but not first hand.

- մասանցն, զգի՞ծն, կամ զմակերևութիւն: իսկ մակերևութեան, և
 ոչ¹ սահման եղիցի. մարմին: քանզի ոմն եռա և է
 միմանակ, և տեղի յայսպիսեացս, քանզի արդեան ամանակս, շարա-
 մաւտի առ անցեալն, և² հանդերձեալն: և դարձեալ տեղի. ըն
 շարունակացն³ է: քանզի տեղի իմն մարմննդքն⁴ մասնկուներն
 10. ունին որք առ հասարակ իմն սահման շարամաւտին: ինկա-
 պէս⁵ և տեղւոյքն⁶ մասնըկուներն, զորս⁷ ունին իւրաքանչիւրոք⁸. ի
 մարմննդն մասնըկանց⁹ առ նոյն հասարակ¹⁰ սահման շարա-
 մաւտին. առ որ և մարմննոյն մասնըկուներն: ապաուրեմն, և¹¹
 շարունակ լիցի¹². և տեղին: քանզի առ մի հասարակ սահման
 սորա մասնըկուներն շարամաւտին¹³:—

Պրակք չորրորդ:

15. Եւ¹⁴ ևս, դարձեալ արտադիրունաւղացն¹⁵ առ միմեանքս, յինքեանց
 մասանցն¹⁶ բաղկացաւ: և են որք ոչ¹⁷ յարտունաւղացն դիր:
 քանզի գծին մասնըկուներն. զիւր ունին առ միմեանս: քանզի¹⁸
 իւրաքանչիւրոք ի նոցանէ¹⁹, կայ ուրեմն: և գտըցնս տարառնուլ՝
 և բացատրել՝ ուր իւրաքանչիւր ոք կայ՝ ըն մակարդակին: և առ
 20. ուր մասնիկ՝ այլոցն շարամաւտի²⁰: և²¹ սոյնպէս, և մակարդի-
 կքն²² մասնըկուներն, զիւր իմն ունին: քանզի նմանապէս բացատ-
 րեսցի իւրաքանչիւրոք, ուր կայ, և ուրք շարամաւտին առ միմե-
 անս: և հաստատիքն; սոյնպէս և տեղւոյքն²³:—

Պրակք հինգերորդ:

- Իսկ ի վերայ թուոյ, ոչ ոք գտցէ մակայել՝ իրրու թե մասունքն²⁴
 25. սորա, զիւր ինչ²⁵ ունին առ միմեանս, կամ կան ուրեք: և կամ ուրք

¹ ոչ] V ոչ ևս. ² և] V և. առ. ³ V ի շարունակացն. ⁴ V մարմննդն.
⁵ V իսկ ապա which the Greek demands. ⁶ V տեղւոյն. ⁷ V զորս.
⁸ V զիւրաքանչիւրոք. ⁹ V մասնկացն. ¹⁰ V om. հասարակ. ¹¹ V om. և.
¹² լիցի] V եղիցի. ¹³ V has order: շարամ: սորա մաս. ¹⁴ V om. և.
¹⁵ V յարտունաւղացն դիր; C agrees with A. ¹⁶ V մասանց. ¹⁷ ոչ]
 V ոչ են. ¹⁸ քանզի] V զի. ¹⁹ նոցանէ] so C D; V սոցանէ.
²⁰ V շարամաւտին. ²¹ V om. և. ²² V մակարդակին. ²³ V տեղւոյքն.
²⁴ V մասնկուներն. ²⁵ V om. ինչ; in C it is erased.

- առ որս շարամաւտին մասնականցն¹։ և զ տեղւոյքն² ամանա-
կիքն³։ քանզի ենթամնայ և զինն ամանակին մասանց։ իսկ որ
զինն է⁴ ենթամնական⁵, զիւրդ սա զիւր ինչ⁶ ունիցի։ այլ առաւել
զան ինչ ասասցես ունել։ այնու, զի է ինչ որ նախկին գոլ է
30. ամանակին, և է որ վերջին։ և ի վերայ թուոյ՝ սոյնպէս այսու՝
զմին⁷ նախկին թուիլ⁸ երկուցն⁹։ և զերկուսն¹⁰, երկցն¹¹։ և այսպէս
զան ինչ կալցի, բայց զիւր, զկարի քաջ գտցես առնուլ։ և բանն,
սոյնպէս։ քանզի զինն ենթամնանայ¹² մասնականցն սորա։
35. քանզի ասացեալ է, և զիւր զսա առնուլ։ ապա¹³ ուրեմն
զինն եղիցի զիւր մասանցն սորա։ զի եթե¹⁴ զինն ենթամնանայ¹⁵,
արդ որք¹⁶ յարտագիւրտուեալաց մասնականցն բաղկացաւ և որք¹⁷
զինն յարտուեալացն զիւրք։—

Պրակք վեց։

- Եւ իսկապէս, տիրաբար¹⁸ քանակ, միայնք¹⁹ այսոքիկ՝ ասին, ասաց-
եալքս։ իսկ այլքն ամենեքին²⁰, ըստ պատահականն։ քանզի յայս-
b. ոսիկ հայելով և զայլսն քանակս²¹ ասեմք։ հիկէն։ շատ սպի-
տակն ասի, վասն մակերեւութեանն շատն գոլ։ և իրակութիւնն,
երկար, վասն զամանակն. բազում գոլ և շարժումն²² շատ։
քանզի զինն ըստ ինքեան իւրաքանչիւր, սայցն քանակ ասի։
5. հիբար։ եթե բացատրեսցէ որք. քանի ինչ իրակութիւնն է, աման-
ակաւ սահմանեսցէ։ տարեւոր։ թե²³ այսպէսաբար²⁴ ինչ աւրին-
ակաւ բացատրեսցէ։ եւ սպիտակն քանակ ինչ բացատրեալ։
մակերեւութեամբն սահմանեսցէ։ վասն զի որքան մակերեւ-
ութիւնն իցէ։ այսքան²⁵ և զսպիտակն ասացէ։ եւ։ ապա ուրեմն.
միայնք իսկապէս, և ըստ ինքեան. քանակք²⁶ ասին ասացեալքս։

¹ V մասնկացն. Such variations of spelling in regard to մասն and its cases are frequent and need not be again noticed.

² V տեղւոյք.

³ V ամանակին.

⁴ V om. է.

⁵ V ենթամնական.

⁶ V om. ինչ.

⁷ V զի մինն.

⁸ [թուիլ] V է ի [թուել].

⁹ C երկուց.

¹⁰ V երկուսն.

¹¹ C երկց.

¹² V ենթամնականայ.

¹³ Over յ is a punctum delens in A.

¹⁴ V om. եթե.

¹⁵ V ենթամնականայ.

¹⁶ որք] V են որք.

¹⁷ V բաղկացան

և են որք. ¹⁸ V adds և before տիրաբար.

¹⁹ միայնք] so C D; V միայն.

²⁰ V ամենայնքն.

²¹ V քանակ.

²² V զշարժումն.

²³ V [թէ so always.

²⁴ V այսպիսաբար.

²⁵ V այսքանապէս.

²⁶ D քանակ.

10. *իսկ այլոցն¹. ո՛չ ինչ ինքն ըստ ինքեան, բայց եթե արդեւք² ըստ պատահուման :—*

Պրակք և թն :

- Եւ այլ ևս, քանակին ինչ ո՛չ է ներհական՝ քանզի ի վերայ բացորոշե-
լոցն, երևելի է. զի ո՛չ ինչ է ներհական : Հիպէս : Եռականգնումն,
կամ մակերևութւոյն, կամ պոսպիսեացն իմիք, ո՛չ ինչ նայց³ է
ներհական՝ բայց եթե զշատն. սակաւումն ասասցէ որ ել. ներհա-
կան, կամ զմեծն, փոխումն : Եւ սայց, ո՛չ ինչ է քանակ⁴, այլ յաւէտ՝
15. առնչիցն : քանզի ո՛չ ինչ ըստ⁵ ինքեան, մեծ ասի, և⁶ կամ փոքր՝
այլ առ այլ վերաբերիլ : Դրկէն : զի լեանն փոքր ասի, և կորեակ⁷
մեծ : վասն ումեմն հոմասեռիցն մեծ գոլ՝ և ումեմն, նուազ զհո-
20. մասեռիցն⁸ : Եւ ևս ապա ուրեմն, այլ առ այլ վերաբերութիւնն⁹ է՝
այլ թե¹⁰ էր. ինքն ըստ ինքեան¹¹ փոքր և մեծ, ոչ երբեք լեանն
փոքր ասացեալ լինէր, և կորեակն մեծ : դարձեալ ի գեաւղս ասեմք
բազում մարդիկ գոլ, և յաթէնս սակաւ¹², իբրու զի բազմապատիկ
25. են քան զնոսա. և ի տեսարանին սակաւս, իսկ ի տան բազումն :
Եւ այլ ևս երկկանգունն և եռականգունն, և իւրաքանչիւրոք յայս-
պիսեացն քանակ նշանակէ : իսկ մեծն կամ փոքրն¹³ ոչ նշանակէ
քանակ, այլ յաւէտ առ ինչ. քանզի առ այլ տեսանի մեծն և փոքրն.
ապա ուրեմն երևելի է, զի սոքա առնչիցն են :

Պրակք ը :

30. Եւ այլ ևս, թե դիցէ որ զսոսա քանակ գոլ, և եթե ո՛չ դիցէ, ո՛չ
է սոցա ներհական և ո՛չ ինչ¹. քանզի զոր¹⁴ ո՛չ է ինքն ըստ ինքեան¹⁵
առնուլ, այլ առ այլ¹⁶ վերաբերեալ¹⁷, զիարդ լիցի սարմ¹⁸ ինչ¹⁹

¹ V յայլոցն. ² C om. արդեւք. ³ E նայց] so CDE : V նայնցն.

⁴ V քանակին. C քանակ. ⁵ ըստ] V ինքն ըստ. ⁶ V om. և. ⁷ V
կորեակն. ⁸ V հոմասեռիցն. ⁹ V վերաբերութիւն. ¹⁰ V եթէ.

¹¹ From ինքեան down to end of section is wanting in A owing to loss of
one folio. ¹² D սակաւս. ¹³ C փոքր. ¹⁴ V որ. ¹⁵ V ինքեանս.

¹⁶ V այլս. ¹⁷ V վերաբերեալ. ¹⁸ V om. սարմ. In A there is a late
erasure before the մ, where ը seems to have stood. ¹⁹ After ինչ
V adds սոցա.

35. ներհական: և այլ ևս: եթե եղիցին¹ մեծն և փոքրն. ներհա-
կանք. պատահեցէ նմին համանգամայն զներհականն ընդունել:
և ինքեանք իրեանց² գոլ ներհականք: քանզի պատահէ համանգա-
մայն³. նմին և⁴ մեծ և փոքր գոլ: քանզի է առ սա փոքր. և առ այլ
սոյն այսմեծ: ապա ուրեմն. նոյն⁵ և մեծ և փոքր ըստ նմին աւրի-
նակի՝ գոլ պատահէ: մինչ զի համանգամայն զներհականն⁶ ընդ-
ունել: այլ ոչ ինչ թուի համանգամայն զներհականսն. ընդունել:
p. 6. հիշան: ի վերայ գոյացութեան⁷. զի ընդունական ներհակացն
թւի գոլ: այլ⁸ սակայն. ոչ համայն հիւանդ՝ և ողջ է: և ոչ սպիտակ
և սեւաւ է համանգամայն: Տի նա՝ և ոչ այլոցն⁹ ոչ¹⁰ ինչ է. որ
5. համանգամայն զներհականսն ընդունի: և ինքեանք՝ ինքեանց
պատահեն¹¹ ներհականք գոլ: քանզի թե է մեծն փոքրումն ներհա-
կան¹². և նոյն է համանգամայն և մեծ¹³ և փոքր, ինքն, ինքեան,
եղիցի ներհական: այլ անկարացն, ինքն¹⁴ ինքեան՝ գոլ ինչ ներհա-
կան: ապա ուրեմն, ոչ է մեծն փոքրումն ներհական: և ոչ շատն.
10. սակաւոյն: իսկ ապա թեպէտև ոչ որ. առնչիցն զսոսա ասասցէ¹⁵.
այլ քանակին, ոչ ինչ ներհական կալցի:

Պրակք. Թ:

- Եւ մանաւանդ. զի ներհակութիւն՝ քանակին, առ ի տեղի¹⁶ թուի
գոլ: քանզի զվերոյն, ստորումն¹⁷ ներհական դնեն, զառ մէջն
վայր ի ստորեւ¹⁸ ասելով. վասն յոյժ աւելի միջոցումն¹⁹ տարա-
կացութեան, առ ոլորտս աշխարհիս գոլ. նմանեցին²⁰: և զայլու-
15. ցն ներհակացն սահման բաց սպոյց²¹ մակաբերել: քանզի յոյժ²²
աւելիքն ի միմեանց տարակացեալք. ինմինց սեռի, ներհականս
որոշէ:

¹ V եղիցի. ² իրեաց] V ինքեանց; in A first hand obliterates *ը* before *ց*.
³ V has order նմին համ. ⁴ C om. և. ⁵ V նոյնն. ⁶ V զներհակսն; so
often. ⁷ V գոյացութեանց. ⁸ C om. այլ. ⁹ V յայլոցն. ¹⁰ V om. ոչ.
¹¹ V պատահին. ¹² V adds է after ներհական. ¹³ CD և մեծ; V մեծ.
¹⁴ V է ինքն. ¹⁵ After ասասցէ V adds գոլ: C omits with A. ¹⁶ V
տեղին. ¹⁷ V ստորնումն. ¹⁸ ի ստորեւ] V ըստորեւ; D ստորեւ. ¹⁹ V
միջոցին. ²⁰ V անուանեցին. ²¹ V բացասսպոյց. ²² V զյոյժ.

Պրակթ. Ժ :

20. Եւ այլ զի թուի քանակն, ընդունել զյաւէտն. և զնուանն : Հիկէն :
 երկականգունն¹ : քանզի զի է այլ այլոյ յաւէտ, երկականգուն :
 և զի ի վերայ թուոյ : զորակ : երեքն, հինգիցն², զի ինչ յաւէտ
 հինգ, քան երեք ասին : և զի երեքն³, երկիցն : և զի ամանակքն,
 այլ այլոյ յաւէտ ամանակ⁴ ասին : և զի ի վերայ⁵ ասացելոցն
 բոլորովն, զի միոյ ուրուք՝ յաւէտն և նուանն⁶ ասի : իսկ ապա՝
 25. քանակըն. զի ընդունի զյաւէտն և զնուանն : և ուրոյն յատուկ-
 մանաւանդ քանւոյն և⁷ զհանգէտն և զանհանգէտն ասի : քանզի
 իւրաքանչիւր ասիցելոցն քանակաց, հանգէտ⁸ և անհանգէտ ասի :
 զորակն : մարմին, և հանգէտ և անհանգէտ ասի : և թիւ, և զոյգ⁹ և
 30. անզոյգ ասի : սապէս և ի վերայ այլոցն ճառեցելոց¹⁰ իւրաքան-
 չիւր հանգէտ և անհանգէտ ասի : իսկ այլոցն, որքան¹¹ միանգամ են
 զի քանակք¹² զի կարի յոյժ թուեսցին¹³ զոյգ և անզոյգ ասի¹⁴ :
 զորակ : տրամադրութիւն. զի կարի յոյժ, զոյգ և անզոյգ ասի :
 35. այլ յաւէտ նմանք¹⁵ : և սպիտակ. զոյգ և անզոյգ զի կարի յոյժ,
 այլ նման : ապա ուրեմն, քանւոյն¹⁶ մանաւանդ եղիցի ուրոյն
 յատուկ զոյգ և անզոյգ ասի :

Եւ աղագս առնչի :

- Եւ ինչ, այսպիսիքս ասին, որք միանգամ ինքեանք որ ինչ ենն, այլոց
 գոլ ասին : և կամ որպէս զիւրդ և իցէ, այլպէս առ այլ :
 զորգոյն¹⁷ : մեծ : այս, որ ինչ էս, այլոյ ասի : քանզի ուրումըն,
 մեծ ասի : և կրկնապատիկ : այլոյ ասի, այս որ ինչ էս : քանզի
 b. ուրումըն կրկնապատիկ ասի : սապէս, և որքան միանգամ, այլք
 ինչ այսպիսիք ասին : և է¹⁸ այսպիսիքս. առինչունիցն : զորկէն :
 ունակութիւն : տրամադրութիւն : զգայութիւն : մակացութիւն :

¹ V երկականգունն, so in next line. ² V հինգիցն. ³ V հինգն.
⁴ V ամանակք. ⁵ ի վերայ V ի վերայ սայց ; C ի վ. սայցն. ⁶ V
 նրւացն. ⁷ V om. և. ⁸ V adds և before հանգէտ. ⁹ և զոյգ] so
 CDE ; V has և ամանակ զոյգ. ¹⁰ V ճառեցելոց. ¹¹ որքան] so
 CDE ; V որք. ¹² V քանակ. ¹³ CDE omit թուեսցին. ¹⁴ CDE
 ասի. ¹⁵ նմանք] so CDE ; V has նմանք և անմանք. ¹⁶ քանւոյն]
 The Paris MSS. usually have this form ; V քանոյն. ¹⁷ V որգոն.
¹⁸ է] CD է և.

- դրուծիւն : քանզի ամենայն ասացեալքս, այս, որ ինչ էս¹, այլոց
 5. ասի² : և կամ որպէս զհարդ³ և իցէ⁴, այլազգ առ այլ, և ոչ այլ
 ինչ : քանզի ունակուծիւն, ուրոճմն ունակուծիւն ասի. և մակա-
 ցուծիւն, ուրոճմն մակացուծիւն : և դրուծիւն, ուրոճմն դրու-
 լծիւն : և այլքն սոյնպէս : Արդ առինչն, է⁵, որքան⁶ միանգամ
 ինքեանք որք ինչ ենն, այլոցն⁷ ասին : և կամ որպէս զհարդ և
 իցէ, այլազգապէս⁸ առ այլ : Հիկէն : լեանն, մեծ ասի. առ այլ :
 10. քանզի առ այլ մեծ ասի լեառնդ : և նման, որոճմն⁹ նման ասի : և
 այլքն այսպիսիքն, սոյնպէս առ ինչ ասին :

Պրակք Թ :

Եւ է ընկողմանումն, և կացուծիւն, և նիստըն, դրուծիւնք ոմանք :
 և դրուծիւնք¹⁰ առնչիցն¹¹ : իսկ ընկողմանելն, կամ¹² կա՛ն, կամ
 նստելն, սորա՛ ոչ են դրուծիւնք : Բայց յարանունաբար յասացե-
 ւոց¹³ դրուծեանցն ասին :

Պրակք Կ :

15. Բայց է և ներհականուծիւնն¹⁴, առնչւո՛ղս¹⁵ : որկէն : առաքի-
 նութի, չարութեան ներհական է : երկաքանչիւր¹⁶, առնչի-
 ցնէ¹⁷ : և մակացուծի, անգիտութեան : Բայց ոչ ամենայնի առ
 ինչունիցն, գո՛յ ներհական : քանզի կրկնապատկին ոչ ինչ է
 ներհական¹⁸ : և ոչ եռապատկին, և ոչ այսպիսեացքն ոչ ի¹⁹
 20. միում ումեք : Բայց թուի զառաւելն և զնուազն ընդունել առ-
 ինչքն : քանզի նման²⁰. յաւէտ և նուազ ասի : և անհանգիտագոյն²¹.
 յաւէտ և նուազ ասի : երկաքանչիւրոք²² ինոցանէ, առինչնէ²³ :
 քանզի նմանն, ուրոճմն նման ասի : և անզուգադոյնն, ուրոճմն
 անզուգադոյն : այլ ոչ ամենայնք առինչքն, ընդունին զառաւելն
 25. և զնուազն : քանզի կրկնապատկին, ոչ ասի յաւէտ և նուազ²⁴ : և
 ոչ այսպիսեացն²⁵, և ոչ մի ինչ :

¹ էս] V են. ² V ասին. ³ B omits զհարդ. ⁴ V է. ⁵ V առինչք են ;
 D առինչ է. ⁶ V որք. ⁷ այլոցն] so C ; V այլոցն գող. ⁸ V այլազգ.
⁹ V ուրոճմն. ¹⁰ V դրուծիւնք. ¹¹ V adds են. ¹² կամ] so C D ; V և կամ.
¹³ V յասիցեւոց. ¹⁴ V ներհակուծիւն. ¹⁵ V յառնչւոցն. ¹⁶ V երկա-
 քանչիւրն ; C D երկաքանչիւրքն. ¹⁷ V են. ¹⁸ In A inchoate ք after -ն.
¹⁹ V om. ի. ²⁰ V նմանն. ²¹ V անհանգիտոյն ; C D անհանգիտագոյնն. ²² V
 և երկ. ²³ V առինչ է ; A has punctum delens over ն. ²⁴ ասի յաւէտ
 և նուազ] so C ; V B ընդունին զյաւէտն և զնուազն. ²⁵ V յայսպիսեացն.

Պրակթ. Դ :

30. Լ'մենայնք առննչքն, առհակադարձան ասին : Հիկէն : ծառայ, նն
ասի ծառայ : և տէր ծառայի¹ ասի տէր : և կրկնապատկն,
կիսւոյ² կրկնապատկէ : և կիսին³, կրկնապատկին էր⁴ կիսի⁵ : և
մեծն. նուազի⁶ մեծ : և նուազն, մեծի⁷ նուազ : սապէս և ի վերայ
այլոցն : Լայց հոլովիւ, է երբեք⁸ զի տարբերեսցի ըստ բառին :
հրդան : մակացութիւն, մակացելոյն ասի՝ մակացութիւն : և մա-
35. † մի կացելին, մակացութեան⁹ մակացելի : և զգայութի՝ զգալոյ
† մի զգայութիւն : և զգալին, զգայութեան¹⁰ զգալի : բայց սակայն
է երբեք, զի ոչ թուեսցի հակադարձել¹¹ : եթ¹² ոչ ընտանեբար
առ որ ասին բացատրեսցին : այլ¹³ զեղիւնսցի որ բացատրեացն :
հրբար : թէ, եթե բացատրեսցի՝ հաւու, ոչ հակադարձէ. հաւ,
p. 7. թէւոյ, քանզի ոչ է ընտանեբար : առաջինն¹⁴ բացատրեալ¹⁵ է¹⁶.
թէ հաւու : քանզի ոչ ըստ որում հաւ, ըստ այսմ, թէ սորա¹⁷
ասի : այլ ըստ որում թէւաւորն է : քանզի բազմաց և այլոց թէ
է որք ոչ են հաւք : ապա եթե բացատրեսցի ընտանեբար, և
5. հակադարձէ : որպակ : թէ թեւաւորի թէ : և թէւաւորն, թէ ով
թէւաւոր :

Պրակթ. Ե :

- 18 Լայցէ երբեք, զի և անուանագործել թերևս հարկաւոր է, եթե
ոչ կայցէ անուն¹⁸ առ որ ընդանեբար բացատրեսցի. հիկէն քեղի
նաւի եթե բացատրեսցի, ոչ ընտանի է բացատրութիւն. քանզի ոչ
10. ըստ որում նաւն է ըստ այսմ սորա ասի քեղին : քանզի են նաւք՝
որոց ոչ գոն քեղիք. վասն որոյ և ոչ հակադարձէ, քանզի նաւ ոչ

¹ V ծառային. ² V կիսոյն. ³ V կէսն. ⁴ V է. ⁵ V կէս.
⁶ նուազի] V նուազին ասի. ⁷ մեծի] V մեծի ասի. ⁸ V երբեք, so
always. ⁹ In A first hand adds in margin the alternative reading
մակացութեամբ, which V has. ¹⁰ In A first hand adds in margin alter-
native reading զգայութեամբ, which V has. ¹¹ V հակադարձիւ. ¹² V
եթէ. ¹³ In A a heavy vertical line before the *ա* indicates perhaps
that the scribe began to write a *բ*, but desisted ; V om. *զ* in *զեղիւնսցի*.
¹⁴ V ընտանեբար առ առաջինն. ¹⁵ Before *բացատրեալ* B adds *զի*. ¹⁶ V
om. *է*. ¹⁷ նորա. ¹⁸ Through loss of one folio the text is wanting in
A from *բայցէ* to *սոսայն*. The text here printed is V. ¹⁹ B has *անունն*.

- ասի քեղւոյ, այլ թերեւ ընտանեգոյն բացատրութիւն եղիցն եթէ
 այսպէս օրինակաւ ինչ բացատրեսցի. քեղին քեղաւորի քեղի կամ
 որպէս զիարդ և իցէ այլազգաբար. քանզի անուն ոչ կայ, և հակա-
 դարձէ, եթէ ընտանեբար բացատրեսցի. քանզի քեղաւորն քեղեաւ
 15. քեղաւոր է: Սոյնպէս և ի վերայ այլոցն. հիշան գլուխ¹ ընտանե-
 բար բացատրեսցի գլխաւորն քան² կենդանւոյ բացատրեալ³. քանզի
 ոչ ըստ որում կենդանի է գլուխ ունի, քանզի բազումք ի կենդա-
 նեաց գլուխ ոչ ունին, և այսպէս դիւրաւ թերեւ առցէ դք, որոց ոչ
 կան անուանք. և թէ յառաջնոցն և յայնցանէ որք առ սոսայն⁴
 20. հակադարձեն⁵ դիցին⁶ անուանքն, որպէս և ի վերայ յառաջասացե-
 լոցն: ի թեւոյն, թեւաւոր⁷, և ի քեղւոյն, քեղաւոր: Արդ ամենայն
 առհնչքն, եթէ ընտանեբար բացատրեսցին, առ հակադարձսն ասին:
 25. ապաթե⁸ առ դիպաւոր ինչ բացատրեսցին, և ոչ առ որ ասինն, ոչ
 հակադարձէ⁹:

Պրակթ. Է.

- Եւ ասեմ: զի և ոչ որք¹⁰ խոստովանեցելոցն¹¹ առ հակադարձսն
 ասիցելոց՝ և անուանցն¹² նոցա կացելոց: ոչ ինչ հակադարձէ.
 եթէ առ ինչ պատահելոցն բացատրեսցի՝ և ոչ իցեն առ որս
 ասինն: Հիկէն: ծառայ, եթէ ոչ նոն բացատրեսցի: այլ մարդոյ.
 30. կամ երկոտանւոյ. և կամ ոյր ուրուք և իցէ¹³ այսպիսեացս, ոչ
 հակադարձէ: քանզի ոչ ընտանի է բացատրութիւնն: և էւ, եթէ
 ընտանեբար բացատրեալ իցէ առ որ ասին¹⁴, ամենայն պարաբա-
 րձեցելոց¹⁵ այլոցն, որք միանգամ պատահալք են: բայց մնացելոյ
 այսր միայնոյ. առ որ բացատրեցաւն, ընտանեբար, առ սա¹⁶
 35. ասացի: Հիկէն¹⁷: եթէ ծառայ առ տըր ասի¹⁸: պարաբարձեցելոց¹⁹
 այլոցն²⁰, որք միանգամ պատահալք են նոն: Հիկէն: երկոտանին

¹ գլուխ] B գլուխ եթէ. ² քան] B այլ ոչ. ³ D բացատրել. ⁴ A resumes with սոսայն, for which V reads սոսա. ⁵ V հակադարձին. ⁶ V դիցեն. ⁷ After թեւաւոր in A is a lacuna of seven letters. ⁸ V ապա եթէ. ⁹ V հակադարձին; B agrees with A. ¹⁰ ոչ որք] V B ոչ որք են ՚ի; C ոչ ի. ¹¹ V խոստովանիցելոցն. ¹² V անուանց. ¹³ իցէ] so VEB and second hand in C; D and first hand in C have եթէ. ¹⁴ V առ որս ասինն. ¹⁵ V պարաբարձիցելոց. ¹⁶ սա] so C; V B սա միայն. ¹⁷ V որդան, which in marg. of A in first hand. ¹⁸ ասի] so DE; V ասացի. ¹⁹ V և պարաբարձեցելոց; DE և պարաբարձեցելոցն. ²⁰ այլոցն] so C; V այլոց.

- b. գոլ՝ և մակացութեանն¹ ընդունական գոլ² մարդոյն³, և մնացելոյ միայնոյ տն գոլ⁴: յարծառայն⁵ առ նա ասի⁶: քանզի ծառայ, նն⁷ ծառայ ասասցի: ապեթե⁸ ոչ ընտանեբար բացատրեսցի, առ որ ասին⁹ պարապարձեցելոց պլոցն¹⁰, և մնացելոյ միայնոյ՝ առ որ բացատրեսցան, ոչ ասասցի¹¹ առ սա¹²: արդ բացատրեսցի ծառայ՝ մարդոյ՝ և թեհաւոռ: և պարաբարձցի¹³ մարդոյն¹⁴, տէրն սմա գոլ. քանզի¹⁵ ոչ ևս ծառայն առ մարդ¹⁶ ասասցի: քանզի ոչ ելոյ տն, և ոչ ծառայ¹⁷ է: այսպէս՝ և հաւոռն, փարաբարձցի¹⁸ թեհաւորն գոլ. քանզի¹⁹ ոչ ևս եղիցի թեհն, առնչիցն: քանզի ոչ ելոյ թեհաւորի, և ոչ թեհն եղիցի ուրուք: ապա ուրեմն պիտի բացատրեսլ, առ որ ոքն²⁰: ընտանեբարն ասի: և եթե անուն կայցէ, դիւրաւ բացատրութիւնն²¹ լինի: և ոչ ելոյ, հարկաւոր է թերեւ անունագործել: և այսպէս բացատրեսցելոց, երեւելի է զի ամենայնք²² առինչքն առ հակադարձան ասին:

Պրակթ. է.

15. Բայց թուին առինչքն համանգամայն ընտութեամբ գոլ: և ի վերայ շատիցն, ճշմարիտ է: քանզի համանգամայն, կրկնապատկին է²³, և կէսն: և կիսւոյն ելոյ, կրկնապատկին է: և ծառայի²⁴ ելոյ, տէրն է: նմանապէս պոսոցիկ և այլքն: և առ հասարակ իբանց բառնան պոսոցիկ զմիմեանս: քանզի ոչ ելոյ կրկնապատկի, ոչ²⁵ է կէս: և կիսւոյ. ոչ ելոյ. ոչ է կրկնապատկի: սոյնպէս և ի վերայ այլոցն. որք միանգամ պոսպիսիք են:
- Բայց ոչ ի վերայ ամենեցուն առնչիցն ճշմարիտ թուի, համանգամայն²⁶ բնութեամբն գոլ: քանզի մակացելին. քան զմակացութիւնն²⁷,

¹ V մակացութեան. ² գոլ] V գոլ և; DE և, omitting գոլ. ³ V մարդն. ⁴ V om. գոլ. ⁵ յարծառայն] so om. first hand in B; C and second hand B առ որ ծառայն. ⁶ ասի] so B; V ասասցի. ⁷ BC omit տն. ⁸ V ապաթե. ⁹ V որս ասինն; C որ ասինն. ¹⁰ պլոցն] so C; V պլոց. ¹¹ ասասցի] so B; V ասի. ¹² սա] so B; V նա. ¹³ B պարաբարձեցելոյ. ¹⁴ V ի մարդոյն. ¹⁵ V om. քանզի. ¹⁶ V մարդն. ¹⁷ V ծառայն. ¹⁸ V եթե պարաբարձի. ¹⁹ V om. քանզի. ²⁰ ոքն] V omits. ²¹ V բացատրութիւն. ²² D ամենայնքն. ²³ է] C omits. ²⁴ V ծառային. ²⁵ ոչ] V և ոչ. ²⁶ D համանգամայն. ²⁷ V զմակացութիւն.

25. նախկին թուեսցի¹ գոլ՝ քանզի իբրու յաճախ յառաջագոյն գոյացելոց իրացն զմակացութիւնն² առնումք³ :

Պրակք Ը⁴ :

30. Վրանզի ի վերայ սակաւոց, և կամ ի վերայ ոչ միոյ. տեսցէ որ զհամանգամայն⁵ ընդ մակացելոցն⁶. զմակացութիւնն⁷ լեալ: և ևս: զի մակացելին ի բաց բարձեալ՝ ընդ իւր՝ ի բաց բառնայ զմակացութիւնն: իսկ մակացութիւնն, զմակացելին ոչ շարաբառնայ՝ քանզի մակացելոյ ոչ ելոյ. ոչ է մակացութիւն: քանզի ոչ ևս ուրուք եղիցի մակացութիւն⁸: և մակացութեան ոչ ելոյ. ոչ ինչ արգելու զմակացելին գոլ՝ որկեն⁹: և բոլորակին, չորեքանգիւնութիւն¹⁰, զի եթե¹¹ է մակացելի՝ քանզի մակացութիւն սորա, չէ ևս է: իսկ այս¹², մակացելիս՝ գոյ: և ևս: կենդանւոյ վերաբարձեցելոյ. ոչ է մակացութիւն: իսկ մակացելեացն, բազումք¹³ ինչ գէպ լինին գոլ:

Պրակք. Թ¹⁴ :

35. Եւ նմանապէս այսոցիկ, և ի վերայ զգայութեանցքն¹⁵ ունին: քանզի զզգալին¹⁶ նախկին քան զգայութիւնն թուի գոլ: քանզի զգալին բարձեալ. ընդ իւր բառնայ զգայութիւնն¹⁷: իսկ զգայութիւնն, զզգալին. ոչ ընդ իւր¹⁸ ի բաց բառնայ: վասն զի զգայութիւնք զմարմննով. և ըն մարմնին¹⁹: և զգալոյ ի բաց բարձեցելոյ²⁰. ի բաց բարձեալ է և մարմինն: իսկ մարմնոյ ոչ ելոյ. ի բաց բարձեալ է և զգայութիւնն: ապա ուրեմն ընդ իւր ի բաց

¹ C թուի. ² V զմակացութիւն. ³ V առնումք հետոյ. ⁴ The title պրակք Ը is added in late hand. ⁵ V զհամանգամայնն. ⁶ C մակացելոցն. ⁷ V զմակացութիւն. ⁸ D omits the clause: քանզի ոչ ևս ուրուք եղիցի մակացութիւն. ⁹ V որպէս. ¹⁰ V չորեքանգիւնութիւն. ¹¹ V եթե. ¹² V omits այս. ¹³ բազումք] so B D; V բազում. ¹⁴ In A the numeration of new chapter omitted. ¹⁵ զգայութեանցքն] so C D E; V has զգայութեանցքն. ¹⁶ V զգալին. ¹⁷ V զգայութիւնն. ¹⁸ ընդ իւր added in A above line in first hand. ¹⁹ C մարմնովն. ²⁰ V բարձիցելոյ; so often.

- բառնա¹ զգալին զգալութիւնն: իսկ զգալութիւնն զգալին, ոչ
 5. ընդ իւր ի բաց բառնայ: քանզի կենդանւոյն ի բաց բարձեցելոյ.
 զգալութիւնն² ի բաց բարձեալ է: բայց զգալին գոյ: որկէն:
 մարմին³, ջերմ, քանզի, դան: և այլք⁴ ամենայնք որք⁵ միանգամ
 զգալիք: և ևս: զի զգալութիւնն⁶ համանգամայն ընդ կենդա-
 նւոյն լինի: քանզի միանգամայն կենդանին լինի⁷. և զգալու-
 թիւնն: իսկ զգալին, է և նախ քան զգոլ զգալութեանն: քանզի
 10. հոգի. և ջոռ. և նայսպիսիքս⁸. յորոց⁹ և կենդանին բաղկացեալէ՝
 է և յառաջ քան զկենդանին. բողբոլմին գոլ. անզգալութիւն¹⁰:
 ապա ուրեմն յառաջագոյն՝ եացեալ քանզգալութիւնն զգալին
 գոլ թուեսցի:

Պրակք. 7¹¹:

- Բայց ունի տարակուսանս, եթարդեք¹² և ոչ մի գոյացութիւն՝
 15. առնչիցն ասի: որպէս թուի թե¹³ սա ընդունի ըստ ոմանց
 երկրորդաց¹⁴ գոյացութեանցն: քանզի մակ ոմանց՝ առաջնոց
 գոյացութեանցն. ճշմարիտէ: քանզի ոչ բոլորքն, և ոչ մասունքն
 առնչ¹⁵ ասին: քանզի ոմն մարդ. ոչ ասի ուրումն որ մարդ: և
 ոչ ոմն արջառ. ուրումն¹⁶ ոմն արջառ¹⁷: սոյն պէս և մասունքն:
 20. քանզի ոմն ձեռն, ոչ ասի ուրումն¹⁸, ոմն ձեռն: և ոչ¹⁹ գլուխ:
 ոչ ասի ուրումն²⁰ ոմն գլուխ: այլ *** ո՞ւրն²¹ գլուխ: սոյնպէս
 և ի վերայ երկրորդաց գոյացութեանցն, ի վերայ յոռովոցն²²:
 որկէն: մարդ, ոչ ասի ուրումն մարդ: և ոչ արջառ, ուրումն

¹ V բառնայ. ² V և զգալութիւնն. ³ որկէն: մարմին] so C D E;
 V մարմին, որդոն. ⁴ V այլքն. ⁵ V որ. ⁶ V զգալութիւնք. ⁷ V
 has order լինի կենդ. ⁸ V այսպիսիքս; B այսպիսիքսն. ⁹ V նորոց;
 B որոց. ¹⁰ In A a heavy line resembling vertical stroke of a *p* pre-
 cedes *ան* and has by a late hand been turned into *ք*. Above it to
 the left is an erasure. Also the first *ն*, over which is an erasure to
 the right, seems to have been by the same hand manufactured out of
 a *մ*. ¹¹ Title of the chapter left blank in A. ¹² V եթե արդեօք.
¹³ V has order թէ որպ. թ. ¹⁴ V has order երկր. ոմ. ¹⁵ V առնչին.
¹⁶ B որումն. ¹⁷ D omits ուրումն ոմն արջառ. ¹⁸ C որումն. ¹⁹ ոչ]
 V ոչ ոմն. ²⁰ C որումն. ²¹ ուրն has been manufactured out of
 ուրումն; V ոմն. ²² V յորովոցն; C ոլովոցն.

25. արջառ: և ոչ փայտ, ուրոմըն փայտ: այլ ուրոմըն ստացուած
ասի: արդ ի վերայ այսպիսեացս, երևելի է, զի ոչ է¹ առնչիցն:
Իսկ ի վերայ ոմանց՝ երկրորդաց գոյացութեանցն, ունի երկբայու-
թիւն: Հիպէս: գլուխ, ուրոմն ասի գլուխ, և ձեռն՝ ուրոմն
ասի ձեռն: և իւրաքանչիւրոք այսպիսեացն², մինչ զի այսպիսիքս
առ ինչիցն թուեսցին գոլ:

Պրակք. Ժա³:

30. Ըրդ՝ եթե բաւականաբար՝ առնչիցն սահման բացատրեալ է. կամ
յոյժ դժուարացն, և⁴ կամ անկարացն⁵ է⁶ լուծանել, իբրու թե
և ոչ մի գոյացութիւն առնչիցն ասի: ապեթե⁷ ոչ բաւականա-
բար, այլ են առինչքն, որոց գոլն նոյն է⁸:

Պրակք. Ժբ⁹:

35. Ըրինչըն իմնապէս ունել, թերևս ճառեսցի ինչ առ այսոսիկ: բայց
առաջին սահմանըն՝ յարահետեին¹⁰ ամենեցուն¹¹ առնչիցն¹²:
այլ սակայն, ոչ է այս առինչն¹³, սոցա գոլ¹⁴, նոյնք, որք ինչ ենն,
այլոցն¹⁵ ասիլ: Եւ ի սոցանէ յայտնի է, զի եթե¹⁶ որ գիտացեալ՝
տեսցէ ինչ, որոշաբար, առնչիցն¹⁷: և զայն առ որ¹⁸ ասին, որո-
շաբար գիտացէ: արդ երևելի և յինքենէ է: քանզի եթե գիտէ
որ զայս ինչ. զի առնչիցն է: և է գոլն առինչիցն, նոյն առ
ինչն¹⁹, իմնաւրինակ՝ ունել՝ և զայն գիտէ, առ որ սանն²⁰, և
զիարդ²¹ ունի՝ քանզի եթե ոչ գիտէ բողոքովին առ որ զիարդ
ունին. և ոչ՝ եթե՝ առ ինչ զիարդ ունի²² գիտացէ: և ի վերայ
իւրաքանչիւրոցըն յայտնի է այսպիսին: որկէն, եթե զայս ինչ
5. գիտե, բացորոշեալ է²³, զի է կրկնապատիկ: և որոյն կրկնապատիկն,

¹ V են. ² V յայսպիսեացն. ³ In A numeration of chapter is omitted. ⁴ V om. և. ⁵ V յանկարացն. ⁶ V էր. ⁷ V ապա եթէ. ⁸ ABCDE end the chapter with the words նոյն է, but V prolongs it to առ այսոսիկ of the next. ⁹ Title of chapter left blank in A. ¹⁰ V յարահետեի. ¹¹ V ամենեցունց. ¹² առնչիցն] so V; CD առնչից. ¹³ V առնչից. ¹⁴ V omits սոցա գոլ. ¹⁵ V այլոց. ¹⁶ V թէ. ¹⁷ առնչիցն] so D; V յառնչից. ¹⁸ D որս. ¹⁹ V ինչ. ²⁰ V սայն. ²¹ զիարդ] so D; V զիարդն. ²² C ունին. ²³ V omits է.

- անդէն բացորոշաբար գիտասցէ : քանզի եթե՝ ուրուք բացորոշ-
 չիլոցն¹ գիտէ՝ զսա, կրկնապատկէ, եւ²։ և՛ ոչ եթե՝ կրկնապա-
 տիկ բոլորովին գիտէ : Ապա³։ և՛ զայս ինչ։ եթե գիտէ եթե
 գեղեցկագոյն է : և որոյ գեղեցկագոյնն է, անդէն, բացորոշաբար՝
 հարկաւոր է գիտել՝ սա⁴ վասն սոցա : բայց ոչ⁵ անորոշակի
 10. գիտասցէ՝ եթե սա⁶, է, վատթարի լաւագոյն : քանզի⁷, կարծիք,
 պոսպիսիս լինի⁸։ ոչ⁹ մակացութի : քանզի ոչ ևս գիտասցէ ստու-
 զաբար, եթե է վատթարի լաւագոյն : քանզի եթե՝ պոսպէս դիպե-
 ցաւ, ոչ ինչ գոյ վատթարագոյն՝ քան զսա : ապա ուրեմն, երեւի
 է, զի հարկաւոր է : զոր¹⁰ եթե գիտասցէ որ, առնչիցն¹¹, սահմա-
 15. նաբար : և՛ զայն առ որ ասին, սահմանաբար գիտասցէ :—

Պրակք. ԺԳ.¹³ :

- Իսկ զգլուխն, եթե գիտասցէ որ¹⁴ կամ զձեռն, և՛ իւրաքանչիւր¹⁵
 զայնպիսեացն¹⁶ : որք են գոյացութիւնք. զայն. որ էն¹⁷ որոշա-
 բար գիտասցէ : բայց առ որ ասին¹⁸ ոչ է հարկաւոր : քանզի՝ ոյր
 20. պոս գլուխ, և՛¹⁹ կամ ոյր ձեռնս²⁰, ոչ եղիցի գիտել սահմանաւորէն :
 ապա ուրեմն ոչ են սոքա՝ առնչիցն : ապա եթե²¹ ոչ են առն-
 չիցն, ճշմարիտ եղիցի ասել զի և՛²² ոչ մի գոյացութիւն առնչիցն
 է : բայց թերևս դժուար է յաղագս պոսպիսեացս, սաստրկաբար
 ի²³ բաց երևեցուցանել : հրամանաւ պատասխանուոյ. ոչ բազում
 անգամ հարցեալ՝ և խնդրեալ՝ բայց սակայն, տարակուսել, և
 վարանել ի վերայ իւրաքանչիւր ուրուք սոցայցն²⁴. ոչ անպի-
 տան է :

¹ V 'ի բացորոշիցեւոցն.

² V կրկնապատկել; D կրկնապատկեալ.

³ սապէս] so C; V սոյնպէս.

⁴ սա] V զսա.

⁵ ոչ] V եթէ.

⁶ V սալ.

⁷ V om. քանզի.

⁸ ւ seems to have been erased after

ի; V has լինին.

⁹ ոչ] V պլ ոչ.

¹⁰ զոր] V զի; CDE զի որ.

¹¹ V յառնչիցն.

¹² V omits words զայն առ որ ասին, սահմանաբար.

The omission is explicable from the homoioteleuton. That it occurs in all texts except A is one of the many proofs of the absolute superiority of the latter.

¹³ A omits title of new chapter.

¹⁴ V has order

որ զիտ.

¹⁵ V զիւրաքանչիւրսն.

¹⁶ V յայնպիսեացն.

¹⁷ էն] V են.

¹⁸ V ասինն.

¹⁹ CD omit և.

²⁰ ձեռնս] so CD; V ձեռն.

²¹ V թէ.

²² V om. և.

²³ V om. ի.

²⁴ D սոցայն.

Յաղագս որակի և որակութեան :

25. Եւ որակութիւնն ասեմ, ըստ որում որակք ոմանք ասին : և է որակութի, յոքնակարարն¹. ասիցելոց :

Պրակք : Բ :

- Ըրդ մի տեսակ որակութեան, ունակութիւնն և տրամադրութիւնն ասասցին : և տարբերէ, ունակութիւնն², ի տրամադրութեանէ : զի տեղագոյն, և յոքնամանակագոյնն գոլ : և այսպիսիք են մակացութիւնք, և առաքինութիւնք : քանզի մակացութիւն, թուի յարատեղանցն³ գոլ, և⁴ դժուարաշարժեցն : եթե և չափաբար⁵, ոք մակացութիւնն առցէ : եթե ոչ մեծ փոփոխումն ընկալցի ի հիւանդութենէ, կամ յայլմէ իմիքէ պատճառէ⁶ այսպիսւոյ : սապէս⁷ և առաքինութիւնն : հիւար : արդարութիւն, և ողջախոհութիւն, և իւրաքանչիւրոք այսպիսեացն⁸, ոչ դիւրաշարժելի թուի գոլ, և ոչ դիւրափոփոխ : և տրամադրութիւնք ասին, որք են դիւրաշարժք, և արագափոփոխ⁹ : հիկէն : ջերմութիւն, և ցրտութիւն, և¹⁰ **** հիւ ** անդութիւն, և ողջութիւն¹¹ : և որք միանգամ այսպիսիք են : քանզի տրամակայի իմն ըստ պսոցիկ մարդն : բայց արագափոփոխ¹² է, ի ջերմոյ ցուրտ լեալ : և յողջանալոյն, հիւանդանալն : սոյնպէս և ի վերայ այլոցն : եթե ոչ ոք, և սոցուն, պսոցիկ դիպեցցի, բազում ամանակաւ ահա բնաւորեալ անբոյժ և կամ կարի դժոխաշարժելի եղեալ : զոր ահա. ոք իբր ունակութիւնն առասացէ :

Պրաքր. Գ :

5. Եւ երեւելի է, զի զայսոքիկ կամին ունակութիւնս՝ ասել՝ ուրքեն յոքնամանակագոյնք, և դժուարաշարժագոյնք : քանզի զմակացութեանցսն, ոչ¹³ քաջ¹⁴ զունաւորն, այլ դիւրաշարժելիս եալս¹⁵,

¹ V ի յոգնաբարն. ² V ունակութիւն. ³ V ի յարտեղանցն. ⁴ և V և ի. ⁵ V չափաւորաբար. ⁶ V has order պատ. իմեքէ ; DE have իրիք for իմեքէ. ⁷ V սապէս. ⁸ V յայսպիսեացն. ⁹ արագափոփոխ so D & Vo ; V արագափոփոխ. ¹⁰ V om. և ; C adds և. ¹¹ V առողջութիւն ; in C առ is erased. ¹² V արագափոխ. ¹³ ոչ so CD ; V և ոչ. ¹⁴ V քաջ. ¹⁵ եալս so CD ; V լեալս.

10. *ճչ ասեն ունակութիւն ունել՝ այլ սակայն տրամակային¹ իմն ըստ մակացութեն. կամ վատթար, և² կամ քաջ՝ իսկ ապա տարբերէ ունակութիւն ի տրամադրութենէ՝ այսու, դիւրաշարժելին գոլ՝ և ումեմն յոքնամանակագոյն, և դժոխաշարժագոյն՝ և են ունակութիւնքն և տրամադրութիւնք՝ իսկ տրամադրութիւնքն³, ճչ ի հարկէ ունակութիւնք⁴։ քանզի որ ունակութիւնս ունին, և տրամակային իմն ըստ սոսա՝ իսկ որք տրամակայինն, ճչ ամենայն իրաւք ունակութիւն ունին՝*

Պրակք. Դ :

15. *Եւ այլ սեռ որակութեան, ըստ որում մրցականս, և ընթացականս՝ կամ ողջականս, կամ հիւանդոտս՝ և ասեմք պարզաբար միանգամայն, որ ինչ միանգամ ըստ բնական կարողութեան, կամ անկարութեան ասի՝ քանզի ճչ վասն տրամակալւոյն իմն. իւրաքանչիւրք այսպիսեացն⁵ ասի. այլ վասն զաւրութիւն ունելոյ բնական, կամ անկարութիւն, առնել ինչ դիւրաւ, և կամ ճչ ինչ կրել։ հիշան՝ մրցականք. կամ ընթացականք ասին։ ճչ վասն տրամակալւոյն իմն աւրինակի, այլ վասն զաւրութիւն⁶ ունելոյ բնական առնել ինչ դիւրաւ։ և ողջականք ասին, վասն զաւրութիւն⁷ ունել⁸ բնական, ճչ ինչ կրել ի դիպելոցն⁹ դիւրաւ։ և հիւանդոտս, վասն զաւրութիւն ունել բնականս, ճչ ինչ կրել¹⁰։*
20. *և նմանապէս այսոցիկ, և խիստն և կակոնդն ունի՝ քանզի խիստն ասի, վասն զաւրութիւնն¹¹ ունել. ճչ դիւրաւ հատանիլ։ իսկ կակոնդն¹², վասն¹³ զաւրութիւն ունել. և նա, ճչ¹⁴ դիւրաւ հատանիլ¹⁵ սորին այսորիկ։—*

¹ V տրամակայիլ. ² C om. և. ³ տրամադրութիւնքն] so D; V omits ն suffix. ⁴ V ունակութի. ⁵ V յայսպիսեացն. The first hand in A corrects իւրաքանչիւր ուրուքպիսեացն into իւրաքանչիւրք այսպիսեացն. ⁶ զաւրութիւն] so B; C զաւրութեան; V զօրութիւն. ⁷ զաւրութիւն] so CV; D զաւրութեան. ⁸ V ունելոյ. ⁹ V դիպեցելոցն. ¹⁰ վասն զ.—կրել] BV read: վասն անզօրն լինել և դիւրաւ տալ տեղի հիւանդութեանց բնականս ինչ կրել; C has վասն անզօրն լինել բնականս ինչ կրել, adding և դիւրաւ տալ in margin. Here as often the Ven. reading is given in late hand in margin of A. ¹¹ V զօրութի ¹² V կակոնդ. ¹³ վասն] V վասն ոչ. ¹⁴ նա, ճչ] V om. ¹⁵ հատանիլ] V տեղի տալ.

Պրակք. Ե:

- Եւ երրորդ սեռ որակութեան, կրականք որակութիւնք. և կերք: և
 են այսպիսիքս: ¹ Դրկէն: քաղցրութիւն, և դառնութիւն, և ամե-
 30. նայնք սոցալք ², ազգակիցք: և ևս: ջերմութիւն, և ցրտութիւն, և
 սպիտակութիւն, և սևութիւն: և զի այսոքիկ որակութիւնք են,
 երևելի է: քանզի ընդունականք ³ որակք ասին, ըստ այսրմիկ:
 Դրզան: մեղրդ ⁴, վասն քաղցրութիւնդ ⁵ ունելոյ. քաղցր ասի: և
 մարմին. սպիտակ. վասն սպիտակութիւնդ ունելոյ: սապէս, և ի
 35. վերայ այլոցն ունի ⁶: Խակ կրականք որակութիւնք ասին, ոչ վասն
 սոցուն ընդունակացս, զորակութիւնսն կրել ինչ: քանզի և ոչ
 քաղցր՝ վասն կրել ինչ ասի. քաղցր: և ոչ այլոցն ⁷ այսպիսեաց ⁸ և
 b. ոչ ինչ: նմանապէս ⁹ այսոցիկ և ջերմութիւն և ցրտութիւն ¹⁰,
 կրականք որակութիւնք ասին: ոչ. վասն սոցին ¹¹ ընդունականացս
 5. կրել ինչ. այլ վասն ըստ զգայութեանցս, իւրաքանչիւր ասիցե-
 լոցս, որակութեանցն, ախտից ¹² գոլ արարչական: և ¹³ կրականք
 որակութիւնք ասին՝ քանզի քաղցրութիւն, կեր ¹⁴ իմն ըստ ճաշա-
 կելեաց առնէ, և ջերմութիւն ըստ շաւշափման ¹⁵: նմանապէս և
 այլքն ¹⁶:

Պրակք. Զ:

- Խակ սպիտակութիւն, և սևութիւն, և այլք ¹⁷ գոյնք. ոչ նոյն ¹⁸
 10. աւրինակ ասիցելոցս, կրականք որակութիւնք ասին: այլ վասն
 իւրեանցն յախտէ եղանակ ¹⁹: և զի լինին վասն ախտի. բազում
 փոփոխմունք գունոյ. յայտէ: քանզի ամաշեակ ոք. շառագոյն
 եղև ²⁰: և երկուցեակ. դեղին ²¹: և իւրաքանչիւրդ ²², նայսպիսե-
 ացն ²³: մինչ զի և թե ոք բնութեամբ յայսպիսեացս ինչ ախտից

¹ First hand in A wrote first սոցալք and in margin corrects յ into ը;
 V սոցալքք. ² V adds սոցա after ընդունականք. ³ մեղրդ] so C; V

մեղր. ⁴ V քաղցրութի. ⁵ ունի] so VC; B ասի. ⁶ այլոցն] V

յայլոցն ինչ. ⁷ V յայսպիսեացս. ⁸ C adds և. ⁹ V ջերմութիւն

թիւնք և ցրտութիւնք; BEC ջերմութիւնք և քաղցրութիւն; D ջերմութիւնք

և ցրտութիւնք և քաղցրութիւն; C corrects քաղցրութիւն into

ցրտութիւն. ¹⁰ V սոցուն. ¹¹ V ախտիցն. ¹² V om. և. ¹³ V

կիրս. ¹⁴ V շոշափելեաց. ¹⁵ V այլքն. ¹⁶ V այլ. ¹⁷ նոյն] so CD;

V զնոյն. ¹⁸ V եղանակ. ¹⁹ V շառագունէ. ²⁰ After դեղին V adds

լինի. ²¹ V զիւրաքանչիւրդ. ²² V յայսպիսեացս.

15. կրելեաց¹. յոմանց բնական պատահմանց. զնմանն գոյն². դէպ եղև ունել սմայ³: քանզի որ այժմ⁴ յամաչեն, տրամադրութիւն առ ի մարմինն⁵ եղև, և ըստ բնական բաղկացութեան, սոյն եղիցի տրամադրութիւն: մինչ զի⁶ բնութեամբ⁷. և զոյգն⁸ նման⁹ լինել: արդ որք միանգամ: այսպիսեացըս¹⁰ պատահից. յախտից ոմանց.
20. դժոխաշարժից. և յարատեաց¹¹. սկիզբն եառ. որակութիւն ասին: քանզի եթե ըստ բնութեանն¹² բաղկացութեան. դեղնութիւն¹³, կամ սևութիւնք եղեալք են, որակութիւնք ասին: քանզի որակք ըստ սոսա ասիմք¹⁴: զի¹⁵ եթե վասն երկար հիւանդութեան. կամ¹⁶ վասն խարշման, այսպիսին պատահեաց. դեղնութիւնն և¹⁷ սևութիւնն¹⁸ և ոչ դիւրաւ անդրէն հաստատեալ դառնայ: և կամ¹⁹ առ կենսւքն յար կա²⁰ մեան, որակութիւնք և սոքա ասին: քանզի նմանապէս որակք ըստ սոսա ասիմք²¹:—

Պրակք. Է:—

30. Եւ որք միանգամ: իդիւրին տարալուծելոցն, և յարագ անդրէն հաստատիւնց լինին. ախտք ասին: զի ոչ ասին որակք ոմանք ըստ սոսա: քանզի և ոչ որ դիկնէն. վասն ամաչելոյն շիկնոտ ասի²² և ոչ դեղնացեալն վասն երկնչելոյն, դեղնչոտ²³: այլ յաւէտ առ կրելինչ: ապաուրեմն, ախտ²⁴ այսպիսիքս ասին: այլ ոչ որակութիւնք: նմանապէս սոցա. և ըստ հոգւոյն՝ կրականք. որակութիւնք և կիրք ասին: քանզի որք միանգամ ի լինելութեանն. անդէն յոմանց ախտից²⁵ եղեալ լինին որակութիւնք²⁶ որակութիւնք ասին: որկէն: մոլեկան արտակացութիւն²⁷, ապշութեան²⁸, և բարկութիւն, և այսպիսիքս: քանզի որակք ըստ սոսա ասին, և բարկացողք²⁹. և

¹ V կրեաց. ² զնմանն գոյն] V զնմանագոյնն. ³ V սմա; D սմայ. ⁴ D յայժմ. ⁵ V առ մարմին; C առ մարմինն. ⁶ զի] V զի և. ⁷ V բնութեամբն. ⁸ և զոյգն] V զոյգ. The text should be գոյն. ⁹ նման] V և նման. ¹⁰ V յայսպիսեացս. ¹¹ C յարատեորողաց. ¹² V բնութիւն. ¹³ V դեղնութիւնք. ¹⁴ CD ասիմք. ¹⁵ զի] C զի և; V և, omitting զի. ¹⁶ կամ] so BC; V և կամ. ¹⁷ և] V կամ. ¹⁸ V սևութիւն. ¹⁹ և կամ] V այլ. ²⁰ յար կա] V յարակայ. ²¹ ասիմք] so CD; V ասեմք. ²² ասին C. ²³ դեղնչոտ V o CD; դեղնոտ V. ²⁴ ախտ C; ախտք BV. ²⁵ յախտից ոմանց V. ²⁶ որակութիւն V. ²⁷ արտակացութիւն V. ²⁸ ապշութիւն V. ²⁹ V բարկացողք.

- մոլեկանք : և¹ նմանապէս և որք միանգամ արտակացութիւնք
 ապշութեան², ոչ բնականք, այլ յոմանց յայլոց պատահից՝ եղեակ
 են : դժուարաթափք³, և կամ բոլորովին անշարժք : որակութիւնք
 և այսորիկ⁴ են : քանզի որակք ոմանք ըստ սոսմ ասին : իսկ որք
 յարագ անդրէն⁵ հաստատելոցն⁶ լինին, անտք ասին : հիզան :
 եթե տրամեալ՝ բարկացողագոյն որ է : քանզի ոչ ևս⁷ ասի բարկա-
 ցող⁸, որ յայսպիսեւ ևս⁹ բարկացողագոյնն է : այլ յաւելո
 վասն կրելն ինչ : ապա ուրեմն կերք ասին՝ այսպիսիքս, այլ ոչ
 որակութիւնք :

Պրակք : . ք : —

- Եւ քառորդ սեռ որակութեան, ձև, և որ առ իւրաքանչիւր¹⁰ է կերպ :
 և ևս առայսորիւք ուղղութիւն, և ծրուութիւն : և որ ինչ սոցայ¹¹
 նմանէ : քանզի ըստ իւրաքանչիւր սոցա, որակ ինչ ասի : քանզի
 վասն եռանգիւնին, կամ քառանգիւնին գոլ : որակ իմն ասի : և
 վասն ուղիղն, և ծուռն գոլ : և ըստ կերպին իւրաքանչիւր, որակ
 իմն ասի : իսկ անգայտն, և հոծն, և խոշորն, և ողորկն, թուեսցի
 որակ նշանակել : բայց երեւցաւ աւտար այսպիսիքս գոլ՝ առ ի
 յորակն բաժանմանէ : քանզի դրութիւն իմն առաւել երեւին
 մասնականցն¹², իւրաքանչիւր ազդել : քանզի հոծն, վասն մասնը-
 կանցն շարամատն գոլ, առ միմեանս : և անգայտն վասն տարա-
 կացելոյն ի միմեանց : և ուղորկն¹³, վասն դէպուղիղ իմն¹⁴ մասնը-
 կանցն կալ : և խոշոր¹⁵, վասն ումեմն, գերազանցն լինելոյ¹⁶, և
 ումեմն պակաս¹⁷ և շնիստ լինել¹⁸ :

Պրակք : . թ : .

25. Բայց թերեւ, և այլ ինչ երեւցի յեղանակ՝ որակութեան : այլ որք
 մանաւանդ¹⁹ ասին, գրե, թե սղքա են : արդ որակութիւնք են

¹ և B ; om. V. ² ափշութեան V. ³ և դժուարաթափք V. ⁴ այնորիկ V ; այսորիկ B. ⁵ անդրէն] դարձեալ is added in V and by an old, yet not first hand in margin of A ; B omits. ⁶ հաստատելոցն V. ⁷ ևս om. B. ⁸ բարկացող V. ⁹ ախտէ V. ¹⁰ իւրաքանչիւր ումեք V. ¹¹ սոցին V. ¹² Add 'ի before մասնականցն V. ¹³ ողորկն V. ¹⁴ դէպուղիղ իմն B ; դէպուղիղն omitting իմն V. ¹⁵ խոշորն V. ¹⁶ լինելոյն V. ¹⁷ որ before պակաս add V. ¹⁸ լինել C ; լինելն V. ¹⁹ մանաւանդ om. B.

- նախասացեալքս; և որակք՝ ըստ սոսմըն¹ յարանունարար ասա-
ցեալքն; և կամ որպէս զիարդ և իցէ ի սոցանէ: արդ ի վերայ
յոլովոցն². և գրե. թե ի վերայ ամենեցուն³, յարանունարար
ասին⁴: որկէն: ի սպիտակութենէն, սպիտակն: և ի քերականու-
թենէն, քերականն: և յարդարութենէն, արդարն: սոյնպէս և
ի վերայ պլոցն: իսկ ի վերայ ոմանց. վասն ոչն կալոյ որակու-
թեանցն անուանք՝ ոչ ընդունին յարանունարար ի սոցանէ ասիլ:
որկէն: ընթացականն⁵: կամ մրցականն: որ ըստ զաւրութեան
մրցականութեանն⁶ ասի⁷: և⁸ ոչ ի միողէ որակութենէ յարա-
նունարար ասի: քանզի ոչ կան անուանք զաւրութեանցն: ըստ
որս սոքայ որակք ասին, որպէս և մականցութեանցն⁹: ըստ
որս մրցականք և կամ մարտիկք որք ըստ¹⁰ տրամադրութեան¹¹
ասին: քանզի մրցական մականցութիւն ասի, և մարտական:
5. քանզի որակք ի սոցանէ յարանունարար տրամակայեալքն ասին:
և թերեւ անուն¹² կայցէ. և ոչ ասի յարանունարար. ըստ այսմիկ
որակն ասացեալ: որդան յառաքինութենէն, քանզի ասի: քանզի
վասն առաքինութիւն ունելոյ. քանզի ասի. պլ ոչ յարանունարար
յառաքինութենէ¹³: բայց ոչ ի վերայ բազմաց այսպիսիս է: արդ
որակք այսուհետեւ ասին, յարանունարարքս¹⁴ յասիցելոց որակու-
թեանցն ասիցեալք: և կամ որպէս զիարդ և իցէ, այլպէս¹⁵ և ի
10. սոցանէ:

Պրակր. Ժ: ¹⁶

- Եւ դոյ և ներհակութիւն¹⁷ ևս, ըստ որակին: Հիզան: արդարութիւն.
անիրաւութեան ներհական է: և սպիտակութիւն սևութեան, և
այլքն: սապէս, և ըստ սոսմըն որակք ասիցեալք¹⁸: որկէն:
15. անիրաւն. արդարոյն: և սպիտակն. սևոյն: բայց ոչ ի վերայ

¹ սոսա V. ² յոլովոցն V. ³ ամենեցուն է V. ⁴ ասիլն V;
below l. 32 in A ն կա over erasure in late hand. ⁵ ընթացականն և V.
⁶ մրցականութի V; մրցականութեանն B. ⁷ ասիցի V. ⁸ և om. V.
⁹ մականցութեանցն E; մականցութեանց V. ¹⁰ որք ըստ] ըստ որս D.
¹¹ տրամադրութեանն V. ¹² և before անուն add V. ¹³ յառաքինութենէ]
յառաքինութենէն առաքինի V. ¹⁴ յարանունարարք B. ¹⁵ այլպէս V.
¹⁶ In A title of this and following three chapters is wanting. ¹⁷ ներհա-
կանութիւն D. ¹⁸ ասիցեալքն V.

- ամենեցուն, այսպիսիս է՝ քանզի շիկնին կամ գեղնին¹. կամ այսպիսեանցս գունոց. ոչ ինչ է ներհական է. թեպետ և որակք են : և, ևս. եթե ներհակացն². իմն³. է որակ. և պլն⁴ եղիցի⁵ որակ⁶ : և այս յայտ է ի ձեռն առեալ և երևեցուցեալ զայլսն ստորոգութիւնն : որզան : եթե արդարութեան, անիրաւութիւն : և սպիտակութեան. սևութիւն ներհական⁷ : և որակ է⁸ արդարութիւն : որակ ուրեմն ապա և անիրաւութիւնն է⁹ : քանզի ոչ և մի. այլոց ստորոգութեանցն յարմարեալ պատկանի. ընդ անիրաւութեան : ոչ քանակն. և ոչ առինչն. և ոչ իւրըն : և ոչ բոլորովին ինչ յայսպիսեացն և ոչ մի ինչ : այլ որակ¹⁰ : սոյնպէս՝ և ի վերայ այլոցն. ըստ որակին ներհակացն :

Պրակք. Ժա :

- Եւ ընդունին զյաւէտն և զնուազն, որակք : քանզի սպիտակ, յաւէտ և նուազ, այլ պղղյ ասի : և արդարագոյն, այլ պղղյ յաւէտ և նուազ : և ինքն մակատութիւն¹¹ առնու : քանզի իբրու՝ սպիտակն է, ընդունի և սպիտակագոյն ևս եղանել¹² : բայց ոչ ամենայնքն¹³, այլ յոլովք : քանզի արդարութի. արդարութե եթե ասասցի յաւէտ¹⁴, տարակուսեալ վարանեսցի ոք : նմանապէս և ի վերայ այլոց տրամադրութեանցն : քանզի ոմանք յերկուանան՝ յազազս այսպիսեացն : քանզի արդարութի, արդարութեան, ոչ կարի. քաջ ասեն ասիլ՝ յաւէտ և նուազ : և ոչ ողջութի ողջութեան : բայց սակայն նուազ ունել այլու՝ քան զայլու՝ ողջութիւն ասեն¹⁵ : և արդարութիւն նուազ այլու՝ քան զայլու : սոյնպէս և զքերականութիւն, և զայլոս տրամադրութիւնս : բայց սակայն ըստ սոսան¹⁶. ասիցեալք որակքն. անյերկուանալի ընդունին զյաւէտն¹⁷ : քանզի քերականագոյն այլ. քան զայլ ասի¹⁸ : և ողջագոյն և

¹ այսպիսի է : քանզի շիկնին կամ գեղնին V. ² ի ներհակաց V ; ի ներհակացն BD. ³ The first hand in A corrects իմն into ոմն ; ոմն V. ⁴ պլն V. ⁵ եղիցի V. ⁶ որակ D ; որակք V. ⁷ ներհական է V. ⁸ է om. D. ⁹ անիրաւութի omitting է V. ¹⁰ որակն C. ¹¹ մակատրամատուի V. ¹² եղանիլ V. ¹³ ամենայնք V ; ամենայնքն D. ¹⁴ յաւէտ և նուազ V. ¹⁵ ասին V. ¹⁶ սոսայն V. ¹⁷ V has զյաւէտն և զնուազն. ¹⁸ Before ասի in A is an erasure of one letter over which first hand had put a punctum delens.

5. արդարագոյն. և ի վերայ պլըցն սոյնպէս : բայց եռանգիւնի¹ և քառանգիւնի². ոչ թուի զյաւէտն³ ընդունել⁴. և ոչ պլըցն⁵ ձեռց⁶. և ոչ մի ինչ : քանզի որք միանգամ ընդունին զեռանգիւնիւնդն զբան. և բոլորակին⁷, ամենեքեան նմանապէս եռանգիւնիք կամ բոլորակք են : իսկ այնք՝ որք ոչն⁸ ընդունին. ոչ մի ինչ
10. այլ քան զայլ յաւէտ ճառեսցի : քանզի ոչ ինչ յաւէտ⁹ քառանգիւնին քան զայլ¹⁰ երկարն բոլորակ է : քանզի և ոչ մի ոչ ընդունի զբոլորակին բան : բայց պարզաբար միանգամայն և թե ոչ ընկալցին երկոքին¹¹ զառաջիկային զբան. ոչ ասացի այլ քան զայլ յաւէտ¹² : ապա¹³ ոչ ընդունին որակքն զյաւէտն¹⁴ և զնուազն :

Պրակք. Ժբ :

15. Եւրդ ասացելոցս, ոչ ինչ է ուրոյն յատուկ որակութեան, բայց նմանս՝ և աննմանս ըստ որակութեանց միայն ասին : քանզի նրման այլ քան զայլ է, և ոչ ըստ միում իրիք, ըստ¹⁵ որում որակն է : իսկ ապա ուրեմն ուրոյն յատուկ լիցի որակութեան նման ասիլ
20. ըստ ինքեան : բայց ոչ է պարտ և արժան խոռովիլ մի, գուցէ ասացէ որ զմեզ յաղագս որակութեան արարելոյ զառաջադրու թիւնս, բազումն ինչ առինչիցն համարել՝ և ի հաշիւ արկանել : վասն զի զունակութիւնս և զարամադրութիւնս, առինչիցն¹⁶ գոլ : քանզի գրէ թե ի վերայ ամենեցուն պսպիսեացս, սեռքն, առինչիցն ասին : իսկ ըստիւրաքանչիւրցն¹⁷, ոչ ինչ : քանզի մակացու թիւն իբրու զի, սեռէ, ինքն որ ինչ էն, այդոյ ասի : քանզի ուրումն մակացութիւն ասի : իսկ ըստ իւրաքանչիւրցն¹⁸, ոչ ինչ ինքն. որ ինչ էն. այդոյ¹⁹ ասի : սրղան : քերականութիւն, ոչ ասի ուրումն քերականութիւն : և ոչ երաժշտականութիւն, որումն²⁰ երաժշտականութիւն : այլ թերեւ արդեւք ըստ սեռին, և²¹ սորա

¹ եռանգիւնի B ; եռանգիւնին V. ² քառանգիւնի B ; քառանգիւնին V.
³ զյաւէտն և զնուազն V. ⁴ ընդունելով B D. ⁵ պլըցն C. ⁶ ձեռցն V.
⁷ զբոլորակին V. ⁸ ոչ V. ⁹ յաւէտ] սուղ V. ¹⁰ զայլ V. ¹¹ երկոքեան V.
¹² յաւէտ և նուազ V. ¹³ ապա ուրեմն B. ¹⁴ որակութիւն զյաւէտն V.
¹⁵ այլ ըստ V. ¹⁶ առինչիցն V. ¹⁷ ըստիւրաքանչիւրցն V. ¹⁸ իւրաքանչիւրցն V.
¹⁹ այլոյ V. ²⁰ ուրումն V. ²¹ Om. և V.

30. յառնչիցն ասին: որկէն: քերականութիւն ասի, ուրոմն մակացութիւն: ոչ¹ ուրոմն մակացութիւն²: և երաժշտականութիւն ուրոմն մակացութիւն ասի, ոչ³ ուրոմն երաժշտականութիւն: ապա ուրեմն ըստ իւրաքանչիւրքն ոչ են առնչիցն: և ասիմք⁴ որակք ըստ պոստիկ. քանզի զսոսայ և ունիմք: քանզի մակացութիւն ասիմք վասն ունեւն ինչ ըստ իւրաքանչիւրքն⁵
35. Հանճարոյ: ապա ուրեմն սոքա և ուրակութիւնք⁶ եղիցին ըստ իւրաքանչիւրքն⁷, ըստ որոց երբեմն և որակք ասիմք: իսկ սոքա ոչ են առնչիցն: և ևս թե պատահեսցէ նոյն առ ինչ և որակեալ: ոչ ինչ անտեղեզոյն⁸ է, յերկոսին սմա ի սեռէն, համար⁹ դասու¹⁰ անկանիլ:

Յաղագս առնելոյ և կրելոյ:—

- b. ընդունի, և¹¹ առնել և կրել, ներհականութիւն զյաւէտն, և զնուապն: քանզի ջեռուցանելն ցրտացուցանելոյն ներհական է: և ջեռունըն, ցրտանալոյն: և հշտանալն, տրտմելոյն: ապա ուրեմն,
5. ընդունի ներհականութիւն, և զյաւէտն և զնուապ¹²: քանզի ջեռուցանելն. և յաւէտ և նուապ է: և տրտմել¹³ յաւէտ և նուապ: ապա ուրեմն ընդունի զյաւէտ¹⁴, առնելն և կրելն: արդ. յաղագս սոցա¹⁵, պոսքանք ասին: և ասացեալ է և յաղագս կալոյ. յառնչսն:
10. քանզի յարանունաբար ի դրոցն ասի: իսկ յաղագս պլոցն, երբին. և ուրին. և ունեւն. վասն յառաջագոյն յայտնին գոլոյ՝ ոչ ինչ յաղագս սոցայ՝ պլ ինչ ասի, քան որ միանգամ ի սկըսմանն¹⁶ ճառեցաւ՝ զի ունեւն. նշանակէ զըստիմանելն, զզինելն¹⁷: իսկ ուրն. հիւրար: ըն՝ լիկոզ¹⁸: և պլքն որ¹⁹ միանգամ յաղագս նոցա ճառեցաւ: արդ. յաղագս յառաջ եղելոցս²⁰ սեռիցս՝²¹ բաւական են յառաջ ասացեալքն:

¹ պլ ոչ V. ² քերականութիւն V, and in margin in first hand A, which also adds following և above line. ³ պլ ոչ V. ⁴ ասիմք V. ⁵ իւրաքանչիւրոցն V. ⁶ որակութիւնք V. ⁷ իւրաքանչիւրս B. ⁸ անտեղադոյն V. ⁹ ի համար V. ¹⁰ դասիլ B. ¹¹ և om. V. ¹² զնուապն V. ¹³ տրտմելն V. ¹⁴ զյաւէտ զյաւէտ և զնուապ V; զյաւէտն և զնուապն C D. ¹⁵ սոցա B D; նոցա V. ¹⁶ սկզբանէ V E; սկսմանն B D. ¹⁷ զզինելն B D; զինելն V. ¹⁸ ըն լիկոզ V. ¹⁹ որ V; որք D. ²⁰ յառաջագրեւոց V. ²¹ սեռից V.

Հաղագս Հակակայց :

- Իսկ յաղագս Հակակայց. ըստ քանին¹ յեղանակս, սովորեցաւ Հակակայիլ. ճառելի է : և ասի. պլ ալում Հակակայիլ. քառակարտր : կամ իբր առինչք : կամ իբր ներհակք : կամ² իբր պակասութիւն, և ունակութիւն : կամ իբր ստորասութիւն. և բացասութիւն : և
20. Հակակայի է³ իւրաքանչիւրոք պոպիսեացս⁴, իբր թե գաղափարաւ ասել. որպէս առինչքն : որկէն : կրկնապատիկն. կիսւոյ : իսկ որպէս ներհականք : Հիւար : չար. բարւոյ. իսկ որպէս ըստ պակասութեան և ունակութեան : Հիւան : կուրութիւն, և երեւք : իսկ. որպէս ստորասութիւն և բացասութիւն : Հիւէս : նստի, ոչ նստի : արդ. որք միանգամ իբրու առինչք Հակակային, ինքեանք.
25. որ ինչ են. Հակակայինցն ասին : և կամ որպէս զիարդ. և իցէ, ալլազգ առ սոսա : որբար : կրկնապատիկն. կիսւոյն : ինքն. որ ինչ էն. պլլլ կրկնապատիկ ասի : և մակացութիւն, մակացելում : իբրեւ առինչք Հակակային : և ասի մակացութիւն, ինքն որ ինչ էն. մակացելոյն : և մակացելին, ինքն որ ինչ էն. առ Հակակայեալ մակացութիւնն ասի : քանզի⁵ մակացելին, իմեն ասի մակացելի մակացութեան :
- 30.

Պրակք. Է :

- Ըրդ. որք միանգամ Հակակային, իբրու առինչք. ինքեանք որ ինչ ենն. և կամ որպէս զիարդ. և իցէ երբեք. առ միմեանս ասին : իսկ որպէս ներհակքն⁶. ինքեանք որ ինչ ենն. և ոչ միով ի իբր առ միմեանս ասին⁷ : բայց սակայն ներհակք⁸ միմեանց ասին⁹ : քանզի ոչ բարի. չարի ասի բարի¹⁰. պլ ներհական : և ոչ սպիտակ. սևոյ սպիտակ. պլ ներհական : իսկ ապա ուրեմն տարբեր են պար Հակադրութիք միմեանց :
- 35.

¹ քանի V. ² կամ D ; և կամ V. ³ է om. V. ⁴ յայսպիսեացս V.
⁵ քանզի մակացելին, իմեն ասի մակացելի մակացութեան :] omit V and the other codd. ⁶ ներհակք V. ⁷ ասին om. D. ⁸ ներհականք B.
⁹ ասին om. D. ¹⁰ V tr. բարի ասի.

Պրակթ. Գ:

- p. 12. Որք միանգամ ներհակացն են. այսպիսիք¹ են. մինչ զի յորս
 բնաւորեցան² լինել. կամ զորոց ստորոգիլն³, հարկաւոր⁴ է
 սոցա միմեան գոլ. որոյ⁵ ոչ ինչ է ընդ մէջ: իսկ որոց ոչ է
 հարկաւոր. միմեան գոլ սոցա. է իմն ամենայն իրաւք ընդ մէջ:
 5. որկէն: ողջութի և հիւանդութի ի մարմնոջ կենդանւոյ⁶
 բնաւորեաց⁷ լինել: և հարկաւոր է միմեան գոլ⁸ ի կենդանւոյն
 մարմնի⁹ կամ առողջութիւնն¹⁰. կամ հիւանդութիւն: և դար.
 և կոծատ. զթուոյ ստորոգի¹¹: և հարկաւորէ. միմեան թուոջն գոլ.
 կամ կոծատ¹². կամ դար: և¹³ ոչ է սոցա, և ոչ ինչ ընդմէջ: ոչ
 հիւանդութեան. և ողջութեան: և¹⁴ ոչ դարի և¹⁵ կոծատի:
 10. իսկ որոց ոչ է հարկաւոր. մին¹⁶ գոլ. սոցա է իմն ընդ մէջ: որդան:
 սեւաւ և սպիտակ ի մարմնոջ բնաւորեաց լինել: և ոչ է հար-
 կաւոր, զմին¹⁷ գոլ նոցա ընմարմնոյն: քանզի ոչ ամենայն կամ
 սպիտակ է. և կամ սեւաւ: և ոչ վատթար և առաքինի ստորոգեալ¹⁸
 15. լինի՝ զմարդոյ¹⁹ և զայլոց բազմաց: բայց ոչ է հարկաւոր. զմի²⁰
 ի նոցանէ գոլ այնց զայց ստորոգին: քանզի ոչ՝ ամենայն կամ
 վատթար է²¹, կամ առաքինի: և է՝ սոցա ընդ մէջ: որդէն: սպի-
 տակի. և սեւի. գորշն և դեղինն: և որ միանգամ այլ գոյնք: իսկ
 վատթարն և առաքինւոյն, ոչ վատթարն. և ոչ առաքինին: արդ-
 20. ի վերայ ոմանց անուանք կան միջոցացն: հիկէն: սպիտակին և
 սեւին, գորշն և դեղինն և որ²² միանգամ այլ գոյնք: իսկ ի վերայ
 ոմանց. անուամբ ոչ է դիւրին բացատրել²³ զընդմէջսն, բայց
 երկաքանչիւրովք²⁴ ծայրիցն, ապաստութեամբ ընդմէջն²⁵ սահմանի:
 25. հիբար: ոչ բարին, և ոչ չարն: ոչ արդարն. և ոչ անիրաւն:

¹ ի ներհակացն այսպիսիք V. ² բնաւորեցան V. ³ ստորոգիլ V. ⁴ և
 հարկաւոր V. ⁵ որոյ] սոցա V. ⁶ կենդանւոյն V. ⁷ բնաւորեցաւ D.
⁸ գոլ] լինել V. ⁹ ի մարմնի V. ¹⁰ առողջութի V. ¹¹ ստորոգին V.
¹² կոծատին B. ¹³ և om. V; is partially erased in A. ¹⁴ և om. D.
¹⁵ և ոչ D. ¹⁶ մին V; միմեան B. ¹⁷ զմին V. ¹⁸ որ ստորոգեալ V.
¹⁹ V tr. զմարդոյ լինի. ²⁰ զմին V. ²¹ է om. V. ²² որք V. ²³ բացա-
 ղրել V. ²⁴ երկաքանչիւրովքն V. ²⁵ զընդմէջն V.

Պրակթ. Է:—

- Իսկ պակասութիւն և ունակութիւն¹, առ նոյն ինքն: որքար: երեսք և կուրութիւն ասին զականք: իսկ ընդհանուր² ասիլ: յորում բնաւորեացն. ունակութիւն լինել: զսովաւ³ ասին երկաքանչիւրք ի նոցանէ: քանզի պակասիլ յայնժամ ասեմք զերաքանչիւր ունակութեանն⁴ ընդունականաց՝⁵ յորժամ յորում բնաւորեացն⁶ գոլ: յորժամ որ բնաւորեցաւն ունել⁷. ոչ միով իւրք ոչ գուցէ⁸: քանզի ժաւռատ ասեմք. ոչ՝ որ ոչ ունի ատամնուն: և կոյր՝ ոչ, որ ոչ ունի երեսս: այլ որ ոչ ունի, յորժամ բնաւորեցաւն ունել: քանզի ոմանք ի ծննդենէ⁹. ոչ երեսս ունին, և ոչ ատամնուն: այլ ոչ ասին. ոչ ժաւռաւք և ոչ¹⁰ կոյրք: իսկ պակասելն. և ունելն երեսս. ոչ է պակասութիւն. և ունակութիւն: քանզի ունակութիւն է. երեսք: իսկ պակասութիւն, կուրութիւն: բայց ունելն երեսս, ոչ է երեսք: և ոչ կոյրն գոլ. կուրութիւն: քանզի պակասութիւն իմն է կուրութիւն: իսկ կոյրն գոլ. և պակասիլն. ոչ¹¹ է պակասութիւն: և ևս: եթե Էր նոյն կուրութիւն. և կոյրն գոլ. ստորոգէին¹² երկոքին զնմանէ: այլ սակայն կոյր ասի մարդ. բայց կուրութիւն ոչ միով իւրք մարդ ոչ ասի: և հակակայիլ և այսոքիկ թիւին. և պակասել¹³. և զունակութիւնսն¹⁴ ունել¹⁵. որպէս պակասութիւն և ունակութիւն: քանզի յեղանակ հակատրութեանն¹⁶. նոյն է: քանզի որպէս կուրութիւն՝ երեսաց հակակայի. այսպէս և¹⁷ կոյրն գոլ՝ զերեսսն ունելում¹⁸. հակակայի:

Պրակթ. Է:

Բայց ոչ որ ընդ ստորասութեամբ և բացասութեամբ. ստորասութիւն և բացասութիւն: քանզի ստորասութիւն. բան է ստորասական: իսկ բացասութիւն, բան բացասական: իսկ այնոցիկ¹⁹ որ ընդ

¹ իսկ պակ. և ուն C; իսկ ուն. և պակ. V. ² ընդհանուր V; անտանաւր DE. ³ զի զսովաւ V. ⁴ զունակութեանն V. ⁵ ընդունողն V. ⁶ բնաւորեցան V. ⁷ յորժամ որ բնաւորեցաւն ունել] և V. ⁸ ունիցի B. ⁹ ծննդեան V. ¹⁰ ոչ] կամ B. ¹¹ և] գոլ է պակասիլն, և ոչ V. ¹² ստորոգէին V. ¹³ պակասիլն V. ¹⁴ զունակութիւնսն C; զունակութիւն V. ¹⁵ ունելն V. ¹⁶ հակադրութեան V. ¹⁷ և om. V. ¹⁸ ունելում CD; ունելումն V. ¹⁹ այնոքիկ V.

10. ստորասութեամբն¹. կամ ապասութեամբն. ոչ են². ոչ ինչ է բան: և ասին և սոքա հակակայիլ միմեանց՝ որպէս ստորասութիւն և բացասութիւն: և³. քանզի և ի վերայ սոցա. յեղանակ հակադրութեանն⁴. նոյն է: քանզի որպէս երբեմն ստորասութիւն, առ բացասութիւնն⁵: որդան: նստիւն⁶: ոչ նստուամն⁷: այսպէս և որք ընդերկաքանչիւրով⁸ ի սոցանէ. իւրք են. հակակային: նստելն, ոչ նստելումն: և զի պակասութիւն. և ունակութիւն. ոչ հակակային. որպէս առինչքն երևելի է: քանզի ոչ ասի այն ինչ. որ ինչ էն. հակակային: քանզի երեսք. ոչ է⁹ կուրութեան երեսք: և ոչ այլազգ. և ոչ միով իւրք իրաւք՝ առ այս ասի: սապէս. և ոչ կուրութիւն. ասի կուրութիւն երեսաց:
20. այլ պակասութի երեսաց կուրութիւնն ասի: և, ևս: առնչքն ամենեքեան¹⁰. առ հակադարձս¹¹ ասին: իսկ ապա և կուրութիւն. զի եթ¹². էր առնչիցն, հակադարձէր ապա և այն¹³ առ որ¹⁴:
25. ասին: այլ ոչ հակադարձի. քանզի. ոչ ասի երեսք կուրութեան:

Պրակք. Դ:

- Եւ զի ոչ որպէս ներհակքն¹⁵ հակակային. այնք որք ըստ պակասութեանն¹⁶ և ունակութեան ասին յայսցանէ¹⁷: քանզի ներհակացն. որոց¹⁸ ոչ ինչ է ընդ մէջ. հարկաւոր է յորում բնաւորեցան¹⁹
30. լինել: կամ զայս ստորագին. միումն. ի սոցանէ գոյ միշտ: սոցա²⁰ ոչ ինչ էր ընդ մէջ: իսկ որոց²¹ միումն հարկաւոր էր ընդ ունականին²² գոյ: որկէն: ի վերայ հիւանդութեան. և ողջութեան, և, կոճաւ զին և դարի²³: Իսկ որոց է ինչ ընդ մէջ. ոչ երբեք հարկ ամենայնուր²⁴. գոյ զմին²⁵: քանզի ոչ սպիտակ. և ոչ սեւաւ. ամենայն գոյ ընդ ունականն: և ոչ ջերմն²⁶. և ոչ ցուրտ: իսկ ընդ²⁷

¹ ստորասութեամբ V. ² ապասութեամբ են V. ³ և om. V. ⁴ հակադրութեան V. ⁵ բացասութիւնն B; բացասութիւն V. ⁶ նստին V. ⁷ նստումն V. ⁸ ընդ երկաքանչիւրովք V. ⁹ է om. D. ¹⁰ ամենայն V. ¹¹ հակադարձս V. ¹² եթէ V. ¹³ այն առ այն V. ¹⁴ որ D; որս V. ¹⁵ ներհականքն V; ներհակրն CD. ¹⁶ պակասութեան V. ¹⁷ After յայսցան է V adds յայս է. ¹⁸ որոց] որ B; in A the first hand adds ոց above line. ¹⁹ բնաւորեցան V. ²⁰ և սոցա V; իսկ սոցա B. ²¹ մէջ: իսկ որոց] մէջ իմն, յորոց V. ²² յընդ ունականին V. ²³ կոճատին և դարին V. ²⁴ հարկ է ամենայնիւ V. ²⁵ զմին V. ²⁶ ջերմ D; ջերմ V. ²⁷ զընդ V.

35. միջոցն. ոչ ինչ արգելու՝ գոլ: և սոցա՛ ևս. էր իմն ընդ մէջ. որոց
 ոչ էր հարկաւոր՝ զմիւրն¹ գոլ: ընդունականումն². եթե³ ոչ
 որոց բնութեամբ միւրն⁴ գուցէ: հիշան: բնութեամբ հրոյ՝
 ջերմին գոլ: և ձեան՝ սպիտակ: և ի վերայ այսոց⁵ բացորոշաբար⁶,
 40. հարկաւոր է զմիւրն⁷ գոլ: ոչ որում⁸ ումեք դէպ եղև: քանզի
 ոչ ընդունի զհոգի⁹ ցուրտ¹⁰ գոլ: և ոչ. զձիւն սեան: ապա ուրեմն,
 p. 13. ամենայնուց¹¹, ոչ հարկաւոր է. ընդունականուցն¹². զմիւրն¹³. ի
 նոցանէն¹⁴ գոլ: այլ միայն. որոց բնութե. միւրն¹⁵ գոյ¹⁶: և սոցա
 բացորոշաբար, միւրն¹⁷. ոչ որում ումեք և դէպ իցէ: իսկ ի վերայ
 պակասութեան և ունակութեան. և ոչ մի յասիցելոցս ճշմարիտ
 է¹⁸: քանզի ոչ միշտ ընդունականումն հարկաւոր է¹⁹ զմիւրն²⁰ ի
 նոցանէ գոլ: քանզի չէ ևսն²¹ բնաւորեալ²² երեսս ունել. և ոչ
 կոյր, և ոչ²³ երեսս ունել ասի: իսկ ապա. ոչ են սոքա յայսպիսի
 սեացս ներհակաց. որոց ոչ ինչ է ընդ մէջ: այլ և ոչ ոյց է ընդ
 մէջ է²⁴. հարկաւոր է երբեք ամենայնի ընդունականումն զմիւրն²⁵
 ի նոցանէ գոլ²⁶: քանզի յորժամ ահա բնաւորեալ իցէ երեսս ունել.
 10. յայնժամ²⁷ կոյր. և կամ երեսս ունել ասասցի: և²⁸ սա ոչ բացու
 րոշաբար միւրն²⁹, այլ որում³⁰ և դէպ իցէ: քանզի ոչ հարկաւոր
 է կամ կոյր և³¹ կամ երեսսն³² ունել ասիլ. այլ որում³³ և դէպն³⁴
 եղև: իսկ ի վերայ ներհակացն. ոյց է ինչ ընդ մէջ. ոչ երբեք
 հարկաւոր էր³⁵ ամենայնի զմիւրն³⁶ գոլ: այլ ոմանց³⁷: և սոջայ.
 15. բացորոշաբար միւրն: իսկ ապա յայտ է. զի ոչ ըստ միում յեղա-

¹ զմիւրն V. ² ընդունականումն V. ³ եթե V. ⁴ միւրն V.
⁵ After այսոց V adds հարկաւոր է զոմն ընդունականին գոլ. և. ⁶ բայց
 որոշաբար C. ⁷ զմիւրն V. ⁸ ոչ որում CD; և որում ոչ V.
⁹ հոգի V. ¹⁰ ցուրտ B. ¹¹ ամենայնուց V. ¹² ընդունականուց V.
¹³ զմիւրն V. ¹⁴ ի նոցանէ V. ¹⁵ միւրն V. ¹⁶ գոլ V; գոյ BC.
¹⁷ միւրն V. ¹⁸ իցի B. ¹⁹ էր B. ²⁰ զմիւրն V. ²¹ ևս V.
²² բնաւորեալ V. ²³ ոչ om. D. ²⁴ է ընդ մէջ է] ընդ մէջ է, և V; A
 erased first է. ²⁵ զմիւրն V. ²⁶ After գոլ V adds բացորոշաբար.
²⁷ և յայնժամ V. ²⁸ և om. V. ²⁹ միւրն V; միւր CD; զմիւրն B.
³⁰ ում V. ³¹ և om. V. ³² երեսս V. ³³ որում V. ³⁴ դէպ V.
³⁵ է ըն V. ³⁶ զմիւրն V. ³⁷ For corruptions of this passage in Ven.
 Text, see collation, p. 23, note on 13 a 14. Paris Cod. E alone, beside
 A, has the true text.

նակաց. որպէս ներհականք հակակային. ըստ պակասութեանքն¹
և ունակութեանք² հակակայքն³:

Պրակք. Է:

- Եւ՝ ևս: զի ի վերայ ներհականցն յորժամ է ընդունականն, կարէ
ի միմեանս փոփոխումն լինել. եթե ոչ՝ ում բնութեամբ միւրն⁴,
20. գուցէ: Հիշան. հրդ. ջերմըն գուլ: և քանզի ողջըն, կարէ հիւան-
դանալ: և սպիտակն սեան լինել: և ջերմն. ցուրտ: և յառաքի-
նւոյն վատթար՝ և ի վատթարէն առաքինի, կարէ լինել: քանզի
վատթարն. ի լան, դեգերանս, ածեալ բանս՝⁵ գոնեա սակաւ մի
25. ածումն առցէ, ի լաւագոյն⁶ գուլ: և եթե միանգամ: սակաւ
ածումն առցէ. երեւելի է, զի կամ կատարելապէս փոխեցի, և
կամ կարի շատ ածումն առցէ: քանզի միշտ դիւրաշարժագոյն
յառաքինութիւնն⁷ լինի, է: Թեպէտ⁸ զինչ և⁹ ածումն և իցէ
առեալ սկսւմանէ¹⁰: մինչ զի առաւելագոյն գէպէ ածումն
30. առնուլ: և այս միշտ լինելով: կատարելապէս ի ներհակութեմ
ունակութիւն հաստատեալ դարձցի, եթե ոչ ժամանակաւ արգել-
ցի: իսկ ի վերայ ունակութեան, և պակասութեան. անկար¹¹ է
ի միմեանս փոփոխութիւն¹² լինել: քանզի յունակութենէ ի պակա-
սութի լինի փոփոխումն. իսկ ի պակասութենէ յունակութիւն
35. անկար է¹³: քանզի ոչ կոյր՝ եղեալ ոչ¹⁴ որ դարձեալ վերատե-
սեաց: և ոչ կընտացեալ որ, վարսաւոր եղև: և ոչ ժաւռատ,
ատամնունս բոլորոյց¹⁵.

Պրակք. Ը:

- Իսկ որք միանգամ իբր ստորասութիւն և բացասութիւն հակակային:
b. երեւելի է. զի և¹⁶ ոչ ըստ միուր ասացելոց յեղանակացս¹⁷ հակա-

¹ պակասութեք V. ² ունակութեքն V. ³ հակակայք D E.
⁴ միւրն V. ⁵ և ի բանս V; բանս C. ⁶ լաւագոյն V. ⁷ յառաքի-
նութիւն V. ⁸ լինի, է: Թեպէտ լինի: Եւ Թեպէտ V. ⁹ և om. V. A sets
over և a punctum delens. ¹⁰ ի սկզբանէ V; in A ի is added in early,
but not first hand. ¹¹ անհնար V. ¹² փոփոխումն V; in margin also
in first hand in A. V just below has առ for ի before պակասութի. ¹³ After
անկար է V adds փոփոխումն լինել. ¹⁴ ոչ om. V; D omits որ as well.
¹⁵ բոլորոյց երբէք V. ¹⁶ և om. V. ¹⁷ V tr. յեղանակաց ասիցելոցս.

- կային : քանզի ի վերայ միայնց, սոցա՛, հարկաւորէ միշտ զոմն
 ճշմարիտ. և զոմն¹ սո՛ւտ, սայց գոլ : քանզի ո՛չ ի վերայ ներհա-
 կացն հարկաւոր է գոլ զմին² ճշմարիտ, և զմին սո՛ւտ : և ո՛չ ի
 5. վերայ առնչիցն : և ո՛չ ի վերայ ունակութեան և պակասութեան :
 որքան : ողջութի և հիւանդութիւն. ներհականք : և ո՛չ մի ի
 սոցանէ. ո՛չ ճշմարիտ. և ո՛չ սո՛ւտ է : սոյնպէս. և կրկնապատկն.
 և կէսն : քանզի սոքա՛, իբր առնչքն³ հակակային : և ո՛չ է ի
 սոցանէ. և ո՛չ մի. ո՛չ ճշմարիտ. և ո՛չ սո՛ւտ :
- Եւ ո՛չ ըստպակասութեանքն. և ունակութեանքն : որբար : երկւք.
 10. և կուրութիւն : և բնաւին յայնքց. որք և ո՛չ ըստ միում շարամա-
 նութեան ասին. ո՛չ ինչ. ո՛չ ճշմարիտ. և ո՛չ սո՛ւտէ⁴ : բայց⁵ ամե-
 նայն ասացեալքս. առանց շարամանութեան՝ ասին : բայց սա-
 կայն՝ առաւել թուեսցի. այսպիսիս դիպել և ի վերայց. ըստ
 շարամանութեան ներհակացն ասիցելոց : քանզի ողջն լինել
 սովկրատայ՝ հիւանդանալո՛ւմն սովկրատայ ներհական է : այլ
 15. և ո՛չ ի վերայ՝ այսց. հարկաւոր է. միշտ զմին ճշմարիտ. և
 զմին սո՛ւտ գոլ : քանզի ելոյ՝ սովկրատայ. եղիցի ոմն ճշմարիտ, և
 ոմն սո՛ւտ : իսկ ո՛չ ելոյ. երկոքին սո՛ւտք : քանզի ո՛չ հիւանդանայն
 սովկրատէս⁶, և ո՛չ, ողջն է ճշմարիտէ⁷ : նորա⁸ ո՛չ ելոյ. բոլո-
 20. րովին սովկրատայն սո՛ւտ : իսկ ի վերայ պակասութեան⁹. ո՛չ
 ելոյ¹⁰. ո՛չ է մին¹¹ ճշմարիտ, և մի՛ն¹² սո՛ւտ : քանզի երկսսն¹³
 ունել սովկրատայ. կոյն գոլ, սովկրատայ հակակային : որպէս
 պակասութի. և ունակութի¹⁴ : և ելոյ : միո՛ւմն. ո՛չ է հարկաւոր.
 ճշմարիտ գոլ՝ կամ սո՛ւտ : քանզի յորժամ չէ ևս բնաւորեցաւ
 25. ունել. երկոքին սո՛ւտք : և ո՛չ ելոյ պարզաբար միանգամայն¹⁵
 սովկրատայ՝ և այսպէս սո՛ւտք երկոքին : և երկսսն¹⁶ զնա ունել,
 և կոյն զնա գոլ : իսկ ի վերայ ստորասութեան. և բացասու-

¹ զոմանս V. ² զմինն V; so always. ³ առնչքն D; առնչք V.
⁴ սո՛ւտ ասին V. ⁵ բայց] և V. ⁶ In A first hand wrote հիւանդանայն
 սովկրատէս, which is corrected by a late hand into հիւանդանալն սովկրա-
 տայ,—the reading of V. ⁷ է ճշմարիտ V. ⁸ V adds զի before նորա, and
 below է aft. սո՛ւտ. ⁹ պակասութեան] ունակութեան և պակասութեան V.
¹⁰ ո՛չ ելոյ] ելոյ և ոչ ելոյ V. ¹¹ մինն V. ¹² մինն V. ¹³ երկսս V.
¹⁴ պակ. և ուն. C; V tr. ուն. և պակ. ¹⁵ պարզ. միա. D; V tr. միա. պարզ.
¹⁶ երկսս D; in A an old but not first hand adds suffix ն above line.

30. թեան. յա՛ր եթե իցէ. և եթե ո՛չ իցէ. մին¹ եղիցի ճշմարիտ. և մին² սո՛ւտ : քանզի հիւանդանալն սովկրատայ. և ո՛չն³ հիւանդանալն. ելոյ՛ սորայ⁴ երևելի է. զի մին սայց՝ ճշմարիտ է. կամ սուտ : և ո՛չ ելոյ նմանապէս : քանզի հիւանդանալն. ո՛չ ելոյ սո՛ւտ է : իսկ ո՛չն⁵ հիւանդանալ⁶. ճշմարիտ : իսկ ապա ի վերայ միմեանց⁷. ուրոյն յատուկ եղիցի. միշտ՝ մին⁸ սոցա ճշմարիտ. կամ սո՛ւտ գոլ : որք միանգամ իբր ստորասութիւն. և բացասութի հակակային :
- 35.

Պրակթ. թ :

- p. 14. Եւ ներհական է. ի հարկէ. բարւոյն⁹. չա՛ր¹⁰ : և սա՛¹¹ յայտէ¹² ըստ իւրաքանչիւր իւրեանց մակածութեամբ¹³ : ո՛րկէն : ողջութեան. հիւանդութիւն¹⁴ : և արդարութեան. անիրաւութիւն¹⁵ : և արու-
թեան. երկշոտութիւն : նմանապէս և ի վերայ պլոնցն : իսկ չա-
րո՛ւ¹⁶ է. զի բարին ներհական է. և է զի չա՛ր¹⁷ : քանզի պակաս-
ւո՛ւ¹⁸. չարո՛ւմ. ելում. առաւելն ներհական է չար : և նմանապէս
և ընդմիջութիւնն¹⁹, ներհականք երկաքանչիւրումն : իբրու զի
բարի է : քանզի²⁰ ի վերայ սակաւոյց զայսպիսիս²¹՝ գիտասցէ
5. դք : Խսկ ի վերայ յոլովոցն²² միշտ չարումն. բարին ներհական է :
և, ևս, ներհակացն²³. ո՛չ հարկաւոր է. եթե մին²⁴, իցէ, պլումն
գոլ : քանզի ո՛ղջ եղելոյ ամենեցուն, ողջութիւն, եղիցի, բայց
հիւանդութի, ո՛չ : սապէս և սպիտակաց եղելոց²⁵ ամենեցուն,
10. սպիտակութիւն, եղիցի, իսկ սևութիւն, ո՛չ : և, ևս, զի եթե սովկ-
րատայ ողջն լինել. սովկրատայ հիւանդանալն²⁶ ներհական է. և
ո՛չ ընդունի համանգամայն ի նմին գոլ երկոքինն : ո՛չ ընկալցի

¹ մին V. ² մին C D; միւսն B; մինն V. ³ և ոչն] կամ ոչ V.
⁴ սորայ] սովկրատայ C. ⁵ ոչն V; ոչ C D. ⁶ հիւանդանալն D. ⁷ միմեանց]
միայնց A in mg.; սայց V. ⁸ մին V. ⁹ բարւոյ V. ¹⁰ չար C; չարն V.
¹¹ սա] սոքա V. ¹² յայտնին V. ¹³ մակածութեան V. ¹⁴ ողջութեան
հիւանդութիւն V; ողջութիւն հիւանդութեան B C. ¹⁵ արդարութեան.
անիրաւութիւն V B; արդարութիւն անիրաւութեան C. ¹⁶ V չարի.
¹⁷ V չարն. ¹⁸ V պակասոջ. ¹⁹ V ընդմիջութիւն. ²⁰ V և քանզի.
²¹ V զայսպիսիս. ²² V յոլովոցն. ²³ V ներհակացն. ²⁴ V մինն.
²⁵ V սպիտակացելոց. ²⁶ V հիւանդանալոյն.

- միոյ ներհակացն եղելոց¹, և այդքն գոյ: քանզի ելոյ սովկրատայ
 15. ողջ, ոչ եղիցի հիւանդանալ սովկրատայ: և յայտ է, զի և² առ ի³
 նոյն տեսակի, կամ սեռի բնաւորեցան լինել ներհականքն: քանզի
 հիւանդութիւն և ողջութիւն, ըն մարմննոջ կենդանւոյ: իսկ
 սպիտակութիւն և սևութիւն, պարզաբար ըն մարմննոջ: իսկ
 արդարութիւն և անիրաւութիւն, նոգւոյ մարդոյ: Եւ հար-
 20. կաւորէ ամենայն ներհականքն⁴, կամ նմին⁵ սեռի գոյ, և կամ ի
 ներհական սեռսն⁶: և կամ ի նքեանք սեռ⁸ գոյ: քանզի սպի-
 տակ, և սեւ, ի նմին սեռի: քանզի գոյն, է սոցա սեռն: իսկ ար-
 դարութիւն և անիրաւութիւն, ի ներհական սեռսն: քանզի
 ուրոմն առաքինութիւն, և ուրոմն չարութիւն⁷ է սեռ: իսկ
 25. բարի և չար. ոչ է ի¹⁰ սեռի¹¹, այլ ի նքեանք գիպեցան լինել
 ոմանց սեռք:—

(Նաղադա նախկին:—

- :ն: Նախկին. այլ այլոյ ասի, քառակար: քանզի նախ առաջին և
 իսկագոյն. և տիրագոյն ըստ ժամանակի. ըստ որում երիցագոյն
 այլ այլոյ, և հընագոյն և վաղագոյն ասի: քանզի վասն զժամա-
 նակն աւելի գոյ. երիցագոյն. և հընագոյն. և վաղագոյն ասի: իսկ
 30. երկրորդ, որ ոչն հակադարձի, ըստ գոյն հետեութեան: որչան:
 մին¹². քան զերկուսն նախկին է: քանզի երկուց ելոց. հետեւի
 անգէն միւրն¹³ գոյ: իսկ միոյ ելոյ. ոչ է հարկաւոր երկու գոյ:
 ապա ուրեմն. ոչ հակադարձի¹⁴. ի միոյն հետեութիւն¹⁵ գոյոյ
 35. զայլն: բայց նախկին նախկին¹⁶ թուի. այսպիսիս գոյ. յորմէ ոչն
 հակադարձի գոյն հետեութիւն¹⁷: իսկ երրորդ. ըստ¹⁸ դասի
 իմն նախկինն¹⁹ ասի. որպէս ի վերայ մակացութեանցն և այլոցն:
 քանզի նապացուցականց²⁰ մակացութեանց²¹ գոյ նախկին և վերջին

¹ V եղելոյ. ² և C D; om. V. ³ ի om. V. ⁴ V ներհակացն.
⁵ V ի նմին; նմին C D. ⁶ V սեռն. ⁷ կամ om. D. ⁸ V սեռք.
⁹ V չարութիւնն. ¹⁰ է ի V են. ¹¹ After սեռի V adds միում:
¹² մին B D; մի V. ¹³ միւրն V. ¹⁴ հակադարձէ B. ¹⁵ հետեու-
 թեան B D E. ¹⁶ նախկին om. V. ¹⁷ հետեութեան C. ¹⁸ որ
 ըստ V. ¹⁹ նախկին V. ²⁰ նապացուցական; in A first hand wrote
 նապացուցականց, but ց is erased. ²¹ First hand in A wrote մակացու-
 թեանց, but ց is erased.

- դասիւ : քանզի տանք¹. նախկինը քան զտրամագիծսն են
դասիւ : քանզի² սկզբունք. նախկինք են քան զտեսուածսն դասիւ :
b. և ի քերականութեան. տանքն, նախկինք են քան զփաղառու-
թիւնսն : և ի վերայ բանիցն³. նմանապէս : քանզի նախերգու-
թիւնն⁴, քան զպատմութիւնն⁵ նախկին է դասիւ : Եւ, ևս : առ
5. յառաջասացելովք. լաւագոյն⁶ և պատուականագոյն⁷ նախկին
գոլ⁸ բնութեամբ՝ թուի⁹ : բայց սովորեցին և բազումք, զպատու-
ականագոյնսն, և զյաւէտ սիրեցեալն ինքեանց, նախկինս յիւ-
րեանց¹⁰ ասեն գոլ : բայց է¹¹. գրե թե աւտարագոյն յեղանա-
կացն¹² այսոքիկ : արդ որք ասինն, նախկինն յեղանակք, այսքանք
10. են : բայց թուեսցի, և քան զասացեալսն. այլ միւս¹³ ևս գոլ.
նախկինն յեղանակ : քանզի այնց. որ¹⁴ հակադարձին. ըստ գոյն
հետեւութեան. զպատճառն որպէս զիարդ և իցէ. միւսոյն գոլ
նախկին. վայելչաբար ասացի : և զի են այսպիսիք իմն, յայտէ ;
15. քանզի գոյն մարդ՝ հակադարձէ. ըստ գոյն հետեւութեան. առ
ճշմարիտն յաղագս իւր բան : քանզի եթե է մարդ¹⁵. ճշմարիտ
բան¹⁶, որով ասեմք. զի է մարդ. և հակադարձէ : և էր ճշմարիտ
բանն, ոչ միով իւր պատճառք՝ գոյն զիրն¹⁷ : բայց սակայն¹⁸. իրն
20. երեւի. իմն. որպէս¹⁹ պատճառք, գոյն ճշմարիտ՝ զբանն : քանզի
վասն գոյն զիրն. կամ ոչ. ճշմարիտ բանն, կամ սուտ ասի :
իսկ ապա՝ ըստ հինգ յեղանակս. նախկինն այլ այլոյ ասի :—

(Գ)աղագս համանգամայնց՝

- : ք : համանգամայնքն²⁰, պարզաբար և իսկագոյնք, և տիրապէս²¹. որոց
25. լինելութիւնն²² ինմին ամանակին : քանզի ոչ մի²³ նախկին²⁴, և ոչ
վերջին է սոցա : բայց²⁵ համանգամայնք ըստ ամանակին սոքա

¹ տանք] V գիծք. ² քանզի և B; և քանզի C. ³ բանից V.
⁴ նախերգութիւն V. ⁵ զպատմութիւն V. ⁶ լաւագոյն V. ⁷ պատուա-
կանագոյն V. ⁸ գոլ] գոլ. այլ ոչ V. ⁹ Add այս before թուի V.
¹⁰ իւրեանց V. ¹¹ է C; om. V. ¹² յեղանակացս V. ¹³ միւսն C.
¹⁴ և է յայնց որք V. ¹⁵ մարդ է V. ¹⁶ բանն է V. ¹⁷ իրին V.
¹⁸ բայց սակայն] այլ V. ¹⁹ իբրև V. ²⁰ The rubricating hand in A has
crossed out the suffix ն in A; համանգամայնք են V. ²¹ տիրապէս B.
²² լինելութիւն C. ²³ մի V. ²⁴ նախկին է C. ²⁵ բայց] այլ V.

- ասին : իսկ բնութեամբ համանգամայնք՝ որք միանգամ հակա-
դարձին ըստ գոլոյն հետեւութեան : բայց ոչ միով իւիք, պատ-
ճառ, այլ այլոյ գոլոյ է : որզան : ի վերայ կրկնապատրկին. և
30. կիսւոյ¹ : քանզի հակադարձեն սոքա : վասն զի կրկնապատրկի²
եւոյ, է կէտ : և կիսւոյ եւոյ. է, կրկնապատրկի³ : բայց ոչ միով
ուրուք, պատճառք գոլոյ է : և ի նմանէք սեռէ : հակատարաբար-
ձեանք միմեանց, համանգամայնք բնութեամբ ասին : իսկ հակա-
35. տարաբարձիւ ասին միմեանց, ըստ նրմ : քնքն տարբերութեան : որ-
զան : թռչոնն⁴ հետեակին. և ջրայնոյն : քանզի սոքա միմեանց.
հակատարաբարձին. ի նմին սեռէ եւով : քանզի կենդանին. տա-
րաբարձի յայսոսիկ. ի թռչոնն. և⁵ հետեակն, և ի ջրայնն, և
p. 15. ի ցամաքայինն : և ոչ ինչ սոցա նախկին. կամ վերջին է. այլ
համանգամայնք բնութեամբ պսոզիկ թուին գոլ : և տա-
րաբարձին և սոքա, իւրաքանչիւր. ի տեսակս դարձեալ հե-
տեակն⁶. կենդանի⁷. և թռչոնն. և ջրայինն : և եղիցի՝ և
այն համանգամայնք բնութեամբ. որ միանգամ ի նմին սեռէ.
5. ըստ նմին տարաբարձութեան⁸ : է : իսկ սեռքն. միշտ քան զտեսակ-
սըն. նախկինք : քանզի ոչ հակադարձէ⁹. ըստ գոլոյն հետեւու-
թեան : որզան : ջրայնոյ եւոյ. է կենդանին : իսկ, կենդանոյ՝
եւոյ, ոչ հարկաւոր է ջրայն գոլ : արդ համանգամայնք¹⁰ բնու-
թեամբ ասին. որք միանգամ հակադարձին. ըստ գոլոյն հետեւու-
10. թեան : բայց ոչ միով իւիք պատճառ¹¹ գոլոյ, այլու մն է : և ի
նմանէքն սեռէ. հակատարաբարձեալքն միմեանց : տի, միանգա-
մայն պարզաբար, համանգամայնք՝ որոց լինելութիւնն ի նմին
ամանակի :—

Յաղագս շարժութեան :

- է : Շարժութեան տեսակք են. վեց : լինելութիւն : ապականութիւն :
աճելութիւն : նուազութիւն : պլլալութիւն : ըստ տեղւոյ փոփո-
15. խութիւն¹² : արդ այնք¹³ շարժութիւնքն¹⁴. երևելի են. զի պլլք
ի միմեանց են : քանզի ոչ է լինելութիւն. ապականութի : և ոչ

¹ կիսւոյ CD ; կիսոյն V. ² կրկնապատրկ C ; կրկնապատրկն B. ³ կրկնա-
պատրկն V. ⁴ թռչոնն V, which just above has նմինքն. ⁵ և ի V.
⁶ հետեակ V. ⁷ կենդանին V. ⁸ տարաբարձութեանն V. ⁹ հակադարձ
է C ; om. է V. ¹⁰ համանգամայնքն V. ¹¹ պատճառք V. ¹² V tr.
ըստ տ. փոփո : պլլալութիւն. ¹³ հինգ այնք V. ¹⁴ շարժութիւնք V.

- աճելութիւն, նուազութիւն; և ոչ ըստ տեղւոյն¹ փոփոխութեան²; սապէս և այլքն՝ իսկ ի վերայ այլալուծեան. ունի իմն անհնարութիւն: մի գուցէ հարկաւոր էր այլալուծեալ³ ըստ ոմանց այլոց շարժութեանցն այլալել⁴: իսկ այս ոչ ճշմարիտ է⁵: քանզի գրե, թե ըստ ամենայն ախտից՝ և կամ⁶ ըստ աւելեաց այլալել պատահեաց մեղ: քանզի⁷ և ոչ միոյ այլոց⁸ շարժութեանցն, հասարակաց ելոց: քանզի ոչ աճել⁹ հարկաւոր է՝ որ ըստ ախտին շարժի. և ոչ նուազել¹⁰: սապէս. և ի վերայ այլոցն: ապա ուրեմն, այլ եղեցի առ այլովք շարժութեամբն այլալուծութիւն: քանզի եթե նոյն էր. պարտ էր այլալելոյն¹¹. անդրէն աճել. և նուազանալ՝ և կամայլ ինչ, այլոցն հետեւել շարժութեանց: այլ ոչ է հարկ: սոյնպէս. և որ աճէրն. և կամ այլ ինչ շարժութիւն շարժիւր, այլալել՝ այլ էն ինչ որ աճէն. որք ոչ այլալին: որկէն. քառանկիւնին. անդեան փարադրեցելոյ. աճեաց. է¹²: բայց այլալադոյն. և ոչ ինչ. ոչ¹³ եղև: սոյնպէս և ի վերայ այլոց այսպիսեացն: ապա ուրեմն, այլք եղեցին շարժութիւնքն ի միմեանց:

Պրակք. ք:

- b. : ք: Եւ է պարզաբար շարժութիւն¹⁴. դադարութեան¹⁵ ներհական: իսկ ըստ իւրաքանչիւրոցն լինելութե, ապականութիւն: և աճելութեան, նուազութիւն: իսկ ըստ տեղւոյն փոփոխութեան. ըստ տեղւոյն դադարութիւն: մանաւանդ¹⁶ երևեցաւ՝ հակակայիլ: և թերեւս արդեք. ի ներհական տեղին¹⁷ փոփոխութիւն: հիբար: ներքստոճմն, վերինն: իսկ վերստոճմն ներքինն: իսկ այլոճմ¹⁸ բացատրեցելոց¹⁹ շարժութեանցն. ոչ դիւրին է բացատրել՝ զինչ

¹ տեղւոյ V. ² փոփոխութիւն V. ³ այլալել V. ⁴ այլալուծութիւն V; այլալուծութիւնն C. ⁵ Om. է V. ⁶ կամ թէ D. ⁷ այլ քանզի V (on page 452); քանզի without այլ V (page 406); քանզի և այլ ոչ C. ⁸ և ոչ ըստ միոյ այլոց V (p. 451); in A first hand wrote այլոյ but corrected into այլոց. ⁹ աճիլ V. ¹⁰ նուազել V. ¹¹ այլալելոյն V; այլալուծեանն D ¹² աճեսցէ V; աճեացէ CD; in preceding line անկեան V. ¹³ Om. ոչ V. ¹⁴ շարժութեան V. ¹⁵ դադարութիւն V. ¹⁶ դադարութի մանաւանդ omitting stop, V. ¹⁷ ի ներհական տեղին V. ¹⁸ այլալուծեանն V. ¹⁹ բացատրեցելոյ V.

- արդէք է ներհական: բայց¹ երեւցաւ, ոչ ինչ գոլ ինչ², իւր
 ներհական: բայց եթե ոչ. և ի վերայ այսորիկ, զրստ որակին
 դադարութիւն՝ հակադրիցէ այնմ: ի ներհական որակին փոփո-
 10. խութիւն: որպէս ի վերայ՝ ըստ տեղւոյն փոփոխութեան. ըստ
 տեղւոյն դադարութիւն: կամ ի ներհական տեղին փոփոխութեան³:
 քանզի է այլայլութիւն, փոփոխութիւն ըստ որակի:
 ապա ուրեմն, հակակայսցէ ըստ որակին դադարութեան, ի⁴
 ներհականն. որակին փոփոխութիւն: որոշար: սպիտակըն լինելոյ.
 15. սեանն լինելում: քանզի այլայլ ի ներհական որակին՝ փոփո-
 խութեան եղելոյ:

(Յաղագս ունեւոյ:

- ն: Ունեւոյ, ըստ յոյժով յեղանակս ասի, կամ իբր ունակութիւն. և
 տրամադրութիւն. կամ ըստ այլոյ իմն որակութեան: քանզի
 20. ասիմք⁵ մակացութիւն իմն ունեւ. և առաքինութիւն: կամ որպէս
 քանակ: որոշար: որ զիպի ոք, ունեւով⁶ մեծութիւն: քանզի ասի
 եռանկանգուն մեծութիւն ունեւ. կամ քառականգուն, կամ որպէս,
 որք⁷ շուրջ զմարմնովք են: որոշար: հանդերձ, կամ պատմութեան:
 կամ որպէս ի մասնական: որոշան: ի ձեռին մատանի: կամ որպէս,
 մասն: որոշան: զձեռն, կամ զոտն: կամ որպէս՝ յամանի: որկէն:
 25. կիւղի, զցորեանսն: և սափորն, զգինին: քանզի զգինին. ունի
 սափորն, և կիւղի զցորեանսն⁸: արդ այսորիկ ամենեքեան. ունեւ
 ասին: որպէս նամանուհի. և⁹ կամ որպէս ստացում: քանզի
 ունեւ տուն և վայր ասիմք¹⁰: և կին ունեւ. և կին¹¹, աջ: բայց
 երեւցաւ, աւտարագոյն ունեւոյս, այժմու ճառեցեալ՝ յեղանակս
 գոլ¹²: քանզի ոչ այլ ինչ ունեւովս¹³, կինս¹⁴, նշանակեմք, բայց
 զի շարաբնակեալ է: բայց թերեւ, և աջք ոմանք երեւցին
 ունեւոյ յեղանակ¹⁵: բայց սովորեալքս՝ ասիլ՝ գրե, թե ամենեւ
 քին¹⁶ թուեալք և հաշուեալք եղեն այսորիկ:

¹ բայց] այլ V. ² ինչ] ինքն V. ³ կամ ի ն. տ. փոփոխութիւն first hand adds above line in A. ⁴ ի om. V. ⁵ ասեմք V. ⁶ ունեւ V. ⁷ որ V; om. D. ⁸ զցորեանսն C; զցորեանսն V. ⁹ և om. V. ¹⁰ ասեմք V. ¹¹ կինն V. ¹² գոլ om. C. ¹³ ունեւովս D; ունեւով V. ¹⁴ կին V. ¹⁵ յեղանակ V. ¹⁶ ամենեքեան V.

THE DE INTERPRETATIONE OF ARISTOTLE.

{ աղագս մեկնութեան

պէրի առմէնիս :

Պրակք. և :

- p. 16. 'Լախ արժան է զնել զինչ է անուն. և զինչ¹ բայ : ապա զինչ է բացասութիւն, և ստորասութիւն, և բացերեութիւն. և բան :

Պրակք. և :

5. Ըրդ Են. ներձայնոջն. ներանձինցն ախտից² նշանակք : և գրիցեալքն. ներձայնոջն : և որպէս կիրքն³ ոչ ամենեցուն նոյնք. և ոչ ձայնքն. նոյնք : բայց որոց այսոցիկ⁴ նշանակք առաջնոցն : սոքին ամենեցուն կիրք⁵ անձինն : և որոց այսոցիկ⁶ նմանութիւնք. իւրք ահա սոքին⁷ : արդ յաղագս այսոցիկ ասացեալ է, ներ յաղագս որոցն. քանզի այլն իրի է :

Պրակք. և :

10. Եւ է, որպէս նանձին, յորժամ⁸ իմացուածս առանց ճշմարտել. կամ սլտեւ⁹. և յորժամ ահա¹⁰ որոց հարկաւոր է սոցա՝ գոլ միոնն : այսպէս և ներձայնոջն : քանզի ի շարագրութեան, և ի տրոհութեան է. ճշմարտն և սոլտն :—

Պրակք. և :

15. Ըրդ սոքին իսկ անուանքս. և բայքըս, երեկն առանց շարագրութեան. և տրոհութեան իմացուածի¹¹ : որկէն : մարդ. կամ

¹ զինչ է V. ² ախտիցն V; ախտից D. ³ գիրքն V. ⁴ այսոցիկ BC in marg.; այսոցիկ V. ⁵ Before կիրք add նոյն V. ⁶ այսոցիկ B. ⁷ սոքին B; սոքա V. ⁸ յորժամ om. V; in A late hand erased. ⁹ ստեւ V. ¹⁰ յորժամ ահա] է V; in A late hand erased. ¹¹ յիմացուածսն V.

սպիտակ՝ յորժամ¹՝ ոչ առդիցի ինչ, չեն ևս է. ոչ սուտ. և ոչ ճշմարիտ՝ բայց նշանակէ² այսորիկ³ և քանզի. եղջիւրուա, քաղդ⁴. նշանակէ իմրն. բայց չեն ևս ճշմարիտ ինչ կամ սուտ, եթե ոչ զգո՞ղն. կամ զոչնն գոլ առդիցէ՝ կամ պարզ. կամ ըստ ժամանակի՝

(Նաղազս անուան՝ ն :

20. Լնուն. է ձայն նշանական. ըստ շարադրութեան. առանց ամանակի՝ որոյ ոչ ինչ մասն է նշանական, զատեալ՝ քանզի ներգեղեցկա՝ ձիոջդ. ձիդ. ոչ ինչ ըստ ինքեան նշանակէ. որպէս ներքանին՝ գեղեցիկ ձի՝ բայց սակայն, ոչ որպէս ներ պարզս, անուանս⁵, այսպէս ունի և ներմանեալսն՝ քանզի՝ ներ, նոջ⁶, ոչ միով իւիք մասն նշանական՝ իսկ ներ, սոջ⁷, կամի, է, այլ ոչ ուրեք զատուցելոյ՝ որդան՝ յածեզաձեոջն, եղաձին՝
- 25.

Պրակք ՝ Ի :

- Իսկ ըստ⁸ շարադրութեան. զի բնութեամբ, նանուանցն⁹՝ ոչ ինչ է՝ այլ¹⁰ յորժամ եղիցի¹¹ նշանակ՝ բայց նշանակեն, և անգիրք¹²
30. Թընդրմունք՝ որդան՝ զազանաց, որոց ոչ ինչ է անուն՝ բայց ոչ մարդ, ոչ անուն՝ բայց սակայն, և ոչ կայ անուն. զինչ պարտ է կոչել զգա՝ քանզի ոչ բան. և ոչ բացասութիւն է՝ այլ եղիցի անուն անորոշելի՝ իսկ փիլովնայ¹³, կամ փիլովնի¹⁴, և որքան միանգամ, այլ ինչ՝ այսպիսիք, ոչ անուանք, այլ հոլով¹⁵ անուան¹⁶ և բան է սորա, այլն ամենայն՝ ըստ նմին, և հանդերձ էինն, կամ երրն, կամ եղիցիւն, ոչ ճշմարիտ է¹⁷,
- b.

¹ Add և before յորժամ V; om. D. ² նշանակք V. ³ այսորիկ] միայն են այսորիկ V. ⁴ եղջերուաքաղդ V. ⁵ ներ պարզ անուանս V; ներ պարզս անուանս D. ⁶ նոջայ V. ⁷ սոջայ V. ⁸ զըստ C. ⁹ անուանց V. ¹⁰ Before այլ all Arm. texts except A add foll.: և թէպէտ են ըստ բնութեան ձայնք ընդ գրով անկեալ, սակայն անուանք ոչ ապին; in A very late hand adds this scholion in margin. ¹¹ եղիցին V. ¹² անգիր V; in next line A adds last syllable ոց of որոց above linc. ¹³ փիլունայ V. ¹⁴ փիլունի V. ¹⁵ հոլովք V. ¹⁶ անուանց V. ¹⁷ ճշմարտե է V.

5. կամ սրտէ՛ ։ բայց անհունն, միշտ՝ որդան՝ փիլոսոֆն է. կամ ո՛չ է ։
քանզի չէ՛ ևս ո՛չ ճշմարտէ, և ո՛չ սրտէ՛ ։—

{աղագս բայի ։ ն ։

- Բայէ՛¹. որ առնշանակէ ամանակ. որոյ մասնն² ո՛չ ինչ նշանակէ զատ՝
և է՛ միշտ, ըստ³ զայլմէց ասիցելոցն նշանակ՝ և ասեմ, զի
առնշանակէ ամանակ ։ որդան՝ ողջութիւն, անհուն՝ իսկ ողջ է,
բայ՝ քանզի առնշանակէ զայժմ գոյն՝ և միշտ ըստ⁴ զայլմէց
10. ասիցելոցն նշանակէ ։ որկէն՝ ենթակայից՝ և⁵ կամ նենթակայ-
ւոջանց⁶ ասիցելոցն է ։ իսկ ո՛չն ողջ է, և ո՛չն վաստակէ ։ ո՛չ բայ
ասեմք ։ քանզի առնշանակէ ամանակ ։ և միշտ զումեքէ՛ գոյ՝ բայց
տարբերութեանն⁷. անուն ո՛չ կայ՝ այլ եղիցի անորոշելի բայ՝ զի
15. նմանապէս յորոյ⁸ վերայ և⁹ է, և ելոյ, և ո՛չ ելոյ ։ բայց նմա-
նապէս, և ողջացան, կամ ողջասցին¹⁰ ո՛չ բայ, այլ չողով բայի ։
բայց տարբեր է բայի՝ զի սա՝ զյարկայսն¹¹ նշանակէ ամանակ ։
իսկ նա՝ զչո՛ւրջն ։—

{րակք. ք ։

- Ըրդ սոքա՛. ինքեանք ըստ ինքեանս ասելով¹² բայքս, անուանք են՝
20. և նշանակեն իմն ։ քանզի կացուցանէ, որ ասեն¹³ զտրամախոհո-
ւթիւնն¹⁴ ։ և որ լուան. դադարեաց՝ այլ թե է, կամ թե¹⁵ չէ.
չէ ևս նշանակէ ։ քանզի ո՛չ եթե գոյն, կամ ո՛չն գոյ՝ նշանակ
է իրին ։ և ոչ եթե լոկ՝ զնոյն ինքն զեանն ասասցես ։ քանզի
25. սա ո՛չ ինչ է՝ բայց առնշանակէ շարադրութի իմն. որ¹⁶ առանց
շարադրեցելոցն. ո՛չ¹⁷ է իմանալ ։—

¹ In A rubricating hand adds the է. ² մասն V. ³ Om. ըստ V. ⁴ Om. ըստ V; add D. ⁵ և om. C. ⁶ նենթակայոջաց V. ⁷ տարբերութեանն D; տարբերութեան V. ⁸ նմանապէս է յորոյ V. ⁹ և om. V. ¹⁰ ողջասցին V. ¹¹ զնեղկայսն VE; զյարակայսն D. ¹² ասելով B; ասացեալ CV; ելով V. ¹³ զոր ասէն V. ¹⁴ զտրամա-
խոհութիւնն BD; զտրամախոհութիւն V. ¹⁵ թե om. V. ¹⁶ որոյ V; որ B. ¹⁷ Before ոչ add զշարադրեալսն C.

Ֆաղագոս բանի :—

30. Ինն, է. ձայն. նշանական : որոյ մասանցըն. իմն նշանական է՝
զատ : իբր ասուծիւն : այլ ոչ իբր ստորասուծիւն : և ասեմ¹,
որզան : մարդ. նշանակէ իմն : այլ ոչ և թե է, կամ և թե ոչ է :
այլ եղիցի ստորասուծիւն. կամ բացասուծի. թե² ինչ առդիցի :
այլ ոչ և թե մարդոյն փաղառուծիւն. մոռ : քանզի և ոչ ներթաւ
կըն. ակն նշանական : այլ ձայն է՝ այժմ միայն : իսկ ներկայաւ
տիկսըն³, նշանակէ է : այլ ոչ ըստ ինքեան, որպէս⁴ յառաջն
ասացեալ է :

Պրակք. Թ :

Բ. է. բան ամենայն, նշանական, ոչ իբր զգործի. այլ որպէս ասա
ցեալ է. ըստ շարագրութեան : իսկ բացերեական, ոչ ամենայն⁵
այլ նորում ճշմարտելն, կամ սրտելն, իք : բայց ոչ նամենեմին՝
իք : որկէն : իղձքդ. բան : այլ ոչ ճշմարիտ, և ոչ սուտ : այլ՝
5. այլքն, իրաց կացրցեն : քանզի⁶ ճարտասանութեան, կամ քերդո
ղութեան⁷, ընտանեզոյն է որոշումընս : իսկ բացերեականս,
արդեան տեսութեան⁸ : և է. մի, առաջին բան բացերեական.
ստորասուծիւն, ապա բացասուծիւն : իսկ այլքն ամենեքեան.
10. շաղկապաւ, մի : բայց հարկ է զամենայն բան բացերեական.
նարտաբայէ գող. կամ ի տապալմանէ : և քանզի մարդոյն¹⁰ բան,
թե ոչ զէն, և կամ զեղիցին, կամ զայլ ինչ զպսպիսեացն
առդիցէ, չէ ևս բան բացերեական : և վասն զի մի է. այլ ոչ
բաղում, կենդանի, հետեակ. երկոտանի : քանզի ոչ ի շարայարդ՝
15. ասիլ¹¹, մի եղիցի : բայց է այլոյ այս գործառնութեան ասել :

Պրակք. Դ :

Ե. է մի բան բացերեական¹². կամ որ մի յայտնէ, կամ որ շաղկապաւ.
մի : և բազումք. որք¹³ բազումըն. և ոչ մի. կամ անշաղկապքն :

¹ ասեմք V ; ասեմ CD. ² եթէ V. ³ ներ պատիկսն V o D.
⁴ որպէս և V. ⁵ ամենայն V. ⁶ քանզի ըն V. ⁷ քերթողութե V ;
քերդողութե E. ⁸ որոշմունս V ; որոշումընս in marg. A. ⁹ տեսու
ղութեանս V. ¹⁰ վասն մարդոյն V. ¹¹ շարագասերդ V ; շարապա
դասերդ C. ¹² In A the rubricating hand writes in marg. variant
բացասական. ¹³ որ V.

20. Մերդ՝ անհուն կամ՝ բայ, ասուծիւն եղիցի միայն՝ վասն զի ոչ է ասել այնպէս յայտնել ինձ¹ ձայնիւ. մինչ զի բացերեւոցել կամ հարցեալ ուրուք. կամ ոչ. այլ իւր յառաջագոյն կամեցելոյ՝ և սայց. պարզն է բացերեւոծիւն՝ որպակ՝ իմըն զուսմեմէ. կամ իմըն², ապուսեքէ՝ իսկ արդ. սայցըն. շար. կայն՝ որդան՝ բան իմն ահա³, շարագրելի՝

Պրակք. Դ՝

25. Եւ է պարզ բացերեւոծիւն, ձայն նշանական յաղագս գոյլ ինչ. կամ ոչ գոյլ՝ որպէս ամանակքն բաժանեալք՝ և ստորասուծի, է, բացերեւոծիւն, ուրոմըն զուսմեմէ՝ իսկ բացասուծի. բացերեւոծիւն, ուրոմըն, ապուսեքէ՝ և վասն զի է. և զիքն ապերեւոցանել⁴ իր⁵ զիքն և զիքն իբրեւ զիքն և զիքն իբրեւ զիքն՝ և զիքն իբրեւ զիքն⁶ ամանակիս⁷՝ սոյնպէս զամենայն ինչ ներկայցի. զոր ստորասեանցն ոք. ապասոցել՝ և զոր ապուսեանցն ոք. ստորասոցել՝ ապա ուրեմն, յայտնի է, զի ամենոմ⁸ ստորասուծեան, է բացասուծիւն հակակայ՝ և ամենոմ բացասուծեան, ստորասուծիւն՝ եղիցի հակասուծիւն այս⁹՝ ստորասուծիւն և բացասուծիւն հակակայեալք՝ և ասեմ հակակայիլ զսորին այսորիկ. զսմընէ՝ բայց ոչ հոմանունակի, և որքանք¹⁰ ալք ևս զայսպիսեանցըն հակորոշեմք, առ իմաստականս խանդուծիւնս¹¹՝
- 35.

Պրակք. Ե՝

40. Եւ վասն զի են ոմանք ըստ բոլորէ զիրանցըն. և ոմանք ըստ իւրաքանչիւրցն՝ և ասեմք ըստ բոլորէ, որ ի վերայ յոլովոցն¹² բնաւորեցաւ ստորոգիլ՝ և իւրաքանչիւրըն¹³. որ ոչ՝ որկէն՝ մարդ զբոլորէցն¹⁴՝ իսկ կալիսս՝ զըստ իւրաքանչիւրցըն՝ հարկ է բացերեւոցել որպէս իք, կամ չիք՝ է¹⁵ յորժամ զբոլորէցն իմիք.
- b.

¹ ինչ V. ² իմն CD; omit V. ³ իմն. ահա V. ⁴ երեւոցանել V. ⁵ իբրեւ V. ⁶ այժմու V. ⁷ ամանակին V. ⁸ ամենոմ V. ⁹ այսպէս V. ¹⁰ որքան V. ¹¹ խանդուծիւնս V; խանդուծիւն C; in A the rubricating hand adds suffix u above line. ¹² յոլովոցն V. ¹³ իւրաքանչիւրցն V. ¹⁴ ըստ բոլորէցն V. ¹⁵ և է V.

- և Է յորժամ զըստ իւրաքանչիւրցն : արդ եթե զբոլորէն. բաց-
 երևոցէ, ի վերայ բոլորին¹ եթե իք. կամ՝ ոչ, եղիցի ներհականք²
 5. բացերևութիւնքն³ : և ասեմ ի վերայ ըստ բոլորէն. բացերևոցեւ
 զբոլորէն : որպէս : ամենայն մարդ. սպիտակ : ոչ որ մարդ
 սպիտակ : Իսկ յորժամ ի վերայ ըստ բոլորէցն. և ոչ ըստ
 բոլորէ⁴. ոչ են ներհականք : բայց զազդեցեալսն. իք՝ գոլ
 ներհական⁵ : և ասեմ. զըստբոլորէն ապերևցոցեւ⁶ ի վերայ ոչ
 10. ըստ⁷ բոլորէցն : որզան : իք սպիտակ մարդ : ոչ իք սպիտակ
 մարդ : քանզի ըստ բոլորէ ելոյ մարդոյն. ոչ իբր ըստ⁷ բոլորէ
 վարիւ բացերևութեամբն : քանզի ամեն ոչ⁸ զըստ⁹ բոլորէն
 նշանակէ : այլ թե ըստ բոլորէ : իսկ ի վերայ ստորոգիցելոյ¹⁰
 զըստբոլորէն¹¹, ստորոգեւ ըստ բոլորէ¹². ոչ իք ճշմարիտ : քանզի
 և ոչ միւր¹³ ստորասութիւն եղիցի. նորոժմ ստորոգիցելոյն ըստ
 15. բոլորէն, ստորոգի ըստ¹⁴ բոլորէն : որզան : իք ամեն. մարդ. ամեն
 կենդանին¹⁵ :

Պրակք. 4 :

- Արդ հակակայիւ ստորասութիւն և¹⁶ բացասութեան ասեմ հակա-
 սութեամբ. զըստ բոլորէն, նշանակելով նմին. զի ոչ¹⁷ ըստ
 բոլորէ : որզան : ամեն մարդ. սպիտակ : ոչ ամեն մարդ. սպիտակ :
 20. ոչ որ մարդ սպիտակ : Է ոմն մարդ սպիտակ : և ներհակ¹⁸ զըստ
 բոլորէ ստորասութի, և զըստ բոլորէն բացասութիւն : որկէն :
 ամեն. մարդ արդար : վասն¹⁹ որոյ²⁰ զայսոսիկ. ոչ զոյ կար²¹. համան-
 գամայն ճշմարիտս գոլ : իսկ զներհականքս սոցա, ներքնդունի
 25. ի վերայ սորին : ոչ ամեն մարդ սպիտակ : և Է ոմն մարդ սպի-
 տակ : զի²² ոչ ամեն ոչ՝ զըստբոլորէն նշանակէ : արդ որքանք

¹ ըստ բոլորին V. ² ներհականք C D ; ներհական V. ³ բացերևութի V.
⁴ ըստ բոլորէ] զբոլորէ V. ⁵ ներհական C D ; ներհականք V. ⁶ երևոցեւ V.
⁷ ըստ] զ V. ⁸ V tr. ոչ ամեն. ⁹ զըստ] զ V. ¹⁰ ստորոգիցելոցն V ;
 ստորոգիցելոյն C D. ¹¹ ոչ ըստ բոլորէն V. ¹² զբոլորէն omitting ըստ V.
¹³ մի V. ¹⁴ ըստ] զ V. ¹⁵ կենդանի V ; in A rubricating hand adds ն
 above line. ¹⁶ In A first hand set a punctum delens over և ; V omits.
¹⁷ զի ոչ] զոչ V. ¹⁸ ներհակ C ; ներհակ V. ¹⁹ Before վասն V adds ոչ
 որ մարդ արդար. և. ²⁰ որոյ] զի V. ²¹ First hand in A seems to have
 written կարի and an early hand to have erased ի. ²² զի] քանզի V.

30. Տակասութիւք. զըստ բոլորէցն են. ըստ բոլորէ¹ Տարկ է. զոմն ճշմարիտ գոլ՝ կամ սուտ: և որքանք ի վերայ ըստ իւրաքանչիւրցն: որկէն²: ևք սովկրատէս սպիտակ. և³ որքանք ի վերայ ըստ բոլորէցն. ոչ⁴ ըստբոլորէ⁵ ոչ միշտ, ոմն սուտ, և ոմն ճշմարիտ: քանզի Տամանգամայն ճշմարիտ ևք ասել. թե ևք մարդ սպիտակ: և եթե ոչ ևք մարդ սպիտակ: և ևք մարդ գեղեցիկ: ոչ⁶ ևք մարդ գեղեցիկ: քանզի եթե զազիւր⁷ ոչ գեղեցիկ: և եթե լինի ինչ. և ոչ ևք:

Պրակք. է.

35. (Լայց թուեսցի յանկարծաւրէն անտեղի գոլ. վասն երեւի⁸ նշանակել⁹. ոչ¹⁰ ևք մարդ սպիտակ: Տամանգամայն. թե¹¹ և ոչ որ մարդ սպիտակ: բայց այս, ոչ զնոյն նշանակէ. և ոչ Տամանգամայն ի Տարկէ: և երեւի է. զի և մոլ բացասութիւն ըստ միոյ ստորասութեան: քանզի զսոյն պարտ է բացասոցել. զբացասութիւնն¹². զոր ստորասեանցն ապուսութիւնն¹³ և ապոսմընէ¹⁴. կամ ըստ իւրաքանչիւրոցն¹⁵ ումեքէ. և¹⁶ կամ ապրստբոլորէցն. իմեքէ: կամ իբր ըստ բոլորէ. կամ իբր¹⁷ ոչ ըստ¹⁸ բոլորէ: և ասեմ, որկէն¹⁹: ևք սովկրատէս սպիտակ: ոչ է սովկրատէս սպիտակ. և եթե այլ ինչ: կամ ապա²⁰ այլոյ զսոյն. ոչ Տակակայն²¹: այլ եղիցի նորա, միւսն²² ևս²³: ամենո՞ւմ մարդ սպիտակ, ոչն ամեն մարդ սպիտակ: և ումենո՞ւմ²⁴ մարդ²⁵. ոչն որ մարդ սպիտակ: իսկ ևքո՞ւմ մարդ սպիտակ. ոչ իք մարդ սպիտակ:
- Ըրդ՝ զի մոլ բացասութիւն, մոլըմ՝ ստորասութեան Տակակայ է. բացերեւակի: և ոչք են սղբա, ասացեալ են: և զի²⁶ ներՏականք

¹ ըստբոլորէ D; զբոլորէ V. ² Before որկէն add սոյնպէս. V. ³ Before և add սովկրատէս ոչ սպիտակ V. ⁴ և ոչ V. ⁵ զբոլորէ V. ⁶ և ոչ V. ⁷ զազիւր՝ V. ⁸ վասն զի երեւի V. ⁹ նշանակել V. ¹⁰ ոչ V. ¹¹ Տամանգամայն պոյնմ թէ V. ¹² զբացասութի V. ¹³ ստորասութի V; in A punctum delens over ն suffix and first hand gives variant ստորասութիւնն in margin. ¹⁴ ապոսմընել V. ¹⁵ իւրաքանչիւրոցն C; իւրաքանչիւրցն V. ¹⁶ և om. V. ¹⁷ կամ իբր] և V. ¹⁸ ըստ] զ V. ¹⁹ որկէն V. ²⁰ ապ V. ²¹ Տակակայ V. ²² միւսն D; միւս V. ²³ ևս D; ևսն V. ²⁴ ումենն ոմն V. ²⁵ After մարդ add սպիտակ V. ²⁶ զի են V.

10. պլլք. և իլք են սոքա՝ և զի ոչ ամեն ճշմարիտ, կամ սուտ
Հակասութիւնն¹։ և վասն էր. և երբ ճշմարիտ կամ սուտ։

Պրակք. ի՛ :

15. Լայց մի է ստորասութիւն և բացասութի՛ն՝ կամ զմո՛ւ² զմիոջէ՛ նշա-
նակելով։ կամ զբոլորէ՛ ելլո՛յ՝ զբոլորէ՛՝ կամ ոչ նմանապէս։
որզան՝ ամենայն մարդ՝ սպիտակ է։ ոչ³ էք ամենայն մարդ
սպիտակ։ իք մարդ սպիտակ։ չէք մարդ սպիտակ։ ոչ որ մարդ
սպիտակ։ ոմն մարդ սպիտակ։ թե սպիտակն. մո՛ւ նշանակէ։
իսկ եթե երկո՛ւց՝ մո՛ւ անուն կայցէ՛ արտ որոց չէք մո՛ւ։ ոչ մո՛ւ
ստորասութիւն, և ոչ մո՛ւ բացասութիւն։ որզան։ թե որ ի՛ցէ⁴։
20. անուն. հանդերձ. ձիոջ. և մարդում։ Էքըն հանդերձ սպիտակ։
սա ոչ մո՛ւ ստորասութիւն, և ոչ բացասութիւն մո՛ւ։ քանզի ոչ
ինչ տարբեր է ասել. թե էք ձի և⁵ մարդ. սպիտակ։ և կամ թե
էք ձի սպիտակ։ և իք մարդ սպիտակ։ արդ եթե սոքա բազումս
25. նշանակեն. և ե՛ն բազումք։ յայտ է, թե և⁶ առաջի՛նն բազումս
նշանակէ, կամ ոչ ինչ։ քանզի չէք որ ձի՛ մարդ։ ապա ուրեմն.
և ոչ ներ սոջա⁷ հարկաւոր. զոմն ճշմարիտ և զոմն սո՛ւտ հակա-
սութիւն գոլ։
Մըդ՝ մակ եակացն, և եղելոց⁸, զստորասութի՛ն⁹, կամ զբացասու-
թիւնն¹⁰ ճշմարիտ գոլ՝ կամ սո՛ւտ։ և մակ¹¹ ըստ բոլորէցն. իբր
30. զբոլորէ միշտ զոմն ճշմարիտ. և զոմն սո՛ւտ։ և մակ ըստ իւրա-
քանչիւրցն. որպէս ասացեալ է։ իսկ մակ ըստ բոլորէցն ասիցելոց՝
ոչ¹² ըստ¹³ բոլորէ, ոչ հարկաւոր. ասացեալ է¹⁴, և յաղագս սորա։

Պրակք. թ՛ :

Իսկ մակ՝ ըստիւրաքանչիւրցն, և հանդերձելոցն՝ ոչ նմանապէս։
քանզի եթե ամենայն ստորասութիւն. և բացասութիւն ճշմարիտ

¹ Հակասութի են V. ² մո՛ւ V. ³ և ոչ V. ⁴ In A first hand
sets punctum delens over *q* in *իցէ*. ⁵ և om. V. ⁶ և om. V.

⁷ նոջա V. ⁸ After *եղելոց* C adds *հարկ է*. ⁹ ստորասութի V.

¹⁰ զբացասութի V. ¹¹ մակ] կամ C. ¹² և ոչ V. ¹³ ըստ] զ V.

¹⁴ է om. V.

35. կամ սուտ¹։ և² ամենայն³ հարկ է կամ գոլ կամ չգոլ։ զի եթե
 ոմն ասասցէ. լինոցե՞լ⁴ ինչ. և ոմն՝ ոչ ասասցէ զսոյն զայս։ յայտ
 է. եթե հարկ է ճշմարտե՞լ զոմն. սայց։ Թե ամենայն ստորա-
 սուծի⁵ ճշմարիտ կամ սուտ։ քանզի երկոքին, ոչ են համանգա-
 մայն ի վերայ պոսպիսեացս։ քանզի եթե ճշմարիտ ասե՞լ⁶, եթե
 սպիտակ. կամ ոչ սպիտակ. է հարկաւոր գոլ սպիտակ. կամ ոչ
 սպիտակ։ և եթե ի՞ք սպիտակ. կամ ոչ⁷ սպիտակ. ճշմարիտ էր⁸.
 ասե՞լ, կամ ապուսե՞լ⁹։ և¹⁰ եթե ոչ սրտէ. և եթե սրտէ. չի՞ք
 ապա հարկզստորասուծիւնն կամ¹¹ զբացասուծիւնն¹², ճշմարիտ
 գոլ կամ սուտ։ ապա¹³ ուրեմն, ոչ ինչ ոչ ի՞ք՝ և ոչ լինի. և ոչ
 ի դիպուածոյ։ և ոչ ում ումեք և՛ գէպ լիցի. և¹⁴ ոչ եղիցի¹⁵։
 կամ¹⁶ ոչ՝ ոչ¹⁷ եղիցի¹⁸։ այլ ի հարկէ ամենայն։ և ոչ ում ումեք
 և՛ գէպ է։ զի. կամ. որ ստորասեանցն ճշմարիտ է. կամ¹⁹ որ ապու-
 սեաց. քանզի²⁰ նմանապէս արդեք լինէր. կամ ոչ լինէր. քանզի
 ում ումեք. և՛ գէպ է։ և ոչ ինչ առաւել պոսպէս, կամ²¹ ոչ²²
 սոյնպէս ունի՝ կամ կալցի։

Պրակթ. Ժ²³։

10. Եւս²⁴, եթե ի՞ք սպիտակ՝ այժմ, ճշմարիտ էր ասե՞լ յառաջագոյն.
 Թե եղիցի՞ սպիտակ՝ իսկ ապա միշտ ճշմարիտ էր ասե՞լ յառաջա-
 գոյն, զինչ և էր յեղեւոցն, եթե եղիցի։ և եթե ճշմարիտ էր
 ասե՞լ յառաջագոյն. Թե է, կամ Թե²⁵ եղիցի։ ոչ կար, այս ոչ
 գոլ։ և ոչ ոչ լինոցե՞լ²⁶։ իսկ որ ոչ կար, ոչ եղանե՞լ²⁷, անկար²⁸,

¹ սուտ է V. ² և] ապա V. ³ ամենայնի V. ⁴ լինոցե՞լ V; A sets
 punctum delens over n; D has լինեւոցե՞լ. ⁵ ստորասուծիւն և բացա-
 սուծիւն V. ⁶ է ասեւն V. ⁷ ոչ ի՞ք V. ⁸ է V. ⁹ ապուսե՞լ V.
¹⁰ և om. V. ¹¹ V has passage thus ստէ չի՞ք. ապա հարկ է զստորասուծի՛,
 կամ. ¹² զբացասուծի՛ V. ¹³ Before ապա add Եւ եթե այս ոչ V.
¹⁴ և om. V. ¹⁵ եղիցին V. ¹⁶ կամ] և V. ¹⁷ ոչ որ ոչ V. ¹⁸ եղիցին V.
¹⁹ և կամ V. ²⁰ քանզի B C; Թէ V. ²¹ կամ] և V. ²² In A first
 hand adds ոչ above line. ²³ Ժ man. rec. supra rasuram in A. ²⁴ Եւ
 ևս V. ²⁵ Թե om. V. ²⁶ լինեւոցե՞լ C. ²⁷ եղանե՞լ V. ²⁸ անկարն C.

15. *ոչ եղանել*¹: իսկ որ անկարն. *ոչ եղանել*. Հարկաւոր եղանել: իսկ ապա ամենայն² զհանդերձեալսն հարկաւորապէս էր եղանել: ապա *ոչ ինչ ուրեմն*. ում ումեք *դէպ էր*³. և *ոչ ի դիպուածոյ*⁴ եղիցի: քանզի եթե ի դիպուածոյ⁵. *ոչ ի հարկէ*: բայց սակայն, և *ոչ որպէս չեզոք*. ճշմարիտ ներընդունի ասել: *որզան*: եթե *ոչ եղիցի*: և *ոչ ոչ եղիցի*: քանզի և նախառաջին ելոյ ստորա-սութեանն⁶, սրտի բացասութիւնն⁷. *ոչ ճշմարիտ*: և, սորա սրտոյ ելոյ, զստորասութիւնն⁸ պատահեցէ *ոչ ճշմարիտ գոլ*: և առ այսոքիւք. եթե ճշմարիտ էր ասել. եթե սպիտակ. և սեւ⁹ պարտ է¹⁰ երկոցուն¹¹ գոլ: և¹² եթե գոլ ի վաղիւ. ելոցեւ¹³ ի վաղիւ: և եթե¹⁴ *ոչ եղիցի*. և *ոչ ոչ*¹⁵ եղիցի ի¹⁶ վաղիւ: *ոչ*¹⁷ եղիցի ում ումեքն *դէպ է*: *որզան*: նաւամարտութիւն: քանզի պիտեացի¹⁸.
 25. *ոչ լինել նաւամարտութիւն*: և *ոչ*՝ *ոչ լինել նաւամարտութիւն*: արդ. որք պատահեն. այսոքիկ. անտեղիք. և այսպիսիք այլք: զի եթե ամենայն ստորասութեան, և բացասութեան, կամ ի վերայ ըստ բոլորէցն ասիցեցն՝ իբր զբոլորէ. կամ ի վերայ ըստ իւրաքանչիւրոցն. հարկ է հակակայիցն¹⁹ գոլ՝ ումեմն ճշմարիտ, և ումեմն սոստ: այլ *ոչ ինչ ում ումեք դէպէ*. գոլ ներլինխն²⁰. այլ ամենայն ինչ գոլ²¹ և լինել²² ի հարկէ: իսկ ապա և *ոչ խորհել պիտեացի*: և *ոչ իրաւորել*: իբրու թե զայս ինչ արասցո՛ւք եղիցի այս: և եթե *ոչ զայս ինչ*. *ոչ եղիցի*: քանզի *ոչ ինչ արգելու*. և ի բիւր ամ. ումեմն ասել՝ այս լինոցել. և ումեմն *ոչ ասել*: իսկ ապա ի
 35. հարկէ եղիցի՝ ում ումեք սայց ճշմարիտ էր ասել յայնժամ:—

¹ եղանիւ V, and so throughout chapter. ² ամենայն V. ³ և դիպէր V. ⁴ դիպուածոյց V; դիպուածոց C. ⁵ ի դիպուածոց V, and in next line չեզոք. ⁶ ստորասութիւն C. ⁷ բացասութի V. ⁸ զստորասութի V. ⁹ Before սեւ add ոչ սպիտակ V; om. B. ¹⁰ է B; էր V. ¹¹ երկոցուն B; երկուցն V. ¹² եւ BD; om. V. ¹³ եղոցեւ BC; և եթե ելոցեւ V. ¹⁴ և եթե B; և եթե ոչ գոլ ի վաղիւ ոչ ելոցեւ (ելոց C) ի (om. ի D) վաղիւ, և եթե V. ¹⁵ ոչ B; ոչն V. ¹⁶ ի om. B. ¹⁷ ապա ոչ V. ¹⁸ դիպեացի V. ¹⁹ հակակայից V. ²⁰ ներլինխն D; ներլինելին V. ²¹ ամենայնին չգոլն V. ²² լինելն V.

Պրակթ. Ժա¹:

19. թ Վայց սակայն, և ոչ այս տարբերէ. թե ոմանք ասացին զհակասու-
 թիւնն², թե³ ոչ ասացին: քանզի յայտ է. թե այսպէս ունին
 իրքն, թեպէտ և ոմն ոչ ստորասիցէ. և ոմն⁴ բացասիցէ: քանզի
 ոչ վասն ստորասելոյն, կամ բացասելոյն, եղիցի՝ կամ ոչ եղիցի:
 5. թե ոչ⁵ ի բիրտ ամ առաւել՝ կամ ներքանհամ ժամանակի և իցէ:
 իսկ ապա թե. նամենհամ⁶ ամանակում այսպէս ունէր՝ մինչ զի
 միհամն ճշմարտեւ⁷ հարկաւոր էր այս եղանիւ. կամ ոչ եղանիւ.
 և⁸ իւրաքանչիւր ի լինելոցն միշտ այսպէս ունէր, մինչ զի ի
 հարկէ լինել: քանզի յորժամ ճշմարտապէս եասանց⁹ որ. եթե¹⁰
 5. եղիցի. ոչ կար. ոչ եղանիւ: և զեղեմըն ճշմարիտ էր ասել միշտ
 եթե¹¹ եղիցի: և եթե սոքա անկարք, քանզի տեսանեմք. զի
 սկիզբն է հանդերձելոցն. և ի խորհել. և ի գործել ինչ: և զի
 10. բոլորապէս, է. ներս¹² ոչն միշտ ներգործեն¹³, կարն գոլ՝ և ոչ.
 նորս երկոքին ներդնկալեալ լինին և գոյն և ոչն գոլ: իսկ ապա
 և եղանիւն. և ոչն եղանել¹⁴: և բազմեմք մեզ յայտք են, այսպէս
 ունելով: զի զայս, զհանդերձա՝ կար գոյ հատանիւ¹⁵. և ոչ
 հատըցի, այլ յառաջ մաշեցի: նմանապէս և ոչն հատանիւ կար:
 15. քանզի ոչ գոյր յառաջագոյն սա՝ մաշիւ. եթե ոչ կար էր, ոչն
 հատանիւ սա: ապա ուրեմն, և մակ այլոցն նեղելով թեանց¹⁶,
 որք միանգամ ըստ զնւրով թեան ասին այսպիսւումն: ապա ուրեմն
 երևելի է. զի ոչ ամենայն ինչ ի հարկէ, ոչ է. և ոչ լինի: այլ
 են ինչ. որոհամ ումեք և դէպ է: և ոչ ինչ առաւել՝ կամ ստորա-
 20. սուլովն կամ բացասուլովն ճշմարիտ: և են. որք առաւել: և
 իբրով թե բազում անգամ. յոլով մի¹⁷ ընտիր ոչ աղե¹⁸. այլ
 ընդունի եղանել ոմն. և ոմն ոչ:

¹ Ժ over erasure of a Ժ and w added in recent hand A. ² զհակա-
 սուլով V. ³ թե] և եթէ V. ⁴ ոմն added in first hand in marg. of
 A; ոմն ոչ V. ⁵ ոչ և V. ⁶ յամենում V. ⁷ ճշմարտել և V.
⁸ ապա և V. ⁹ ասացէ V. ¹⁰ եթե om. V. ¹¹ V tr. եթե միշտ.
¹² յորս V. ¹³ ներգործել V. ¹⁴ եղանիւ V. ¹⁵ հատանել V.
¹⁶ եղելով թե V. ¹⁷ և յոլով մինն V. ¹⁸ ոչ աղե] և մինն ոչ
 եղեալ V.

Պրակթ. ԺԲ.

- Արդ՝ գո՛ւ զեանքն յորժամ է՝ և զո՛չ եանքն ո՛չ գո՛ւ յորժամ ո՛չ է
 25. հարկ՝ բայց սակայն. ո՛չ զեանքն զամենայն հարկ¹ գո՛ւ։ և ո՛չ զո՛չ
 եանքն. ո՛չ գո՛ւ հարկ։ քանզի ո՛չ նոյն է զամենայն զեանքն գո՛ւ
 ի հարկէ. յորժամ² է³ պարզաբան գո՛ւ ի հարկէ։ և նմանապէս
 և⁴ ի վերայ ո՛չ եանքն. և ի վերայ հակասութեն⁵ նոյն բան։ բայց
 գո՛ւ կամ ո՛չ գո՛ւ ամենայն⁶ հարկ։ և եղոցել կամ ո՛չ։ բայց ո՛չ
 30. սակայն զատուցանելով ասել զոմն հարկաւոր. և ասեմ. որդան։
 հարկ⁷ լինոցել նաւամարտութիւն՝ վաղիւ՝ կամ ո՛չ լինոցել՝ բայց
 ո՛չ սակայն լինոցելն նաւամարտութիւն, նվաղիւ⁸ հարկաւոր։
 և ո՛չ ոչ եղանել⁹. այլ եղանել¹⁰. կամ ո՛չ եղանել¹¹ հարկաւոր։
 իսկ ապա, վասն զի նմանապէս բանքն ճշմարիտ. որպէս իրքն¹²
 35. յայտ¹³. զի որքանք անպէս ունին. մինչ զի ո՛ւմ ումեք դէպ իցէ
 և զներհակսն ներքնդունել. նմանապէս ունել հարկ է և զհակա-
 սութիւնն, որ պատահէ ի վերայ¹⁴ ո՛չ միշտ են, և ո՛չ միշտ չեն։
 քանզի սայց¹⁵ հարկ ումեմն մասին¹⁶ հակասութեանն¹⁷, ճշմարիտ
 գո՛ւ կամ սո՛ւտ։ բայց ո՛չ սակայն, այն կամ այս. այլ ուրում¹⁸
 ումեք դէպ իցէ։ և¹⁹ առաւել ճշմարիտ զոմն, բայց ո՛չ սակայն
 այս ճշմարիտ²⁰ կամ սո՛ւտ մինչ զի յայտէ եթե ո՛չ հարկ է
 40. ամենայն ստորասութեան՝ կամ բացասութեան, հակակայն. զոմն
 ճշմարիտ. և զոմն սո՛ւտ գո՛ւ։ քանզի ո՛չ որպէս ի վերայ եակացն,
 45. պայտէս ունի և ի վերայ²¹ ո՛չ եակացն։ բայց կարից գո՛ւ²² կամ
 ո՛չ գո՛ւ, այլ²³ որպէս ասացեալ է։

¹ հարկ է V. ² այլ յորժամ V. ³ է. և V. ⁴ V om. և.
⁵ հակասութիւն V. ⁶ ամենայն V. ⁷ հարկ է V. ⁸ նաւամարտութիւն
 ըն վաղիւ V. ⁹ եղանել V. ¹⁰ եղանիւն V. ¹¹ եղանիւն V.
¹² V և իրքն. ¹³ յայտ է V. ¹⁴ ի վերայ սայց V. ¹⁵ V և սայց.
¹⁶ ումեմն մասին] V հարկ է ի միասին. ¹⁷ V հակասութեան. ¹⁸ V որում;
 D ում. ¹⁹ V և ոչ. ²⁰ V om. բայց ոչ սակայն այս ճշմարիտ. ²¹ ի
 վերայ] so D; V ի վերայ. ²² կարից գո՛ւ] so D; E has կարից է գո՛ւ;
 V կարելի գո՛ւ. ²³ B D E omit այլ.

Պրակթ. տաճան երեք:—

5. Վ՛, զի է իմն, զումեմնէ¹. կամ ստորասուծի նշանակելով. և կամ բացասուծիւն: և է այս անուն, և կամ² անանուն: բայց մի պիտի գով. զմիողէ. զներստորասուծեանն³: բայց անունն, ասացեալէ և անանունն⁴ յառաջագոյն. քանզի ոչ մարդ. անուն ոչ⁵ ասեմ: այլ անորոշելի անուն: քանզի մի⁶ իմն նշանակէ՝ անորոշելի անուն, որպէս և ոչն ողջ է. ոչ բայ է: ամենայն ստորասուծիւն և բացասուծիւն, կամ արտանուն է. և բայէ⁷: կամ արտանորոշելի⁸ անուն է և բայէ⁹: բայց առանց բայի, և ոչ մի ստորասուծիւն կամ բացասուծիւն: քանզի է, կամ եղիցի. կամ եր. կամ լինի: կամ¹⁰ որքանըք այլըք պոպիսիք. բայք. արտակայցն է: քանզի առնշանակէ ամանակ: ապա ուրեմն նախ ստորասուծիւն. և բացասուծիւն: իբ¹¹ մարդ: ոչ իբ մարդ: ապա իբ ոչ մարդ: ոչ իբ ոչ մարդ: դարձեալ իբ ամէն մարդ: ոչ իբ ամէն մարդ: իբ ամէն ոչ մարդ: ոչ իբ ամէն ոչ մարդ: և ի վերայց արտաքոյ ամանակաց, նոյն բան է:—

Պրակթ. ժդ:

20. Բայց յորժամ զիքն. երկցս առստորոգեսցէ¹², ահա կրկնակի ասին հակադրուծիւնքս: և ասեմ որկէն: իբ արդար մարդ¹³: զիքն երկցս ասեմ շարկանալ: անուն¹⁴, կամ բայ¹⁵. ներստորասուծեանդ: իսկ¹⁶ ապա վասն այսորիկ, չորք պոպիսիկ եղիցի¹⁷, որոց¹⁸ երկուքն առստորասուծիւն և բացասուծիւն կալցին, ըստ կարգի

¹ C իմեմնէ. ² և կամ B C; կամ V. ³ V ներ ստորասուծի. ⁴ բայց անունն աս. է և անանունն] V բայց զինչ անուն և անանուն, ասացեալ է; so D, only omitting զինչ and reading անունն; B C have բ. զ. անունն ասացեալ է անանունն. ⁵ A sets punctum delens over ոչ. ⁶ V ոչ մի. ⁷ V յարտանունէ և ի բայէ; but բայէ D. ⁸ V յարտանորոշելի. ⁹ V ի բայէ. ¹⁰ V և կամ. ¹¹ V բացասուծիք իբ. ¹² V առստորոգեսցի. ¹³ V մարդն; D մարդ. ¹⁴ V անուն. ¹⁵ բայ] V անորոշելի անուն. ¹⁶ Before իսկ V adds և ասեմ զի իքն կամ առ արդարն դիցի, և կամ առ ոչ արդարն. այսպէս և առ բացասուծին. ¹⁷ V եղիցին. ¹⁸ V յորոց.

- որպէս պակասութիւնքն: բայց¹ երկուքն, *ոչ*: և² ասեմ: զիքն.
 25. կամ առարդար ընդդիմ: և կամ առ *ոչ* արդարն: իսկ ապա, և
 բացասութիւնն: և ապա, *չորք* եղիցին: և իմանամք զասիցեանս³
 30. արտաստորոգիցելոցս⁴: և քարդար մարդ: և *ոչ*⁵ արդար մարդ:
 սորա⁶ բացասութիւն, *ոչ* և ք *ոչ* արդար մարդ: քանզի և քն
 աստանաւր, և *ոչ* և ք, ընդ արդարումն⁷, և ընդ *ոչ*⁸ արդարումն⁹
 առդիցի¹⁰: արդ. այսոքեկ որպէս ի վերլուծականն¹¹ ասի. այսպէս
 դասեան է:—

Պրակք. Ժե¹²:

- Բայց նմանապէս ունի, զի թէպէտ ըստ բոլորէ զանուանէն իցէ
 ստորասութիւն, որդան՝ ամենայն իք մարդ արդար, բացասութիւն, ոչ
 35. ամենայն իք մարդ արդար, ամենայն իք մարդ ոչ արդար, ոչ
 ամենայն իք մարդ ոչ արդար. բայց ոչ նմանապէս զըստ տրամա-
 չափան ընկալցի շարաճչմարտել, այլ ընկալցի երբեք:
 Արդ երկուք այսոքեկ հակակային. բայց այլքն առ ոչն մարդ իբր
 ենթակայ իմն առեղելոյ. որպէս¹³, է արդար ոչ մարդ, ոչ իք
 p. 20. արդար ոչ մարդ¹⁴: Բայց աւելիք սայց ոչ են հակադրութիւն.
 բայց սորա զստ առանց նոցա ինքեանք ըստ ինքեանս են՝ իբրև
 անուամբ ոչն մարդով առվարեցեալք:

Պրակք. տանն ուվեց:

- Իսկ մակղցեքն. *ոչ* յարմարի¹⁵: *որդան*: մակողջէին, և գնայ. ի
 5. վերայ սոցա զնոյն առնէ, այսպէս եղեալ. իբրու. թե և քն յարիցի
 և ընդհարկանիցի: որդան: Է. ողջանալով¹⁶ ամենայն մարդ: *ոչ*

¹ բայց] V և. ² V omits from և ասեմ to չորք եղիցին. ³ V զասա-
 ցեալս. ⁴ արտաստորագրիցելոցս V. ⁵ իք ոչ] V ոչ իք. ⁶ Before
 սորա V adds իք ոչ արդար մարդ. ⁷ V ընդ արդարումն. ⁸ ոչ] so
 C D; V ոչն ⁹ V արդարումն. ¹⁰ V առդիցի. ¹¹ V վերլուծականս.
¹² Through loss of folio this whole chapter is absent in A; the text given
 is therefore that of V. ¹³ C omits որպէս. ¹⁴ After մարդ B C add
 իք ոչ արդար ոչ մարդ, ոչ իք ոչ արդար ոչ մարդ. ¹⁵ V յարմարին.
¹⁶ V ողջ.

- ողջէ ամենայն մարդ : ողջէ ամենայն ոչ մարդ : ոչ ողջէ ամենայն
 ոչ մարդ : քանզի ոչ է. զոչն ամենայն մարդ.¹ ասելի, այլ² զոչն.
 բացասութիւնը.³ մարդոյն. առդնելի է : քանզի ամէնն. ոչ
 10. զբոլորէն⁴ նշանակէ՝ այլ իբր⁵ զբոլորէ անոնն⁶ : և յայտ է
 յայսմանէ՝ ողջ է մարդ : ոչ ողջ է մարդ : ողջէ ոչ մարդ : ոչ
 ողջէ ոչ մարդ : քանզի սոքա. նոցա տարբերեն՝ վասն ոչն
 զբոլորէ : իսկ ապա ամենայն⁷, կամ և ոչ ոքն. ոչ ինչ այլ
 15. առնշանակէ. բայց զի զբոլորէ անուանն⁸. կամ ստորասել կամ
 ասուսել : արդ զայլն. զնոյնս պիտի առդնել :

Պրակք : Տասն և եւթն :—

- Վասն զի ներհական բացասութիւն է. ամենայն իք կենդանի՝
 արդար, որ նշանակէ՝ թե ոչ ինչ կենդանի արդար : սոքա երեւին.
 զի ոչ երբեք եղիցին ճշմարիտք համանգամայն : ոչ ի վերայ
 սորին : և ոչ⁹ հակակալքն սոցայ¹⁰, եղիցին¹¹ երբեք. իմն¹²
 20. կենդանի. իք արդար : ոչ ամենայն կենդանի՝ իք արդար : և
 հետեւին սոքա այնմ որոքն, ամենայն մարդ արդար է : կամ ոչ
 ոք է մարդ արդար : իսկ այնմ. իբրն. ոմն մարդ արդար. հակա-
 կայն, թե ոչ ամեն մարդ իք ոչ¹³ արդար : քանզի հարկ է գու
 զոմն : և¹⁴ երեւելի է. զի ի վերայ ըստ¹⁵ իւրաքանչիւրցն, թե
 25. ճշմարիտ¹⁶ հարցեալ, բացուսել՝ զի¹⁷ և ստորուսել ճշմարիտ :
 որդ : ապաքէն. սովկրատէս. իմաստուն : ոչ՝ սովկրատէս՝ ապա
 ոչ իմաստուն : իսկ ի վերայ ըստ բոլորէ, ոչ ճշմարիտ, նմանա-
 պէս ասիցեալն¹⁸ : բայց ճշմարիտ բացասութիւնն¹⁹ : ապաքէն
 ամէն մարդ իմաստուն : ոչ՝ ամեն, ապա մարդ ոչ իմաստուն :
 քանզի այս սոլտ : այլ ոչն ամեն, ապաքէն մարդ իմաստուն
 30. ճշմարիտ : զի այս է հակակայն, իսկ այն ներհակն :

¹ ամենայն մարդ.] V ամենայնին, այլ մարդոյ. ² C և այլ. ³ V
 բացասութիւն. ⁴ զբոլոր բոլորէն V. ⁵ իբրև V. ⁶ V om. անունն ;
 D reads զանունն. ⁷ V ամենայնն. ⁸ V զանունն. ⁹ V om. ոչ :
¹⁰ V սոցա. ¹¹ V եղիցին. ¹² V ոմն. ¹³ V om. ոչ. ¹⁴ V om. և.
¹⁵ V om. ըստ. ¹⁶ V tr. ճշմարիտ թէ. ¹⁷ V om. զի. ¹⁸ V ասա-
 ցեալն. ¹⁹ V բացասութիւն.

Պրակթ. Տասն և ութ:—

- Իսկ անորոշին¹ հակակայքն, անուանք՝ կամ բայք: որդան: ի վերայ²՝ ոչ ըն մարդ՝ և ոչ արդար: որպէս բացասութիւն առանց անուան, և բայի, թուեսցի գոյ: բայց՝ ոչ են: քանզի միշտ ճշմարտեւ հարկ³, կամ սրտեւ զբացասութիւնն⁴: իսկ որ ասացըն, ոչ մարդ: ոչ ինչ առաւել քան զայն որ ասացըն մարդ⁵: այլ և նուազ ճշմարտեաց ինչ՝ կամ⁶ սրտեաց՝ թե ոչ ինչ առդիցի: և նշանակ: իքն⁷ ամէն ոչ մարդ արդար: և ոչ մեւ, ի նոցանէ, զնոյն, և ոչ հակակայն սմա⁸, այսրմ⁹, ոչ սէ¹⁰, ամէնն¹¹ ոչ մարդ արդար: իսկ ամէնն, ոչ մարդ ոչ արդար: այնրմ, ոչն որ արդար՝ ոչ մարդ: զնոյն նշանակէ: և փոխադրեալք անուանքս. և բայքս զնոյն նշանակեն: որդան: քի սպիտակ մարդ: քի մարդ սպիտակ՝ քանզի եթե ոչ այս է¹², սորին աւելիք եղիցին բացասութիւնք¹³: այլ զուցած, զի մեւ, մոյր: քանզի այնր¹⁴ որ է սպիտակըն մարդ. բացասութիւնըն¹⁵, ոչ ըն քի սպիտակ մարդ: իսկ այնր, քի ըն մարդ սպիտակ. թե ոչ սոյն է. այնրմ քի ըն. սպիտակ մարդ. եղիցի բացասութիւնըն¹⁶, կամ ոչ ըն քի. ոչ մարդ սպիտակ. կամ ոչ ըն քի. սպիտակ մարդ: այլ այլ է բացասութիւնն¹⁷, այնր, քի, ոչ մարդ սպիտակ: և այլ այնր. քի ըն սպիտակ մարդ: իսկ ապա եղիցին երկուք. մոյր: Լորդ զի փոխադրեցելոյ. անուանն¹⁸ և բայի. սոյն եղիցի ստորասութի և բացասութիւն՝ յայտ է:

Պրակթ. Տասն և ինն:

- Իայց մեւ զչատից, կամ զբազումն զմիոջէ, ստորասել կամ ապուսեւ: 15. եթե ոչ մի իմն իցէ ի բազումացըն բաղկացեալ. ոչ քի ստորասութի մի. և ոչ բացասութիւն: և ասեմ մի. ոչ եթե անուն մի

¹ V անորոշակին. ² V իվերայ. ³ V հարկ է. ⁴ V զբացասութի. ⁵ C D մարդն. ⁶ V և կամ. ⁷ նշանակ: իքն] V նշանակէ ինքն; D has իքն for ինքն. ⁸ սմա seems to have been reading of A, but *մ* is erased by late hand; V սորա. ⁹ այսրմ] V որ է այս. ¹⁰ ոչ սէ] V ոչ է. ¹¹ V ամէն. ¹² V om. է. ¹³ V բացասութիքն. ¹⁴ V այնրմ. ¹⁵ V բացասութի. ¹⁶ V բացասութիւն. ¹⁷ V բացասութի. ¹⁸ V անուան.

- իցէ որկայցէն. և ոչ իցէ մի ինչ ի նոցանէն: որկէն: մարդ-
 թերևս իք, և կենդանի, և երկոտանի՝ և ընտանի: այլ և մի իմն
 լինի սայց: իսկ իսպիտակէն, և ի մարդոյն. և ի գնալոյն, ոչ մի:
 իսկ ապա և ոչ եթե¹ մի ինչ զսոցանէ ստորոգեսցէ՝ որ, մո-
 20. ստորասութիւն: այլ ձայն, մո՛ւ՝ բայց ստորասութիւնք բազմութիւն:
 և ոչ եթե զմիոջէ՝ զպսոսիկ՝ այլ նմանապէս բազմութիւն: արդ
 եթե հարցումն տրամաբանական. ընպատասխանատուութեան է
 խնդիր. կամ առարկելոյն, և կամ միևսոյ մասին հակասութեան՝
 իսկ առարկութիւնն² հակասութեան մոյր է, մասն: ոչ եղիցի
 25. պատասխանատուութիւն մո՛ւ. առաջարկ: քանզի և ոչ հարցումն
 մո՛ւ: և ոչ եթե իցէ ճշմարիտ: և ասացեալ է ներ տեղականսն,
 յաղագս սայց: բայց համայն յայտ է, զի և ոչ զինչ է³. հար-
 ցումնէ տրամաբանական: քանզի պարտ է տալ ի հարցմանէն
 առնուլ զորոք կամի զհակասութեանն⁴ մասն բացերեւ-
 ցուցանել: և պիտի հարցաւորին առտարորոշել. արդեք այս է
 30. մարդ. կամ ոչ այս:

Պրակք քսան:—

- 1) ասն զի ոմանք ստորոգին շարադրեալք, իբր մի զամենայն⁵ ստորո-
 գածն⁶. առանց⁷ ստորոգիցելոց⁸ և ոմանք ոչ: զինչ է⁹ տար-
 բերութիւնն¹⁰: քանզի զմարդոյ. ճշմարիտ¹¹ ասել. և զան
 35. կենդանի. և զան երկոտանի. և իբր մի: և զմարդ. և զսպիտակ.
 և զպսոսիկ իբր զմի, այլ ոչ եթե կարուակ, և բարի. և կարուակ
 բարի: քանզի եթե ոչ¹². զինչ որ¹³ երկաքանչիւրն¹⁴ իցէ. և
 երկոքին: բազմութիւն՝ և անտեղիք հետեին: քանզի զմարդոյն. և
 մարդն ճշմարիտ, և սպիտակն: իսկ ապա, և ամենն: դարձեալ
 40. թե սպիտակն և ամենն: իսկ ապա մարդն¹⁵. եղիցի. սպիտակ: և
 p. 21. այս յանհունն¹⁶: և դարձեալ երաժշտական սպիտակ. գնալով: և

¹ V եթէ և. ² V առարկութի. ³ V զինչէն; in A one letter is
 erased after է. ⁴ V զհակասութե. ⁵ V ամենայն. ⁶ V ստորոգած.
⁷ V առանձին. ⁸ V ստորոգիցելոցն. ⁹ V զինչէն. ¹⁰ V տարբե-
 րութիւն. ¹¹ V ճշմարիտ է. ¹² V tr. ոչ եթէ. ¹³ V om. որ.
¹⁴ V իւրաքանչիւրն. ¹⁵ V adds ամեն before մարդն. ¹⁶ V յանհունս.

- այսոքիկ բազում անգամ շարամանեակք : Լս¹, եթե սովկրատէս :
 սովկրատէս և մարդ : Լ² սովկրատէս, մարդ : Լ³ մարդ և⁴ երկու
 5. տանի : արդ զի եթե ոք վայրապար ասասցէ. զշարամանութիւնս.
 լինել. բազումք պատահեն սրտե՛լ⁵ անտեղիք. յայտ⁶. և որպէս
 դրելիք⁷. ասասցումք այժմ :—

Պրակք. Իա⁸ :—

- Իայց ստորոգիցելոցն. և մակորոց ստորոգիլ պատահել⁹ սովորեաց.
 որքան միանգամ ասին ըստ պատահուման. կամ զնմրնէ¹⁰. կամ
 10. զմիւսն¹¹. զմիւսըմէն : այսոքիկ. ոչ եղիցին մի : որզան : մարդ
 սպիտակ էք և երաժշտական : այլ ոչ մոռ սպիտակն¹² և երաժ-
 շտական¹³ : քանզի պատահումնք երկոքին նըմին : և եթե զ.
 սպիտակն¹³ երաժշտական¹⁴, մի ինչ : քանզի ըստ պատահուման
 սպիտակն¹⁵ երաժշտական¹⁶ : ապա ոչ եղիցի սպիտակն երաժ-
 շտական¹⁷ մոռ¹⁸ ինչ : վասն որոյ և ոչ կարուակն վայրապար
 15. բարի. այլ կենդանի. երկոտանի : քանզի¹⁹ ոչ ըստ պատահուման :
 Լս, և ոչ որքանիք՝ ներգոնն. ներմիսումն : վասն որոյ և ոչ
 սպիտակն բազում անգամ, և ոչ մարդն : մարդ կենդանի կամ
 երկոտանի : քանզի ներգոյն²⁰, ներմարդումն. երկոտանին և
 կենդանին :
 Իայց ճշմարիտ է ասել զումեքէն. և պարզաբար՝ որկէն : ոմն²¹
 20. մարդ՝ մարդ : կամ զոմն սպիտակ՝ մարդ սպիտակ : բայց ոչ միշտ :
 այլ²² յորժամ ներառկայ՝ ում²³ հակակայցն ինչ՝ ներգուցէ,
 զորոց զհետերթայ հակասութիւնն²⁴, ոչ ճշմարիտ՝ այլ սո՛ւտ :

¹ V և ; E ևս. ² D և ; V և եթէ. ³ D և ; V և եթէ. ⁴ D om. և.
⁵ C սրտել : V ասել. ⁶ V յայտ է. ⁷ In mg. of A the rubricating hand
 writes զնելիք. ⁸ This chapter is missing in C. ⁹ B պատահել ; V
 պատահել. ¹⁰ V զնմանէ. ¹¹ V միւսն. ¹² V երաժշտականն.
¹³ V և ոչ եթէ սպիտակն ; in A one letter is erased after զ, and the պ in
 սպիտակն is corrected from a տ. ¹⁴ V և երաժշտականն. ¹⁵ V սպիտակ.
¹⁶ V և երաժշտականն. ¹⁷ V adds և before երաժշտական. ¹⁸ V մի.
¹⁹ քանզի] B որք. ²⁰ V ներգոյ. ²¹ V զոմն. ²² այլ B ; V քանզի.
²³ D ներառկայցն. ²⁴ V հակասութի.

25. *հորդան: մեռեալն¹ մարդ: մարդ: ասել: և յորժամ ոչ² ներգուցէ ճշմարիտ³. և յորժամ⁴ ներգուցէ՝ միշտ ոչ⁵ ճշմարիտ: և յորժամ⁶ ներգուցէ⁷, ոչ միշտ ճշմարիտ: որպէս հոմերոս, քի իմն: հորդան: քերդոհ⁸: իսկ անդ: արդէք, և է՞ կամ ոչ: քանզի ըստ պատահման ստորոգի քնն զհոմերոսնէ: քանզի քերդոհէ: այլ ոչ ըստ ինքեան ստորոգի զհոմերոսնէ քնն: իսկ ապա նորքանւոյս ստորոգութեանս⁹, և ոչ ներհակութիւն է. թե բանք¹⁰ փոխանակ անուանց ասին: և ըստ ինքեան ստորոգիցէ և ոչ ըստ պատահման: ի վերայ սայց զինչ¹¹ և պարզ՝ և ճշմարիտ քի¹² ասել: իսկ զորոչն եակ թե կարծելի. ոչ ճշմարիտ ասել եակ ինչ: քանզի կարծիք սորա, ոչ քի. թե է. այլ զի ոչ է:*

Պրակք: քի:—

35. *Եւ այսոցիկ. տարորոշիցելոց. հայցելի¹³ է. զիարդ ունին ստորասուլ թիւնք և բացասութիւնք առ միմեանրս. կարողքն գոլ. և ոչ կար: և ներընդունականին: և ոչ ներընդունականին: և յաղագս անկարին և հարկաւորին: քանզի ունի տարակուսանս ոմանս: քանզի եթե շարամանելոցն. սոքա միմեանց հակակայեն¹⁴ հակասութիւնք. որքանք¹⁵ ըստ գոլ. կամ ոչ գոլ դասին: հորդան: գորոյն¹⁶ մարդ. բացասութիւն ոչ գոլ մարդ. ոչն գոլ սպիտակ մարդ, այլ ոչ գոլն. ոչ սպիտակ մարդ: քանզի եթե զամենայնէ ստորասութիւն իցէ. կամ բացասութիւն, զփայտն եղիցի ճշմարիտ ասել. գոլ ոչ սպիտակ մարդ. որէ, անտեղի՝ և եթե այսպէս առնելի է զհակասութիւնսն: ասեմ¹⁷ որքանից գոլն. ոչ. առդրնիցի. զսոյն արասցէ. փոխանակ գոլոյն ասիցեալ: հորդան: պնըր. մարդն*

¹ V զմեռեալն. ² BDE omit ոչ. ³ Before ճշմարիտ BDE add միշտ ոչ. ⁴ B յորժամ ոչ. ⁵ միշտ ոչ] BDE ոչ միշտ. ⁶ DE omit և յորժամ ներգուցէ, ոչ միշտ ճշմարիտ. ⁷ V adds ոչն before ներգուցէ. ⁸ V քերթող. ⁹ V ստորոգութիւն. ¹⁰ D բայ. ¹¹ V զինչ. ¹² B քի; ի միասին քի V. ¹³ CD հայցելի; V պայցելի. ¹⁴ C հակառակայեն. ¹⁵ որքանք CD; որքան V. ¹⁶ V has the passage thus: գորոյն սպիտակ մարդ՝ բացասութի, ոչ գոլ ոչ սպիտակ մարդ, այլ ոչն գոլ սպիտակ մարդ: Վանդի եթե . . . ¹⁷ In A first hand adds ասեմ in margin.

10. գնայ. ստորասութեան: բացասութիւն. ոչ գնայն ոչ մարդ. այլ ոչն գնայ մարդ: քանզի ոչ ինչ տարբեր է ասել. մարդ գնալ. կամ մարդ գնալով ել: իսկ ապա թե այսպէս, ամենայն ուրեք. և կարն գոլոյ. բացասութիւն եղիցի. ոչ ոչ կար¹ գոլ. այլ կարնն ոչ² գոլ:

Պրակք. իգ:—

15. Եւ այց թո՛ւի. զնոյն կար գոլ' և ոչ³ գոլ'. քանզի ամենայն կարն. հատանիլ. կամ գնալ. և ոչ գնալ. և ոչ հատանիլ' կար: և քանզի ամենայն այսպէս կարելի. ոչ միշտ ներգործէ: իսկ ապա լիցի սորա բացասութիւնն⁴: քանզի կարէ և ոչ գնալ. գնալին. և ոչ տեսանէլ. տեսանելին: այլ սակայն անկար է զնմանէ ճշմարտել զհակակայսն ստորասութիւնսն: իսկ ապա, ոչ ուրեմն այս բացասութիւն' քանզի պատահի⁵. արտ սայց' կամ⁶ սոյն⁷ ստորուսել. և բացուսել. համանդամայն զնմանէ⁸ կամ ոչ ըստ գոլն⁹. և ոչ գոլ զառեղեալսն. լինել¹⁰ ստորասութիւնս և բացասութիւնս: քանզի եթե այն անկարելի է, այս ահա եղիցի ընտրելի: ապա է ուրեմն բացասութի. կարն գոլոյ. ոչն¹¹ կար գոլ¹² այլ ոչն¹³ կարն¹⁴ ոչ¹⁵ գոլ: և սոյն բան և յաղագս, ներընդունելոյ գոլ: և քանզի և¹⁶ սորա բացասութիւն է. զոչն¹⁷ ներընդունական գոլ: և մակ այլոցն, նմանաւրէն: ո՛րոյ. անկարիւն և հարկաւորի'. քանզի լինի. որպէս ի վերայ նոցա, գոլն, և ոչն գոլ առդրութիւն¹⁸: իսկ ենթակայիքն¹⁹. ոմն սպիտակ. և ոմն մարդ: այսպէս աստաւ. նաւր. գոլն և ոչն գոլ. իբր ընթակայ լինի: ոմն²⁰ սպիտակ. և ոմն մարդ: այսպէս աստանաւր. գոլն և ոչն գոլ. իբր ընթակայ լինի:

¹ ոչ կար] V կար ոչ. ² կարնն ոչ] V ոչ կարն. ³ ոչ] V կար ոչ.
⁴ C բացասութիւն. ⁵ C պատահի; V պատանի. ⁶ V tr. կամ արտասայց.
⁷ V և զսոյն; C և սոյն. ⁸ V զնմանէ. ⁹ ոչ ըստ գոլն] V զգոլն.
¹⁰ V գոլ, զառեղեալսն ոչ լինել. ¹¹ V ոչ. ¹² գոլ] V ոչ գոլ.
¹³ ոչն] The ն has over it a punctum delens in first hand. ¹⁴ V կար;
in A the suffix ն is added above the line, but apparently by the first
hand. ¹⁵ V om. ոչ. ¹⁶ V om. և bef. and aft. քանզի. ¹⁷ V ոչն. ¹⁸ առդ-
րութիւն D; առադրութիւն V. ¹⁹ V ենթակայ. ²⁰ ոմն սպիտակ down
to լինի are omitted in V; their presence in A is clearly due to dittology.

30. *իսկ կարեն¹. և ներընդունեն². առդրութիւնք². որոշելով. որպէս ի վերայ պնոցիկ զճմարիտն. և զսո՛ւան : նմանապէս սղքա ի վերայ գոլոյն կար : և գոլոյն ո՛չ կար :—*

Պրակք. քասան ու չորք :—

35. *Իսկ կարն ո՛չ³ գոլոյ. բացասութի. ո՛չ ո՛չն⁴ կար գոլ⁵. այլ ո՛չն. կար ո՛չ⁶ գոլ : վասն որոյ և հետեւել⁷ թուեսցին միմեանց : քանզի զնոյն կարելի գոլ. և կարելի ո՛չ գոլ : զի ո՛չ հակասութիւնք միմեանց պոսպիսիքս : կարելի գոլ. և կարելի ո՛չ գոլ : այլ ո՛չ⁸ կարելին⁹ գոլ և կարելին ո՛չ գոլ. ո՛չ¹⁰ կարելին ո՛չ գոլ : և ո՛չ երբեք ի վերայ սորին ճշմարտի. միանգամայն¹¹ քանզի¹² հակակայ էն : և ո՛չ¹³ սակայն կարելին ո՛չ գոլ. և ո՛չ կարելին ո՛չ գոլ. ո՛չ¹⁴ երբեք միանգամայն : և նմանապէս, և հարկաւորն գոլոյ. բացասութիւն. ո՛չ հարկաւորն¹⁵ ո՛չ գոլոյ¹⁶. այլ ո՛չն հարկաւոր¹⁷ գոլ : իսկ հարկաւորն ո՛չ գոլոյ. ո՛չն հարկաւոր ո՛չ գոլ : և անկարելի¹⁸ գոլ¹⁹. ո՛չ անկարելին ո՛չ գոլ. այլ ո՛չն անկարելի գոլ : իսկ անկարելւոյն ո՛չ գոլ. ո՛չն անկարելի²⁰ ո՛չ գոլ : և զբոլորէ որպէս ասացեալ է. գոլն²¹ և ո՛չ²² գոլ. միշտ պիտի դնել. իբրեւ զենթակայս :*
10. *Իսկ ստորասութիւն և բացասութիւն զսոսա առդնելով²¹. առ գոլն և ո՛չ գոլ շարադասել : և զսոսա կարծել պարտ է. գոլ զհակակայս, ասութիւնս²², և բացասութիւնս՝ կարելի, ո՛չ կարելի : մարթ, ո՛չ մարթ : անկարելի՝ ո՛չ անկարելի : հարկաւոր՝ ո՛չ հարկաւոր : ճշմարիտ, ո՛չ ճշմարիտ : և հետեւութիւնքն²³. ըստ բանի եղիցին, այսպէս եղելոց²⁴ : քանզի կարո՛ւմն գոլ²⁵. մարթե՛ն²⁶ գոլ : և սա այսմ հակադարձէ : և ո՛չն²⁷ կարելի²⁸ գոլ. և*

¹ V կարել; CD կարելին. ² V առդրութիւն. ³ V om. ոչ. ⁴ V om. ոչն. ⁵ V adds ոչ before գոլ. ⁶ V om. ոչ. ⁷ V հետեւել. ⁸ V ոչն. ⁹ V կարելի. ¹⁰ ոչ] V և ոչ. ¹¹ V ճշմարտի միանգամայն. ¹² քանզի] V թէ. ¹³ էն : և ո՛չ] V են և թէ ոչ. ¹⁴ ոչ] V և ոչ. ¹⁵ V հարկաւոր. ¹⁶ V գոլ. ¹⁷ հարկաւոր D; հարկաւորն V. ¹⁸ V գոլոյ. ¹⁹ V զգոլն. ²⁰ V զոչ. ²¹ առդնելով C; առնելով V. ²² V գոլ հակակայս ստորասութիւնս. ²³ V հետեւութիւք. ²⁴ եղելոց CD; եղելոց V. ²⁵ գոլ D; գոլ հետեւի V. ²⁶ մարթեւ V. ²⁷ V ոչ. ²⁸ V անկարելի.

20. *նչն հարկաւոր գոլ, իսկ կարուամն¹՝ ոչ գոլ՝ և ներընդունակա-
 նումն²՝ ոչ գոլ. ոչն հարկաւոր ոչ³ անկարելի ոչ գոլ;
 իսկ ոչն կարելումն ոչ⁴ գոլ. և ոչ⁵ ներընդունելումն . . գոլ⁶
 հարկաւոր գոլ. և անկարելին ոչ գոլ⁷; ոչ
 դունակ ւ . . . հ . . . կ . . . ո . ոչ գոլ . . և անկարե-
 լին . . և ոչ կարումն⁸. ոչ գոլ. և ոչ ընդունական⁹ ոչ գոլ.
 հարկաւոր գոլ. և անկարելին ոչ գոլ¹⁰;
 25. Ըրդ տեսցի ի ստորագրութենէս. ասիցեալս¹¹: կարելի գոլ. ոչ
 կարելի գոլ. կարելի ոչ գոլ. ոչ կարելի ոչ գոլ; մարթի¹² գոլ.
 ոչ մարթի գոլ. մարթի ոչ գոլ. ոչ մարթի ոչ գոլ; անկարելի
 գոլ. ոչ անկարելի գոլ. անկարելի ոչ գոլ. ոչ անկարելի ոչ գոլ;
 30. անկարելի գոլ. ոչ անկարելի ոչ գոլ¹³. հարկաւոր գոլ. ոչ հար-
 կաւոր գոլ. հարկաւոր ոչ գոլ. ոչ հարկաւոր ոչ գոլ:*

Պրակք: ին:—

35. Ընկարելին և ոչ անկարելի¹⁴ կարելումն, և մարթելումն և ոչ
 մարթելում: և ոչ կարելում: հետեի է հակասութեամբ¹⁵. բայց
 հակադարձաբար: քանզի կարելումն գոլ. բացասութիւն. ոչ
 կարելին գոլ: իսկ բացասութեանն¹⁶ ստորասութեանն¹⁷, քանզի
 ոչն¹⁸ անկարելում գոլ¹⁹. անկարելին գոլ: քանզի ստորասութ. . .²⁰

¹ V կարելումն. ² V ներընդունելումն. ³ V completes the lacuna
 thus գոլ և ոչն; in A damp has effaced six or seven letters. ⁴ V om.
 ոչ. ⁵ V ոչ; in A damp seems to have effaced a final ն. ⁶ V գոլ;
 in A damp or other agency has effaced two letters, probably ոչ, before
 գոլ. ⁷ V tr. անկարելին գոլ. և հարկաւոր ոչ գոլ. The words which
 followed in A have been all but totally erased by a late hand, but the
 following seems to have stood: իսկ կարելում ոչ գոլ և ոչ ընդունական
 գոլ ոչն հարկաւոր ոչ գոլ և անկարելին գոլ. ⁸ V կարելումն. ⁹ V
 ընդունականումն. ¹⁰ V tr. և անկ. ոչ գոլ և հարկաւոր գոլ. ¹¹ V
 ասացեալս; in A final ս is a correction of ն. ¹² V մարթի. ¹³ անկարելի
 գոլ. ոչ անկարելի ոչ գոլ] V omits. ¹⁴ V անկարելին. ¹⁵ V has կարե-
 լում հետեի. ոչ հակասութ. ¹⁶ V բացասութ. ¹⁷ V ստորասութ.
¹⁸ քանզի ոչն V om. ¹⁹ գոլ] V գոլ. որ է ոչ. ²⁰ In A the three
 final letters are erased by damp; V ստորասութ.

- b. անկարելին գոլ¹. իսկ ոչն անկարելի². բացասութիւն՝ բայց հարկաւորն. զիարդ. տեսանելի է: երևելի է. զի ոչ այսպէս. այլ հակակայքն. հետեին՝ այս հակասութիւն զատ: քանզի բացասութիւնն³. ոչ է. հարկաւորն ոչ գոլ: քանզի մարթի. ճշմարտի⁴ ի վերայ նորին երկոքին: քանզի հարկաւոր ոչն⁵. ոչ գոլ. ոչ հարկաւոր գոլ: և պատճառք ոչն⁶ հետեւի. նմանապէս այլոցն: զի ներհակաբար անկարելին հարկելումն, բացտուեալ⁷ լինի: զնոյն կարելով. քանզի եթե անկարելի. հարկաւոր է այս ոչ գոլ. այլ⁸ չգոլ: և եթե անկարելի ոչ գոլ. այս հարկաւոր գոլ: իսկ ապա թե այն նմանապէս կարելումն. և ոչ⁹ այսոքիկ. ի¹⁰ ներհակէն¹¹: վասն զի ոչ նշանակէ՝ զնոյն. հարկաւորն և անկարելին. այլ որպէս ասացեալ է հակադարձապար:

Պրակք. ից:

10. Սի գուցէ. ըստ որում կարելին. այսպէս կալ զհարկաւորին հակասութիւնս¹². քանզի հարկաւորն գոլ. կարելին գոլ. քանզի եթե ոչ իցէ բացասութիւն, հետեւացի: քանզի հարկ է կամ ասել¹³. կամ բացուեալ¹⁴. իսկ ապա եթե ոչ անկարելի¹⁵ գոլ. անկարելի գոլ: ապա ուրեմն անկարելին¹⁶ գոլ. հարկաւորն գոլ. որ է անտեղի: այլ սակայն, կարելումն գոլ. ոչն կար գոլ: հետեւի ևս¹⁷ սմա. ոչն հարկաւոր գոլ: իսկ ապա պատահէ հարկաւորն գոլ. ոչ հարկաւորն¹⁸ գոլ: որ անտեղի է¹⁹. այլ սակայն և ոչ²⁰ հարկաւորն գոլ²¹ հետեւի կարելումն գոլ: և ոչ հարկաւորն²² ոչ գոլ. քանզի նմա երկոքեան մարթին²³ պատահել: իսկ սմա. որք²⁴ ճշմարիտ իցէ. ոչ²⁵ ևս եղիցի այն ճշմարիտ: քանզի երկոքեան կարեն. կարելի գոլ. և ոչ գոլ: և եթե հարկաւոր գոլ և

¹ V om. գոլ. ² D կարելի. ³ V բացասութի. ⁴ V ճշմարտել. ⁵ V om. ոչն. ⁶ V ոչ. ⁷ V հարկ ելումն բացատուեալ. ⁸ այլ CDE; այլ հարկաւոր է. ⁹ V om. ոչ. ¹⁰ V om. ի. ¹¹ V ներհակ էն; just below V has հակադարձաբար. ¹² V հակասութիւն. ¹³ V ստորասել. ¹⁴ V բացասել. ¹⁵ V կարելի. ¹⁶ V անկարելի; in A the final ն is added above line in first or contemp. hand. ¹⁷ In A the first hand adds ևս above line; V և. ¹⁸ V հարկաւոր. ¹⁹ V tr. է անտեղի. ²⁰ V om. և ոչ. ²¹ գոլ] V գոլ ոչ. ²² V հարկաւոր. ²³ V մարթին. ²⁴ V որ. ²⁵ ոչ] V և ոչ.

25. *նչ գոլ՝ նչ եղիցի կարելի երկոքին՝ պակասեալ է այսուհետեւ. և նչ հարկաւորն, նչ գոլ հետեւել կարելուամբն գոլ՝ քանզի այս, ճշմարիտ և զհարկաւորն գոլոյ՝ քանզի սա լիցի¹ հակասուածիւնն² հետեւելումն. նչ կարելումն, նչ գոլ՝ իսկ նմա հետեւի. անկարելին³ գոլ⁴. և⁵ հարկաւորն նչ գոլ՝ որոյ բացասութիւնն. նչն հարկաւոր՝ նչ գոլ՝ և հետեւին ուրեմն, և այսք հակասուածիւք ըստ ասացելում յեղանակին⁶. նչ⁷ ինչ անկարելի պատահէ. այնպէս եղելոցն՝*

Պրակք՝ ին՝

30. *Իսկայց տարակուսեսցիք որ, եթե հարկելումն գոլ կարելին գոլ հետեւի՝ քանզի եթե նչ հետեւի հակասութիւնն հետեւեսցի. նչն կարելի գոլ՝ և եթե որ նչ զայս ասացէ գոլ⁸ զհակասուածիւնն հարկաւոր ասել⁹. զկարելին նչ գոլ. այլ երկոքին սուտք զհարկաւորէն գոլ՝ այլ սակայն. դարձեալ զնոյն գոլ թուի կար հատանիլ և նչ հատանիլ՝ և գոլ. և նչ գոլ՝ ապա եղիցին¹⁰*
 35. *հարկաւորէն գոլ՝ մարթ գոլ այս¹⁰ սուտ՝ և երեւելի է. զի նչ ամենայն կարելին գոլ. և կամ գնալ. և¹¹ զհակակայան, կարէ, այլ ի¹² վերայց¹³. նչ ճշմարիտ՝ նախ ի վերայց նչ ըստ բանի կարիցն՝ որզան՝ հո՛ւր ջերմային. և ունի զաւրուծի անբան՝ քանզի որք հանդերձ՝ բանիւս են զաւրուծիւնք. սորա աւելանցն և ներհակայցն¹⁴ իսկ անբանքն՝ նչ ամենեքեան. այլ որպէս ասացեալէ՝ հո՛ւրդ՝ նչ կարելի ի¹⁵ ջեռուցանել և ոչ¹⁶. որքանք այլքն¹⁷ ներգործեն¹⁸ միշտ՝ բայց ոմանք կարեն. յայնցանէ. որք ըստ անբանին զաւրուծիք են համանգամայն զհակակայան՝ այլ սակայն զայս՝ յայսր սակս ասացեալ է՝ զի նչ ամենայն զաւրուածիւն հակակայցն¹⁹, և նչ որքանք ասին ըստ նմին տեսակի՝*

¹ V եղիցի. ² V հակասուի. ³ V ոչն կարելին. ⁴ V գոլոյ. ⁵ V om. և. ⁶ V յեղանակիս. ⁷ V և ոչ. ⁸ V գոլ, այլ. ⁹ V adds է before ասել. ¹⁰ V adds և after եղիցին; V և այս. ¹¹ V om. և. ¹² իք] V է. ¹³ V ի վերայ ոմանց. ¹⁴ V ներհակացն. ¹⁵ V om. ի. ¹⁶ և ոչ. որքանք] V և ոչ: Եւ ոչ որքանք; DE և յոչ: և որքանք. ¹⁷ այլք DE; այլ V. ¹⁸ V ներգործին. ¹⁹ հակակայցն CDE; V հակակայցն է ընդունական.

Պրակթ. իւր :

- Բայց ոմանք զաւրութիւնք հոմանո՛ւնք են : քանզի կարելին, ո՛չ վայրապար ասի : այլ ոմն զի ճշմարիտ, իբրեւ¹ ներգործութիւն է : որզան : կարելի՞ գնալ զի գնայ : և բոլորովին, կարելին գոլ : զի² 10. ահա, դեռ է ըստ ներգործութիւն : որ³ ասի գո՛ւ կարելի : և միւսն յորժամ⁴ կարելի .⁵ գնալ յորժամ գնասցէ : և այս ի վերայ շարժականաց է միայնից. զաւրութիւնս. նայ և⁶ ի վերայ անշարժից : և զերկոսին՝ ճշմարիտ ասել : կարելին գոլ գնալ կամ գո՛ւ. և որ ահա դեռն⁷ գնայ, և զներգործո՛ւնն. և 15. զգնացականն : արդ. այսպէս կարելի⁸ : ո՛չ ճշմարիտ⁹ զհարկաւորէն պարզաբար ասել. բայց միւսն ճշմարիտ : իսկ¹⁰ վասն զի ներմասնիցն¹¹ զբոլորէն, հետեի մյնրմ : ի հարկէն ելում¹², հետեի¹³, կարելի¹⁴ գոլ : բայց սակայն, ո՛չ ամէն : և է թերեւ՝ սկիզբն հարկաւորն և ո՛չ հարկաւորն ամենեցուն գոլ, կամ ո՛չ 20. գոլ : և զայլն սոցապէս¹⁵, կարգաւ հայցել և խնդրել պարտ է : և երևելի է յասիցելոցն, զի ի հարկէն էակն ըստ ներգործութեան է : իսկապէս¹⁶ թե առաջին¹⁷ յաւետախաղացն¹⁸, և ներգործութիւն՝ զաւրութեան առաջին՝ և այնք՝ որ առանց զաւրութեան¹⁹, ներգործութեամբ միշտ են : որզան : առաջին գոյացութիւնքն²⁰ : իսկ որ հանդերձ զաւրութեամբն բնութիւնք առաջինք. բայց ամանակաւ վերջինք : և ոմանք. և երբեք. ո՛չ են 25. ներգործութեամբ. այլ զաւրութեամբ միայն :—

¹ V իբր զի. ² զի B; և ոմն, որ զի V. ³ որ] և B. ⁴ In A six letters at least at the end of a line have been destroyed by damp; V supplies the lacuna thus: ներգործեսցէ. որզան. In A որզան could hardly have stood. ⁵ Perhaps A wrote կարելին, for the damp seems to have effaced a letter after ի; V կարելին. ⁶ V և նա և; B իսկնաւ. ⁷ V գեռ. ⁸ V կարելիս. ⁹ V ոչ ճշմարիտ, ոչ; B C D ոչ ճշմարիտ. ¹⁰ V ճշմարիտ իսկ. ¹¹ V ներմասնիցն. ¹² V հարկէն, որում. ¹³ հետեի B; հետեի միշտ V. ¹⁴ V կարելի; B կարելին. ¹⁵ սոցապէս B C D; այսպէս V. ¹⁶ V է իսկապէս. ¹⁷ V առաջին է. ¹⁸ V յաւետախաղացն. ¹⁹ V զօրուեց. ²⁰ V գոյացութիւնք.

Պրակթ. ԻԹ :—

- Եւ ո՞ր ոք ներհական է՝ ստորասութիւնն բացասութեամբ¹. եթե ստորասութիւն ստորասութեան. թե բան՝ բանի. որ ասէն թե ամենայն մարդ արդար՝ ո՛չ դրումն² մարդ արդար, կամ ամենայն մարդ արդար. ամենո՞ւմն մարդ անիրաւ է՝ որդան. կաղճիաս արդար է, կաղճիաս արդար ո՛չ է. կաղճիաս անիրաւ է : ո՞ր ոք ներհական ի սոցանէն՝ քանզի ի ներձայնոջն³ հետեւին ներխորհ չրդոջն, և անդ ներհական կարծիքն. ներհականին՝ որդան՝ զի ամենայն մարդ արդար. ամենու՞մն⁴ մարդ անիրաւ է և ի վերայ ներձայնոջն ստորասութեանցն. հարկ է նմանապէս ունել՝ և եթե ո՛չ անդ ներհականին կարծիքն. ներհական է. ո՛չ ստորասութիւնն⁵, ստորասութեւ եղիցի ներհական. այլ ասացեալ բացասութիւնքն : իսկ ապա խուղելի է. ո՞ր կարծիք ճշմարիտ, սրտով կարծեաց⁶ ներհական՝ արդեւք հակասութեանն⁷. թե որ զհակառակն գո՛ւ կարծեցուցանէ : և ասեմ՝ այսպէս : իմն⁸ . . . , կարծիք. ճշմարիտ. բարւոյ՝ զի բարի : և այլ զի ո՛չ բարի՝ սո՛ւտ : և միւս. զի չար : արդ ո՞ր ոք ի սոցանէ ներհական ճշմարիտին : և եթե մի⁹. ըստ որո՞ւմ ումեք և¹⁰ է. ներհական :—

Պրակթ. Է :

- Ըրդ այսուիկ կարծիք. զներհական կարծիսն¹¹, որոշիլ¹² ներհակացն¹³ գո՛ւ՝ սո՛ւտ : քանզի բարւոյն, զի բարի, և զչարին¹⁴, զի չար՝ սոյն թերեւ, և ճշմարիտ. թե աւելիք. թե մի է : և ներհական այսոքիկ : ո՛չ ներհակացն¹⁵, գո՛ւ ներհական՝ այլ առաւել ներհականումն : և եթե իք բարւոյն՝ զի բարի է¹⁶ բարւոյ կարծիք : և է զի ո՛չ բարի է : և է այլ զի ո՛չ է. և ո՛չ կարէ գո՛ւ. և կարելի է¹⁷ : զայլոցն ո՛չ մի դնելի է : ո՛չ՝ որքանք եւ զո՛չն է.

¹ V ստորասութեւ բացասութիւն ; BC have ստորասութեան. ² V որ ոմն and in same line կամ թե ամ. ³ V սոցանէ իցէ : քանզի ներ ձայն. and in next line թէ անդ for և անդ. ⁴ C ամենումն. ⁵ V ստորասութի. ⁶ V կարծեացն. ⁷ V հակասութե. ⁸ V has է իմն ; A must have had իմն է. ⁹ V մի է. ¹⁰ V om. և. ¹¹ V զկարծիսն. ¹² V որոշել. ¹³ V ներհականացն. ¹⁴ V չարին. ¹⁵ V ներհականացն. ¹⁶ է BCD ; V է, և. ¹⁷ V omits stop after է.

